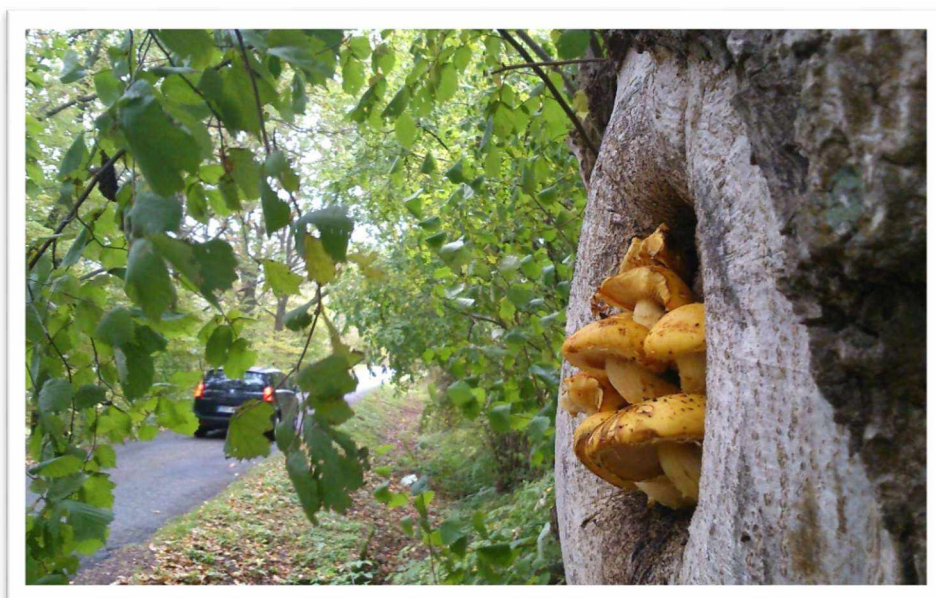


KPNV

Koncepce práce s návštěvnickou veřejností
(Plán interpretace a řízení návštěvnosti)

CHKO Železné hory

1 – Analytická část



Zadavatel: AOPK ČR
číslo smlouvy 12225/SOVV/19

Zpracovatel: Ing. Ladislav Ptáček, Jana Urbančíková
SIMID – Sdružení pro interpretaci místního dědictví ČR, z.s.
www.dobrainterpretace.cz
2019 – 2020

O dokumentu

Zadavatel dokumentu:

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, organizační složka státu (dále AOPK ČR)

Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11 – Chodov

zastoupena: regionálním pracovištěm Východní Čechy - Správa CHKO Železné hory

KPNV vznikala formou interpretačního plánování na základě metodiky AOPK ČR (Metodický list 34.1).

Tento dokument je určen jako podkladový materiál pro interpretaci a řízení návštěvnosti na území CHKO Železné hory.

KPNV – Koncepti práce s návštěvnickou veřejností v CHKO Železné hory **obsahově tvoří:**

- **Interpretační plán CHKO Železné hory** (plán interpretace a pro celé území)
Analytická, Plánovací, Aplikační část
- **Interpretační plán DP Železných hor** (plán pro návštěvnické středisko CHKO),
Plánovací, Aplikační část
- **Limity využití území návštěvníky** (součást Plánovací části IP území).

V rámci KPNV je Analytická část interpretačního plánu celého území CHKO **společná** i pro interpretační plán DP, podobně jako Limity využití území návštěvníky.

Ke zpracování interpretačního plánu svými znalostmi, zkušenostmi a doporučeními přispěli pracovníci AOPK ČR, RP Východní Čechy a Správy CHKO Železné hory, místní znalci, zástupci veřejné správy, neziskových organizací i podnikatelských subjektů. Osobní setkání, rozhovory a terénní pochůzky byly zdrojem klíčových informací, které významně ovlivnily obsah dokumentu.

Děkujeme všem, kdo jste věnovali svůj čas, energii a znalosti ve prospěch kvalitní interpretace Železných hor.

zpracovatelé

Seznam použitých zkratek

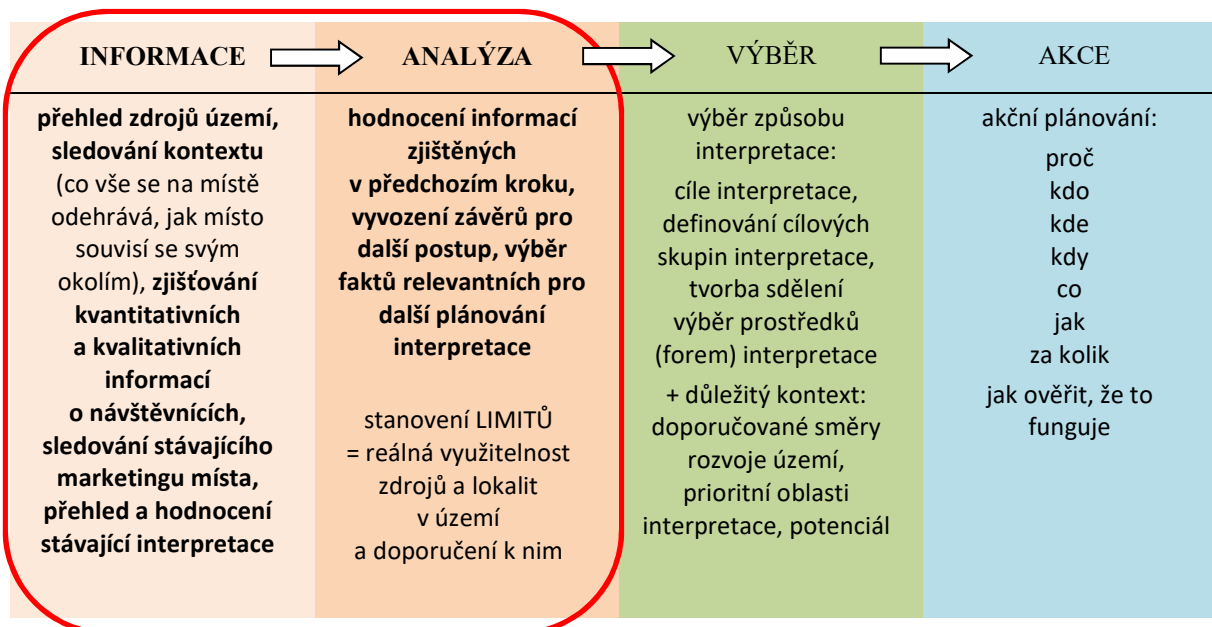
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
CR	cestovní ruch
ČEMBA	Česká Mountainbiková Asociace
ČGS	Česká geologická služba
ČHS	Český horolezecký svaz
DM	destinační management
DP	Dům přírody (případně přímo Dům přírody Železných hor)
EVL	evropsky významná lokalita
EVVO	environmentální výchova, vzdělávání a osvěta
Geopark	národní geopark Železné hory
GVO	Geologicky významná oblast (projekt)
CHKO	chráněná krajinná oblast (případně přímo CHKO Železné hory)
IP	interpretační plán
KČT	Klub českých turistů
KPNV	koncepce práce s návštěvnickou veřejností (případně KPNV v CHKO Železné hory, tj. tento dokument, AOPK ČR 2019/2020)
LČR	Lesy České republiky, s. p.
LS	lesní správa
MAS	místní akční skupina
MZCHÚ	maloplošné zvláště chráněné území
MŽP	ministerstvo životního prostředí
NPÚ	národní památkový ústav
NPP/PP	národní přírodní památka /přírodní památka
NPR/PR	národní přírodní rezervace /přírodní rezervace
NS	naučná stezka
OP	ochrana přírody a krajiny
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
PAK	Pardubický kraj
PP	Plán péče o CHKO Železné hory
RP VČ	Regionální pracoviště Východní Čechy (celá zkratka AOPK ČR, RP VČ)
SCHKO	Správa chráněné krajinné oblasti (celá zkratka AOPK ČR, RP VČ – SCHKO Železné hory)
SOUV-VVC	Střední odborné učiliště včelařské – Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s., Nasavrky
TIC	turistické informační centrum
VYS	Kraj Vysočina
VZ	Vodní zdroje Chrudim, s.r.o.
ZCHD	zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů
ZOPK	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění
ŽH	Železné hory
ŽV	Žďárské vrchy

Obsah

O dokumentu	2
Seznam použitých zkratk	3
KPNV CHKO Železné hory – Analytická část	5
Základní informace o interpretovaném území	6
Stručná charakteristika území	6
Chráněná krajinná oblast Železné hory – základní informace, předměty ochrany	7
Zdroje interpretace	10
Historický vývoj území	13
Zájmy a zájmové skupiny v území	14
Stávající péče o území	18
Analýza návštěvnosti	21
Vývoj návštěvnosti	21
Charakteristika návštěvníků	22
Průzkum současné situace	31
Přehled návštěvnické infrastruktury	31
Lokalizace a rozsah služeb	37
Chybějící služby v území	38
Vnější obraz území	39
Nejčastěji se opakující a nejvýraznější témata v prezentaci Železných hor	39
Celkový dojem vzhledem k péči o území	39
Očekávání, které v návštěvnicích současná prezentace vytváří	39
Co na základě vytvářeného očekávání chtějí návštěvníci vidět	39
Internetové zdroje	39
Tištěné materiály	41
Souhrnné hodnocení informačních kanálů o Železných horách	41
Přehled stávající interpretace	43
Stezky v majetku AOPK ČR	43
Naučné stezky jiných zřizovatelů tematicky související s CHKO (v CHKO nebo okolí)	45
Panely u MZCHÚ	50
Přehled muzejních expozic	51
Geologicky zaměřené expozice	53
Hledačky (questy)	55
Hodnocení vybraných částí infrastruktury a interpretace v terénu	56

KPNV CHKO Železné hory – Analytická část

Analytická část jako fáze v celém procesu interpretačního plánování:



ANALYTICKÁ

PLÁNOVACÍ

APLIKAČNÍ

Cílem Analytické části je získání základního přehledu o potenciálu území, včetně důležitých omezení – limitujících faktorů. Jde o vstupní informace pro navazující části dokumentu. Z tohoto přehledu je pak možné vycházet v Plánovací a v Aplikační části KPNV při navrhování klíčových sdělení, stanovení prioritních cílových skupin a prostředků interpretace, kterými by bylo vhodné tato sdělení návštěvníkům předat, směrů rozvoje i konkrétních opatření.

Základní informace o interpretovaném území

Stručná charakteristika území

Chráněná krajinná oblast Železné hory se nachází na území 2 krajů: Pardubického kraje (okres Chrudim) a zčásti také Kraje Vysočina (okres Havlíčkův Brod). CHKO byla vyhlášena v roce 1991.

Železné hory jsou známé díky velmi pestré geologické stavbě, která se odráží ve složitém reliéfu oblasti. Dnes zde existuje **národní geopark Železné hory** (777km²), který zahrnuje i území CHKO a výrazným způsobem přispívá k rozvoji návštěvnické infrastruktury a práce s návštěvníky v CHKO.

K nejvíce navštěvovaným částem území patří Sečská přehrada a její okolí, okolí Chrudimi a Slatiňan, Údolí Doubravy, Lichnice a okolí, Nasavrky a okolí a okolí Trhové Kamenice.

Z pohledu ochrany přírody jsou významné zejména **krajinářské hodnoty s dominantou Železnohorského hřebene a údolí řeky Chrudimky**, ráz krajiny s velkými **komplexy lesů**, i s mozaikou lesů, polí, luk a pastvin a zajímavými geomorfologickými jevy, jako jsou suťová pole, mrazové sruby, tory, skalní stěny či kaňonovitá údolí. Významné jsou i **staré solitérní stromy**, lidová zástavba a historické stavby. Mezi významné přírodní hodnoty území patří zbytky přírodě blízkých lesů (bučin, jedlobučin, suťových lesů, reliktních borů, potočních a prameništích olšin a jasenin), dále vlhké a zrašelinělé louky a suché trávníky a některé zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů na tato prostředí vázané.

Celkovou rozlohou 286 km² se Železné hory řadí k menším CHKO v rámci ČR. Ve srovnání se sousední CHKO Žďárské vrchy (709 km²) jsou zhruba o polovinu menší.

Většina území CHKO se nachází mimo hlavní silniční tahy s výjimkou silnic I. třídy č. 37 (úsek Nová Ves – Trhová Kamenice) a silnice č. 17, která se dotýká hranice území. K frekventovaným komunikacím patří i některé silnice nižších tříd, např. II/337 (Třemošnice – Nasavrky). Dálnice D11 vedoucí severně od území je vzdálena asi 40 km. Železniční tratě území obcházejí, případně se dotýkají jeho hranic. Do 1 hodiny je území dostupné pro cca 1 milion obyvatel Pardubického, Královéhradeckého, Středočeského kraje a kraje Vysočina. Do 2 hodin pak pro více než 2 miliony obyvatel ČR.

Podrobná charakteristika území viz Plán péče o CHKO Železné hory.

Chráněná krajinná oblast Železné hory – základní informace, předměty ochrany

CHKO zahrnuje zcela nebo částečně správní území 48 obcí. V kraji Vysočina patří celé území do obvodu obce s rozšířenou působností Chotěboř. V Pardubickém kraji patří převážná část do obvodu obce s rozšířenou působností Chrudim, menší část do obvodu obce Hlinsko.

Lesy pokrývají přibližně **44%** plochy CHKO. **48%** připadá na **zemědělskou půdu** (cca 22% tvoří **orná půda**, 22% trvalé travní porosty (pastviny, louky) a 4% sady a zahrady). **Vodní plochy** rybníků a vodních nádrží, potoků a řek zaujímají okolo **5%** rozlohy krajiny. Zbytek připadá na komunikace a lidská sídla.

Statut velkoplošného chráněného území (chráněná krajinná oblast – CHKO) **mají Železné hory od roku 1991.**

Na území CHKO se nachází celkem **27 maloplošných zvláště chráněných území**, z toho:

- **1 národní přírodní rezervace** (Lichnice),
- **1 národní přírodní památka** (Kaňkovy hory),
- **15 přírodních rezervací** (Strádovské peklo, Krkanka, Vápenice, Oheb, Vršovská olšina, Strádovka, Hubský, Polom, Zubří, Spálava, Maršálka, Svatomariánské údolí, Údolí Doubravy, Mokřadlo, Zlatá louka),
- **10 přírodních památek** (Na skalách, Boušovka, Na Obůrce, Kaštanka, V Koutech, Polánka, Chuchelská stráň, Upolíny u Kamenice, Buchtovka, Písník u Sokolovce).

Některé lokality na území CHKO jsou zařazeny mezi **evropsky významné lokality** podle směrnice Rady Evropy o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (**Natura 2000**):

- **10 lokalit** (Lichnice-Kaňkovy hory, Boušovka, Krkanka-Strádovské peklo, Chrudimka, Běstvína – krypta, Hubský-Strádovka, Slavická obora, Zubří, Maršálka, Kochánovické rybníky a tůně)

Na území CHKO se vyskytuje řada stromů, které jsou zvláštní svým tvarem, věkem, výraznou estetickou hodnotou, místem, kde rostou či jejich souvislostí s historickými událostmi. Některé jsou evidovány jako chráněné.

- **15 položek památných stromů** ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb. (13 ks solitérních stromů + 2 skupiny památných stromů dohromady o 23 stromech)

Z hlediska interpretace je důležitá také:

- **geologická a geomorfologická hodnota území** – celé území CHKO je začleněno do **národního geoparku Železné hory**. Na území CHKO je několik významných geologických lokalit evidovaných Českou geologickou službou – viz Plán péče o CHKO.
- **kulturní a historická hodnota krajiny a staveb** – v roce 1996 byla vyhlášena Slatiňansko-Slavická **krajinná památková zóna**, která navazuje na **památkově chráněný areál slatiňanského zámku**. Památkové zóny jsou vyhlášeny v historických částech některých obcí. Zvláště hodnotná sídla: obce Hudeč, Počátky, Spálava, Javorné, Zubří, Proseč, části Klokočova, Hoješína a Práčova. Památkově chráněny jsou hrady (Lichnice, Oheb, Vildštejn), zámky (např. Slatiňany, Nasavrky, Seč, Běstvína, Maleč, Libice n. D., Chotěboř, Studenec, Štěpánov), řada kostelů a jednotlivých staveb lidové architektury. Na území se nacházejí i významné technické památky – mlýny, pily a vápenky (např. Závratec).

Poslání CHKO dle zřizovací vyhlášky

„Ochrana a postupná obnova hodnot krajiny, jejího vzhledu a jejích typických znaků a vytvoření a rozvíjení ekologicky optimálního systému všestranného využívání krajiny a jejích přírodních zdrojů v oblasti.

K typickým znakům oblasti náleží zejména

její povrchové utváření, včetně vodních ploch a toků, její rostlinstvo a volně žijící živočišstvo, rozvržení a využití lesního a zemědělského půdního fondu a ve vztahu k ní také rozmístění a urbanistická skladba sídlišť a místní zástavba lidového rázu.“

Zřizovací Vyhláška ministerstva životního prostředí České republiky ze dne ze dne 27. 3. 1991

Předmět ochrany CHKO Železné hory (v současném pojetí)

Ve vyhlášovacím dokumentu není předmět ochrany příliš konkretizován. Předmětem ochrany jsou:

„všechny hodnoty krajiny a její vzhled, zastoupená přírodě blízká a polopřirozená společenstva a v nich se vyskytující zvláště chráněné či regionálně významné druhy rostlin a živočichů.“

V dnešním pojetí (viz Plán péče o CHKO) lze předmět ochrany CHKO Železné hory vymezit takto:

Krajinný ráz

Zahrnuje přírodní, kulturní a historickou charakteristiku krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině, mozaikovitost a vzájemné vazby přírodních a kulturních složek.

Specifický krajinný ráz v CHKO Železné hory vytváří zejména reliéf terénu s Železnohorským hřbetem, údolími až kaňony velkých řek Chrudimky a Doubravy a náhorní plošinou, skalní výchozy a projevy mrazového zvětrávání, bohatá síť vodních toků, menší celky lesních porostů různého charakteru v mozaice s různorodými lučními ekosystémy, dochovaná struktura pozemků a sídel s historickou zástavbou a krajinnými dominantami, zejména kostelů a množství starých solitérních dřevin.

Přírodní funkce krajiny

Primární funkce krajiny, které v sobě zahrnují procesy klimatické, geologické, hydrologické a biologické a které jako celek vytvářejí podmínky pro existenci rostlin a živočichů (zachování genofondu).

- ekologická stabilita
- přirozená retenční schopnost
- migrační prostupnost

Přírodní hodnoty oblasti - ekosystémy

- podmáčené a lužní olšiny,
- dubohabřiny, acidofilní doubravy
- suťové lesy, acidofilní a květnaté bučiny
- reliktní bory
- podmáčené smrčiny
- podmáčené pcháčové, tužebníkové a vysychavé bezkolencové louky

- oligotrofní nízkostébelná společenstva slatinišť, přechodových rašelinišť, vřesovišť, smilkových luk a acidofilní trávníky mělkých půd
- xerothermní společenstva širokolistých suchých trávníků
- společenstva vázaná na extrémní stanoviště: pěchavové trávníky, efemérní a sukulentní vegetace
- mokřadní a litorální vegetace rákosin, vysokých ostřic, vegetace obnažených rybníčních den

Přírodní hodnoty oblasti – druhy

- netopýři (Microchiroptera)

Přírodní hodnoty oblasti – geologické a geomorfologické jevy

- geomorfologické jevy zejména skalní výchozy a projevy mrazového zvětrávání (mrazové sruby, balvanové a suťové proudy), geologické profily a prvky, které vznikly v důsledku lidské činnosti a které se časem začlenily do krajiny (lomy, haldy, pinky apod).

Přírodní hodnoty oblasti – ostatní

- dřeviny rostoucí mimo les, památné a významné stromy a solitérní dřeviny a jejich skupiny v krajině.

Plán péče o CHKO uvádí předmět ochrany doslova takto:

„harmonicky utvářená mozaika kulturní a přírodní krajiny Železných hor se zachovalými přírodními funkcemi, zahrnujícími zejména ekologickou stabilitu, přirozenou retenční schopnost a migrační prostupnost krajiny.

Krajina s typickým pahorkatinným krajinným rázem s výraznými údolími řek Chrudimky a Doubravy, s mozaikou lesů, zemědělské krajiny a sídel s charakteristickou strukturou osídlení s typickými stavbami nejen lidové architektury a památkami historického osídlení,

a to **společně s přírodními hodnotami** této oblasti **spočívajícími v rozsahu a kvalitě přirozených a polopřirozených ekosystémů a jejich složek**, zejména lesů, lučních ekosystémů, mokřadů, vodních toků a ploch, společenstev skal i dřevin mimo les, a na ně vázaných vzácných a zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů.

Předmětem ochrany jsou **dále geologické a geomorfologické lokality a jevy dané pestrostí geologického podloží, zejména skalní výchozy, suť a geologické profily.**“

Zdroje interpretace

Cílem není popis veškerých zdrojů interpretace na území CHKO, ale těch nejdůležitějších, jedinečných a reálně využitelných pro oslovení návštěvníků a interpretaci hodnot území. Uvedeny jsou vždy v konkrétních tematických souvislostech.

Krajina

- charakteristická krajina
 - **rozhledny a výhledová místa, odkud je vidět typický ráz území** pohledy z náhorní plošiny kolem Nasavrky, vyhlídky v jižní části kolem Chotěboře apod. – neobvyklé pohledy, ne nutně dechberoucí, ale charakteristické pro Železné hory – viz Plánovací část - Klíčová sdělení, dílčí sdělení 2c
 - **více zblízka – trasy naučných stezek a značených tras**
- místa s dochovaným typickým krajinným rázem
 - **vesnice s historickými památkovými zónami**
 - **jednotlivé stavby**
 - **komponovaná krajina** u zámku Slatiňany *Krajinná památková zóna Slatiňansko-Slavicko*
- **místa, odhalená díky rozsáhlé těžbě lesních porostů v souvislosti s kůrovcem**
– lze vidět krajinu tak, jak ji bez lesů jinak zažít nelze

Geologie a geomorfologie

- **geologické a geomorfologické jevy odhalené dočasně díky rozsáhlé kalamitní těžbě** (viz předchozí bod Krajina)
- **geologický vývoj území** *naučná stezka Geoparku ŽH v Chrudimi*
- **velká geologická rozmanitost na relativně malém území**, která byla podnětem i k vyhlášení národního geoparku Železné hory a zdejší lokality ČGS, *objekty projektu Železné hory – geologicky významná oblast, geologicky zaměřené NS v oblasti*
- **geomorfologické jevy** *železnohorský hřbet, Dlouhá mez*
- **přírodní dynamika řeky** *Chrudimka, Doubrava*
- nerostné suroviny a jejich ložiska, jejich využití *mineralogická sbírka v Chrudimi*
- **pozůstatky těžební a důlní činnosti NS** *Kolem prachovického lomu, Berlova vápenka, Vápenný Podol apod.* a ukázky obnovy přirozenou sukcesí

Voda

- **Chrudimka jako říční osa /páteř území a zdroj vody**
- **přírodní toky** (např. **Doubrava, druhý nejvýznamnější tok CHKO**) – význam pro zachování vodního režimu krajiny, srovnání s upravenými koryty vodních toků (např. potok Cerhovka u Bezděkova)
- **říční nivy** – jejich úloha v krajině, proč jsou důležité, zadržování povodní, poučení z povodní v minulých letech
- **rybníky a velké vodní plochy – příklad ekologických změn a sledování změn kvality prostředí**, změny související s množstvím živin, dopady na kvalitu vody a zdraví, vazba na využití k rekreaci (koupání, vodní sporty, sportovní rybaření) a rybníční hospodaření
- **různé typy mokřadů** (rašeliniště, slatiniště, vlhké louky, nivní mokřady) – čím jsou zajímavé a v dnešní době důležité
- **zdroje podzemních vod**

Les a dřeviny rostoucí mimo les

- **rozsáhlé lesní celky** a jejich význam z hlediska ekologie, stability prostředí a klimatu
- **vztah mezi půdami a lesními porosty** – vliv podloží na rozmanitost lesních porostů, vliv způsobu hospodaření na kvalitu lesních půd a erozi
- **rozmanitost lesních stanovišť** na těžko přístupných místech v CHKO, včetně strmých svahů (např. Oheb), roklí a říčních údolí (Chrudimka, Doubrava) – význam zachování těchto stanovišť a vysvětlení omezení přístupu do některých z nich
- **hospodářské porosty smrku a výskyt kůrovce** v posledních letech, typy kalamit, změny v obnově lesních porostů – proč a jak se postupuje, co je možné z hlediska návštěvníka čekat v následujících letech – přístupnost a průchodnost území, možné omezení kvůli pěstování lesa
- **lesní hospodaření v době klimatické změny**
- **množství rozptýlené zeleně v krajině** – význam z pohledu biologické rozmanitosti, konektivity i krajinného rázu (vč. komponované krajiny)
- **památné a jinak význačné stromy** (solitéry, aleje, příběhy)
- **hrázové porosty rybníků** – historie jejich vzniku, estetická, krajinářská a ekologická hodnota
- **pěstování kaštanovníku setého** (Kaštanka v Nasavrkách, Slatiňansko)

Flóra a vegetace

- **hlavní typy přírodních stanovišť** s důrazem na stanoviště typické pro Železné hory
- **rostliny pro ŽH typických stanovišť** – bohatství druhů a jejich role v kontextu stanoviště, *kteř se dají bez problémů v terénu ukázat*: bledule jarní, mokřýš střídavolistý, řeřišnice hořká, sasanka hajní, mařinka vonná, bažanka vytrvalá, kyčelnice cibulkonosná, netýkavka nedůtklivá, pstroček dvoulistý, prstnatec májový, měsíčnice vytrvalá, bezkolonec rákosovitý, vřes obecný, brusnice borůvka, šťavel kyselý, blatouch bahenní, tužebník jilmový, skřípina lesní, pcháč různolistý, pupava bezlodyžná, mateřídouška obecná, třezalka tečkovaná, krvavec toten, rákos obecný, třtina křovištní, kyprej vrbice, žabník jitrocelový, orobinec široolistý
- **houby, mechy, lišejníky a jejich význam a role v ekosystémech a při zkoumání změn klimatu a kvality prostředí** – *ploník obecný, rokyt cypřišovitý, rašeliníky, bělomech sivý, rokytník skvělý, terčovka bublinatá, mapovník zeměpisný, hávnatka psí, bedla vysoká, hřib hnědý, sírovec žlutooranžový, troudnatec kopytovitým* – *ideálně vybírat druhy, které je dobře vidět ze značených tras*
- **výjimečné druhy** (kriticky a silně ohrožené, endemické, relikty), *jen pokud se dají bezpečně ukázat*: mečík střečovitý, vachta trojlistá, rosnatka okrouhlostá, tolije bahenní, kruštík bahenní, lilie zlatohlavá, vrba borůvkovitá, kosatec sibiřský, hořec hořepník, hořeček brvitý
- tradičně hospodářsky využívané druhy (lesní plody, houby) a vazba na případnou ochranu ohrožených druhů (houby)
- **břehové porosty rybníků a vodních toků** a jejich význam

Fauna

- **vzácné druhy, které jsou pro Železné hory typické a/nebo jsou dlouhodobě spojeny s jeho propagací a je možné je někde vidět či prezentovat:** výr velký, holub doupňák, čáp černý, ledňáček říční, skorec vodní, užovka obojková, ještěrka živorodá, vranka obecná, pstruh obecný, jelec tloušť, čolek obecný, čolek horský, ropucha obecná, rosnička zelená, páchník hnědý, vážka jasnoskvrnná, hnědásek rozrazilový, vrápenec malý, rak říční, mihule potoční, mlok skvrnitý
- **typické a všudypřítomné druhy, které lze bez problémů ukázat podél značených tras v CHKO:** srnec obecný, drozd zpěvný, pěnkava obecná, káně lesní, konipas bílý, skokan hnědý, pestrokrovečník mravenčí, vážka ploská, motýlice obecná, babočka paví oko, žluťásek řešetlákový, veverka obecná
- **mimořádně významné (vlajkové) druhy živočichů** – výr velký, vranka obecná, čolek velký, páchník hnědý, hnědásek rozrazilový, rak říční, mihule potoční, mlok skvrnitý
- **ryby** (volně žijící X chov ryb, invazní nepůvodní druhy...) – potoky a řeky: jelec tloušť, vranka obecná, pstruh obecný, mřenka mramorovaná, střevle potoční, v rybnících: kapr obecný, štika obecná, lín obecný, plotice obecná
- obojživelníci a plazi, jejich přirozené prostředí a význam – čolek velký, čolek obecný, čolek velký, ropucha obecná, kuňka ohnivá, mlok skvrnitý, skokan zelený, skokan skřehotavý, skokan ostronosý, skokan štíhlý, rosnička zelená; *zvuky žab jsou v území slyšet dobře na jaře, tůně v bývalých dobývacích prostorech*
- **bezobratlí** – např. **druhy brouků vázaných na mrtvé a rozkládající se dřevo** – páchník hnědý, zlatohlávek skvostný, lesák rumělkový, sekáč klepítník členěný, vázaný na horské zachovalé lesy
- **včely a další opylovači** – včelařská tradice *SOUV-VVC a interpretace a infrastruktura v areálu učiliště v Nasavrkách*

Historie, památky, architektura

- **památky na historické osídlení, zejména Keltové Země Keltů** – Nasavrky, expozice, NS
- **historické osídlení v souvislosti se zpracováním nerostného bohatství**
- **technická zařízení na vodní pohon**
- **lidová architektura Národní muzeum v přírodě** – Veselý kopec a vesnické památkové zóny
- historické centrum Chrudimi a další významná sídla, hrady, zámky, zámecké parky
- sakrální památky – kostely, boží muka, křížové cesty
- způsoby hospodaření spojené s regionem *lesnictví, chov koní*
- zpracovávání a využití místních surovin tradičně spojené s regionem *vč. loutkářství*
- nehmotné dědictví a tradice *vč. loutkového divadla*

Osobnosti se vztahem k Železným horám, krásná literatura, výtvarníci...

- Osobnosti – Chittussi, Kavan, Lebeda, Blažíček, Průcha, Slavíček, Ladislav Žák, K. V. Rais

Historický vývoj území

Velmi stručně, které skutečnosti jsou důležité z pohledu interpretace, tj. jsou pro území charakteristické, jedinečné či představují potenciál pro komunikaci, tak aby bylo možné vytvářet realistický obraz území

Z hlediska interpretace je pro Železné hory důležité **starší osídlení, a to zejména Keltů**, po kterém v území zůstaly na několika místech stopy po původních zemních opevnění (Hradiště, obec České Lhotice).

Podoba krajiny Železných hor se výrazněji utváří působením člověka po roce 1000 n. l. – vnikají **vsí navazující na první slovanská sídla**.

S ohledem na náročné klimatické podmínky se středověké osídlení oblasti rozvíjelo pomalu. **Hlavní rozvoj začal až ve 13. století a jádro Železných hor bylo kolonizováno vilémovským klášteřem až koncem 14. století**.

Počet sídel se stabilizoval v 17. století. V 18. a zejména v 19. století se v oblasti rozvíjí **průmyslová výroba – zpracování železa** (Hedvičino údolí), výroba skla (Hostětinky, Horní Bradlo), broušení skla (Dolní Sokolovec, Nový Studenec, Libice nad Doubravou), výroba papíru (Svídnice), javorového cukru (Travné), staví se cukrovary, lihovary, sušárny čekanky, cihelny, vápenky. **Využívají se ložiska nerostných surovin** (vápenec, granitoidy, polymetalické rudy a další). V krajině se dodnes dochovaly pozůstatky po drobných vodních stavbách, které pomáhaly zajistit potřebnou energii. Zároveň je budována silniční síť, která v zásadě slouží dodnes.

Ve 20. století se oblast nově stává **oblíbeným místem rekreace**. Už od 20. let zde vznikaly chatové osady a rozvíjela se síť pěších turistických tras. Počet chat a chalup na území CHKO se dnes pohybuje kolem 3000.

K výrazným rysům krajiny Železných hor patří vodní díla na Chrudimce, včetně vodních nádrží Seč a Křižanovice.

Podrobněji viz Plánu péče o CHKO Železné hory.

Zájmy a zájmové skupiny v území

Které zájmové skupiny v území působí a jaké zájmy důležité z pohledu interpretace jeho hodnot mají společné a kde se jejich zájmy naopak liší (především ve vztahu k zájmům AOPK ČR)

Zájmy v území lze z pohledu interpretace a práce s návštěvníky rozdělit do 3 základních skupin:

1) správci území, 2) subjekty hospodařící v území a 3) subjekty zapojené do využití území v cestovním ruchu.

Tyto skupiny mají společný základní zájem na zachování hodnot území, které jsou důležité pro jejich fungování, k tomu však přistupují i další zájmy.

Klíčové skupiny v CHKO:

Skupina A: Správci území, kteří pečují o přírodní zdroje

Tato skupina pečuje o ochranu přírodních zdrojů v oblasti, její zájem se soustředí na dlouhodobé zajištění příznivého stavu těchto zdrojů. Jsou to především:

AOPK ČR

- Na území CHKO Železné hory vykonává výkon státní správy ochrany přírody Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Regionální pracoviště Východní Čechy, Oddělení Správa CHKO Železné hory, a je zároveň i odbornou organizací ochrany přírody (viz zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb.).
- **Hlavním zájmem** AOPK ČR je zachovat předměty ochrany, předcházet konfliktům mezi zájmy ochrany přírody a krajiny a jejím využíváním ostatními subjekty a usilovat o pozitivní vnímání ochrany přírody veřejností.

Obce

- Obce dle zákona o obcích č. 128/2000 Sb. par. 2 (2) „*pečují o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem*“. Nedílnou součástí péče o potřeby svých občanů je nepochybně i péče o kvalitní životní prostředí. Ochrana přírody a krajiny je na území CHKO navíc i deklarovaným **veřejným zájmem**, který mají obce chránit (např. ZOPK č. 114/1992 Sb.).
- **Zájmem** obcí je v rámci péče o potřeby svých občanů pečovat i o kvalitní životní prostředí, případně i o přírodní zdroje – jako potenciální zdroj příjmů jejich občanů v rámci podnikání.

Kraj Vysočina, Pardubický kraj

- K oblastem, které se přímo dotýkají přírody a krajiny a jsou v kompetenci krajů, patří například ÚSES, protipovodňová opatření, ochrana zemědělského půdního fondu, lesy, vodní hospodářství, myslivost, či rybářství. Podle zákona o krajích č. 129/2000 Sb. **Kraj pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů** (§ 1 odst, 4).
- **Hlavním zájmem** krajů je najít rovnováhu mezi využíváním přírodních zdrojů a jejich zachováním.

Povodí Labe, státní podnik

- Výkon správy povodí, kterou se rozumí správa významných vodních toků, činnosti spojené se zjišťováním a hodnocením stavu povrchových a podzemních vod v oblasti povodí Labe a další činnosti, které vykonávají správci povodí podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), zákona č. 305/2000 Sb., o povodích a souvisejících právních předpisů, včetně správy drobných vodních toků v dané oblasti povodí, jejichž správcem byl podnik určen.
- Správce povodí se mimo jiné vyjadřuje k čerpání a vypouštění odpadních vod v území, pečuje o koryta vodních toků a břehové porosty, připravuje a zajišťuje úpravy koryt vodních toků nebo řeší protipovodňovou ochranu.
- **Hlavním společenským zájmem** je zajistit optimální stav vodních toků a ploch z hlediska odtoku a zadržování vod.

Skupina B: Subjekty hospodařící s přírodními zdroji v území

Hlavním zájmem hospodařících subjektů je dlouhodobě pokračovat ve své činnosti a tvořit zisk. Ze strategického hlediska je pro ni důležité omezit konflikty s návštěvníky regionu i s ochranou přírody. Do této skupiny patří především:

Lesní hospodáři

- Lesní hospodáři obhospodařují cca 44% plochy území CHKO (12 548 ha). Lesy po celé CHKO vytvářejí sice relativně souvislé, ale velmi členité plochy, takže se v CHKO nezachoval žádný velký uzavřený komplex lesa. Roztroušené menší lesní celky (stovky hektarů) spoluvytváří typický ráz krajiny CHKO a jsou důležitým krajinnotvorným prvkem. Struktura vlastníků lesa je pestrá, stát je největším vlastníkem lesů, patří mu 54%, fyzickým osobám s výměrou nad 50 ha patří 11,6%, drobným vlastníkům do 50 ha, kteří hospodaří na základě lesního hospodářských osnov (LHO) patří 18,2%, obcím a městům 16,2%, právnickým osobám 0,02%.
- Ve zvláště chráněných územích v kategorii NPR, NPP, PR a PP je celkem zařazeno 771 ha (6%) lesa (do údaje není zahrnut les v ochranných pásmech). Tyto lesy jsou zároveň téměř v celém rozsahu na území 1. zóny CHKO.
- Více než polovina lesů je ve správě Lesů ČR, s.p. (54%), AOPK spravuje 0,01% (1,75 ha).
- Na větších majetcích je vidět posun ke zlepšení druhové skladby a zvýšení ekologické stability. V revíru Běstvina hospodaří LČR už od roku 1995 přírodě blízkým způsobem. Byl zde zřízen vzorový objekt hnutí Pro Silva.
- Hlavním **zájmem** lesních hospodářů v hospodářských lesích, které tvoří většinu všech lesů, je produkce při zachování mimoprodukčních funkcí lesa. Hospodářskou činnost hospodářům v lesích tvořených hlavně jehličnatými monokulturami aktuálně komplikuje především výkyvy počasí, sucho a postupující kůrovcová kalamita. Ta hrozí masivním odlesněním území spojeným s ohrožením vodního režimu a plnění ochranných funkcí lesa. Snaha o zbrždění průběhu kalamity a nápravu příčin stavu založením pestřejších a do budoucna stabilnějších porostů je **společným zájmem** hospodářů i ochrany přírody.

Zemědělstí hospodáři

- Zemědělská půda tvoří přibližně 48% území CHKO (13 953 ha). Orná půda cca 22%, trvalé travní porosty (louky a pastviny) 22% a zahrady a sady 4%.
- Nejintenzivněji obhospodařovaná oblast s nejvyšším podílem orné půdy patří okolí Slavíkova, Ždírcce nad Doubravou, Ronova nad Doubravou, Slatiňan, Běstviny a Třemošnice.
- Velikostní a vlastnická struktura hospodařících subjektů je pestrá. 25 největších podniků obhospodařuje téměř 90% pozemků. Mezi největšími podniky převládají akciové společnosti a zemědělská družstva. Významný je podíl zemědělské půdy v režimu ekologického zemědělství, který činí v době zpracování tohoto dokumentu téměř 14%.
- Hlavním **zájmem zemědělců** je hospodařit na zemědělské půdě bez omezování ze strany návštěvníků (a ochrany přírody) a dlouhodobě dosahovat co nejlepších ekonomických výsledků. Mají proto **zájem** na udržení úrodnosti půdy a omezení škodlivých činitelů, které by mohly ohrozit úrodu. S tím souvisí snaha zachovat nedělené půdní bloky, pěstovat tržně nejzajímavější plodiny, využívat možnosti aplikace pesticidů a hnojiv a moderní výkonné mechanizace. Jen malá část podnikatelů je zapojena i do cestovního ruchu. **Společný zájem** na šetrnějším obhospodařování krajiny lze očekávat u zemědělců hospodařících ekologicky a těch, kteří jsou zapojeni do agroenvironmentálních dotačních titulů zaměřených hlavně na travní porosty.

Komerční vodohospodářské subjekty

- Na území CHKO se nachází 2 údolní a 2 vyrovnávací nádrže. Přehrada Seč slouží jako zásobárna pro skupinový vodovod Seč-Heřmanův Městec-Ronov n. Doubravou i k výrobě energie. Údolní nádrž Křižanovice je zásobárnou pro skupinový vodovod Chrudim, Pardubice. V oblasti tzv. Dlouhé meze je mnoho jímacích objektů pro zdroje podzemní pitné vody.
- **Zájem** vodohospodářských subjektů je zachovat kvalitu a vydatnost vodních zdrojů a současně mít možnost co nejvyššího odběru pro své zákazníky. **Společným zájmem** s ochranou přírody mohou být opatření k udržení zásob vody a k zachování kvality vod.

Skupina C: Subjekty navázané na cestovní ruch

Tato skupina využívá přírodní a kulturně-historické dědictví oblasti, aby nabídla pozitivní zážitky a související služby návštěvníkům. Jejím hlavním zájmem je přilákat dostatečný počet návštěvníků a turistů a nabízet jim takové produkty, které jsou schopné konkurovat jiným srovnatelným destinacím. Skupina je velmi rozmanitá.

Obce

- Dle zákona o obcích obce „*pečují o všestranný rozvoj svého území*“. Snaží se vytvářet podmínky pro ekonomický rozvoj na svém území. Proto je logické, že některé jsou aktivně zapojeny do podpory rozvoje cestovního ruchu.
- Jejich **zájmem** je rozvoj, který obci a občanům přinese prospěch, a zároveň (významně) nezhorší kvalitu života v obci.

Destinační management

- Na území CHKO Železné hory neexistuje jednotný destinační management. Severní část ležící na území Pardubického kraje propaguje organizace Chrudimsko – Hlinecko, z.s. Jižní část spadající do turistického regionu Vysočina je z pohledu destinačního managementu obhospodařována krajskou organizací destinačního managementu Vysočina Tourism p.o. Významným aktivním hráčem na poli rozvoje cestovního ruchu je také Geopark Železné hory, který pokrývá širší území, než je vlastní CHKO. Aktivitu vyvíjejí také některé MAS.
- **Zájmem** těchto subjektů je dlouhodobý rozvoj cestovního ruchu v oblasti.

Provozovatelé služeb v cestovním ruchu

- Na území CHKO působí desítky drobných i větších provozovatelů služeb v cestovním ruchu včetně měst a obcí.
- Provozovatelé mají **zájem** na dlouhodobém využívání zdrojů, které území CHKO nabízí, pro uspokojení potřeb svých klientů – návštěvníků regionu a vlastní prospěch.

Provozovatelé turistických cílů, včetně muzeí apod.

- Jsou zcela nebo podstatně závislí na příjmech z cestovního ruchu a významně se podílejí na vytváření turistické nabídky regionu.
- Mají výrazný **zájem** na rozvoji cestovního ruchu. Zejména muzea ale zároveň plní i jiné funkce (sbírkotvorné, dokumentační) a mají silný zájem na ochraně přírodních a kulturně-historických zdrojů oblasti.

Dílčí závěr

Z hlediska dalšího rozvoje interpretace v území je důležité, aby všechny tyto tři klíčové skupiny mezi sebou dokázaly komunikovat, shodly se na nezbytnosti zachovat jedinečnost a hodnoty regionu a hledaly průnik svých zájmů a možnosti spolupráce. Je logické, že mezi těmito skupinami vznikají v určitých otázkách také třecí plochy.

Ty mohou být rovněž důležitými tématy pro interpretaci:

1. **jednostranné, krátkodobě výhodnější hospodaření v lesích v CHKO x vyvážené hospodaření v lesích v CHKO**, podporující ekologicky stabilní lesní ekosystémy důležité pro zajištění základních přirozených funkcí krajiny (vč. stabilního vodního režimu) a pro ochranu půdy a klimatu.
2. **intenzivní jednostranné zemědělské hospodaření x zachování pestrosti nejcennějších částí krajiny**, zachování mokřadů, trvalých travních porostů a krajinné mozaiky
3. **vysoká intenzita využití části území z hlediska cestovního ruchu x usměrnění návštěvnosti regionu či jeho částí a omezení nových nabídek**, které návštěvnost dále zvyšují v nezatíženějších lokalitách a částech roku
4. **problémy, které hospodářům způsobuje návrat velkých šelem x ochrana zvláště chráněných druhů živočichů** (včetně velkých šelem jako je vlk) a jejich přirozeného prostředí

Stávající péče o území

Péče o území ze strany AOPK ČR; využívání různých způsobů interpretace a práce s návštěvníky, zpětná vazba od návštěvníků

AOPK ČR (prostřednictvím RP Východní Čechy – Správy CHKO Železné hory) pečuje o území CHKO tím, že na něm **vykonává státní správu v oblasti ochrany přírody a krajiny, včetně zajištění praktické péče o území**. Je zároveň odbornou organizací ochrany přírody (viz zákon o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb.). V rámci všech svých činností **komunikuje s odbornou i laickou veřejností** a reprezentuje zájmy ochrany přírody a udržitelného rozvoje regionu.

Správa CHKO vnímá komunikaci s veřejností a práci s návštěvníky jako důležitou součást svého poslání a působení v regionu. V různém rozsahu a intenzitě se komunikaci s veřejností věnuje většina zaměstnanců Správy CHKO. Spíše než neadresné oslovování veřejnosti se osvědčila **komunikace prostřednictvím konkrétních akcí, osobní kontakt a rozhovory s lidmi při řešení každodenních problémů a programy pro školy a pracovníky v cestovním ruchu**.

Na území CHKO Železné hory dosud funguje **Stráž přírody**, ale počet dobrovolných strážců dlouhodobě klesá a na činnost profesionálních strážců nejsou v systemizaci AOPK ČR k dispozici služební místa a v rozpočtu nejsou ani potřebné finanční prostředky. Strážci postupně vykonávají spíše zpravodajskou činnost.

Práce s veřejností

Pro oblast ekologické výchovy je na Regionálním pracovišti Východní Čechy, které zahrnuje CHKO Železné hory, Broumovsko a Orlické hory vyčleněn **1 pracovník na částečný úvazek**. S ohledem na vzdálenost těchto území a jejich rozlohu není myslitelné, aby dokázal uspokojivě pokrýt existující potřeby v této oblasti. Proto je se jednotlivé Správy CHKO dlouhodobě snaží alespoň částečně zajistit práci s veřejností i vlastními zaměstnanci.

V CHKO Železné hory zahrnuje práce s veřejností 3 hlavní oblasti:

- práce s místními obyvateli
- práce s dětmi a mládeží v regionu
- práce s návštěvníky

Hlavní cílové skupiny a formy komunikace s nimi:

Místní obyvatelé

Pracovníci AOPK ČR (a RP Východní Čechy i přímo Správy CHKO) **poskytují informace místním obyvatelům prostřednictvím webu CHKO, letáček** zaměřených na určitou problematiku (např. Stavby a krajinný ráz v CHKO) a článků v místním a regionálním **tisku** nebo rozhovorů pro **rozhlas**. Zaměstnanci Správy CHKO se s místními obyvateli **osobně** setkávají rovněž při běžném kontaktu v terénu, v rámci jednání, tematických exkurzí nebo akcí zaměřených na přírodu a její ochranu. Některé komunikační aktivity, například informování obcí o velkých šelmách v souvislosti s vlkem, dělali pracovníci CHKO Železné hory ve spolupráci s kolegy ze sousední CHKO Žďárské vrchy.

Školní děti a mládež v regionu + pedagogové

Komunikaci se školními dětmi, mládeží a pedagogy Správa CHKO Železné hory systematicky nezajišťuje. V rámci svých možností pořádá nebo spolupracuje s jinými organizacemi na ekovýchovných akcích,

exkurzích a přednáškách (např. základní organizace ČSOP, Vodní zdroje Chrudim apod.). Pro tuto cílovou skupinu jsou také určeny naučné a zážitkové stezky zřizované jinými subjekty: Allarova stezka (Keltský archeopark v Nasavrkách), Lesnická stezka na Podhůře (Městské lesy Chrudim), Stezka mladého lesníka (LČR), Včelí inspiromat a stezka v parku a arboretu u (SOUV-VVC Nasavrky) aj.

Turisté a rekreanti + pracovníci v cestovním ruchu

AOPK ČR provádí některé činnosti, které jsou zajímavé z hlediska cestovního ruchu. Zejména jde o **provoz, přípravu, realizaci nebo konzultaci přípravy naučných stezek a různého druhu informačních tabulí**, a dále přípravu, vydávání a distribuci **informačních materiálů**, jako jsou průvodci po naučných stezkách a vlastivědných trasách. V období od přípravy minulého plánu péče (2010) se snížil počet pracovníků přímo na pracovišti AOPK ČR – Správy CHKO v Nasavrkách, kam se lidé v území byli zvyklí obracet s žádostí o konzultace k obsahu připravovaných panelů naučných stezek a další infrastruktury. Kapacita spolupracovat na přípravě takovýchto aktivit se tím výrazně zmenšila.

AOPK ČR – Správa CHKO Železné hory udržuje kontakty s partnery z oblasti cestovního ruchu, jako je Geopark Železné hory, destinační management (Chrudimsko-Hlinecko a některé MAS), turistická informační centra, kasteláni prohlídkových objektů (zámek Slatiňany, hrad Lichnice) nebo tvůrci a provozovateli návštěvnické infrastruktury (město Chrudim, Městské lesy Chrudim, město Seč...).

Z hlediska práce s návštěvníky je důležitá koncepční práce v této oblasti – ať už jde o aktualizaci plánu péče, zpracování této koncepce nebo zpracování návazného interpretačního plánu Domu přírody Železných hor v Podhůře poblíž Chrudimi.

Spolupráce s partnery

Hlavní partneři Správy CHKO v oblasti **EVVO (environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty)**:

- Město Chrudim a Městské lesy Chrudim (programy s tématy pěstování lesa a hospodaření v lese, návštěvnická infrastruktura v oblasti rekreačních lesů Podhůra, budoucí lokality Domu přírody Železných hor s podobným zaměřením)
- Geopark Železné hory a Vodní zdroje Chrudim (programy pro školy se zaměřením na geologii a související návštěvnická infrastruktura na území CHKO a v jejím bezprostředním okolí, spolupráce na přípravě DP ŽH)
- LČR (lesní pedagogika a související návštěvnická infrastruktura)
- informační centra a kulturní instituce v obcích v CHKO Železné hory i v jejím okolí (tematické výstavy, příležitostné přednášky a akce pro místní veřejnost, distribuce informačních materiálů)
- základní organizace ČSOP (praktický management přírodně cenných území, pořádání akcí a exkurzí do přírody)
- základní a střední školy v regionu (příležitostné projekty),
- vysoké školy (odborné praxe a diplomové práce)
- výzkumné instituce (výzkumná činnost, monitoring, odborné podklady)

Důležití partneři v oblasti **práce s návštěvníky** a v cestovním ruchu:

- **Město Chrudim a Městské lesy Chrudim** (provozovatel TIC, významný vydavatel propagačních materiálů a aktér v oblasti místního destinačního managementu, tvůrce a provozovatel návštěvnické infrastruktury v oblasti rekreačních lesů Podhůra)

- **destinační management** (zejména **Chrudimsko-Hlinecko** – koordinátor cestovního ruchu v území TO Chrudimsko-Hlinecko, destinační management navázaný na krajskou strukturu)
- **Geopark Železné hory** a Vodní zdroje Chrudim (návštěvnická infrastruktura na území CHKO a v jejím bezprostředním okolí, spolupráce na přípravě DP ŽH)
- **obce a jejich informační a kulturní střediska – v CHKO i okolí** (příprava a distribuce tiskovin, informací)
- **provozovatelé penzionů a zemědělských farem** (distribuce tiskovin, možnost zaparkování při nástupu na naučné stezky, směřování k návštěvnické infrastruktuře)
- **další poskytovatelé služeb v cestovním ruchu** jako jsou provozovatelé památek, muzeí, provozovatelé kempů a restaurací, zařízení v okolí přírodních koupališť apod. (směřování návštěvníků, propagace cílů)
- **vlastníci návštěvníky využívaných pozemků a hospodáři** jako LČR apod. (směřování návštěvníků, propagace cílů, komunikace limitů území)
- **vydavatelé map** KČT, SHOCart a další (co v mapách bude a co ne, tj. směřování návštěvníků a komunikace limitů území)
- **Policie ČR, městská policie, lesní stráž, rybářská stráž** (usměrnění chování návštěvníků)

Dílčí závěr

AOPK ČR, RP Východní Čechy - Správa CHKO Železné hory o území pečuje jako **správce** a její pracovníci se v různém rozsahu a kapacitě věnují **přímé komunikaci s veřejností** a spolupráci s partnery, což je **časově i metodicky náročné**.

Množství práce, které je potřeba k zajištění efektivní komunikace a práci s veřejností a usměrňování návštěvníků v CHKO dlouhodobě poroste, což předpokládá příslušnou personální kapacitu. **Stávající personální kapacita necelý 1 úvazek na celé RP Východní Čechy je nedostatečné**.

Komunikace s veřejností a spolupráce s partnerskými organizacemi je **důležitá nejen v již tradiční oblasti ekologické výchovy, osvěty a výzkumu**. Práce s návštěvníky se stala **nedílnou součástí praktické péče o CHKO**.

Spolupráce s partnery je **zásadní zvláště při vytváření obrazu území**, který bude akcentovat limity návštěvnosti a vhodnou prezentaci přírodních a kulturně-historických hodnot území. Důležitými strategickými partnery v tomto směru jsou: **destinační management** (zejména Chrudimsko-Hlinecko), **Geopark Železné hory**, **vlastníci pozemků a hospodáři** (lesy, rybníky, těžební prostory), **obce**, **poskytovatelé služeb v cestovním ruchu** včetně NPÚ, **vydavatelé turistických a cykloturistických map**, **i tradiční partneři – Město Chrudim a Městské lesy Chrudim**. Pro zachování odborné úrovně obsahu interpretace (využití výstupů výzkumu při komunikaci) je **i nadále zásadní spolupráce s akademickým sektorem a výzkumnými institucemi**.

Kapacita a možnosti strážní služby na území CHKO jsou omezené a nezlepšují se. Dlouhodobě **chybí kapacita k lepšímu monitorování problematických situací, kdy dochází k porušování ZOPK a pravidel chování v CHKO v terénu, k jejich následné administraci a řešení ve spolupráci s kompetentními orgány**. **Chybí také kapacita k tomu, aby bylo možné zavést na konfliktních místech jiná opatření než postihy** (např. monitorování situace a osvěta prostřednictvím strážce, který v problematickém místě v určitou dobu v sezóně poskytuje výklad formou toulavé interpretace).

Analýza návštěvnosti

Vývoj návštěvnosti

Jak se dlouhodobě vyvíjí návštěvnost regionu, které jsou nejnavštěvovanější objekty a části roku, trend do budoucna.

Území CHKO Železné hory spadá částečně do turistického regionu **Vysočina**, turistické oblasti **Vysočina** a turistického regionu **Východní Čechy**, turistické oblasti **Chrudimsko-Hlinecko**.

Území CHKO je vzhledem ke své centrální poloze výborně dostupné. Během 1 hodiny do něj může dojet cca 1 milion obyvatel a do 2 hodin asi 2 miliony obyvatel ČR. **Návštěvnost území CHKO se dosud systematicky nesleduje.** Data o počtu návštěvníků si pro vlastní potřebu shromažďují některé instituce (například Národní památkový ústav) či destinační společnosti.

Dostupné údaje návštěvnosti vybraných návštěvnických objektů do 2018

Region	název památky	Návštěvnost					Index 2018/2015
		2007	2015	2016	2017	2018	
CHKO Železné hory	Zřícenina hradu Lichnice, Třemošnice	19 508	19 138	22 966	28 254	22 400	117%
	Státní zámek Slatiňany	17 868	22 614	25 872	29 323	15 270	68%
	Národní muzeum v přírodě – Soubor lidových staveb Vysočina, Hlinsko	75 577	63 567	74 217	81 523	73 239	115%
	Muzeum Berlova vápenka, Třemošnice		3 520	3 456	3 244	3 239	92%
	Muzeum loutkářských kultur, Chrudim	20 590	35 971	40 911	38 126	35 715	99%

Zdroj: NPÚ (NIPOS)

Z dostupných údajů vyplývá, že turistické cíle přímo na území CHKO nepatří v celorepublikovém srovnání k nejnavštěvovanějším. Poněkud vyšší návštěvnost dlouhodobě vykazuje pouze Soubor lidových staveb Vysočina, který leží za hranicemi CHKO. Údaje také ukazují, že návštěvnost zůstává dlouhodobě stabilní. Podle oslovených odborníků návštěvnost v posledních letech mírně stoupá. Zvyšuje se podíl cyklistů.

Lokalita	celkem	V-IX	V-IX%	VII-VIII	VII- VIII%	denní maximum	pracovní dny průměr	nepracovní dny průměr	Neprac / prac
hrad Oheb									
2015 (1.9.-31.12.)	6691					345	26	115	4,4
2016	31 295	22464	72%	14400	64%	654	56	151	2,7
2017 (1.1.-30.6.)	8 249					269			

Zdroj: www.mereninavstevnosti.cz

Data získaná přímo z terénu jsou dílčí. Zachycují situaci na jednom z nejnavštěvovanějších míst CHKO – u hradu Oheb nad Sečskou přehradou. Zjištěné absolutní hodnoty nejsou ve srovnání s jinými místy v ČR nijak extrémní, potvrzují názor odborníků na cestovní ruch, že Železné hory „jsou malé a zastrčené a nemají výrazný tahák.“ Data také jasně ukazují na dominanci letní návštěvnosti (64% v roce 2016).

Charakteristika návštěvníků

Jaké skupiny návštěvníků se v území objevují, jaké jsou jejich potřeby, jak se chovají, v jakých oblastech se dostávají do konfliktu s ochranou přírody a ostatními návštěvníky území.

Charakteristika návštěvníků byla vytvořena na základě údajů získaných od místních odborníků a dat z terénního průzkumu. Průzkum proběhl od začátku roku do srpna 2020. Celkem bylo sebráno 527 dotazníků. Část dat (120 dotazníků) byla vzhledem k nouzovému stavu v souvislosti s pandemií koronaviru získána on-line. Terénní sběr proběhl v lokalitách Lichnice (195 dotazníků), Podhůra (28), Nasavrky a okolí (13), Oheb a okolí (29), Seč (13) a údolí Doubravy (29).

Dotazníky vycházejí z dotazníků původně připravených Univerzitou Karlovou, které byly dlouhodobě využívány v některých velkoplošných chráněných územích v ČR. Část otázek vždy zůstává stejná, aby umožňovala dlouhodobé využití dotazníků a srovnání dat, část otázek se upravuje podle specifických potřeb území. Otázky týkající se infrastruktury a aktivit slouží zároveň k ověření pracovních hypotéz. Vzor dotazníku viz Přílohy.

Z dostupných údajů vyplývá, že se v regionu lze setkat s dále uvedenými skupinami uživatelů. Hranice mezi skupinami nejsou ostré a jeden návštěvník může patřit do více skupin. Charakteristika těchto skupin je velmi podobná na území celé ČR. U těch skupin, u nichž, že podařilo během sběru získat dostatečně velký počet dotazníků, jsou obecné charakteristiky doplněny konkrétními daty. Týká se to skupin Rodiny s dětmi, Pěší, Jednodenní návštěvníci, Pobytoví návštěvníci.

Podle demografie

Rodiny s dětmi

Bylo získáno 192 dotazníků. Nejvíce v oblasti Lichnice (34%, -3% oproti celkovému průměru), dále online sběrem (32%, +10%), a na Seči (15%, -7%).

Charakteristika (kdo jsou)

- rodiče nebo prarodiče s dětmi (nejsilnější byla skupina rodičů 35-45 let)
- přijíždějí celoročně, pokud je pěkné počasí, převažují krátké výlety a krátké pobyty
- vícedenní pobyty 3-7 dní uvedlo 14%, nad 7 dní 6%
- z hlediska motivace tato skupina preferovala poznávání přírody a jejích krás (77%, +9% nad celkový průměr) a klid a odpočinek (53%), sportování uvedlo jako jeden z dvou hlavních důvodů návštěvy jen 10%.
- K preferovaným aktivitám patřil delší pěší výlet (50%, +9%) a krátké procházky (45%, +3%)
- Zájem by rodiny s dětmi měly o program pro děti (55%, +29% oproti průměru), environmentální program o tradicích, suchu, kaštanech (29%), procházka s průvodcem (28%) návštěva expozice 26%, nic, žádné aktivity uvedlo jen 5%.
- K zajímavým tématům patří místní tradice (44%), zvířata (43%), rostliny (36%) a základní informace o oblasti (33%)
- K ubytování využívali hlavně vlastní chaty a chalupy (30%) nebo byli na výletu z domova (57%)
- Do regionu se přepravovali hlavně vlastním autem 90% (+11% oproti průměru), v rámci oblasti pak pěšky (52%) a autem (38%), hromadnou dopravou využily 4%
- Železné hory si spojují především s hradem Lichnice, Sečskou nádrží, krásnou přírodou, lesy a domovem

Potřeby (bez čeho se neobejdou)

- tipy na místa v regionu s rodinnou nabídkou různě časově a fyzicky náročných možností trávení volného času
- programy pro celou rodinu včetně dětí a snadno dostupné informace o jejich nabídce (stížnosti na nedostatek možností vyžití dětí při nepřízní počasí)
- rozumná výše vstupného resp. informace o slevách
- možnost zaparkovat auto
- možnost využít wc a občerstvení (stížnosti na absenci stánků s občerstvením)
- dětské hřiště

Očekávání (bez čeho nebudou spokojeni)

- chtějí příjemně prožít společný čas

Dopad / význam (jak mohou uškodit či prospět)

- vnímavá skupina k poselství ochrany přírody – skrze děti lze působit na rodiče
- může s nimi být problém, když jsou hluční a odhazují odpadky

Školní výlety

Charakteristika (kdo jsou)

- školní mládež a studenti SŠ, počet v poslední době klesá z důvodu konkurenčních nabídek výletů na klíč
- jezdí autobusem nebo vlakem ve větších skupinách zejména v červnu
- program mají stanovený předem, nemají příliš prostor pro jeho okamžitou změnu
- v regionu mohou pobývat i několik dní
- úroveň zájmu o přírodní fenomény velmi proměnlivá

Potřeby (bez čeho se neobejdou)

- program ušitý na míru – nabídka s jasným programem
- rozumnou výši vstupného resp. slevy
- možnost zaparkovat autobus
- možnost rychle využít wc a občerstvení
- cenově dostupné suvenýry

Očekávání (bez čeho nebudou spokojeni)

- chtějí účelně spojit aktivní pohyb s poznáváním přírodních a kulturních zajímavostí regionu, to vše za rozumnou cenu

Dopad / význam (jak mohou uškodit či prospět)

- občas zanechávají odpadky
- budoucí návštěvníci regionu

Dětské skupiny, tábory

Charakteristika (kdo jsou)

- jsou to děti a jejich vedoucí
- v regionu jsou od jara do podzimu o víkendech

Potřeby (bez čeho se neobejdou)

- možnost cenově dostupného ubytování a stravování
- cenově dostupné suvenýry

Očekávání (bez čeho nebudou spokojeni)

- přijíždějí za dobrodružstvím a za poznáváním přírody, ale i zábavou

Dopad / význam (jak mohou uškodit či prospět)

- pokud jsou dobře vedené, nejsou s nimi žádné problémy a území zatěžují minimálně

Senioři

Charakteristika (kdo jsou)

- Aktivní lidé důchodového věku nad 65 let
- jezdí jako dvojice nebo skupiny (kluby)
- v regionu jsou od jara do podzimu o víkendech

Potřeby (bez čeho se neobejdou)

- možnost cenově dostupného ubytování a stravování
- rozumnou výši vstupného resp. slevy
- možnost zaparkovat autobus či auto
- možnost využít wc a občerstvení
- cenově dostupné suvenýry

Očekávání (bez čeho nebudou spokojeni)

- přijíždějí za poznáváním přírody, historie a odpočinkem s přáteli

Dopad / význam (jak mohou uškodit či prospět)

- občas nerespektují omezení vstupu nebo parkování

Podle zájmu / důvodu návštěvy

Chataři a chalupáři

Charakteristika (kdo jsou)

- navštěvují různá místa příležitostně v doprovodu rodiny nebo hostů na návštěvě
- spíše střední a starší generace, hlavně Chrudim, Pardubice a okolí a Vysočina
- v území jsou pravidelně, někteří téměř trvale, menší útlum nastává během zimy

Potřeby (bez čeho se neobejdou)

- možnost zaparkovat auto
- rozumnou výši vstupného resp. slevy

- možnost využít wc a občerstvení

Očekávání (bez čeho nebudou spokojeni)

- přijíždějí za venkovským klidem, zahrádkařením, odreagováním jednoduchou manuální prací, krásnou přírodou, čistým prostředím

Dopad / význam (jak mohou uškodit či prospět)

- mohou být místními advokáty ochrany přírody
- občas bývají potíže s tím, že vyváží organické odpady ze zahrad mimo vlastní pozemky
- občas pořádají hlučné akce
- občas vyjíždějí nové cesty, zkratky ke svým objektům

Pěší turisté

Celkem se podařilo získat 299 vyplněných dotazníků. Nejvíce bylo sebráno na Lichnici (28%, -9% proti průměru) a na Seči (29%, +8%).

Charakteristika (kdo jsou)

- jsou zastoupeny všechny věkové kategorie
- přijíždějí od jara do podzimu, ale v posledních letech se jejich počet v poměru k cyklistům spíše snižuje
- v posledních letech se jejich počet v poměru k cyklistům spíše snižuje
- mimo hlavní sezónu spíše na jednodenní výlety, během zimních i letních prázdnin na vícedenní pobyty (3-7 dní uvedlo 46%)
- z hlediska motivace se tato skupina preferovala poznávání přírody a jejích krás (70%) a klid a odpočinek (53%), sportování uvedlo jako jeden z dvou hlavních důvodů návštěvy jen 6%.
- K preferovaným aktivitám patřil delší pěší výlet (49%, +8%) a krátké procházky (42%, +1%)
- Zájem by pěší turisté měli o environmentální program o tradicích, suchu, kaštanech (37%), procházku s průvodcem (27%) a program pro děti, návštěvu expozice a virtuálního průvodce (shodně 25%), nic, žádné aktivity uvedlo 13%.
- K zajímavým tématům patří místní tradice (42%), zvířata (39%), rostliny (32%) a základní informace o oblasti (34%)
- K ubytování využívali hlavně vlastní chaty a chalupy (19%) nebo byli na výletu z domova (60%)
- Do regionu se přepravovali hlavně vlastním autem 76%, hromadnou dopravu použilo 9%. V rámci oblasti se park pohybovali pěšky (100%) a autem (10%), hromadnou dopravou využilo 1%
- Železné hory si spojují především se Sečskou nádrží, krásnou přírodou a domovem

Potřeby (bez čeho se neobejdou)

- tipy na turisticky atraktivní místa CHKO
- kvalitní značení tras
- rozumná výše vstupného resp. informace o slevách
- možnost zaparkovat auto
- možnost využít wc a občerstvení

Očekávání (bez čeho nebudou spokojeni)

- přicházejí a přijíždějí za pěší turistikou, sběrem lesních plodů, příjemně prožitým časem v přírodě, poznáváním regionu, odpočinkem,

Dopad / význam (jak mohou uškodit či prospět)

- může u nich být problém s odpadky a hlukem

Cykloturisté

Charakteristika (kdo jsou)

- jsou zastoupeny všechny věkové kategorie, častěji ženy než muži
- nejvíce přijíždějí od dubna do listopadu, ale když je dobré počasí, výjimečně i po zbytek roku
- skupina pomalu ale neustále početně roste, je znát rozvoj elektrokol

Potřeby (bez čeho se neobejdou)

- tipy na turisticky atraktivní místa CHKO
- kvalitní značení cyklotras
- rozumná výše vstupného resp. informace o slevách
- možnost zaparkovat auto
- možnost využít wc a občerstvení

Očekávání (bez čeho nebudou spokojeni)

- jezdí se vyvětrat, relaxovat, „udělat si hezký den“

Dopad / význam (jak mohou uškodit či prospět)

- problémy bývají s odhazováním odpadků, jízdou po stezkách a pěšinách, jízdou mimo cesty a volným terénem, střety s pěšími návštěvníky, rušení

Sportovně zaměřené cyklisté

Charakteristika (kdo jsou)

- zahrnuje terénní i kondiční silniční cyklisty, častěji muži, výkonnostně založení, návaznost na trať závodu Manitou ŽH
- jsou zastoupeny všechny věkové kategorie
- přijíždějí v průběhu celého roku, pokud to dovolují povětrnostní podmínky

Potřeby (bez čeho se neobejdou)

- tipy na turisticky atraktivní místa CHKO
- kvalitní značení cyklotras
- rozumná výše vstupného resp. informace o slevách
- možnost zaparkovat auto
- možnost využít wc a občerstvení

Očekávání (bez čeho nebudou spokojeni)

- chtějí zažít adrenalin a podat fyzický výkon

Dopad / význam (jak mohou uškodit či prospět)

- problémy bývají s odhazováním odpadků, jízdou po stezkách a pěšinách, jízdou mimo cesty a volným terénem, střety s pěšími návštěvníky, rušením zvířat a erozí

Kešeři

Charakteristika (kdo jsou)

- mohou být všechny věkové kategorie, ale zpravidla spíše mladší nebo střední věk, často i páry a rodiny
- přijíždějí celoročně, pokud není sněhová pokrývka
- vyskytují se po celém území tam, kde jsou keše
- přijíždějí za sběrem keší a poznáním regionu

Potřeby (bez čeho se neobejdou)

- informace o keších
- možnost zaparkovat auto
- možnost využít wc a občerstvení

Očekávání (bez čeho nebudou spokojeni)

- najdou keš, navštíví zajímavá skrytá místa a dozví se něco o místní kultuře, památkách, tradicích

Dopad / význam (jak mohou uškodit či prospět)

- mohou působit lokální problémy se sešlapem, odpadky a pohybem mimo značené cesty v MZCHÚ

Houbaři

Charakteristika (kdo jsou)

- mohou být všechny věkové kategorie
- přijíždějí během houbařské sezóny
- přijíždějí za sběrem hub

Potřeby (bez čeho se neobejdou)

- možnost zaparkovat auto

Očekávání (bez čeho nebudou spokojeni)

- najdou houby

Dopad / význam (jak mohou uškodit či prospět)

- mohou působit lokální problémy se sešlapem, odpadky, pohybem mimo značené cesty v MZCHÚ a nelegálním parkováním na nevhodných místech

Offroad motoristé

Charakteristika (kdo jsou)

- hlavně mladí
- přijíždějí od jara do podzimu, ale hlavně léto
- vyhledávají lesní cesty – mimo značené trasy, hlavně příměstské oblasti

Očekávání (bez čeho nebudou spokojeni)

- přijíždějí za dobrodružstvím a adrenalinem

Dopad / význam (jak mohou uškodit či prospět)

- způsobují hluk a erozi

Účastníci sportovních akcí

Charakteristika (kdo jsou)

- jedná se o sportovce (hlavně cyklisté), organizátory a jejich doprovod
- akce se konají celý rok

Potřeby (bez čeho se neobejdou)

- možnost bezpečně odložit kolo a zavazadla
- možnost zaparkovat vlastní vůz
- možnost využít wc a občerstvení

Očekávání (bez čeho nebudou spokojeni)

- přijíždějí za sportovním zážitkem

Dopad / význam (jak mohou uškodit či prospět)

- problém bývají odpadky, rušení zvířat, eroze, sešlap, parkování, WC

Podle délky pobytu

Jednodenní návštěvníci

Celkem se podařilo získat 227 vyplněných dotazníků. Nejvíce v oblasti Lichnice (53%, +16% oproti celkovému průměru) a na Seči (17%, -5%).

Charakteristika (kdo jsou)

- jsou zastoupeny všechny věkové kategorie
- přijíždějí od jara do podzimu
- z hlediska motivace se tato skupina preferovala poznávání přírody a jejích krás (71%) a klid a odpočinek (39%), sportování uvedlo jako jeden z dvou hlavních důvodů návštěvy jen 10%.
- K preferovaným aktivitám patřil delší pěší výlet (39%, -2%) a krátké procházky (35%, -6%)
- Zájem by jednodenní návštěvníci měli o environmentální program o tradicích, suchu, kaštanech (31%), procházku s průvodcem (30%) a program pro děti (20%), návštěvu expozice (28%) a virtuálního průvodce (23%), nic, žádné aktivity uvedlo 10%.
- K zajímavým tématům patří základní informace o oblasti (44%), místní tradice (37%), zvířata (31%), Keltové (29%)

- Do regionu se přepravovali hlavně vlastním autem 81%, hromadnou dopravu použilo 7%. V rámci oblasti se pohybovali pěšky (53%) a autem (39%), hromadnou dopravou využilo 3%
- Železné hory si spojují především s Lichnicí, Sečskou nádrží a krásnou přírodou

Potřeby (bez čeho se neobejdou)

- tipy na turisticky atraktivní místa CHKO
- kvalitní značení tras
- rozumná výše vstupného resp. informace o slevách
- možnost zaparkovat auto
- možnost využít wc a občerstvení

Dopad / význam (jak mohou uškodit či prospět)

- může u nich být problém s odpady a hlukem

Pobytovní návštěvníci

Celkem se podařilo získat 150 vyplněných dotazníků. Nejvíce v Seče (31%, +10% oproti celkovému průměru) a na Lichnici (17%, -20%).

Charakteristika (kdo jsou)

- jsou zastoupeny všechny věkové kategorie
- přijíždějí od jara do podzimu
- z hlediska motivace se tato skupina preferovala poznávání přírody a jejích krás (65%) a klid a odpočinek (63%), sportování uvedlo jako jeden z dvou hlavních důvodů návštěvy 13%.
- K preferovaným aktivitám patřil delší pěší výlet (47%, +6%) a krátké procházky (43%, +1%)
- Zájem by pobytovní návštěvníci měli o environmentální program o tradicích, suchu, kaštanech (36%), program pro děti (32%), návštěvu expozice (30%) a virtuálního průvodce (29%), procházku s průvodcem (27%), nic, žádné aktivity uvedlo 9%.
- K zajímavým tématům patří místní tradice (50%), zvířata (38%), základní informace o oblasti, geologie, rostliny, památné stromy (31%)
- K ubytování využívali hlavně vlastní chaty a chalupy (53%)
- Do regionu se přepravovali hlavně vlastním autem 86%, v rámci oblasti pak pěšky (55%) a autem (30%), hromadnou dopravu využívá 4%.
- Železné hory si spojují především se Sečskou nádrží a krásnou přírodou

Potřeby (bez čeho se neobejdou)

- tipy na turisticky atraktivní místa CHKO
- kvalitní značení tras
- rozumná výše vstupného resp. informace o slevách
- možnost zaparkovat auto
- možnost využít wc a občerstvení

Dopad / význam (jak mohou uškodit či prospět)

- může u nich být problém s odpady a hlukem

Dílčí závěry

Složení návštěvníků CHKO je pestré. Pěší turisté, kteří byli do nedávna dominantní skupinou návštěvníků, postupně nahrazují cykloturisté. V území se pěší turisté pohybují v podstatě celoročně s hlavním těžištěm návštěvnosti od května do října. Cykloturisté jsou početně dlouhodobě na vzestupu. Díky husté síti značených tras a zajímavým turistickým cílům jsou Železné hory atraktivní pro **rodiny s dětmi, zejména v době letních prázdnin. V období před letními prázdninami se objevuje skupina **školních výletů**, na kterou během prázdnin navazují **dětské tábory**. Na podzim návštěvnost výrazně klesá a má opět povahu jednodenních výletů případně víkendových pobytů zaměřených na pěší turistiku a cykloturistiku. Oblast je na podzim za vhodného počasí také oblíbeným místem houbařů. **Vzhledem k vysokému počtu chat a chalup je velká část návštěvníků opakovaná a pravidelná.****

Průzkum současné situace

Přehled návštěvnické infrastruktury

Stručný popis infrastruktury související s interpretací území

Území CHKO Železné hory je tradiční destinací především domácího cestovního ruchu a je dlouhodobě turisticky využíváno. Významný boom z hlediska rozvoje infrastruktury, především infrastruktury tematicky související s geologií, znamenal vyhlášení Geoparku Železné hory.

Stávající návštěvnická infrastruktura je rozvinutá zejména v okolí Seče a Chrudimi – Seč je oblíbeným místem pro letní rekreaci, Rekreační lesy Podhůra u Chrudimi jsou využívány celoročně. Železné hory jsou vnímány jako vhodné místo pro rodinnou dovolenou, v posledních letech stále více i pro cykloturistiku. Ve stručném přehledu jsme se zaměřili na cyklotrasy, pěší trasy, vodních plochy, větší sportovní areály, rozhledny a parkoviště. Naučné stezky a expozice jsou z hlediska interpretace zajímavé kvůli obsahu a jsou popsány dále v části *Přehled stávající interpretace*.

Cyklotrasy

Z rekreačních a sportovních aktivit provozovaných návštěvníky, **cykloturistika zaznamenala v posledních letech největší rozvoj, což odpovídá i celorepublikovému trendu**. CHKO je protkána sítí cyklistických tras, v celkové délce zhruba 300 km. Cykloturisté stále častěji vyhledávají i trasy, které nejsou primárně určeny cyklistům a vyhýbají se hlavním komunikacím.

Určitým specifikem jsou **cyklistické terénní závody**. Tradičním závodem je Manitou Železné hory, další závod je pořádán v okolí Nasavrku. Obě akce jsou předem se Správou CHKO projednány. Dopad na přírodní prostředí je pravidelně sledován, a v případě že někde byly přírodní složky více narušeny, je v následujícím roce trasa závodu pozměněna.

Speciálně pro cyklisty jsou budovány některé **naučné cyklostezky a cyklotrasy**. Správa CHKO zřídila v roce 2004 ve spolupráci s Geoparkem Železné hory první cyklistickou naučnou stezku věnovanou geologii (Magma). *Více viz Přehled stávající interpretace*.

Problémy:

1) Nevhodné vedení některých cyklistických tras. Většinou jde o doporučené, v terénu neznačené trasy a tipy na výlety, které nebyly **projednány s vlastníky pozemků a hospodáři**. Trasy vytvářejí různé subjekty – od vydavatelů map až po informační centra, obce či provozovatele služeb, kteří se snaží vyjít návštěvníkům vstříc. Tyto trasy sice nejsou vyznačeny v terénu, ale objevují se v tištěných mapách i elektronických aplikacích. **Dochází tím ke směřování návštěvníků do míst, kde jejich pohyb není žádoucí nebo je z nějakého důvodu nebezpečný.**

2) Sdílení tras s pěšími. Zejména tam, kde se jedná o oficiální značené pěší trasy KČT, je výsledkem je **zvýšování rizika konfliktů mezi cyklisty a pěšími**. Narůstající počet cyklistů a zhoršující se vzájemné chování situaci dále komplikuje.

Nejproblematictější místa:

Obecně se jedná o **úseky vedoucí přes maloplošná chráněná území**, kde není pohyb cyklistů žádoucí **a/nebo hůře sjízdné úseky, které vedou po stávající značené pěší trase KČT** – konkrétně např. trasy přes NPR Lichnice a NPP Kaňkovy hory, PR Údolí Doubravy, PR Polom, pohyb cyklistů po trase Keltské NS u Nasavrku, PR Krkanka a PR Strádovské peklo apod.

3) Na cyklostezkách zůstávají po návštěvnicích nahromaděné **odpadky**.

4) Zejména za mokra dochází k **ničení povrchu cest a stezek pro pěší**.

Ze strany zřizovatelů a provozovatelů infrastruktury:

5) Nedostatečná nebo neúčinná komunikace pravidel chování – sdílení tras, pochopení pro další uživatele cest a vlastníky pozemků (těžba, výkon jiné hospodářské činnosti a s tím související pohyb motorových vozidel a techniky), respektování zákazu vstupu na soukromé pozemky apod.

Pěší trasy

Pěší trasy byly v území vyznačovány již od 30. let 20. století, vzhledem k přítomnosti velkých měst v nedalekém okolí. Dnes je v CHKO **zhruba 300km značených tras** KČT. Vedení tras je tradičně konzultováno s AOPK ČR a revidováno při nových vydáních turistických map. Od konce 20. století přibýly **naučné a vlastivědné stezky**.

Vlastivědné stezky považuje Správa CHKO Železné hory za specifikum oblasti. Zde jsou to **dálkové trasy** vybavené na vhodných místech panely: VS Krajem Chrudimky (délka 82 km) a VS Krajem Železných hor (23,5 km). Vzhledem k jejich délce jsou však **pěšími využívány spíše jejich úseky**. Délka tras nicméně vybízí k využití cyklisty, což logicky vede k souběhu využití tras a problémům zmíněným u cyklotras (viz).

Naučné stezky jsou situovány v návštěvnický atraktivních místech s přírodními či kulturními zajímavostmi: např. NS Údolím Doubravy (kolem řeky Doubravy), NS Ke Kočičímu hrádku (u zámku Slatiňany), Lesní stezka Podhůra (rekreační lesy, areál Podhůra), Keltská NS (u Země Keltů a keltského hradiště u Nasavrky, vede údolím Chrudimky), NS Vápenka Polánka (končí u vápenky). *Více viz Přehled stávající interpretace.*

Od roku 2005 budují některé obce vlastní **vycházkové trasy** do svého okolí (Trhová Kamenice, Sobíňov, Nasavrky), které vybavují informačními panely nebo tištěným průvodcem.

Problémy:

1) Vedení tras není vždy konzultováno s AOPK ČR. Tradičně bývalo vedení tras předem konzultováno se Správou CHKO, v posledních letech to ale není vždy pravda. Jde většinou jen o to, že si starostové či jiné subjekty nemusí být vědomi dlouhodobého dopadu trasování či umístění infrastruktury, rozhodně nejde o záměrné konání vůči zájmu ochrany přírody apod. Infrastruktura může být velmi dobrá a vůbec ne problematická (např. zdařilá Allarova stezka v areálu keltského oppida u Nasavrky z roku 2019), ale především je to špatný příklad pro smysluplný a koordinovaný rozvoj infrastruktury v CHKO a na území Geoparku.

2) Odhazování odpadků podél tras a v okolí odpočinkových míst.

3) V posledních letech se na sdílených trasách stále častěji objevují **konflikty mezi uživateli tras**. Jde zejména o konflikty s **cyklisty**, kteří využívají trasy značené jako pěší a jezdí často tak, že ohrožují ostatní. Ale vyskytují se i konflikty s **hospodáři**, a to především při těžbě dřeva a v okolí rybníků, kdy hospodáři na místa musejí vjíždět motorovými vozidly.

4) Pohyb mimo značené trasy, nejčastěji v době, kdy lidé ve větším počtu přijíždějí sbírat houby a lesní plody.

Ze strany zřizovatelů a provozovatelů infrastruktury:

5) Nedostatečná nebo neúčinná komunikace pravidel chování – sdílení tras, pochopení pro další uživatele cest a vlastníky pozemků (těžba, výkon jiné hospodářské činnosti, a s tím související pohyb motorových vozidel a techniky), respektování zákazu vstupu na soukromé pozemky apod.

Odpočívadla

Po celém území, v blízkosti pěších tras a cyklotras jsou na mnoha místech zřízena odpočívadla. Jsou **smysluplně situována ve strategických bodech**, jimiž návštěvníci procházejí – u parkovišť na nástupních bodech, křižovatkách cest a dalších místech, kde se návštěvníci přirozeně zastavují. Některá odpočívadla jsou vybavena odpadkovými koši, jiná ne – záleží na zřizovateli a možnostech odpadky odvážet a likvidovat.

Většina těchto zařízení byla během terénního průzkumu **funkční**. Zřizovateli jsou většinou obce, lesní hospodáři, případně soukromí provozovatelé služeb v jejich blízkosti.

Problémy:

Občas se hromadí odpadky a vyskytuje vandalismus.

Rozhledny a vyhlídková místa

Na území CHKO se nachází **několik rozhleden**. K rozhledu je možné využít také **vyhlídkových míst**, která jsou přístupná, zejména na vrcholech skal či stavbách (zřícenina hradu Lichnice, věž muzea zámku ve Slatiňanech apod.)

Na Zuberském kopci (u Trhové Kamenice)

Věž telekomunikačního vysílače. Vyhlídkový ochoz v 39m. **Výhled: na Železné hory i Žďárské vrchy**, za dobré viditelnosti i Orlické hory a Krkonoše.

Boika (České Lhotice, poblíž Nasavrku)

Dřevěná, vyhlídková plošina v 11m. **Výhled: nejbližší okolí Nasavrku, Chrudim**, Pardubice, Kunětická hora a Hradec Králové, při dobré viditelnosti Krkonoše, Orlické hory, masiv Kralického Sněžníku, Jeseníky.

Na Kopečku (obec Lipovec)

Dřevěná, plošina v 8m. **Výhled: okolní krajina a směr Čáslavsko**

Bára II (u Chrudimi, v areálu Podhůra)

Zajímavá i architektonicky. **Výhled: Železné hory**, část Polabí, Orlické hory a Krkonoše, za dobré viditelnosti i Jizerské hory, Ještěd a Kralický Sněžník. V blízkosti je dále lanové centrum, dětské hřiště a obslužný domek s občerstvením.

Vojtěchovská rozhledna (u Vojtěchova, mimo CHKO)

Vyhlídková věž má 3 plošiny, nejvyšší v cca 12m. **Výhled: na Železné hory i sousední Žďárské vrchy**. Za velmi dobré viditelnosti lze dohlédnout až na Kralický Sněžník nebo Sněžku.

Barborka (u Heřmanova Městce, mimo CHKO)

Postavena 2004, cca 14m. **Výhled: dobrý výhled na Železné hory**, dále na Orlické hory, Krkonoše nebo Polabí.

Na Chlumu (poblíž Kochánovic)

Původní vyhlídková věž byla zrekonstruována 2013 do původní podoby. Ochoz je ve výšce stromů, výhled odsud je proto velmi omezený.

Milada (u Třemošnice, přímo v areálu zříceniny hradu Lichnice)

Výhled: do okolí hradu (hřeben a lesy), dále směrem k Čáslavi a Kutné hoře.

Zámek Slatiňany – zámecká věž

Dívčí kámen (u Třemošnice, nad Lovětínskou roklí)

Výhled: směrem k Čáslavi, Kutné Hoře. *Problematické místo vzhledem k pohybu návštěvníků mimo stezky.*

Oheb (nad Sečskou přehradou)

Výhled: na Sečskou přehradu a nejbližší okolí. Lokalita je atraktivní a přitahuje velkou pozornost návštěvníků, jedná se o jedno z nejnavštěvovanějších míst v CHKO. *Problematické místo vzhledem k vysoké návštěvnosti a pohybu mimo stezky. Uvádět ji jako atraktivitu a dále k ní přitahovat pozornost není vhodné.*

Na Kobylách (u Prachovic, mimo CHKO)

Výhled: na areál lomu u Prachovic, Seč, Kaňkovy hory, směrem k Lichnici. Není značeno v mapách.

Štikov (kamenolom Sloupno)

Výhled: z hrany kamenolomu na Železnohorský hřbet směrem k Lichnici, směr Kutná hora a Čáslav

Parkoviště

Základní možnosti parkování jsou zajištěny ve městech a obcích a z hlediska ochrany přírody a krajiny jsou v zásadě bez větších problémů. Často navazují na východiska značených tras a naučných stezek. Provozovatelé kempů, penzionů a dalších ubytovacích zařízení budují vlastní parkoviště. Vlastní parkovací plochy mají také oblíbené turistické cíle a prohlídkové objekty (rekreační lesy Podhůra, zámek Slatiňany, skanzen Veselý kopec apod.). Na návštěvnicky atraktivních místech mimo obce jsou využívány skromné parkovací možnosti na okrajích a křižovatkách cest a na provizorních parkovištích.

Problémy:

1) Kapacita parkovišť ve špičkách nedostačuje

Většina atraktivních turistických cílů v CHKO má především v letním období s parkováním problémy. Návštěvníky to pak nutí parkovat v blízkém okolí na nevhodných místech.

2) Porušování zákazů vjezdu

Návštěvníci často zcela vědomě porušují zákaz vjezdu ve snaze **zaparkovat co nejbliže k cíli. Kritická situace s parkováním je především na okrajích silnic a na vjezdech na lesní cesty.** Lesní zákon vjezd motorových vozidel zakazuje. Volný průjezd je na některých místech zásadní, např. pro přístup pro záchrannou službu. Nelegální parkování a vjezdy komplikují také běžné hospodaření.

Kempy a veřejná tábořiště

Kempy jsou na území CHKO **soustředěny především v oblasti Seče.** Na území CHKO **nejsou jinak zřízena oficiální veřejná tábořiště**, a to i vzhledem k velkému množství dalších rekreačních chat a chalup, které je možné si na dobu pobytu v CHKO pronajmout.

Pro představu o kapacitě – celkově jde o cca 3100 chat a chalup. Velké chatové osady jsou u Sečské přehrady (cca 1 200 chat), rybníků u Kraskova (cca 240 chat). Menší chatové osady z počátků trampingu ve 20. a 30. letech 20. století jsou v údolí Chrudimky u Nasavrk a v údolí Doubravy.

Problémy:

Táboření mimo tábořiště spojené s rozdělováním ohňů a hromaděním odpadků. Oficiální tábořiště provozované nejlépe obcí, by mohla částečně pomoci. Nicméně stále bude platit, že největší motivací pro táboření zůstává touha tábořit volně, mimo oficiální tábořiště.

Přírodní koupaliště a sportovní vodní plochy

V CHKO je jednoznačně největším tahákem v tomto směru Sečská přehrada a nedaleké rybníky u Kraskova, kde se koncentruje velké množství místních i turistů. Na Seči jsou vhodné podmínky pro jachtaření a surfování, každý rok se zde pořádá několik závodů v jachtingu. Návštěvníci si mohou půjčit lodky. Provoz motorových člunů není na přehradě dovolen z důvodu ochrany kvality pitné vody. Vjezdy na pláže k přehradě se v posledních letech staly předmětem několika stížností, které sice správa CHKO řešila, ale z pohledu ochrany přírody se nejednalo o hrubé narušení přírody a krajiny.

Problémy:

1) Přítomnost vysoké koncentrace návštěvníků v blízkosti atraktivních a přírodovědně cenných území – zejména PR Oheb u Sečské přehrady

2) Porušování zákazů vjezdu na pláže a k rybníkům

3) Porušování zákazu využití částí vodních ploch, jejichž využití je omezeno v souvislosti s ochranou kvality vody

4) Nedostatek hygienických zařízení a odpadky

Ze strany zřizovatelů a provozovatelů infrastruktury:

5) Nedostatek vhodných opatření, včetně infrastruktury, které by negativní dopady omezily – např. navržený, ale dosud nerealizovaný chodník/stezka ke zřícenině na Ohebu, který by směřoval přístupové trasy, strážní služba, informační bod blíže cílové oblasti; trestání porušování zákazů vjezdu apod.

Větší sportovní areály

Významné místo v infrastruktuře v CHKO zaujímá **rekreačně sportovní areál Podhůra** v blízkosti Chrudimi, který obyvatelům města i dalším návštěvníkům nabízí venkovní cvičebny a sportovní prvky, aktivity pro rodiny s dětmi, trasy i zajímavé cíle (rozhledna Bára).

Lesy v této části CHKO jsou zařazeny do rekreačních lesů a byly vymezeny tak, aby nezasahovaly do biologicky cenných partií. **Dochází zde logicky k výrazné koncentraci rekreačních a turistických aktivit,** které jinak v CHKO nemají obdoby.

Z hlediska práce s návštěvníky se jedná o oblast s významným potenciálem (vybavenost infrastrukturou, příležitost k oslovení veřejnosti), kde je ovšem zároveň potřeba sledovat zatížení území a volit další případnou infrastrukturu a služby tak, aby nedocházelo k výrazným negativním vlivům na krajinu v areálu a v jeho okolí.

Problémy:

1) Malá kapacita parkovacích míst v obdobích s velkým zájmem o návštěvu lokality

2) Tlak na rozšiřování aktivit a intenzivnější využití území i mimo vymezené rekreační lesy

Horolezecké terény

Horolezectví je jednou z tradičních sportovních aktivit v CHKO a je **soustředěno pouze do jižní části, poblíž Chotěboře** (Koukalky) a do přírodní rezervace Údolí Doubravy. Koukalky využívají zejména lezci-začátečníci k získávání zkušeností. AOPK ČR pro toto místo usměrňující opatření pro horolezectví nepřipravuje. V **PR Údolí Doubravy je dnes povoleno lezení pouze pro členy horolezeckého svazu**. V povolení je vždy uváděn **zákaz používání magnezia** a aktuální výčet skal pro výstup a období, kdy lze výstupy provádět.

Problém s odpadky

Jeden z problémů návštěvnického ruchu v CHKO. Propagování režimu – co si přinesu, to si i odnesu – je proto velmi důležité. **Komunikace** této zásady směrem k návštěvníkům by měla být jedním z významných cílů práce s návštěvnickou veřejností **nejen v přírodních rezervacích, ale i v obcích**, které si na problém odpadků ve spojitosti s návštěvníky stěžují také.

Dílčí závěr

*Síť **cyklotras** využívá podstatnou část místních komunikací na území CHKO a částečně i síť značených tras pro pěší, kde pravidelně dochází ke střetům s ostatními uživateli.*

*Je potřeba **udělat revizi tras v mapách** a v případě problematických míst **iniciovat přeložení sporných úseků tras v terénu a jejich následné přeznačení** v terénu i v mapách. Celkově je potřeba **konsolidovat situaci s vyznačováním tras do vydávaných map (SHOCart)** a na ně navázaných aplikací a dohodnout se na způsobu další spolupráce. Podklad pro dohodu dává Smlouva o spolupráci uzavřená v roce 2011 mezi AOPK ČR a firmou SHOCart s.r.o.*

*Stávající **síť pěších tras** je dostatečně rozsáhlá a vybavená místy k posezení. Spíše než rozšíření sítě je potřeba její **průběžná údržba**. Je potřeba, aby byl stav prvků pravidelně vyhodnocován a v případě zjištěné závady zjednána náprava. V případech cyklotras i pěších tras je potřeba **spolupracovat s Geoparkem Železné hory a destinačními managementy a informačními centry** a **dohodnout se na společné přípravě doporučených tras**, které jsou návštěvníkům navrhovány jako produkty cestovního ruchu, tak aby návštěvníky nenaváděly do citlivých a problematických míst (viz Plánovací část: Limity využití území).*

*Jako velmi potřebné se jeví **koordinované působení na toleranci ze stany různých uživatelů stezek a cest**, což bude za současné zhoršující se situace (v rámci celé ČR) **nutno řešit na úrovni krajů ve spolupráci s dalšími aktéry** zastupujícími cyklisty, pěší a další uživatele tras, obcemi, policií apod., případně přímo celorepublikovou kampaní. Upozornění v mapách či nahodile v terénu bohužel nefungují.*

*Co se týče **odpadkových košů** uvnitř maloplošných chráněných území, je třeba propagovat zásadu „co si přinesu, to si i odnesu“.*

*Možnosti **parkování** jsou na mnoha místech omezené a neodpovídají požadavkům ze strany návštěvníků během hlavní sezóny. Je vhodné **pokračovat ve spolupráci s majiteli pozemků, obcemi a hospodáři** – je potřeba **hledat možnosti rozšíření legálních parkovacích ploch, případně legalizovat stávající provizorní plochy**, a tam, kde je to nutné, postihnout porušování zákazů vjezdu. **Zvláštní pozornost bude potřeba věnovat rozvoji areálu na Podhůře** (vzhledem k jeho potenciálu pro komunikaci a práci s návštěvníky), vývoji situace v okolí hradu Lichnice, **řešení situace na Ohebu a oblasti Krkanka – Strádovské peklo u Nasavrku**.*

Lokalizace a rozsah služeb

Hlavním centrem turistických služeb na území CHKO Železné hory je oblast Sečské přehrady a okolí Chotěboře, Třemošnice a Slatiňan.

Podle údajů ČSÚ fungovalo k 24. 2. 2020 na území obcí spadajících do CHKO Železné hory 74 ubytovacích zařízení. Nejvíce zařízení bylo registrováno v Seči – 3 hotely, 4 penziony, 4 kempy, 5 chatových osad a 2 rekreační střediska, dále pak v Chotěboři a okolí 2 hotely, 3 penziony, 2 turistické ubytovny, v oblasti Třemošnice 3 hotely, 1 penzion, 1 turistická ubytovna, 1 rekreační středisko a ve Slatiňanech a okolí 3 penziony a 1 turistická ubytovna. Velká kapacita je rovněž v Chrudimi – 2 hotely, 9 penzionů a 2 turistické ubytovny.

Většina zařízení (52) měla celoroční provoz.

Převládají menší a střední zařízení – 67 uvádí kapacitu do 50 pokojů, jen 7 zařízení má kapacitu větší.

10 zařízení je hotelového typu, z toho 7 v kategorii *** a vyšší. 31 zařízení je vedeno jako penzion, 7 jako turistická ubytovna. Dále jsou evidovány 4 kempy a 7 chatových osad.

Je jasné, že výše uvedené dostupné údaje neposkytují úplný obrázek, protože neevidují ubytování v soukromí. Za zmínku v této souvislosti stojí zejména fakt, že je na území CHKO odhadem na **3100 chat a chalup**, které jsou do určité míry nepochybně využívány nejenom majiteli. Statisticky podložená čísla nicméně poskytují základní představu o struktuře a rozložení ubytovacích služeb na území CHKO.

Stravovací služby jsou soustředěny v hlavních turistických centrech a poblíž nejnavštěvovanějších turistických cílů. Kvalita i dostupnost nabízených stravovacích služeb je dle vlastních zkušeností velmi proměnlivá.

Služby pro cyklisty jsou dosud méně rozvinuté – do sítě Cyklisté vítáni jsou zapojena jen 2 zařízení – 1 ubytovací a 1 turistický cíl. Na webu Googlu lze dohledat pouze 1 místo, kde si lze na území CHKO vypůjčit kolo. Na základě rozhovorů s pracovníky TIC chybí také opravy kol.

Turistická informační centra se v obcích spadajících do CHKO Železné hory nacházejí ve Slatiňanech, Nasavrkách, Ždírci nad Doubravou, Chotěboři, Seči a Třemošnici. Pro území CHKO je významné též TIC v blízké Chrudimi a v Hlinsku – vč. Veselého kopce, a dále Heřmanově Městci.

Území nabízí možnosti **koupání** jak v přírodě, tak na koupalištích. Největší plochou je přehradní nádrž Seč sloužící i k windsurfingu a plachtění, oblíbené jsou lomy u Švihůvku nebo koupaliště ve Slatiňanech.

Oblast Železných hor **nepatří k tradičním místům zimní rekreace**, i když v letech s velmi dobrými sněhovými podmínkami i zde lze provozovat **běžecké lyžování** a některé obce si pořídily techniky na projíždění lyžařských stop.

Dílčí závěr

Železné hory patří k místům s výrazně převažující letní nabídkou. Na struktuře ubytovacích služeb se projevuje velká obliba individuální rekreace a vysoký počet chat a chalup v oblasti. Situace se jeví dlouhodobě stabilizovaná. V turistických centrech je poměrně rozvinutá turistická infrastruktura. Vzhledem k převládajícímu trendu posledních let, kdy roste obliba domácího cestovního ruchu – především kratších dovolených, lze předpokládat, že turistické služby v regionu se budou nadále rozvíjet. Zejména v oblasti stravování by bylo vhodné se zaměřit na zvýšení kvality a dostupnosti nabízených služeb.

Chybějící služby v území

Je téměř jisté, že v Železných horách, podobně jako v jiných oblastech ČR, si **dynamický rozvoj cyklistiky a elektromobility postupně vynutí nabídku doprovodných služeb**, např. dobíjecí stanice. Trend nárůstu oblíbenosti cyklistiky už teď vytváří poptávku po bezpečné možnosti uložit kolo během návštěvy turistického cíle. Pracovníci turistických informačních center upozorňují na nedostatek míst s cykloservisem.

V regionu v současnosti chybí atraktivní nabídka **průvodcovské služby, i když v posledních letech se této aktivity chopil Geopark a inicioval školení pro interpretační průvodce, kteří by mohli být schopni dostatečně kvalitní služby v budoucnu ve větší míře nabízet**. Vzhledem k množství návštěvníků, kteří zde tráví kratší nebo delší pobyty, je pravděpodobné, že by se při vhodném zaměření a přiměřených cenách takováto služba mohla uživit (otázkou je, jak se celková ekonomická situace a situace v cestovním ruchu bude dále vyvíjet po pandemii koronaviru). Při dobré spolupráci se Správou CHKO by služba mohla přispět i k usměrňování návštěvníků v terénu a jejich nenásilné osvětě. Připravovaný Dům přírody na Podhůře u Chrudimi by mohl tuto službu nabízet také.

Dílčí závěr

*Nabídka turistických služeb v regionu je poměrně pestrá. Do budoucna bude třeba řešit služby související s rozvojem cyklistiky a elektromobility, například **úschovny kol, servis, dobíjecí stanice**. Vzhledem k zájmu o území by bylo vhodné dále rozvíjet **kvalitní profesionální průvodcovské služby**.*

Vnější obraz území

Jakými prostředky je území prezentováno navenek a jaký obraz území je komunikován

Za účelem provedení celkové analýzy vytvářeného obrazu **jsou analyzovány nejdostupnější zdroje informací z pohledu běžného návštěvníka**. Zahřnuty jsou internetové zdroje (www stránky, sociální sítě, youtube) a na nich prezentované audio a vizuální příspěvky, a dále návštěvníkovi běžně volně dostupné informační a propagační tiskoviny (na infocentrech, u turistických cílů či ubytovatelů, případně na pracovištích AOPK ČR v nástupních bodech). Hodnocení bylo provedeno v roce 2020.

Nejčastěji se opakující a nejvýraznější témata v prezentaci Železných hor

Magické Železné hory, geologicky cenné území

Celkový dojem vzhledem k péči o území

- Na rozdíl od některých jiných CHKO v ČR (Broumovsko, Třeboňsko, Pálava apod.), **CHKO Železné hory je velmi málo „viditelná“**. O pozornost zcela nerovnoměrně **soutěží s Geoparkem Železné hory** a jednoznačně prohrává. Není dobře komunikováno, kde Geopark končí a CHKO začíná, jak spolu souvisí, jaké aktivity jsou s nimi spojeny. Image Geoparku je budována primárně na kopcích a kamenech (neživé přírodě), což pro většinu návštěvníků příliš nesouzní s živou přírodou, spojenou s CHKO. Zda jsou skály a geologické jevy součástí toho, co CHKO chrání, není jasné a zaniká.
- **Není jasné, čím je CHKO Železné hory jedinečná, proč je území chráněné apod.**
- **Prezentované území působí velmi pěkně**, často organizovaněji a sympatičtěji než např. Žďárské vrchy. Atraktivita v území vypadají lákavě – Keltové, zkameněliny, koně, řeky, přehrad a zřícenina.
- **Aktcent informací: geopark a geologie 80%, cyklisté (bikeři) 18%, pěší turisté 2%**

Očekávání, které v návštěvnících současná prezentace vytváří

- **Ráj pro cyklisty a pěší turisty** – přírodní cesty, turistický mobiliář, možnost se při cestách občerstvit, vylézt na rozhlednu.
- Dotek dávné historie (zkameněliny, zříceniny)
- Možnost pohybu a pobytu v pěkné přírodě (trochu divoké)
- **Nepřelidněné území**
- **Aktivity s poznáváním geologie** – rýžování zlata a drahých kamenů, muzea, naučné stezky, dotknout se zkameněliny
- **Koupání v Sečské přehradě**, osvěžení v říčkách a potocích

Co na základě vytvářeného očekávání chtějí návštěvníci vidět

- Geopark Železné hory, zkameněliny, naučné stezky, skanzen Veselý kopec, Keltský archeopark v Nasavrkách, keltské oppidum, zříceniny hradů Oheb a Lichnice, přehrada Seč, rozhledny, lomy, zámky a zámecké zahrady, arboretum Nasavrky

Internetové zdroje

Za účelem analýzy byly hodnoceny následující zdroje informací:

- 1) vyhledávače Google a Seznam (prvních 8 odkazů po zadání: Železné hory),
- 2) sociální síť Facebook (prvních 8 relevantních odkazů po zadání: Železné hory),
- 3) portál Youtube (prvních 8 relevantních odkazů po zadání: Železné hory),
- 4) www Český rozhlas a Česká televize (prvních 6 relevantních odkazů po zadání: Železné hory)

Facebook

- **Prezentace Železných hor na hodnocených sociálních sítích FB není příliš dobrá.** Návštěvník si neodnáší žádný pozitivní obraz, ani motivaci území navštívit, či nějak změnit své dosavadní chování či přesvědčení.

Facebookový profil CHKO Železné hory (AOPK ČR)

- **FB profil, který z pohledu potenciálního návštěvníka neurazí ani nenadchne.** Více působí jako informace pro místní.
- Pěkné fotky, ale pocit výjimečnosti či jedinečnosti v rámci ČR = 0

YouTube

- Celkový dojem po zhlédnutí videí na Youtube – **nezanechávají ani pocit, ani informace, že v Železných horách je příroda, která je chráněná (pěkná ale je)**
- **Není jasné, čím je toto území přírodně cenné – pokud se nepočítá geologie**
- O CHKO není téměř žádná informace, a pokud je, tak zaniká v mnoha dalších
- **Příroda figuruje jako kvalitní kulisa pro pěší turistiku a cykloturistiku.** Dokument o přírodě, floře a fauně Železných hor byl tak obtížně stravitelný, že ho nelze považovat za dobrý informační zdroj (<https://www.youtube.com/watch?v=G8Vauv6kvxI>)

Webové stránky

- **Většina z hodnocených stránek nedovede uživatele okamžitě k informacím, které jsou určeny pro návštěvníky,** vyhledávání by se muselo rozšířit

Stránky CHKO Železné hory (AOPK ČR)

- **Stránky AOPK ČR** návštěvník opustí, pokud není cílený zájemce o problematiku CHKO a ochrany přírody. Na rozdíl od jiných **představují práci ochrany přírody, ale vypadají a jsou formulovány odborně.** Jedná se více o holá fakta a informace, která běžného návštěvníka nijak neosloví, ani neovlivní. **Nicméně komunikují fakt, že území někdo odborně fundovaný spravuje a stará se o něj.** <http://zeleznehory.ochranaprirody.cz/>

Český rozhlas

- **Z pohledu návštěvníka jeden z uživatelsky nejprátelejších formátů pro vytváření pozitivního obrazu o daném území.** Český rozhlas o atraktivitě Železných hor informuje velmi příjemně, články (rozhovory) jsou ve velmi poutavém formátu, návštěvník se v krátkém čase dozví to podstatné.
- **Přírodě a CHKO se věnuje minimálně.** CHKO není zmiňována ani v základním (úvodním) popisu území.
- **Často se objevuje spojení „magické Železné hory“, pro spojení geologické výjimečnosti i chráněné živé přírody toto slovní spojení zanechává velmi pozitivní dojem a je výstižné.**

Česká televize

- **Jednoznačně převažují informace o Geoparku Železné hory**
- CHKO byla zmíněna pouze v jednom pořadu Klenoty naší krajiny, zástupci Geoparku ve zhlédnutých příspěvcích CHKO téměř nezmínili, což budí výsledný dojem, že **CHKO z prezentace Železných hor úplně vypadla**

Tištěné materiály

- **O živé přírodě a CHKO Železné hory není vytvářen téměř žádný obraz**
- **Není dostatečně komunikováno, že geologické fenomény jsou součástí toho, co se v CHKO Železné hory chrání**
- **Příroda a krajina** jsou většinou prezentovány jako **samozřejmá a přirozená kulisa** dalších atraktivit
- **Matoucí vztah Geoparku a CHKO Železné hory.** Není jasný ani průnik, ani společný zájem.

Souhrnné hodnocení informačních kanálů o Železných horách

- **Médium nejlépe vytvářející pozitivní obraz CHKO jako cenného území + příjemné pro návštěvníka: Český rozhlas + kvalitní spoty (Česká televize nebo Youtube)**
- **Některé zhlédnuté příspěvky jasně dokazují, jak důležitá je dobrá interpretace faktů a zdánlivě nezajímavých fenoménů** (pořady s Václavem Cílkem či Danielem Smutkem), např.:
<https://www.youtube.com/watch?v=cAe1kRrKDuE>
<https://www.ceskatelevize.cz/porady/10582479956-klenoty-nasi-krajiny/415235100151007-zelezne-hory/>

• **Železné hory jako značka**

- **CHKO Železné hory není budována jako „značka“ ve smyslu destinace.** To znamená, že málokterý zdroj informací pro návštěvníky je postaven přímo na chráněné krajinné oblasti.
- **Geopark Železné hory takto budován je.**

Pro území CHKO z toho plynou určité výhody (viditelnost území), **ale i nevýhody** (dominantní postavení Geoparku v komunikačních aktivitách zcela upozaďuje komunikaci o CHKO, kde je třeba zdůrazňovat statut chráněného území a nutnost chovat se šetrněji)

- **Geopark je zmiňován ve srovnání s CHKO mnohem častěji**, není však jasné, zda se jedná o jednu, či dvě různé věci, nebo zda se územně překrývají. Geopark (zvláště jako národní geopark) poutá daleko více pozornosti.
- **Dobře působí informace, že CHKO Železné hory a Geopark Železné hory pokrývají většinu území Železných hor + Železné hory patří z geologického hlediska mezi nejsložitější pohoří v celé České republice.** Budí to zájem a vyvolává dojem určité výjimečnosti.
- **Prezentace Geoparku je zaměřena primárně na kameny a zkameněliny – neživou přírodu.** Pro návštěvníka by bylo přitažlivější, kdyby byl Geopark v komunikaci více propojen s živou přírodou CHKO, tak jak to funguje ve skutečnosti v přírodě. Zacílení na zájemce o geologii a na druhé straně na návštěvnickou veřejnost, která jde po jakýchkoliv turistických cílech a je jí jedno, zda je to naučná stezka, zřícenina, zámek, zábavné centrum apod., je ze strany Geoparku logické, nicméně nevyužívá to potenciál, který představuje CHKO. **Živá příroda z obrázku vypadává.**
- **Železné hory se návštěvníkům mohou plést se Žďárskými vrchy.** Často jsou totiž zmiňovány vedle sebe, někde je jejich popis v rámci krajů komplikovaný, není úplně jasné, kde která CHKO končí a začíná. V prezentaci a komunikaci od sebe zatím nejsou natolik dobře rozlišeny, aby je byl schopen rozlišit i návštěvník.
- **Chybí jednoznačná tvář, jasnější sdělení, které Železné hory odliší nejen od Žďárských vrchů, ale i jiných regionů a CHKO v ČR.**

Dílčí závěr

Většina důležitých postřehů je popsána výše, v souhrnném hodnocení informačních kanálů.

Ze zjištěných skutečností je jasné, že je potřeba pro návštěvníka:

1) vyjasnit souvislost mezi Geoparkem Železné hory a CHKO Železné hory. AOPK ČR a Geopark Železné hory dlouhodobě spolupracují a vytvářejí i společnou infrastrukturu pro návštěvníky. Vyjasnění komunikace a její úprava tak, aby vyhovovala jak Geoparku, tak CHKO, by proto neměla být problém. Geopark je výrazným komunikačním subjektem v destinačním managementu Železných hor, lze tedy očekávat, že jeho příkladem se pak budou řídit (a komunikaci v tomto smyslu přebírat) i další subjekty v cestovním ruchu (destinační management, obce, informační centra apod.).

2) vyjasnit rozdíl mezi CHKO Železné hory a CHKO Žďárské vrchy,

3) lépe komunikovat existenci CHKO jako zvláště cenného území vyžadujícího odpovídající režim chování. Je však třeba nutná omezení vždy vysvětlovat v souvislostech.

Co se týče pojednávaných **témat** v rámci prezentace CHKO a přírody a krajiny Železných hor:

- Návštěvníky většinou odpuzuje pohled na prvky a jevy v krajině, které působí rušivě – např. aktivní lomy jako lom u Prachovic, rozsáhlejší těžbu dřeva apod. **Z hlediska prezentace území je však důležité nepřehlížet běžné hospodaření v lesích, těžbu surovin, průmyslové a hospodářské stavby v krajině, ale naopak je zapojit do kontextu území a interpretovat jejich pro i proti.** Pomáhá to budovat reálnější obraz území a lépe nastavovat očekávání návštěvníků. Pouze pravdivost a poctivost vytváří autenticitu, která oslovuje a je schopná akce.

Přehled stávající interpretace

Jaké formy interpretace se v území vyskytují, čemu se interpretace tematicky věnuje, jaký dojem vyvolává

Pro potřeby interpretačního plánu jsme se **zaměřili na interpretaci formou vlastivědných a naučných stezek** (pěších i cyklo), **venkovních expozic** (včetně minigeoparků), **muzejních expozic** tematicky souvisejících s CHKO a **panelů k MZCHÚ. Na závěr kapitoly je připojeno i hodnocení některých z nich.**

V následující části jsou **pro přehled uvedeny vybrané NS, které jsou buď v majetku AOPK ČR nebo mají pro interpretaci CHKO Železné hory a zdejších fenoménů další potenciál** (Správa CHKO je schopna se na případné úpravě dohodnout apod.). **U expozic** jsme se podrobněji zaměřili především na expozice tematicky související s CHKO, charakteristickými fenomény Železných hor a expozice v důležitých nástupních bodech do území (Chrudim, Chotěboř, Hlinsko, Heřmanův Městec apod.).

Správa CHKO Železné hory bývala tradičně oslovována subjekty, které infrastrukturu v CHKO vytvářejí a **konzultovala s nimi trasování stezek. V posledních letech se to děje méně často.** Někde je vzniklá infrastruktura velmi dobrá a vůbec ne problematická, na některých lokalitách však **může způsobit pro ochranu přírody problémy**, protože směřuje více návštěvníků do nevhodných míst, zvyšuje erozi apod. Z hlediska interpretace je problematické **i dublování obsahu. Tento nekoordinovaný přístup není dobrý pro smysluplný rozvoj návštěvnické infrastruktury v CHKO a na území Geoparku.** Správa CHKO Železné hory bývá také žádána o **spolupráci na přípravě obsahu panelů**, zvláště u témat spojených s přírodou a krajinou, což je jistě pozitivní. Při pracovním vytížení pracovníků je to však často nereálné.

K nasycení území panely výrazně přispělo 1) umístění čtených panelů a hraničnicků AOPK ČR k jednotlivým MZCHÚ v roce 2014 (viz dále Panely k MZCHÚ), 2) projekt Železné hory geologicky významná oblast (stezka, miniexpozice, infopanely apod.), který pomohl doplnit interpretační infrastrukturu zejména v souvislosti s geologickými tématy. Počet stávajících stezek a volně stojících informačních panelů proto považuje Správa CHKO za dostačující.

STEZKY

Kromě 4 stezek AOPK ČR (1 naučná cyklostezka, 2 vlastivědné stezky a 1 naučná stezka) je na území CHKO a v nejbližším okolí **více než 20 (!) dalších naučných stezek a tras**, které byly zřízeny **obcemi, organizacemi či spolky**. Jde většinou o klasické **panelové naučné stezky**, ale v posledních letech se objevují i **virtuální stezky** – např. *Procházka zaplavenou Chrudimí*, která využívá virtuální realitu.

Stezky v majetku AOPK ČR

Stezka	Délka*	Počet panelů	Další mobiliář, součásti
<i>Naučná geologická cyklostezka MAGMA</i>	56 km	8	někde kombinováno s přístřešky s panely jako např. u rybníka v Nasavrkách
<i>Vlastivědná stezka Krajem Chrudimky</i>	82 km	31	tištěný průvodce
<i>Vlastivědná stezka Krajem Železných hor</i>	23,5 km	15	tištěný průvodce
<i>Naučná stezka Údolím Doubravy</i>	4,5 km	11	existuje starší tištěný průvodce

*u naučných stezek je běžným zvykem uvádět jako délku pouze úsek s panely, to znamená, že u jednosměrné stezky např. není připočítána cesta zpět, či celková délka včetně přístupové trasy z výchozího bodu, což se týká i okružních tras. Tyto informace někdy poskytují pouze zodpovědní tour operátoři, destinační management či provozovatelé infrastruktury. Údaje o délce trasy se proto u některých zdrojů mohou lišit i z tohoto důvodu.

Naučná cyklostezka MAGMA (AOPK ČR)

56 km dlouhá stezka tematicky reflektuje fakt, že Železné hory jsou jedním z geologicky nejrozmanitějších území v republice. MAGMA (MAlebný Geologický Maglajz) vznikla jako první geologická cyklostezka na území České republiky. Provede návštěvníka složitou geologickou minulostí Železných hor od Hlinska po Chrudim. Na trase je celkem 8 zastavení (Srní, Horní Bradlo, Nasavrky, Křižanovice, Lukavice, Škrovád, Rabštejnská Lhota a Píšťovy).

Vlastivědná stezka Krajem Železných hor (AOPK ČR)

Téměř 25 km dlouhá stezka seznamující s typickou krajinou Železných hor. Trasa vede ze Seče do Ronova nad Doubravou. 15 informačních panelů o obcích po trase, chráněných územích, místní historii. Část trasy vede souběžně s NS Lichnice – Kaňkovy hory.

Vlastivědná stezka Krajem Chrudimky (AOPK ČR)

82 km dlouhá stezka sleduje tok Chrudimky. Začíná u jejích pramenů na území Žďárských vrchů. Provádí návštěvníka podstatnou částí krajiny Železných hor, od Hlinska přes Trhovou Kamenici a Seč, až po Chrudim. 31 informačních panelů je věnováno obcím na trase i přírodovědným zajímavostem. Stezka byla původně vytvořena v letech 1972 až 1973 a je jednou z nejstarších stezek v regionu. Ke stezce existuje tištěný průvodce.

NS Údolím Doubravy (AOPK ČR)

Zhruba 4,5 km dlouhá stezka u Chotěboře provází řeku Doubravu divokým kaňonem mezi Horním Mlýnem a Bílkem. 11 zastavení představuje zdejší rostliny a živočichy. V údolí je k vidění řada geomorfologických fenoménů včetně strmých skalních stěn, kamenných moří, peřejí a vodopádů. Stezka byla rekonstruována v roce 2014 AOPK ČR z OPŽP, ve spolupráci s Geoparkem Železné hory.

Naučné stezky jiných zřizovatelů tematicky související s CHKO (v CHKO nebo okolí)

Název stezky	Délka	Panelů	oficiálně pěší/cyklo	CHKO/okolí	Vlastník /správce
<i>Hedvičino údolí</i>	0,5 km	2	pěší	CHKO	LČR
<i>Lichnice – Kaňkovy hory</i>	3,7 km	7	pěší	CHKO	LČR
<i>Vycházková trasa Kozí roh – Ústupky a NS Jeřábka</i>	3+2 km	6+4	pěší	CHKO	LČR
<i>Kolem Kochánovických rybníků</i>	2,9 km	7	pěší / cyklo	CHKO	LČR
<i>Lovětínská rokle</i>	1,5 km	2	pěší	CHKO	LČR
<i>Stezka mladého lesníka (zážitková stezka pro děti)</i>	0,4 km	10	pěší	CHKO	LČR
<i>Historie vápenictví</i>	30 km			CHKO	Prachovice
<i>Kolem prachovického lomu</i>	2,8 km	6		CHKO	Prachovice
<i>Vápenka Polánka</i>	1 km			CHKO	Krásné
<i>Modrá osa</i>	1,8 km	9		okolí	Chrudim
<i>Geologická stezka</i>	0,2 km			okolí	Chrudim (VZ)
<i>Ke Kočičímu hrádku</i>	2,7 km			CHKO	Slatiňany
<i>Lesní stezka Podhůra</i>	2,7 km	7		CHKO	Chrudim
<i>Keltská naučná stezka</i>	8,6 km	14+6	pěší	CHKO	České Lhotice
<i>Allarova stezka</i>	0,4 km	10	pěší	CHKO	Nasavrky (Boii)
<i>Matulova stezka</i>	10 km		pěší	okolí	Hlinsko
<i>Sobíňov</i>	5,9 km	11		CHKO	Sobíňov
<i>Rybniční soustava Heřmanoměstecka – vlastivědná stezka</i>	2,2 km	8		CHKO	Heřmanův Městec
<i>Raškovickými lomy</i>	2,2 km			okolí	Horní Raškovice
<i>Včelí inspiromat</i>		10	pěší	CHKO	SOUV a VVC Nasavrky
<i>Naučná geologická cyklostezka MAGEO</i>	29 km	13	cyklo	okolí	Geopark ŽH
<i>Naučná geologická stezka Stolany</i>			pěší	okolí	Stolany
<i>Naučná geologická stezka Deblův</i>			pěší	okolí	Deblův
<i>Žulová stezka Horkami</i>	4 km	8		okolí	Skuteč
<i>Procházka zaplavenou Chrudimí</i>		3 lokality	pěší	okolí	Chrudim (realizace VZ pro Město Ch.)

Naučná geologická cyklostezka MAGEO

MAGEO neboli MALÝ GEologický Okruh, 29 km dlouhá stezka začíná v Přelouči u vlakového nádraží. Vznikla ve spolupráci se Společností přátel Železných hor. 13 informačních tabulí popisuje geologické a další přírodní zajímavosti lokalit, kterými prochází (Přelouč – nádraží, Mokošín, Brloh, Lipoltice, Sovolusky, Sovolusky u lesa, Vápenka, Litošice, Krasnice, Morašice, Zdechovice, Chvaletická vyhlídka a Chvaletice – nádraží).



NS Hedvičino údolí (LČR)

Výchozím bodem je Třemošnice. 0,5 km dlouhá stezka nabízí 2 informační panely zaměřené na lesnictví a vede po červené turistické značce mezi 2 rozcestníky, Hedvíkov a Nad Peklem. U druhého jmenovaného rozcestníku navazuje na NS Lichnice - Kaňkovy hory.

NS Lichnice – Kaňkovy hory (LČR)

Vede po žluté turistické značce z Třemošnice přes Nouzov do Hedvíkova. Z velké části souběžně s Vlastivědnou stezkou Krajem Železných hor. Od Hedvíkova na ni po červené turistické značce navazuje NS Hedvičino údolí. Délka 3m. 7 informačních tabulí o místní přírodě, zaměřeno na lesnictví a živočichy, které zde návštěvník může najít.

NS Lovětínská rokle (LČR)

2 zastavení na trase dlouhé přibližně 1,5 km. Tato NS tvoří specifický úsek delší NS Historie vápenictví. Prochází územím národní přírodní rezervace Lichnice.

NS Historie vápenictví (Prachovice)

Přibližně 30 km dlouhá trasa nabízí pohled do vápencových lomů a seznamuje s historií těžby vápence v Železných horách. Vede z Třemošnice přes Prachovice, Vápenný Podol, Seč, Bojanov do Polánky. v Prachovicích ji doplňuje NS Kolem prachovického lomu a v Polánce na ni navazuje krátká NS Vápenka Polánka.

NS Kolem prachovického lomu (Prachovice)

2,8 km dlouhá trasa vede od lomu v Prachovicích do Vápenného Podola. Návštěvníkovi nabízí dvě vyhlídky na lom a 6 zastavení s naučnými tabulemi o historii a současnosti lomu, nalezených zkamenělinách, vzácných minerálech, jeskynním systému v okolí Vápenného Podola a místních horninách. Stezka má i linku pro děti, s pohádkovými bytostmi.

NS Vápenka Polánka (Krásné)

Jen cca 1 km dlouhá stezka v okolí Polánky představuje historii těžby vápence v této části Železných hor. Zavede návštěvníka k pozůstatkům vápenné pece a nabízí pohledy do členité a člověkem málo dotčené krajiny.

NS Modrá osa (Chrudim)

1,8 km dlouhá trasa vede centrem Chrudimi proti proudu revitalizovaného středověkého náhonu. 9 zastavení stezky se tematicky věnuje např. historii využívání síly vody či místní fauně a flóře.

Geologická stezka (Chrudim)

Ministezka na náměstí U Vodárny v Chrudimi. Seznamuje návštěvníky s horninami blízkého regionu. Stezku doplňuje Expozice kamenných desek v zahradě nedalekého domu č. p. 138 (viz Expozice).

NS Ke Kočičímu hrádku (Slatiňany)

Okružní stezka. 2,7 km dlouhá trasa začíná i končí u jižní brány zámecké zahrady ve Slatiňanech. Provede návštěvníky kolem miniaturní hradu, Kočičí hrádek, oblíbeného cíle zejména pro rodiny s dětmi.

NS Kolem Kochánovických rybníků (Slatiňany)

2,7 km dlouhá trasa. Stezka na 7 zastaveních seznamuje návštěvníky s místní přírodou.

Lesní stezka Podhůra (Chrudim)

Okružní stezka. 2,7 km dlouhá trasa. 7 zastavení s naučnými tabulemi, tematicky o lese a životě v něm, o hospodaření a myslivosti. Jedna z tabulí je věnována slavnému chrudimskému rodákovi Josefu Resslerovi. Stezka obsahuje prvky pro děti – interaktivní tabule s úkolem či hrou (kolo štěstí, přiřazovací kruhy, xylofon, chytrý provázek, bludiště, skládačka).

Keltská naučná stezka (České Lhotice)

Okružní stezka. 8,6 km dlouhá trasa prochází obcemi Nasavrky, Hradiště a České Lhotice a provede návštěvníka místy s doloženým původním keltským osídlením. Celkem 14 informačních tabulí je zaměřeno na historii osídlení oblasti Kelty.

Jednou z hlavních atraktivit na trase je replika keltského oppida (Země Keltů), kde je uvnitř instalováno dalších 6 doplňujících panelů tvořících malý vnitřní okruh. Především dětem (ale nejen jim) je určena nová Allarova stezka. Trasa stezky je zajímavá i z přírodovědného hlediska: vede kolem populární aleje kaštanovníků (PP Kaštanka) a pokračuje přírodovědně zajímavým údolím řeky Chrudimky a potoků Debrného a Krkanka (Hradištský potok).

Stezku tematicky vhodně doplňuje expozice Po stopách Keltů v budově bývalého zámku v Nasavrkách. Populárním cílem na trase je rozhledna Boika.

Allarova stezka (Nasavrky)

Nová, interpretačně velmi zdařilá ministezka v areálu keltského oppida (Země Keltů) u Nasavrk (2019).



Včelí inspiromat – naučná stezka (Nasavrky)

Ministezka ve včelařském arboretu, které je součástí areálu Středního odborného učiliště včelařského a Včelařského vzdělávacího centra v Nasavrkách. 10 informačních tabulí o včele medonosné. Tabule lze číst v libovolném pořadí. Primárně je stezka určena účastníkům včelařských kurzů, ale je volně přístupná veřejnosti. Panely informují o vztahu včel a rostlin a o včelách a včelařích. Část panelů je v prostorách učiliště, část v přilehlém parku. Pracují s rostlinami a stromy pěstovanými v arboretu.

Matulova stezka (Hlinsko)

Zhruba 10 km dlouhá pěší trasa propojující Hlinsko a Trhovou Kamenici. Obsahově zaměřená především na geologii. Jedna z tzv. „oddychových“ tras, které Hlinsko v posledních letech obnovilo v nejbližším okolí města.

NS Sobíňov (Sobíňov)

Okružní stezka. Na 5,6 km dlouhé trase je 11 zastavení věnovaných přírodě a historii (obec, středověká obchodní cesta zvaná Liběcká stezka, stezka končí na místě, kde stávala středověká tvrz). Výhled do krajiny z vrcholu Březinka. Prochází přírodní rezervací Niva Doubravy.

Rybniční soustava Heřmanoměstecka (Heřmanův Městec)

Je označována jako vlastivědná stezka. Na trase dlouhé 2,2 km návštěvník najde 8 zastavení, které popisují vývoj rybníkářství v krajině. Výchozím místem je Autokempink Konopáč u Heřmanova Městce.

NS Raškovickými lomy (Horní Raškovice)

Krátká stezka (2,2 km) propojuje drobné lomy, které jsou památkou na těžbu křemence. Panely popisují historii těžby a obce. Součástí naučné stezky je rozhledna Barborka a přírodní areál, kde se vždy ke konci června koná akce s názvem Tradice Železnohorského regionu. U rozhledny je malá geologická expozice nejhojnějších a nejdostupnějších železnohorských kamenů.

Naučná geologická stezka Stolany

Nová krátká stezka v lese za obcí Stolany nedaleko Chrudimi, kde obec ve spolupráci s Geoparkem Železné hory revitalizovala tamní lom v křídových pískovcích. V lomu se nacházely zkameněliny – odtud téma stezky.

Naučná geologická stezka Deblův

Lokalita Na Chocholce poblíž obce Deblův, nedaleko Chrudimi. Další procházka po prastarém mořském dně, tentokrát provrtaném tisíci malých chodbiček od červů. Jako parkovací plocha je uváděno parkoviště u vysílače. Parkovat se dá i kousek od stezky (rozšíření silnice), upravuje se další navazující příchozí stezka krajem lesa pro pěší (relaxačně-naučná, součástí budou stojany pro kola).

Žulová stezka Horkami (Skuteč)

Okružní stezka v oblasti příměstských lesů u Skutče, trasa začíná u letního koupaliště. 4 km dlouhá stezka prochází krajinou modelovanou někdejší těžbou kamene. 8 zastavení zaměřených na kámen a jeho lámání, s ukázkami historické techniky.

Procházka zaplavenou Chrudimí

Virtuální stezku připravil Geopark Železné hory ve spolupráci s Českou geologickou službou. Kombinuje jednoduché prvky v terénu a aplikaci. Tematicky je zaměřena na povodně, které se v minulosti nevyhnuly ani Chrudimí a mohou ji potkat znova v budoucnu.

Na 3 lokalitách v Chrudimí jsou umístěny kamenné informační dlaždice s QR kódy. Po načtení kódu chytrým telefonem jsou návštěvníci přesměrováni na internetovou adresu, která jim umožní stáhnout aplikaci obsahující příslušné detaily. Aplikaci je možné stáhnout i předem z webu Geoparku.



Panely u MZCHÚ

Panely v jednotném designu AOPK ČR z roku 2014, někde jsou také starší panely z různých období.

„Nové“ panely AOPK ČR u MZCHÚ

Na **větších panelech** dominuje **obrazová složka**. Předností jsou **kvalitní fotografie a stručné a výstižné texty**. Fotografie jsou zvláště zajímavé v případech, kdy přibližují zajímavé druhy rostlin a živočichů, geologický fenomén nebo nabízejí neobvyklý pohled na prezentované místo tak, jak ho návštěvník běžně neuvidí (letecký snímek apod.). Na **menších cedulkách** na hraničnicích se státním znakem je textu minimum a je doplněn kresbou jednoho druhu. **Informace stačí k tomu, aby návštěvník pochopil co je to za území a proč a co se v něm chrání.**

V případě, že vedle sebe stojí velký panel a hraničnický **na návštěvníka nepůsobí dobře, když text na malé cedulce slovo od slova opakuje text z většího panelu**. To je však problém, který se vyskytuje u této infrastruktury AOPK ČR na celém území ČR.

Především **větší, obrazové panely velmi dobře reprezentují CHKO, AOPK ČR a jednotlivá území**. Na území CHKO Železné hory jsou dnes v terénu **nejlepší formou interpretačních panelů, protože zohledňují úroveň grafického zpracování, kterou návštěvníci očekávají, i jejich přesycenost informacemi a neochotu v terénu číst**. Díky zjednodušení a vizuální stránce jsou panely schopny přitáhnout pozornost návštěvníků.

Texty jsou prezentací **zajímavých informací, někdy souvislostí. Jejich ambicí však není komunikovat složitější témata a problémy, které ochrana přírody ve vztahu k předmětům ochrany a vývoji v CHKO řeší. Právě tato témata se však návštěvníků dotýkají nejvíce, protože je při pobytu v území pociťují na vlastní kůži – extrémní teploty, nedostatek vody a změna vodního režimu krajiny (usychající lesy, vyschlé studánky, vysychající rašeliniště, nízká hladina rybníků), změna kvality vody v rybnících (sinice) a na přehradách apod.**

Panely jsou **umístěny na okrajích MZCHÚ a návštěvník se k nim bez problémů dostane buď po značených trasách, nebo stávajících komunikacích. U problematických lokalit, nepřístupných a málo zajímavých pro běžného návštěvníka, Správa CHKO panely neumísťovala.**



Přehled muzejních expozic

Uvádíme zde expozice, které **buď přímo souvisí s interpretací přírody a krajiny CHKO Železné hory, nebo mají potenciál** a mohou být v souvislosti s interpretací témat v CHKO využity. **Případně** mají infrastrukturu, která v daném místě usměrňuje pohyb či chování návštěvníků.

Regionální muzeum v Chrudimi

Z hlediska propojení s CHKO je důležitá zejména expozice *Mozaika z dějin regionu*, která umožňuje pochopit, jak se region historicky vyvíjel. Zmiňuje také některé turistické cíle v regionu a pomáhá návštěvníkovi ukotvit je v patřičných souvislostech. V době první návštěvy (podzim 2019) nebyly otevřeny expozice lidového nábytku a uměleckého řemesla. Muzeum pořádá několikrát do roka krátkodobé tematické výstavy.

Muzeum vzniklo původně jako Průmyslové muzeum pro východní Čechy. Z tohoto důvodu má bohaté sbírky uměleckého řemesla. Poměrně rozsáhlé vlastivědné sbírky z chrudimského regionu nejsou návštěvníkům běžně přístupné. Exponáty jsou nicméně výborně využívány a zakomponovány do stálých expozic i dočasných výstav.

Prohlídka je možná s průvodcem i samostatně bez průvodce.

www.muzeumcr.cz

Muzeum loutkářských kultur v Chrudimi

Loutkářská tradice je v regionu významným rysem a pomáhá území odlišit od jiných CHKO. Muzeum sídlí v renesančním, památkově chráněném domě v historickém centru Chrudimi. Věž muzea slouží jako vyhlídkové místo. Pro návštěvníky, kteří se chtějí dozvědět něco o historii regionu, bude zajímavá kombinace prohlídky tohoto muzea s návštěvou expozice *Mozaika z dějin regionu* v Regionálním muzeu v Chrudimi.

www.puppets.cz

TIC Hlinsko – muzeum

Expozice dřevěných hraček z Hlinceka v podkrovním pokojíčku Turistického informačního centra. Samostatné prohlídky bez průvodce.

Galerie Antonína Slavíčka (Kameničky)

V galerii jsou vystaveny kulisy, které pro místní divadelní spolek maloval v roce 1904 Antonín Slavíček s Bohuslavem Dvořákem. Galerie je otevřena v období letních prázdnin. Kameničky č.p. 120.

Městské muzeum a galerie Hlinsko

Muzeum nabízí pohled na regionální národopisné a řemeslné sbírky. V galerii mají návštěvníci možnost vidět stálou výstavu malířů – krajinářů (Blažíček, Kaván, Macoun, Kuba, Panuška, Hanych, Sodomka, Wagner, Šmídra, Polanský, Zeman, Komárek, Zychová, Dvořák).

www.mmghlinsko.cz

Muzeum barokních soch

Nachází se v historickém centru Chrudimi, v areálu bývalého kláštera kapucínů. Barokní sochařství východních Čech navazuje na tradici věhlasných architektů – Matyáše Bernarda Brauna, Ferdinanda

Maxmiliána Brokoffa a dalších. Z hlediska interpretace je ukázkou uměleckého zpracování kamene a souvisí tedy i s geologickým dědictvím oblasti. Expozice s interaktivními prvky je umístěna do hlavní lodi a sakristii kostela sv. Josefa a obsahuje velkoformátová plátna, sochy i řezbářské práce. Osloví skupinu návštěvníků, kteří budou vyhledávat kulturní památky a propojení oblasti s uměním (malíři, sochaři, literáti).

<http://www.barokochrudim.cz/o-muzeu/>

Galerie v Podhradí u hradu Lichnice

Sochy Josefa Cypriána vyřezávané ze dřeva motorovou pilou. Zahrada domu č.p. 30.

Muzeum Starokladrubského koně

Poblíž Slatiňan. Tematické zaměření muzea souvisí s komponovanou krajinou v části CHKO, která byla vyhlášena také krajinnou památkovou zónou. Expozice přibližuje tradici chovu starokladrubských koní, nabízí také příběh opravy celé stavby.

Zámek Slatiňany a Hippologické muzeum

I tuto expozici je možné využít jako tematické propojení a příležitost pro prezentaci komponované krajiny. Je to navíc jeden z nejnavštěvovanějších turistických cílů na území CHKO. Rozsáhlá muzejní sbírka (předměty jsou uloženy ve více než 30 místnostech zámku) je největší svého druhu v Evropě. Koně a jejich historii zde připomínají obrazy, plastiky a další vybavení interiéru.

<http://www.hippologickemuzeumslatinany.cz/>

Expozice Po stopách Keltů

V objektu bývalého zámku v Nasavrkách. Expozice seznamuje návštěvníky s keltskou kulturou, řemesly, každodenním životem a stavbami. Součástí expozice jsou repliky zbraní, spon, náramků a dalších šperků, a dále velkoplošný model oppida Hradiště u Nasavrk (dnes lokalitou prochází Keltská naučná stezka). Tato vnitřní expozice vhodně doplňuje venkovní repliku keltského oppida nedaleko Nasavrk (Země Keltů).

Keltský archeoskanzen – Země Keltů

Nachází se na okraji Nasavrk. Skanzen je rekonstrukcí keltského "města" z mladší doby železné (2. - 1. stol. př. n. l.). Všechny velké stavby (zejména obytné domy) mají svoji předlohu v archeologických nálezích. Skanzen je tematicky propojen s Keltskou naučnou stezkou a s expozicí *Po stopách Keltů* v zámku.

<https://zemekeltu.cz/>

Muzeum v přírodě Vysočina – Hlinsko – Betlém

Ukázka tradiční architektury. Ojedinelý soubor převážně roubených domků z druhé poloviny 18. století.

Muzeum v přírodě Vysočina – Veselý kopec

Ukázka tradiční architektury. Roubené usedlosti volně rozptýlené v původním krajinném prostředí, které sem byly přeneseny z oblasti Železných hor a sousedních Žďárských vrchů. Lidové technické památky na vodní pohon (mlýn, olejna, pila, stupník na třísko, varna povidel apod.). Důležitou součástí nabídky muzea je předvádění řemesel a možnost prohlídky autentických objektů. Expozice

dokumentují život drobných rolníků od poloviny 19. do poloviny 20. století a tradiční způsob hospodaření.

Muzeum v přírodě Vysočina je součástí Národního muzea v přírodě.

<https://www.nmvp.cz/vysocina>

Muzeum Trhová Kamenice – bývalá tvrz

Expozice prezentuje obraz života na Horácku a konkrétně přímo v obci Trhová Kamenice. Přístupná celoročně. Budova muzea stojí na místě bývalé rybníční tvrze, později přestavěné v barokním slohu na faru. Dnes je zde expozice a výstavní prostory, které využívají v době velkých prázdnin různí umělci.

Vesnické muzeum Kovářov

Malé muzeum se stálou expozicí o historii a životě v obcích v okolí Sečské přehrady. Před budovou je malá geologická expozice hornin, která představuje pestrost geologického podloží v okolí.

Babiččin dvoreček a Dědečkova obůrka

Babiččin dvoreček v Licibořicích je statek s domácími zvířaty, které je možné nakrmit. Součástí areálu jsou stodoly s tradičními hospodářskými nástroji. Výhodou je dětské hřiště. Dědečkova obůrka je asi 1 km vzdálená malá obora s daňky a koňmi.

Hasičské muzeum

Rozsáhlé sbírky historických a současných hasičských artefaktů jako jsou helmy, sekery, hadice, uniformy a další. Využití pro interpretaci spíše potenciálně jako tematické propojení s vodou, jejím významem, využitím a dostupností v regionu.

Geologicky zaměřené expozice

Geologie je velmi důležitým tématem interpretace v CHKO Železné hory. V souvislosti s aktivitami národního geoparku Železné hory (přesahuje hranice CHKO) vzniká po celém území CHKO **infrastruktura, která je specificky zaměřená na téma geologie nebo je inspirovaná geologií a využíváním surovin.**

Uvádíme zde proto pouze výběr, který je dle našeho názoru možné využít i při prezentaci CHKO – ať už leží přímo v CHKO, či v blízkém okolí, mimo CHKO.

Jedná se o **vnitřní i venkovní expozice, drobné minigeoparčíky, ale i různé zajímavé prvky**, které doprovázejí běžnou návštěvnickou infrastrukturu (dětská hřiště, posezení, přístupové cesty apod.)

(zdroj fotografií – portál Geoparku Železné hory: <https://www.geoparkzh.cz/>)

Berlova vápenka

Třemošnice – Závratec. Technická památka související s těžbou surovin v regionu. V objektu je muzeum vápenictví. Vápenka dříve sloužila ke zpracování suroviny vytěžené v lomu v nedalekých Prachovicích, odkud byla dopravována košovou lanovkou. Objekt je tematicky a místně propojen i s naučnými stezkami: NS Historie vápenictví a NS Kolem prachovického lomu.



Městské muzeum ve Skutči – expozice kamenictví

Expozice přibližuje zpracování kamene jako jednu z tradičních řemeslných dovedností regionu. Vnitřní část prezentuje geologickou pestrost oblasti a historii kamenoprůmyslu. Venkovní část má v návštěvníkovi navodit dojem procházky fiktivním kamenolomem: představuje jednotlivá pracoviště, nástroje a zařízení, která se v upravené podobě používají dodnes. Expozici lze při interpretaci vhodně využít v kombinaci s návštěvou naučných stezek a lomů na území CHKO. Z hlediska řemeslného a uměleckého v kombinaci s návštěvou Muzea barokních soch v Chrudimi.



Expozice minerálů a hornin

Chrudim, ulice U Vodárny č. p. 138, budova Vodních zdrojů Chrudim. V prvním patře si návštěvníci mohou samostatně prohlédnout sbírku minerálů, hornin a zkamenělin. Je využívána i jako součást vzdělávacích programů pro školy i veřejnost.

Expozice kamenných desek

V zahradě stejného domu, kde je umístěna expozice minerálů. Sbíрка 27 leštěných kamenných desek o rozměrech 1 x 0,7 m ukazuje strukturu nejrozličnějších hornin z celého světa. Expozice je doplňkem ke Geologické naučné stezce, která se nachází na náměstí před domem.

Geologické schody

Kamenné schody u rozhledny Boika u Nasavrku, které nesou informaci o svém geologickém původu.



Geologické miniexpoziční u odpočívadel a ve školních areálech

Jejich přístupnost může být různá, v závislosti na umístění. Zvláště u školních areálů je často přístup pro veřejnost omezen. U odpočívadel na značených turistických trasách a u turistických cílů jako muzea apod. je většinou přístup neomezený. Malá geologické expoziční, která vznikla u odpočívadla poblíž rybníka v Nasavrkách, je součástí infrastruktury vzniklé v rámci projektu Geologicky významné oblasti (<http://www.geoparkzh.cz/gvo/>).



Geologické prvky jako součást dětských hřišť

Na území Geoparku se tyto prvky objevují v různých obcích či u turistických cílů. Zajímavé mohou být zejména pro rodiny s dětmi. Na aktuální tipy je vhodné se podívat na webové stránky Geoparku Železné hory.

Hledačky (questy)

Quest národním geoparkem Železné hory



Hravý způsob poznávání Železných hor a okolí připravilo Chrudimsko-Hlinecko, z.s. ve spolupráci s národním geoparkem Železné hory a informačními centry v území. 13 hledáček může návštěvník najít v tištěné brožuře *Soutěživý průvodce s questy*, která je dostupná na zapojených informačních centrech: Chrudim, Slatiňany, Nasavrky, Hlinsko, Ždírec nad Doubravou, Chotěboř, Seč, Třemošnice, Heřmanův Městec, Skuteč, Chrast, Luže a Proseč.

Hodnocení vybraných částí infrastruktury a interpretace v terénu

Stručně silné a slabé stránky, potenciál. Hodnocení probíhalo v období podzim 2019 až léto 2020.

NS Polánka

Obec Polánka, z centra obce dál směrem vápenné pece v lese

+ posezení (u lípy v obci, na vyhlídce, u pece)

+ vyhlídka na nejbližší krajinu

+ parkoviště pro cca 10 aut v obci

- stejný text na malém panelu v obci i pak u pece – zklamání, na konci cesty žádné nové informace

- značení přes louku k lesu chybí

- špatně průchozí cesta krajem lesa

- Les? Těžba? Zůstane stará bučina a kamenná přístupová cesta?

Téma: dobré propojení na historii těžby a vápenictví, staré původní cesty (louka, les)

Není vhodná pro masový ruch, klidná vycházka, pěkné na jaře

NS Kolem prachovického lomu

Od cementárny v Prachovicích do Vápenného Podola (dá se jít i opačným směrem, MHD spojení existuje s přestupem v Heřmanově Městci)

+ dobrá trasa kolem lomu, zajímavé fenomény (lom, těžba, vápenka, halda)

+ dětské kresby na betonových objektech s tematickou vazbou (druhohory, netopýři) + kredit školy

- fyzický stav panelů – polovina velkých chybí, zůstaly jen na místech, kde jsou „pod dozorem“ (u cementárny, v Podole u vápenky, u motokrosově dráhy) + 1 další, malé panely pro děti zůstaly všechny

- výhledy zarůstají

- zákaz vstupu na haldu, ale velká díra v plotě, kterou se dá vlézt (BŘIDLICE) – halda je opravdu zajímavá, nabízí výborný přímý kontakt s fenoménem

- srozumitelnost – např. schéma u jeskyně

Náměty

- zatím nevyužitý potenciál vzhledem k fenoménům na trase

- fragmentované, nedá ucelený obrázek v souvislostech pro dnešního návštěvníka

- dětská linka – pro koho je, s jakou myšlenkou? (červený slon)

- hodil by se audioprůvodce

- možnost vytvořit říkanky k zastavením – mnemotechnické pomůcky pro těžké téma

- panoramatický panel se zaměřením na lom a těžební objekty, fáze těžby...

Témata

- prašnost – stromy a zeleň snižují prašnost, hluk, horko – na trase má člověk možnost prašnost, hluk i horko vnímat

Seč – Oheb

- + krásné výhledy, které budou lidi přitahovat vždy
- + posezení, zábradlí na vrcholu
- nebezpečný přístup tam i zpět po silnici, není chodník, prostor omezují keře, nepřehledné i pro řidiče, od parkoviště omezení rychlosti 30km, ale od Ohebu není!
- kalamita, ale i množství dalších suchých stromů, nejen smrků – proč?
- malý panel k rezervaci – text začíná o plžích, včetně nadpisu, ale na obrázku je sova
- tam, kde je zábradlí, je výhled dnes už zarostlý
- rozsáhlá zřícenina (údajně památkově chráněná?), kde nejsou nijak vyznačeny přístupové cesty v okolí stavby – člověk i kdyby chtěl, neví, kterou stezkou správně jít
- cílený vstup: kešeři, pobytoví hosté, pro něž se organizují aktivity v místě (školení, teambuilding, rekreace)
- CHYBÍ KOMUNIKACE bezpečnosti přístupu (jak doprava, chodci, tak auta, tak rezervace a zřícenina)

Náměty

- vyřešit umístění keší (odstranit z nevhodných míst)
- vyznačit okraje pěšin (klády, kameny)
- nepropagovat výhled na obě strany nádrže, lidé to pak vyhledávají
- pracovat s organizátory aktivit v místě (školení, pobyty apod.), kteří na zříceninu cíleně směřují aktivity

Vycházková trasa Kozí roh – Ústupky a NS Jeřábka

Zpevněná lesní cesta, příjemnější pro cyklisty. Jeden konec: Ústupky (Seč), rozcestí blízko chaty Jezerka, druhý konec: Kozí roh (deponie dřeva mezi obcemi Vršov a Prosíčka).

- + aktivita v lokalitě, kde jsou koncentrováni návštěvníci
- + zastřešené posezení na začátku, na konci a během cesty
- + dětské hřiště na obou koncích stezky (na Kozím rohu jsme ho ale nenašli, kvůli složenému dřevu?)
- + je zde dobře vidět kůrovcová kalamita i nucený rozsah těžby, včetně ošetření kmenů a pěstebních zásahů, přirozené zmlazení a skladba dřevin, několik druhově různých porostů (i olšiny atd.)
- + dobře označené upozornění o riziku vstupu do lesa kvůli kůrovcové kalamitě a těžbě
- infrastruktura stále ještě v dobrém stavu, ale některé části se rozpadají (stojany na kola) a loupe se nátěr, některé panely opálené, u Kozího rohu chybí panel (zřejmě poškozený manipulací se dřevem)
- nepříjemné v době těžby dřeva, kdy jsou kolem cesty ponechány kmeny napuštěné chemicky proti kůrovci – jako pěší mírná otrava chemikálií, kterou člověk po cestě neustále vdechuje
- prezentace informací je pro návštěvníka málo přístupná

Náměty

- na křižovatkách zkontrolovat srozumitelnost značení, a kde je třeba, doznačit
- přizpůsobit lépe obsah, není využít potenciál stezky
- opravit tvrdou infrastrukturu

NS Hedvičino údolí

Začátek u rozcestníku Hedvikov, konec u rozcestníku Nad Peklem

- + vede po značené turistické trase (červená)
- + zpřístupnění jinak špatně přístupného příkrého svahu (kterým si návštěvníci zřejmě zkracovali cestu zpět k autu...) – dlážděné schodiště s dřevěným zábradlím, značení, dole i nahoře posezení
- + cestou i nahoře pěkný les, je možné pokračovat dál
- + vytvoření okružní trasy – v úseku nad roklí už nejsou další panely stezky, takže trasa tvoří spíše spojku k NS Lichnice – Kaňkovy hory u rozcestníku Nad Peklem, odtud je možné pokračovat dál po žluté ke Zlatému potoku a pak po zelené zpět na začátek směr Peklo u Hedvikova a Kovolís
- velké, kapacitní parkoviště u závodu Kovolís sice existuje, ale za normálního provozu je zaplněno vozy zaměstnanců a jeho potenciální využití návštěvníky je velmi omezené
- prezentovat tento úsek jako „stezku“ je poněkud zavádějící, je to v podstatě pouze toto schodiště a 2 panely – na začátku a na konci
- panel nahoře prostřílený
- prezentace informací je pro návštěvníka málo přístupná

NS Lichnice – Kaňkovy hory

Začátek na kraji lesa za bývalým zámekem v Třemošnici, konec Peklo u Hedvikova, značena značkou pro NS, možno absolvovat v obou směrech

- + vede po značených turistických trasách (žlutá, pak zelená)
- + velmi pěkná trasa různými typy lesa i kolem vody, kde je vidět lesní hospodaření i různé typy lesních porostů
- + posezení po trase
- + studánka sv. Jana (v době návštěvy v ní byla voda) – není ale označená, vede k ní jen pěšinka lesem, kdo nezná, nemusí si všimnout
- parkování problematické – pokud se vychází za zámekem v Třemošnici, kde parkovat? + na opačném konci stezky parkoviště u závodu Kovolís, necelý 1km od konce stezky Peklo u Hedvikova, je problematické (viz výše NS Hedvičino údolí)
- značení je v některých místech nedostatečné (obecně je třeba zkontrolovat křižovatky cest, kde není rozcestník, matoucí je i úsek od kaple dolů do Třemošnice
- obsah zatím nevyužívá potenciál trasy stezky
- prezentace informací je pro návštěvníka málo přístupná

Vyhlídky Dívčí kámen

Hned vedle autobusové zastávky v Podhradí, vyhlídka směrem k Berlově vápence.

- + vyhlídka ok
- + interpretace je částečně příběh

Náměty

- neumísťovat jakoukoliv interpretaci (panely ani cokoli jiného) blíž zábradlí kvůli bezpečnosti

NS Lovětínská rokle

Začátek za zatáčkou vedle Lovětínského rybníka (za mostem), konec na okraji lesa nad Závratcem.

Panel s posezením na začátku a na konci. Možno absolvovat v obou směrech. (Dostupnost MHD)

- + velmi atraktivní trasa roklí
- + skládaný kamenný chodník podél toku potoka
- + velmi pěkná trasa roklí kolem vody, kde je vidět lesní hospodaření i různé typy lesních porostů
- + panely pouze na začátku a na konci ok, protože je třeba dávat pozor pod nohy (bezpečnost)
- přístup na začátek po silnici, poblíž nejsou parkovací plochy (na konec je potřeba se dostat po jiných značených trasách)
- prezentace informací je pro návštěvníka málo přístupná

Náměty

- nedělat takové aktivity, které by zvyšovaly další návštěvnost na stezce – kvalita zážitku velmi záleží na množství návštěvníků na trase!
- jestli je přímo na trase keška, požádat o odstranění
- pokud návštěvníci pokračují dál po modré značce zpět směrem do Podhradí, udržet po cestě výhledy (zatím tam jsou)
- návštěvníci si zkracují trasu k autobusové zastávce v Podhradí – je to problém?
- moderovat očekávání:
 - nabádat k opatrnosti (bezpečnost), nehlučet
 - ve špičkách problém WC – znečišťování, zápach

Lázeňská oddychová stezka - Hlinsko (využitelné pro ŽH i ŽV)

- Od rozcestníku KČT na okraji Hlinska (rozcestník Hlinsko, jižní okraj), cca 500m od Betléma a ička.
- + pěkná trasa, ale ne úplně nenáročná (pokud člověk jde i po žluté)
 - + posezení na trase
 - + krásné výhledy do krajiny (Pomník patronů české země, a dále z trasy žluté KČT přes vrchol kopce)
 - + části trasy ve stínu
 - místy špatná orientace (bez navigace a mapky stezky) – není značeno v terénu, je snadné sejít z cesty za prvním zastavením a dát se po žluté, tištěné mapy v době kontroly nebyly k dispozici
 - značení KČT by mělo být jasné i pro návštěvníka, který tam nikdy nebyl (někde není jednoznačné, někde není značky vidět)
 - panely vizuálně pěkné, ale texty jsou nezáživné, u stanoviště u lípy opakují částečně to, co je na malé cedulce u památného stromu o pár metrů dál
 - první posezení u plotu kolem lesního hřbitova už posprejované

Trhová Kamenice – turistický okruh č. 3, cyklo

- Začíná na náměstí a vede směr Petrkov. Slovní popis na stránkách obce (ale ne mapka).
- + využívá stávajících cyklotras
 - + pro cyklistu příjemná, střídá se otevřená krajina a les
 - + je vidět různé typy lesa (a doklady hospodaření a těžby – meliorační příkopy, složené dřevo), buková alej, rybníky (PR Hubský, PR Strádovka)
 - nelze spoléhat jen na cykloznačení (žluté značky) v terénu, občas nedostačující
- V Trhové Kamenici je cedule CHKO velká + cedule VS Krajem Chrudimky

Náměty

- Ověřit soulad se zájmy CHKO – limity, dát do souladu

NS Sobířov

- + dostupnost i hromadnou dopravou
- + příjemná, dobře zvolená trasa, navíc okružní
- + zajímavá místa, zajímavé fenomény (závora, historické události, využití kamene na pomnicích apod.), zajímavý obsah panelů
- + cedule jsou malé
- + dobře udržovaná
- + posezení na několika místech
- množství textu často na první pohled odradí od čtení, byť je obsah zajímavý – což je škoda
- obsah stezky působí nesourodě, postrádá nějakou společnou tematickou linku

Náměty

Při obnově propojit obsah společnou linkou, rozčlenit texty na panelech, aby neodrazovaly od čtení

Keltská NS

- + dobrá trasa i pro celodenní výlet
- + trasa vede místy spojenými s předmětem interpretace (Keltové)
- + delší, ale dají se absolvovat jen určité úseky (např. archeologická lokalita hradiště u Českých Lhotic)
- + propojeno s expozicí v Nasavrkách a v Keltském archeoskanzenu (znova návštěvníkovi připomíná a zasazuje do kontextu artefakty vystavené v expozici / prezentované v archeoskanzenu)
- + důležitá podpora v personálu v informačním centru, který návštěvníky na stezku směřuje a podává informace ke trase (obsah stezky i technické informace ke trase)
- + posezení na trase, rozhledna Boika
- panely dnes už příliš nelákají ke čtení, ale obsah je zajímavý (k udržení pozornosti hodně pomáhá výklad v expozici v Nasavrkách, je dobré ji absolvovat dříve, než se člověk na stezku vydá)
- některé informace už nejsou aktuální (zmiňují např., že archeoskanzen se teprve připravuje...)
- místy nedostatečné značení
- určité úseky mohou být pro pěší nebezpečné zejména při střetu s cyklisty (úseky s úzkou pěšinou nebo velkým sklonem, např. modrá z Nasavrk dolů do Pekla)

Náměty

- při obnově aktualizovat informace na panelech
- u všech panelů dbát na propojení prezentovaného tématu s místem, kde je panel umístěn
- lépe strukturovat text, aby si člověk vždy alespoň část přečetl (úvodní odstavec)
- pokud digitalizovat, tak pouze tak, aby technologie byla na daném místě jasně přidanou hodnotou (např. rozšířená realita)

Geologická miniexpozice v Nasavrkách u rybníka

- + dobré doplnění infrastruktury v obci, na dobrém, exponovaném místě
- + graficky velmi zdařilé, je vidět snaha o přehlednost a zjednodušení (schémata, členění apod.)
- + výborné ukázky hornin, dobře prezentované (leštěné plošky) – exponáty osloví všechny, zajímavé, s estetickou hodnotou
- + některé vystavené kusy hornin jsou použity přímo jako obrázky na panelu, důležité propojení
- + zájemci o geologii ji jistě ocení

- těžké téma, které většinou svou informační hodnotou běžného návštěvníka míjí (je patrná snaha o co největší přístupnost, což se někde daří (lepší u velkých panelů), někde ne (malé cedule u kamenů)
- je vidět, že posezení bylo přidáno dodatečně, ale pro návštěvníka je důležité, že je funkční, zastřešená část s informačními panely, ale bez možnosti si sednout, je pro návštěvníka využitelná jen částečně (pokud si má vybrat, většina upřednostní možnost posezení před čtením)
- některé cedulky poškozené (ohnutý plech)

Náměty

- prezentovat tuto infrastrukturu tak, aby bylo lépe nastaveno očekávání (část obsahu je skutečně jen pro zájemce o geologii)

Expozice Mozaika z dějin regionu v Regionálním muzeu v Chrudimi

- + poslouží nejen přímo návštěvníkovi Chrudimi, ale i širšího regionu
- + pomáhá návštěvníkovi udělat si představu o historii regionu (alespoň jeho části)
- + nabízí souvislosti, které pomohou region lépe pochopit, zasazuje exponáty a místa do kontextu
- + příjemný, ochotný personál
- + provedení expozice osloví návštěvníky, kteří neradi čtou
- + výborné, pokud člověk může projít expozici v klidu sám a poslechnout si jednotlivá zastavení
- otázkou je, jak tento způsob prezentace funguje v případě, že je v muzeu více lidí a člověk si nemůže zvolit vlastní tempo prohlídky – pro tento případ v expozici chybí alespoň 2-3 věty úvodu (sdělení) u každého dioramu, které by návštěvníka naladily a zvaly ho k poslechu audia (které je dobré)
- personál úplně neovládá technické prvky, což může návštěvníkovi znemožnit plně využít potenciál expozice (toto byl případ i u expozice Muchy, kde je navíc indikovaný audioprůvodce a film je důležitou součástí expozice)

Náměty

- zachovat tuto expozici, která je pro pochopení regionu stále dobrá (jiná taková nikde v regionu není!), možná ji jen vylepšit (viz výše) a udržovat funkční (včetně schopnosti personálu obsluhovat základní technické prvky expozic)

Expozice o Keltech v objektu zámku v Nasavrkách

- + jednoduchá, ale pro prezentaci tématu dostačující
- + dostatek prostoru pro práci se skupinami
- + dobrá alternativa pro špatné počasí
- + nabízí vhodné propojení s dalšími prvky infrastruktury s tématem Keltů (Keltská NS, archeoskanzen)
- + představuje konkrétní exponáty, se kterými se pak návštěvník setká na panelech Keltské stezky
- + zajímavé exponáty, průběžně doplňovány např. v návaznosti na workshopy v archeoskanzenu
- + výbornou přidanou hodnotou je výklad dobrého průvodce (vysvětluje souvislosti, zaměřuje pozornost ke konkrétním artefaktům a informacím, dodává informace ke Keltské stezce, aktivně pracuje s návštěvníkem – ví komu co říct, instinktivně, na základě zkušeností v expozici, pracuje s běžnými návštěvníky i jako tzv. toulavý průvodce: sleduje, co návštěvníka zajímá a dodá výklad, vytipuje ve skupině ty, kteří mají zájem, a těm se věnuje a výklad jim přizpůsobí (např. rodiny s dětmi)
- + interaktivní prvky jsou jednoduché, ale jsou dobře promyšleny (průvodce je ale důležitý k využití jejich potenciálu)
- + příjemný, ochotný personál IC
- exponáty jsou dnes většinou umístěny za sklem (= plus kvůli údržbě, minus pro interpretaci)

- manipulace s technickým prvkem (obrazovka) v poslední místnosti
- není jasné, co je originál a co kopie

Náměty

- zachovat tuto expozici, která je pro lepší orientaci v tématu a propojení částí související infrastruktury výborná
- výklad průvodce je velmi důležitý (zejména pokud je poskytován průvodcem kvalit paní Závorkové)
- při úpravě expozice zvážit využití strukturování textů a využití krátkých shrnujících sdělení jako úvodů pro jednotlivé části expozice

Allarova stezka v archeoskanzenu v Nasavrkách

- + krátká stezka v dobrém místě
- + velmi dobrý úvodní panel stezky u vstupu do archeoskanzenu
- + výborně propojuje environmentální témata, která bývají prezentována spíš šablonovitě, s tématem v místě (Keltové) – dobrý příklad pro ostatní 😊
- + zdařilé grafické zpracování a volba typů panelů, které neruší
- mimo sezónu byla část stezky vně areálu přístupná, ale chyběly interaktivní prvky (bylo to záměrně kvůli údržbě?)
- stezka není samostatně propagována (proč?)

Náměty

- využít stezku jako příklad dobré praxe v zakomponování environmentálních témat tak, že smysluplně a přirozeně doplňují téma, za kterým návštěvník přichází v první řadě (zde Keltové)

Včelí inspiromat a panely v parku – SOUV-VVC Nasavrky

- + dostupné hromadnou dopravou (zastávka před areálem)
- + infrastruktura smysluplně umístěna přímo v areálu a blízkém parku
- + výborné využití arboreta v areálu učiliště (umožňuje propagaci vlastní činnosti vzdělávací instituce, návštěvu prodejny) a u části v parku promyšleně rozmístěné panely u jednotlivých vstupů do parku
- + využitelná jak pro vlastní studenty, tak pro návštěvníka
- + zpracování (grafika, schémata, málo textu, zorientování návštěvníka), které umožňuje návštěvníkovi číst tolik, kolik chce, ale přitom dokáže sdělit základní myšlenky
- + podobně jako Allarova stezka viz výše – komunikuje soudobá environmentální témata (např. význam zachování biodiverzity) v logických souvislostech tak, že to návštěvníka dokáže zaujmout
- + SOUV-VVC dobře pracuje s celým areálem – např. související výsadba kvetoucí směsi před vchodem do areálu, využití všech koutů zahrady
- některé panely v parku poškozeny (poškrábané)
- v parku musí návštěvník dávat pozor na psy (i lidské) výkaly
- části expozice v rohu, kde roste na zdi loubinec, byla zarostlá a některé cedule nebyly vidět
- zahrada vyžaduje stálou údržbu, což může být náročné

Náměty

- rozhodně stojí za to ji zachovat a obnovovat
- využít jako příklad dobré praxe v zakomponování environmentálních témat tak, aby smysluplně a přirozeně doplňovaly to, co návštěvníka zaujme v první řadě (zde včely), běžného návštěvníka však přitáhne i velmi jednoduché a přístupné vizuální zpracování

Vlastivědná trasa Krajem Chrudimky

- + trasa, která byla v době vzniku promyšlena a dobře připravena
- + umožňuje zažít a vnímat krajinu spíše jako celek, než jako jednotlivosti na trase (někde to obsah panelu reflektuje – např. lázně u Hlinska, někde ne)
- + kde je obsah zaměřen na krajinu, komunikuje obsahově něco, co na jiných NS návštěvník nenachází
- + originální grafické symboly na jednotlivých zastaveních
- dlouhá, z bodu A do bodu B, což v dnešní době návštěvník příliš nevyužívá, pokud ho na to někdo neupozorní a nenavede ho, jak trasu absolvovat
- současné zpracování bez většího členění textů neláká ke čtení (i když obsah je často zajímavý)
- může být problém se na trase zorientovat

Náměty

- zachovat jako trasu, ale zaměřit na krajinu, jak to jiné stezky nedělají (= udělat z nevýhody výhodu)
- trasa sama má svůj příběh, zatím neprezentovaný (jedinečné grafické symboly)
- využít dobře připraveného, dobře namluveného audioprůvodce, kterého si člověk pustí na jednotlivých zastaveních (mluvené slovo se jednodušeji vstřebává než psaný text), může člověka zasáhnout hlouběji

Lesnická stezka Podhůra

- + okružní trasa na populárním místě, s možností nástupu na několika místech
- + složité lesnické téma zpracováno pro běžného návštěvníka přístupněji než např. na panelech LČR (hodně pomáhá členění textu, někde vazba na konkrétní místo, ke kterému mají lidé vztah, vybraná prezentovaná fakta) – u LČR jsou často neméně zajímavá fakta ukryta v nepříístupně graficky zpracovaném textu, takové zpracování většinu návštěvníků odrazuje od čtení
- + to, o čem stezka mluví, může návštěvník vidět po trase (různé druhy výsadeb, výsledky těžby, infrastruktura pro návštěvníky jako důkaz jedné z mimoprodukčních funkcí lesa ...)
- + stezce se daří komunikovat i to, co město dělá pro své obyvatele (což je výborné a využívá se toho obecně velmi málo – podobné strategické zmínky jsou i na panelech k areálu Podhůra)
- + posezení na několika místech, studánka
- + doplnění o interaktivní prvky pro malé i velké návštěvníky
- i přes přehlednější zpracování, je na panelech velké množství informací a příliš odborných
- prohlubuje stereotypní uvažování o lesnictví (téměř výlučně obor mužů – viz interaktivní prvek kostky a koho lze v lese potkat)
- může být problém se na trase zorientovat
- ve stávající podobě je to stezka spíše pro zájemce o obor a využitelná pro lesní pedagogiku, textové části nejsou příliš přístupné pro běžného návštěvníka
- pro pěšího může být povrch cest nepříjemný (horko, prašnost), šedý povrch cest působí v terénu méně přirozeně (je to ale i tak přijatelnější než zpevněné asfaltové cesty!)

Náměty

- pokud by se uvažovalo o obnově, přizpůsobit obsah víc běžnému návštěvníkovi a tématům, které ho primárně zajímají (jak se stav lesů dotýká přímo jej, mimoprodukční funkce lesa – vazba na klima, vodní režim, biodiverzitu apod.)
- dobrý příklad začlenění komunikace práce obce/města/instituce a přínosu pro obyvatele, společnost do obsahu stezky

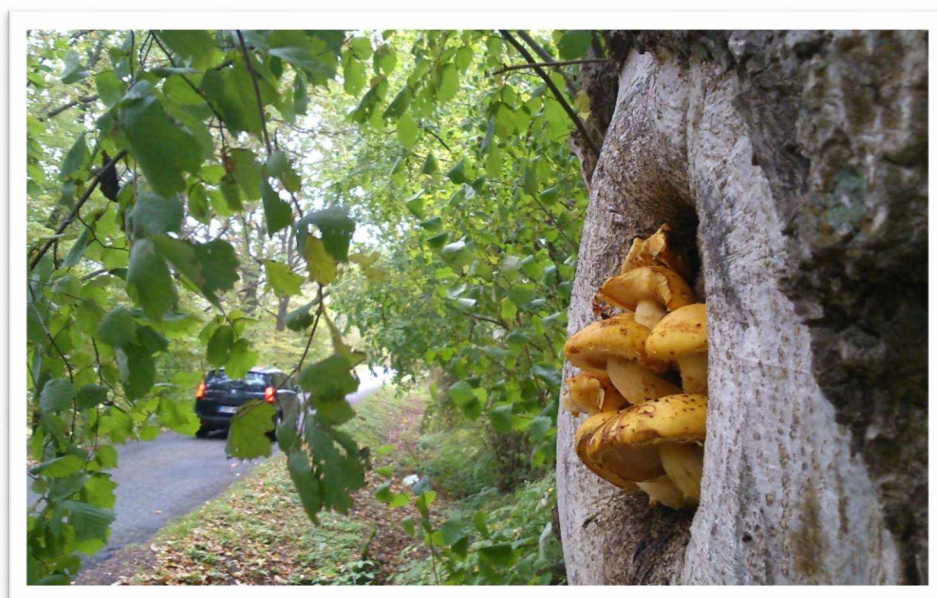
KPNV

Koncepce práce s návštěvnickou veřejností
(Plán interpretace a řízení návštěvnosti)

CHKO Železné hory

2 – Plánovací část

obsahuje Limity využití území návštěvníky



Zadavatel: AOPK ČR
číslo smlouvy 12225/SOVV/19

Zpracovatel: Ing. Ladislav Ptáček, Jana Urbančíková
SIMID – Sdružení pro interpretaci místního dědictví ČR, z.s.
www.dobrainterpretace.cz

2019 – 2020

Seznam použitých zkratek

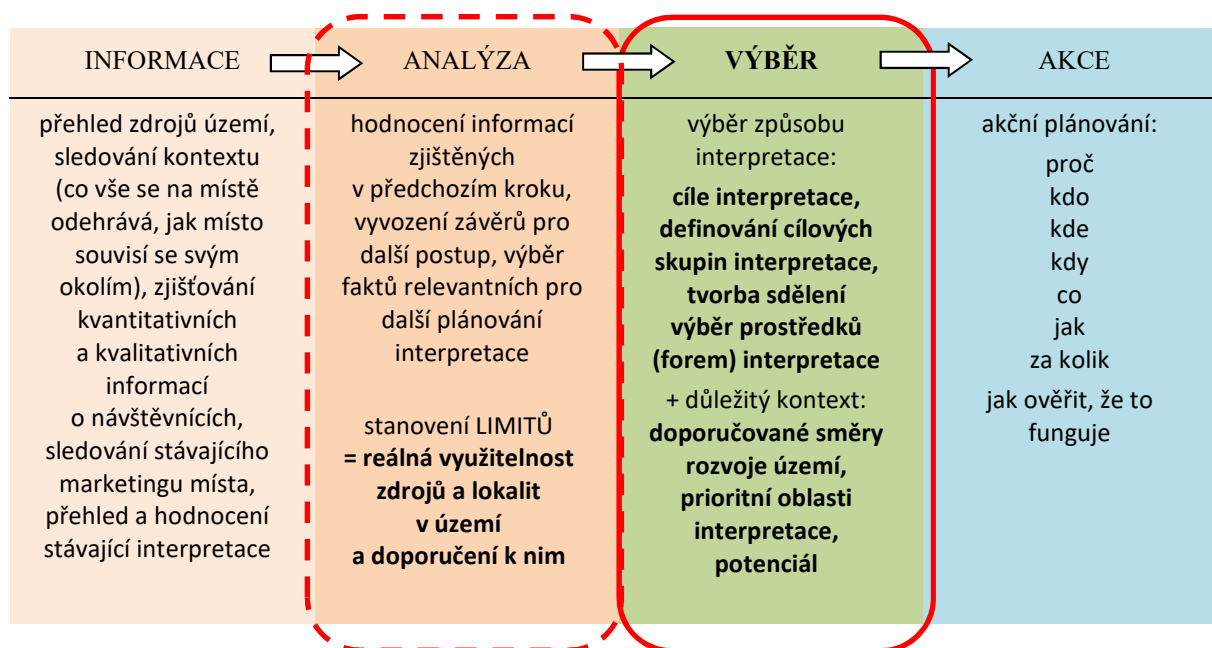
AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
CR	cestovní ruch
ČEMBA	Česká Mountainbiková Asociace
ČGS	Česká geologická služba
ČHS	Český horolezecký svaz
ČSOP	Český svaz ochránců přírody
DM	destinační management
DP	Dům přírody (případně přímo budoucí nebo plánovaný Dům přírody Železných hor)
EVL	evropsky významná lokalita
EVVO	environmentální výchova, vzdělávání a osvěta
Geopark	národní geopark Železné hory
GVO	Geologicky významná oblast (projekt)
CHKO	chráněná krajinná oblast (případně přímo CHKO Železné hory)
IP	interpretační plán
KČT	Klub českých turistů
KPNV	koncepce práce s návštěvnickou veřejností (případně KPNV v CHKO Železné hory, tj. tento dokument, AOPK ČR 2019/2020)
LČR	Lesy České republiky, s. p.
LS	lesní správa
MAS	místní akční skupina
MZCHÚ	maloplošné zvláště chráněné území
MŽP	ministerstvo životního prostředí
NPÚ	národní památkový ústav
NPP/PP	národní přírodní památka /přírodní památka
NPR/PR	národní přírodní rezervace /přírodní rezervace
NS	naučná stezka
OP	ochrana přírody a krajiny
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
PAK	Pardubický kraj
PP	Plán péče o CHKO Železné hory
RP VČ	Regionální pracoviště Východní Čechy (celá zkratka AOPK ČR, RP VČ)
SCHKO	Správa chráněné krajinné oblasti (celá zkratka AOPK ČR, RP VČ – SCHKO Železné hory)
SOUV-VVC	Střední odborné učiliště včelařské – Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s., Nasavrky
TIC	turistické informační centrum
VYS	Kraj Vysočina
VZ	Vodní zdroje Chrudim, s.r.o.
ZCHD	zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů
ZOPK	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění
ŽH	Železné hory

Obsah

Seznam použitých zkratk	2
KPNV (interpretací plán) CHKO Źelezné hory – Plánovací část	4
Cíle interpretace v CHKO Źelezné hory	5
Obecný cíl práce s návštěvníky v území	5
Dílčí cíle	6
Cílové skupiny interpretace CHKO Źelezné hory	9
Vybrané cílové skupiny interpretace	11
Klíčová sdělení	16
Výběr témat a formulace klíčových sdělení	16
Struktura sdělení	17
Rozpracování dílčích sdělení	18
Prostředky interpretace	21
Průřezové problémy a doporučené směry rozvoje CHKO Źelezné hory	24
Nedostatečná komunikace o cestovním ruchu, koordinace rozvoje cestovního ruchu a zavádějící obraz území	24
Rostoucí tlak na intenzivnější turistické využití celého území CHKO	26
Dlouhodobě rostoucí tlak na intenzivnější využívání populárních lokalit	29
Snižování zážitku návštěvníka v důsledku změn v krajině, které nezpůsobil cestovní ruch	32
Problémy s parkováním a dopravou v území	32
Limity využití území – popis ploch	34
Plochy A	34
Plochy B	44
Nástupní body	50
Střetové body	57

KPNV CHKO Železné hory – Plánovací část

Plánovací část jako fáze v celém procesu interpretačního plánování:



Tuto část KPNV je potřeba chápat jako logickou součást plánovacího procesu. V Plánovací části vycházíme ze zjištění Analytické části a stanovujeme rámec interpretace a práce s návštěvníky: které zdroje v území je možné využít (Limity využití území), k čemu má interpretace a další návštěvnická infrastruktura sloužit, komu je určena a jakou bude mít podobu. Opatření jsou pak dále rozpracována v Aplikační části. Dále zde uvádíme důležitý kontext, ve kterém je potřeba jednotlivá opatření vnímat (nejdůležitější směry rozvoje), na která témata se prioritně zaměřit a jaký potenciál v území je možné v rámci práce s návštěvnickou veřejností využít.

Obecné informace k dokumentu a kontext jeho přípravy jsou uvedeny v úvodu u Analytické části.

Cíle interpretace v CHKO Železné hory

čeho chceme interpretací dosáhnout, jak má působit na návštěvníky, co by si měli návštěvníci odnášet a) v oblasti znalostí, b) postojů (emocí) a c) jak by interpretace měla ovlivnit jejich chování

Při stanovování cílů interpretace KPNV bylo nezbytné vzít v úvahu zejména 1) k čemu byla CHKO zřízena (její společenské poslání) a co se v ní má uchovávat a chránit (předměty ochrany) a 2) problémy, které se v souvislosti s pohybem návštěvníků aktuálně i dlouhodobě objevují (informace na základě zpětné vazby od správců, hospodářů, pracovníků v cestovním ruchu, obcí i návštěvníků samotných). Viz Analytická část.

Obecné cíle ochrany přírody a krajiny v území jsou pro pochopení formulací komunikačních cílů pro práci s veřejností v CHKO zásadní. Ve zjednodušené podobě se dají formulovat takto:

Zachovat harmonicky utvářenou mozaiku kulturní a přírodní krajiny Železných hor s jejími přírodními funkcemi, zejména přirozenou schopností odolávat nejrůznějším změnám prostředí, zadržovat vodu a umožňovat živočichům i rostlinám volně se v krajině pohybovat tak, aby krajina zůstávala druhově bohatá a zdravá.

Chránit a obnovovat hodnoty krajiny Železných hor tak, aby si zdejší krajina zachovala své typické znaky a vzhled. Postupně vytvořit a rozvíjet takový systém všestranného využívání krajiny a jejích přírodních zdrojů, který bude dlouhodobě udržitelný.

Hlavní a dílčí komunikační cíle jsou pak stanoveny takto:

Obecný cíl práce s návštěvníky v území

Pomoci návštěvníkům (místním i přespolním)

vnímat význam, krásu, ale i zranitelnost krajiny Železných hor, uvědomit si provázanost jejích jednotlivých částí, které společně přispívají k jejímu zdravému fungování a její jedinečnosti,

ocenit snahy o uchování zdravého fungování a jedinečnosti krajiny Železných hor ze strany orgánů ochrany přírody, vědeckých institucí, hospodářů, obcí, muzeí, i dalších subjektů,

a dát tak návštěvníkům příležitost se na její ochraně a zachování podílet.

Dílčí cíle

1) VZDĚLÁVACÍ = co by si měl návštěvník uvědomit nebo pochopit

Uvědomit si hodnotu a význam zdejší krajiny v současném kontextu České republiky, pochopit důvody, které vedou k její ochraně, i roli, kterou mohu jako občan a návštěvník CHKO sehrát při jejím zachování.

- **pochopit, že výjimečnost CHKO Železné hory a zdejší krajiny**
 - a) spočívá ve **spojení geologicky velmi rozmanitého území, které ovlivnilo vznik krajinné mozaiky s typickým železnohorským hřbetem, údolími a kaňony řek Chrudimky a Doubravy i potoků, na jejichž svazích se zachovaly nejcennější lesní porosty (bučiny, suťové lesy, reliktní bory) charakteristické pro Železné hory, s bohatou sítí vodních toků, mokřadních luk a neobvyklými výhledy z náhorní plošiny, díky níž jsou Železné hory označovány jako „trojúhelník vetknutý do okolních rovin“,**
 - b) spočívá také v **potenciálu krajiny Železných hor zachovávat a znovu obnovovat své přirozené funkce, které čím dál víc nabývají na významu v době klimatické změny – jedná se o schopnost odolávat nejrůznějším změnám prostředí, zadržovat vodu a umožňovat živočichům i rostlinám volně se v krajině pohybovat tak, aby krajina zůstávala dlouhodobě druhově bohatá a zdravá**
 - c) je **odlišitelná od Žďárských vrchů, a že byť se Železné hory mohou zdát díky bohatství vodních toků a lesních porostů sousedním Žďárským vrchům na první pohled podobné, mají svůj jedinečný charakter** (je popsán viz výše bod a),
 - d) souvisí také s tím, že **CHKO Železné hory je součástí národního geoparku Železné hory, jehož vznik byl dokladem geologického bohatství zdejší krajiny** (CHKO Železné hory tvoří 1/3 rozlohy geoparku). Geopark dnes aktivně přispívá nejen k prezentaci, ale i k ochraně zdejšího geologického dědictví.
- **nahlédnout proměny krajiny Železných hor v čase i provázanost jednotlivých částí této krajiny, které společně přispívají k její jedinečnosti** (geologie a geomorfologie, historie osídlení člověkem, zemědělství, lesnictví, včelaření, využívání vodních zdrojů, nerostných surovin a dřeva, těžební a průmyslové areály, historicky komponovaná krajina, ochrana přírody a památek vč. památných stromů),
- **uvědomit si na první pohled skrytou křehkost a zranitelnost přírody a krajiny Železných hor, která je ovlivňována nejen současnou změnou klimatu, ale také jednotlivými, zdánlivě nesouvisejícími rozhodnutími člověka** (geologické a klimatické podmínky, přírodní katastrofy, extrémní počasí v kombinaci s tlakem člověka na využití území – hospodářské využití přírodních i kulturních zdrojů: vodní zdroje, intenzivní zemědělství, stavba vodních nádrží, lesnictví, těžba surovin, pokračující zástavba, dopravní stavby, narůstající cestovní ruch apod.),
- **pochopit, že díky svým přírodním charakteristikám** (geologické podloží a geomorfologické tvarování krajiny, lesy, síť vodních toků s jejich kaňony a údolími, mokřadní louky, lesy) **je oblast Železných hor zdrojem vody, s níž člověk může hospodařit, a že schopnost zdejší krajiny zadržovat vodu zásadně ovlivňují jak lidmi způsobené, tak i přirozené změny vodního režimu a klimatu,**

- **pochopit, proč je důležité podporovat z veřejných zdrojů péči o jedinečnou krajinu Železných hor, s vlastním duchem místa (genius loci) – její oceňovaný klid ve srovnání s více navštěvovanými regiony, cenné biotopy i vzácné organismy, které ji obývají,**
- **uvědomit si, že některé zásahy do zdejší krajiny, které se mohou na první pohled zdát radikální nebo zbytečné, jsou nezbytnou součástí ochrany a péče o jedinečnou přírodu a krajinu Železných hor** (kácení rozsáhlých porostů napadených kůrovcem a/nebo ponechávání napadených či odumřelých stromů neodtěžených na místě, zamezení výstavbě či oplocování pozemků ve volné krajině, omezení využití některých částí území – např. částí vodních ploch či návštěvnický přetížených cenných míst jako Oheb, Údolí Doubravy či Lichnice – v cestovním ruchu),
- **uvědomit si, že zvolit správný přístup, vedoucí k dlouhodobě úspěšné ochraně a péči o přírodní i kulturně-historické hodnoty CHKO, je velmi složité,** protože kvalitní vědecký výzkum je drahý a trvá řadu let a často existuje řada naprosto odlišných řešení, jejichž přínos se může projevit až po mnoha desetiletích – přičemž významnou roli při rozhodování vždy hrají i momentální ekonomické zájmy (intenzita a způsob využití území pro cestovní ruch, úpravy vodního režimu včetně protipovodňových opatření, zemědělské, lesnické a rybniční hospodaření, těžba surovin apod.),
- **uvědomit si, že péče o cennou a pestrou krajinu s množstvím sídel a překrývajícími se zájmy nutně znamená každodenně přijímat určité kompromisy, trvale hledat křehkou rovnováhu, která je pro dlouhodobou existenci krajiny i jejích obyvatel nezbytná,**
- **uvědomit si, že omezení pro pohyb návštěvníků uvnitř území a snaha o zachování míst s minimem cestovního ruchu pro místní obyvatele jsou důležitou součástí ochrany a péče o CHKO Železné hory, a tím, že omezení respektují, aktivně se podílím na ochraně a péči o jedinečnou přírodu a krajinu Železných hor i všech přírodních a kulturních hodnot území.**

2) EMOČNÍ = co by měl návštěvník pocítit, s jakými pocity by měl odjíždět

Pocítit osobní vazbu ke krajině Železných hor a touhu něco pro její zachování udělat.

- **pocítit kouzlo, klid a útulnost zdejší harmonicky utvářené krajiny,**
- **pocítit respekt a úctu k silám přírody,** které v průběhu milionů let pomáhají formovat jedinečnou krajinu Železných hor, **k historickým událostem,** které jsou s touto krajinou neodmyslitelně spjaty, nálezům a památkám, které je dokládají **a k osudům i práci lidí,** kteří k jejímu formování a uchování svým dílem přispěli a přispívají (instituce i jednotlivci),
- **cítit potřebu přispět k zachování kouzla jedinečné krajiny i ducha Železných hor a být ochoten/a přijmout i určitá omezení, která se na využití území návštěvníky vztahují** (omezení přístupu do zvláště chráněných území, pravidla chování apod.),
- **pocítit uspokojení z toho, že jsem jako návštěvník přispěl/a k ochraně přírodních a kulturně-historických hodnot zdejšího území,**

následující 2 emoční cíle je potřeba chápat pouze v kombinaci s předchozími 4 emočními cíli, není možné se soustředit pouze na ně:

- **cítit potřebu se vrátit** – obnovit hezké zážitky a získat další,
- **přát si** přispět místní komunitě a ekonomice (např. tím, že při svém pobytu nakoupím místní služby a výrobky).

3) V OBLASTI CHOVÁNÍ = co by měl návštěvník udělat, k jakému chování jej chceme motivovat

Respektovat hodnotu krajiny Železných hor a osobně přispět k jejímu zachování pro příští generace.

- **objevovat přírodní i kulturně-historický význam míst** a vytvářet si osobní vazby k tomuto území,
- **vlastním chováním podporovat ochranu přírodních a kulturních hodnot oblasti** (hmotného i nehmotného dědictví, které se na zdejším území dochovalo), objevovat přírodní i kulturní bohatství oblasti, ale nepoškozovat je (např. vjezdem na kole mimo značené cyklistické trasy, hlukem, odhazováním odpadků, sešlapem vegetace, nepovolených tábořeních a rozdělováním ohně apod.), **využívat** návštěvnickou infrastrukturu, která je k dispozici, **ale nepoškozovat ji, uklízet po sobě,**
- **respektovat omezení** parkování, vjezdu na kole i motorovými vozidly, pohybu mimo značené cesty, vstupu do zakázaných zón (především v MZCHÚ a v lesích, v okolí rybníků, vodních toků a ploch), a tím **aktivně přispívat k ochraně přírodního dědictví i bezproblémovému provozu především hospodářské činnosti** (zejména v lesích, u rybníků a na loukách a pastvinách), které jsou součástí praktické péče o území CHKO, včetně těch nejcennějších lokalit,
- **dodržovat omezení sportovních a rekreačních aktivit**, které je jedním z ochranných opatření především v MZCHÚ,
- **respektovat správce území, místní obyvatele, ty, kdo o území pečují, i jiné skupiny návštěvníků, které v území potkám,**
- **kladně referovat o přírodě a krajině Železných hor, péči o ně, i pohostinnosti oblasti.**

Cílové skupiny interpretace CHKO Železné hory

určení cílových skupin návštěvníků, na které se bude zaměřovat interpretace, odůvodnění výběru, specifika těchto skupin návštěvníků

Výběr cílových skupin je nezbytný pro nastavení efektivní komunikace a úspěšnou realizaci interpretace v území. Při výběru prioritních cílových skupin z pohledu interpretace území je velmi důležité zvážit nejen poznatky o skupinách návštěvníků území, ale také účel interpretačního plánu a z něj vycházející cíle interpretace (viz předcházející části textu). Výběr rovněž odráží, do jaké míry je možné efektivně oslovit jednotlivé skupiny návštěvníků interpretací.

Informace o skupinách návštěvníků území vycházejí z Analytické části. Odrážejí dlouholeté zkušenosti pracovníků místních informačních center (zprostředkovaně i poskytovatelů příslušných služeb), pracovníků AOPK ČR - Správy CHKO). **Zahrnutý jsou i informace z dotazníkového šetření v terénu, které však bylo potřeba brát pouze jako vodítko, protože sezóna 2020 byla kvůli koronavirové krizi velmi nestandardní.** Počet návštěvníků a způsob návštěvy území (ubytování, doprava, množství navštívených lokalit) se tak může lišit od standardní sezóny, a to zejména od jara do poloviny léta, nicméně u odpovědí na zájem o určité téma a případné potenciální aktivity k nijak velkému posunu nedocházelo.

U všech skupin návštěvníků území mohou nastat střety se zájmy ochrany přírody, především praktického managementu a/nebo běžnou hospodářskou činností v území. Všechny skupiny návštěvníků mohou přímo či nepřímo ohrozit zachování místního přírodního i kulturně-historického dědictví a genia loci území, nezbytné pro udržitelný rozvoj cestovního ruchu. Je tedy jasné, že existují problémy a témata, které je třeba komunikovat.

Některé skupiny návštěvníků CHKO nejsou interpretaci otevřeny a šance efektivně je takto oslovit je malá. Lze se pokusit ovlivnit je nepřímo (medializace problémového chování a jeho důsledků – například vjezd do zakázaných zón a následná eroze). Většinou jde o uzavřené skupiny, které mají vlastní program, např. fotografové, účastníci teambuildingových akcí a vzdělávacích kurzů, ale bohužel i chataři a chalupáři – velmi významná skupina pro Železné hory, dále skupiny charakteristické určitým extrémním chováním (adrenalinoví cyklisté, motokrosaři, čtyřkolkáři, někteří hluční chataři) nebo jde o návštěvníky, kteří přijíždějí na omezený čas, v přesně stanovenou dobu a s naprosto jasným cílem (účastníci hromadných sportovních akcí).

Návštěvníci mohou současně patřit do více skupin. Zatímco v určitých případech je lze oslovit velmi těžko, u jiné formy návštěvy může být šance větší: např. člověka, který přijde kvůli cyklistickému závodu, oslovíme interpretací těžko, ale pokud následně přijede na výlet s rodinou, nabízí se nová příležitost.

Některé skupiny návštěvníků lze oslovit snáz. Jsou to hlavně návštěvníci přijíždějící trávit volný čas, kteří jsou otevření novým zážitkům a poznatkům a většinou mají možnost operativně změnit plány. Tyto skupiny území CHKO navštěvují nejčastěji, ve větším počtu a zpravidla opakovaně, což dává větší prostor pro interpretační působení.

Pro výběr a stanovení pořadí prioritních cílových skupin jsme zvolili kombinaci 3 aspektů:

1. **DOPAD** – které ze zjištěných skupin návštěvníků mají z pohledu správců a hospodářů v území **aktuálně největší dopad na jeho stav** a představují nejčastější zdroj problémového chování?
2. **VÝZNAM** – které skupiny návštěvníků jsou aktuálně i perspektivně **významné z hlediska zajištění dlouhodobé podpory péče o území** ze strany veřejnosti?
3. **VELIKOST SKUPINY** – početnost členů dané skupiny v území? (POZN: u výsledné pozice skupiny v tabulce je už velikost promítnuta jak do dopadu, tak významu)

Způsob výběru je blíže popsán v následující části textu Vybrané cílové skupiny interpretace, výsledky znázorňuje níže uvedená tabulka.

Co je potřeba prioritně komunikovat

- Vysvětlit hodnoty území
- Vysvětlit, co zachování těchto hodnot ztěžuje a proč
- Vysvětlit, k čemu je nutná péče a ochrana hodnot území

Tabulka výběru cílových skupin

VÝZNAM	VYSOKÝ	D Cykloturisté Účastníci kulturních akcí	B Pěší návštěvníci Rodiny s dětmi Organizátoři / účastníci sportovních akcí Dětské skupiny a tábory	A
	STŘEDNÍ	G Školní výlety Senioři	E Cyklisté - sport Kešeři Houbaři	C Místní návštěvníci + chataři a chalupáři Účastníci a organizátoři kurzů, teambuildingových akcí
	NÍZKÝ	I	H	F Offroad motoristé
		NÍZKÝ	STŘEDNÍ	VYSOKÝ
		DOPAD		

VÝZNAM = ODHADOVANÝ VÝZNAM PRO DLOUHODOBOU PODPORU PÉČE O ÚZEMÍ

DOPAD = AKTUÁLNÍ DOPAD NA STAV ÚZEMÍ a NEJČASTĚJŠÍ ZDROJ PROBLÉMOVÉHO CHOVÁNÍ

Dále jsou podrobněji rozpracovány nejdůležitější cílové skupiny, na které by se měla soustředit hlavní pozornost. Jedná se o skupiny, které mají vysoký význam pro dlouhodobou podporu péče o území nebo střední význam pro podporu péče o území a současně střední nebo vysoký dopad na jeho stav – skupiny A-E.

Vybrané cílové skupiny interpretace

Skupina A: Vysoký aktuální dopad na stav území x Vysoký význam pro dlouhodobou podporu péče o území

V tomto segmentu tabulky se **zatím žádné skupiny** nevyskytly, a to kvůli tomu, že jejich stávající dopad na stav území zatím nebyl hodnocen jako vysoký. Tato **situace se však může poměrně rychle změnit** s intenzitou využití území danými cílovými skupinami a je potřeba sledovat zejména celý segment C a skupiny cyklistů v segmentech D (cykloturisté) a E (sportovní cyklisté) a organizátory akcí. Vliv bude mít zejména nárůst počtu elektrokol a zvýšená mobilita návštěvníků v území a v nejbližších letech i omezená možnost a ochota vycestovat v souvislosti s pandemií COVID19.

Skupina B: Střední aktuální dopad na stav území x Vysoký význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Pěší návštěvníci

Střední dopad na území je dán klesající početností této skupiny. Pěší návštěvníci za dobrého počasí od jara do podzimu vyhledávají turisticky atraktivní místa na území CHKO. Problémy mohou působit hlavně odhazováním odpadků a hlukem a pohybem mimo značené cesty, kde mohou působit erozi a rušit zvířata. Problémem je i ruderalizace, zvláště podél toku Chrudimky, Doubravy, v okolí Lichnice, Seče.

Vysoký význam pro podporu péče o území souvisí s vysokým zájmem o poznávání přírody a jejích krás, o klid a odpočinek a o poznávání kulturního bohatství oblasti. Především u mladších návštěvníků mezi 25 – 45 je častý zájem o kvalitu životního prostředí obecně.

Zájmy a možná nabídka

Aktivity a témata, o která skupina jeví zájem: 4 program o místních tradicích, dopadech sucha, jedlých kaštanech (37%), dále 5 procházka s průvodcem (27%) a shodně 1 návštěva expozice k Železným horám, 2 virtuální průvodce po území (aplikace), 3 program pro děti (25%). Z hlediska témat byl největší zájem o 6 místní tradice (42%), 4 zvířata (39%), 1 základní informace o oblasti (34%) a 3 rostliny (32%). Zájem o geologii a geopark vyjádřilo 27%.

Rodiny s dětmi

Jedná se o skupinu, která je sice početnější než předchozí, ale částečně se pohybuje na kole po zpevněných cestách, z čehož plyne i **střední dopad** na území. Občas po této skupině zůstávají v přírodě odhozené odpadky a někdy se vyskytují problémy s hlučností.

Dlouhodobě má tato skupina pro podporu péče o území **vysoký význam**. Vyhledává nové informace a podněty, a pokud se jí podaří oslovit, může péči o přírodu aktivně podporovat. Touha poznávat přírodu a její krásy naznačuje, že tuto skupinu lze vhodnou nabídkou oslovit. Výhodou je také důraz, které tato skupina klade na zdravý životní styl, s důrazem na děti a starost o jejich budoucnost, což souvisí s kvalitou prostředí. Varující je nicméně zhoršení přístupu k prostředí (hon za aktivitami pro děti vede např. k ničení mechových porostů, vybírávání mrtvého dřeva, rozdělování ohňů apod.), ke kterému došlo v důsledku koronavirové pandemie a touze po pobytu venku.

Zájmy a možná nabídka

Aktivity a témata, o které rodiny s dětmi projeví zájem: 3 program pro děti (55%), dále s odstupem 4 program o místních tradicích, dopadech sucha, jedlých kaštanech (29%), 5 procházka s průvodcem

(28%) a 1 návštěva expozice k Železným horám (26%). Z hlediska témat byl největší zájem o 6 místní tradice (44%), 4 zvířata (43%), 3 rostliny (36%) a 1 základní informace o oblasti (33%). Zájem o geologii a geopark vyjádřilo 30%.

Organizátoři (účastníci) sportovních akcí

Střední dopad na území vyplývá především z toho, že akce jsou zpravidla vázány na zpevněné komunikace a značené trasy. Účastníci akcí mohou působit škody odhazováním odpadků, rušením zvířat, sešlapem, místně likvidací houbových mycelií, parkováním mimo vyhrazená místa a znečišťováním okolí výkaly.

Vysoký význam pro podporu péče o území je dán možnostmi působit na ně prostřednictvím pořadatelů.

Zájmy a možná nabídka

Aktivity a témata, o která skupina jevila zájem, nebylo možné z průzkumu zjistit.

Tábory a dětské skupiny

Střední dopad na území plyne z toho, že většinou jsou dětské skupiny a tábory vedené k chování šetrnému k přírodě a životnímu prostředí, i jiným lidem, proto se k přírodě většinou chovají s respektem – *velmi důležitý je však zodpovědný organizátor.*

Vysoký význam pro podporu péče o území je dán možnostmi působit na ně prostřednictvím vedoucích.

Zájmy a možná nabídka

Z hlediska **Domu přírody** se jedná o významnou skupinu. Lze očekávat, že skupina jeví zájem o podobná témata a aktivity jako byly zjištěny u skupiny Rodiny s dětmi. Měla být následně zohledněna v expozici Domu přírody případně v jiných výstupech určených této cílové skupině.

Skupina C: Vysoký aktuální dopad na stav území x Střední význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Místní návštěvníci + chataři a chalupáři

Vysoký dopad na území je jejich vysokou početností v oblasti Železných hor. Tato skupina území navštěvuje pravidelně.

V roli návštěvníků mohou působit podobné problémy jako jiné skupiny pěších či cyklistů hlavně odhazováním odpadků a hlukem a pohybem mimo značené cesty, kde mohou působit erozi a rušit zvířata. Další problémy souvisejí s půjčováním či pronájmem chat a chalup dalším osobám bez vazby na území. Někdy bývají problémy také s nedovoleným vjezdem a parkováním vozidel v citlivých územích. Další problémy pro ochranu přírody jsou způsobeny spíše jejich přístupem k přetváření okolí chat a chalup a jejich využitím – zvyšování podílu živin v půdě, vysbírávání okolí od mrtvého dřeva, vnášení invazích a nepůvodních druhů do území, hluk. Území považují za „svoje“, mají tedy tendenci z tohoto důvodu méně respektovat zákazy (vjezdu, sběru plodů, koupání aj.), které vnímají jako něco, co je spíše mířeno na „cizí“, tedy turisty.

Střední význam pro podporu péče o území, odtud i potřeba s nimi komunikovat, souvisí v první řadě s jejich trvalou přítomností v území.

Zájmy a možná nabídka

Aktivity a témata, o které místní návštěvníci, chataři a chalupáři by mohli mít zájem lze odhadnout z odpovědí respondentů, kteří byli místní. Zaujal je: 4 program o místních tradicích, dopadech sucha, jedlých kaštanech (36%) a 3 program pro děti (32%), dále pak 5 procházka s průvodcem, 1 návštěva expozice k Železným horám a 2 virtuální průvodce (shodně 27%). Z hlediska témat místní projevili největší zájem o 4 zvířata (47% - nejvyšší hodnota ze všech sledovaných skupin), 3 rostliny (39% - nejvyšší hodnota ze všech skupin), 2 geologie-geopark (38%) a 6 místní tradice (37%).

Účastníci a organizátoři kurzů a teambuildingových akcí

Vysoký dopad je dán jejich soustředěním na citlivá území, např. zříceniny hradu Oheb, Lichnice. Skupina území navštěvuje nárazovitě. Problémy mohou působit odhazováním odpadků a hlukem a pohybem mimo značené cesty, kde mohou působit erozi a rušit zvířata. Organizátoři zcela přirozeně vybírají pro aktivity atraktivní místa, protože to zvyšuje i atraktivitu jimi nabízeného produktu a služby. Ubytovací kapacity jsou často v těsné blízkosti nejcennějších území (Seč – Oheb).

Střední význam pro podporu péče o území je dán na jedné straně možností ovlivňovat skupiny prostřednictvím organizátorů těchto akcí a na druhé straně s tím, že většinou jde o jednorázové návštěvníky území.

Zájmy a možná nabídka

Aktivity a témata, o která skupina jevila zájem, nebylo možné z průzkumu zjistit.

Skupina D: Nízký aktuální dopad na stav území x Vysoký význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Cykloturisté

Nízký dopad na stav území je dán i přes rostoucí početnost této skupiny především tím, že se většinou pohybuje mimo citlivá území, po veřejných komunikacích, polních a lesních cestách. Problémy mohou působit hlavně odhazováním odpadků, rušením, občasnou jízdou po pěšinách, střety s dalšími návštěvníky (pěší turisté, in-line bruslaři) a hospodáři. Problematický je také pohyb větších skupin po málo kapacitních komunikacích a související konflikty s motoristy.

Vysoký význam pro podporu péče o území vyplývá z početnosti skupiny, velkého zájmu o poznávání přírody a jejích krás, resp. Klid, odpočinek a často i zdravý životní styl, který s kvalitami prostředí úzce souvisí.

Zájmy a možná nabídka

Aktivity a témata, o které cykloturisté měli zájem: 5 procházka/cyklovýlet s průvodcem (44% - nejvyšší hodnota ze všech skupin), 4 program o místních tradicích, dopadech sucha, jedlých kaštanech (41% - nejvyšší hodnota ze všech skupin) a 2 virtuální průvodce (39% - nejvyšší hodnota ze všech skupin). Odpověď 1 návštěva expozice k Železným horám zvolilo 25% dotázaných. Z hlediska témat projevili největší zájem o 2 geologie-geopark (42% - nejvyšší hodnota ze všech skupin), 6 místní tradice (36%), 1 základní informace o oblasti (24%), 3 rostliny (33%) a 4 zvířata (31%).

Návštěvníci památek a kulturních akcí

Nízký dopad na území vyplývá z menší početnosti této skupiny a většího zájmu o kulturní akce a poznávání památek a architektury (těch je přímo v CHKO méně a leží spíše na okraji či za hranicí CHKO – Chrudim, Slatiňany, Žleby, Třemošnice). Z tohoto důvodu účastníci zatím působí minimální problémy.

Vysoký význam pro podporu péče o území je dán hlubším zájmem o ochranu kulturního dědictví, na který lze navázat při objasňování potřeby chránit přírodu a krajinu. Nabyté znalosti mohou členové této skupiny dále šířit ve svém okolí a tím pozitivně ovlivňovat postoje ve prospěch ochrany přírody a krajiny mimo oblast tradičních příznivců.

Zájmy a možná nabídka

Aktivity a témata, o která skupinajevila zájem, nebylo možné z průzkumu zjistit.

Skupina E: Střední aktuální dopad na stav území x Střední význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Cyklisté - sport

Střední dopad na stav území je dán menší, byť rostoucí početností této skupiny a orientací na výkon. Problémy mohou působit hlavně odhazováním odpadků, rušením, jízdou po pěšinách, mimo cesty a volným terénem, střety s dalšími návštěvníky (pěší turisté, in-line bruslaři) a hospodáři.

Střední význam pro podporu péče o území vyplývá z menší početnosti skupiny a relativně velkého zájmu o poznávání přírody a jejích krás, a velkého důrazu kladeného na zdravý životní styl, který s kvalitami prostředí úzce souvisí.

Zájmy a možná nabídka

Aktivity a témata, o která skupinajevila zájem, nebylo možno vyhodnotit vzhledem k malému počtu zachycených respondentů z této skupiny.

Kešeři

Střední dopad je u této skupiny dán tím, že není příliš početná a většina jejích členů se většinou chová k prostředí ohleduplně. Někdy se objevují problémy se vstupem mimo značené trasy, odhazováním odpadků, rušením zvířat, lokálním sešlapem vegetace, parkováním mimo vyhrazená místa a znečišťováním okolí.

Střední význam z pohledu možné podpory péče o území souvisí s pozitivním přístupem členů této skupiny k přírodě a klidu, s nimiž ochrana přírody bezprostředně souvisí. Toto však platí pouze pro tu část kešerské komunity, která je ochotna řídit se danými pravidly pro umístování a hledání keší (opencaching je nerespektuje). Pro podporu ochrany přírody a krajiny jsou důležité také speciálně pořádané akce (zejména „CITO“ http://wiki.geocaching.cz/wiki/Cache_In_Trash_Out_Event).

Zájmy a možná nabídka

Aktivity a témata, o která skupinajevila zájem, nebylo možné z průzkumu zjistit.

Houbaři

Střední dopad je u této skupiny dán tím, že i když je velmi početná, v území se vyskytuje nárazovitě a krátkodobě. Většina členů této skupiny se k prostředí chová ohleduplně. Poměrně často se objevují problémy se vstupem mimo značené trasy, odhazováním odpadků, rušením zvířat, lokálním sešlapem vegetace, ničením mycelií hub, parkováním mimo vyhrazená místa a znečišťováním okolí.

Střední význam z pohledu možné podpory péče o území souvisí s pozitivním přístupem členů této skupiny k přírodě a klidu, s nimiž ochrana přírody bezprostředně souvisí.

Zájmy a možná nabídka

Aktivity a témata, o která skupina jevila zájem, nebylo možné z průzkumu zjistit.

KOMENTÁŘ: Nejsou zde blíže popsány skupiny návštěvníků, které byly správci území a pracovní skupinou vyhodnoceny takové, které mají **nízký význam pro dlouhodobou podporu péče o území** (skupiny F, H, I) **nebo střední význam pro podporu péče o území a současně nízký dopad na jeho stav** (skupina G). **Tím není řečeno, že jde o nedůležité skupiny (!). Znamená to, že z hlediska interpretace je efektivnější zaměřit se na výše popsané vybrané skupiny a na tyto pak působit jinými prostředky než interpretací.**

Klíčová sdělení

Odůvodnění výběru témat a klíčových sdělení; výběr těchto sdělení musí logicky navazovat na reálně využitelné zdroje interpretace území, definované cíle a cílové skupiny interpretace

Klíčová sdělení představují to, co by si měl návštěvník z CHKO Železné hory odnést v jednotlivých oblastech interpretace. Jedná se o **vytyčení jakýchsi opěrných bodů v dlouhém seznamu přírodního a kulturně-historického dědictví, které lze v oblasti CHKO a jejím nejbližším okolí interpretovat.**

Výběr témat a formulace klíčových sdělení

Mají-li klíčová sdělení sloužit svému účelu, je důležité pochopit, jakou roli v interpretaci fenoménů území CHKO hrají. **Výběr a formulace klíčových sdělení vychází ze stanovených cílů interpretace. Je zcela zásadní pro tvorbu / úpravu obrazu území a jeho prezentace návštěvníkům, protože tato sdělení pomáhají nastavit očekávání návštěvníků.**

Tematicky tedy klíčová sdělení **nepostihují všechno, čím je CHKO Železné hory z hlediska ochrany přírody a krajiny jedinečná a co může nabídnout.** Zcela záměrně jsou vybírána témata a lokality a návštěvník je směřován do takových částí území, kde je to v souladu s Limity KPNV, a kde v ideálním případě existuje alespoň minimální zázemí a služby. U exponovaných lokalit, kam jsou návštěvníci již tradičně a dlouhodobě směřováni v cestovním ruchu pomocí marketingu destinace (a není reálné, že by do těchto míst přestali jezdit), jsou důležité souvislosti, v jakých se téma prezentuje. Souvislosti by měly pomoci vysvětlit hodnotu daného fenoménu a nutnost případných omezení, se kterými se návštěvník setká.

Formulace by měla být dostatečně srozumitelná těm, kdo prezentaci území v cestovním ruchu na základě sdělení budou vytvářet. Formulace sdělení je ze své podstaty velmi zhuštěná, protože je potřeba na minimálním prostoru (1 až 2 věty) postihnout zásadní fenomény i souvislosti, což není jednoduché. Tvůrce interpretace si je pak dále rozpracuje sám do interpretačních textů, které už mohou být mnohem přesnější a jsou i srozumitelnější a čtivější.

Klíčová sdělení tedy **nejsou slogany**, které by se měly doslova kopírovat a v uvedené podobě objevit na všech interpretačních materiálech. Představují důležité vodítko, určují směr, od kterého by se tvůrce interpretace neměl odchýlit. To je důležité i pro zadavatele, kteří potřebují zadat vytvoření určité konkrétní interpretace (stezka, aplikace apod.).

Strukturování sdělení (hlavní sdělení, dílčí sdělení, konkrétní příběh) je nevyhnutné z hlediska procesu učení a vnímání. Schopnost člověka vnímat nové informace je omezená – nejnovější poznatky z oblasti komunikace a mentální kapacity návštěvníků ukazují, že větší počet sdělení než 3-4 současně dnes nedokáže většina běžných lidí zachytit, uvědomit si a zařadit.

Struktura sdělení

Hlavní

Železné hory jsou jedinečné díky velmi pestrému geologickému podloží, které vytvořilo základy pro členitou kulturní krajinu – s typickým železnohorským hřbetem, obhospodařovanou náhorní plošinou, mokřady, i hlubokými kaňony s cennými lesy na strmých svazích. I díky tomu jsou dnes schopny poskytovat lidem i přírodě dostatek vody a životního prostoru – a tato jejich role v budoucnu dále poroste.

Dílčí 1

Železné hory patří ke geologicky nejrůznorodějším oblastem ČR, což do území odedávna přitahovalo lidi využívající zdejší poklady – suroviny, vodu a půdu. Tato geologická pestrost byla podnětem ke vzniku národního geoparku.

Dílčí 2

Na první pohled neviditelná pestrost složení geologického podloží se projevila na povrchu pestrostí geomorfologických tvarů terénu a tvoří základ malebné mozaiky zdejší krajiny.

Dílčí 3

Přestože má krajina Železných hor dobré předpoklady pro to, aby si dokázala uchovat své důležité přirozené funkce, její podoba a využití se neustále vyvíjí. Má-li být i nadále obyvatelná pro člověka i ostatní organismy, musí zůstat průchodná pro živočichy a rostliny a být schopná zadržet vodu.

Rozpracování dílčích sdělení

Dílčí sdělení 1

Železné hory patří ke geologicky nejrozmanitější oblasti ČR, což do území odedávna přitahovalo lidi využívající zdejší poklady – suroviny, vodu a půdu. Tato geologická pestrost byla podnětem ke vzniku národního geoparku.

- a. Kromě železné rudy, které dala horám jméno, lidé v Železných horách využívali a zčásti dodnes využívají i další poklady, jako jsou různé druhy kamene, suroviny pro výrobu skla, vápna a cihel nebo dřevo. V krajině jsou dodnes patrné stopy po těžbě a zpracování těchto surovin, i po lidech, kterým přinášely obživu (technické památky, exponáty v muzeích, místa aktivní těžby a výroby na hranici CHKO, místní názvy, připomínky tradic zpracování surovin).
- b. Voda, která stéká po svazích Železných hor tvořených nepropustnými horninami do podhůří, kde zasakuje pod zem a čistí se při průchodu propustnými pískovci a opukami, je hojně využívána pro zásobování obcí a měst v širokém okolí.
- c. Na geologicky pestrém podloží Železných hor se vyvinuly rozmanité půdy, které vytváří podmínky pro život řady nejrozmanitějších druhů rostlin, umožňují pěstování zemědělských plodin i různých typů lesa. Se změnou způsobu obhospodařování krajiny a následky změn klimatu, jsou zdejší půdy na mnoha místech, včetně lesů, ohroženy erozí.
- d. Bohatství přírodních zdrojů umožnilo trvalé osídlení oblasti Železných hor, jak dokládají například nálezy keltských šperků a nástrojů.
- e. Venkovský charakter, který si oblast Železných hor v mnohém udržela dodnes, se projevoval bohatstvím lidových tradic, s nimiž souvisí i silná řezbářská a loutkářská tradice oblasti využívající místní přírodní zdroje.
- f. Geologická rozmanitost Železných hor byla jedním z podnětů ke vzniku národního geoparku, který dnes aktivně přispívá nejen k prezentaci, ale i k ochraně zdejších geologických fenoménů.

Na první pohled neviditelná pestrost složení geologického podloží se projevila na povrchu pestrostí geomorfologických tvarů terénu a tvoří základ malebné mozaiky zdejší krajiny.

- a. K typickým rysům krajiny Železných hor patří výrazný železnohorský hřbet, údolí a kaňony řek, na jejichž strmých, špatně přístupných svazích se zachovaly nejcennější lesní porosty. Jsou připomínkou toho, jak zdejší lesy kdysi vypadaly a mohou lesníkům pomoci při hledání jejich optimální podoby v měnících se podmínkách.
- b. Existence bohaté sítě vodních toků a mokřadů v Železných horách souvisí se střídáním propustnějších a méně propustných hornin v podloží i s neustálou činností vody, která spolu s dalšími faktory utváří podobu zdejší krajiny.
- c. Železné hory jsou jako trojúhelník vetknutý do okolních rovin. Část podloží, která byla vyzvednuta geologickými procesy, vytvořila rozsáhlou náhorní plošinu nabízející neobvyklé výhledy do rovinnatého Polabí (Východočeské a Středočeské tabule).
- d. Přirozenou krásu zdejší krajiny danou přírodními podmínkami využili tvůrci historické komponované krajiny v okolí zámku Slatiňany a ve Slavické oboře. Území je chráněno jako Památková zóna Slatiňansko-Slavicko. I ve světě je dnes tento typ kulturní krajiny stále více oceňován a obdobná území bývají zařazována na seznam světového dědictví.
- e. Nezvyklý, nenápadný půvab zdejší krajiny dokázal své návštěvníky vždy inspirovat – k umělecké tvorbě, zamyšlení i aktivnímu odpočinku.

Dílčí sdělení 3

Přestože má krajina Železných hor dobré předpoklady pro to, aby si dokázala uchovat své důležité přirozené funkce, její podoba a využití se neustále vyvíjí. Má-li být i nadále obyvatelná pro člověka i ostatní organismy, musí zůstat průchodná pro živočichy a rostliny a být schopná zadržet vodu.

- a. Mnohostranné intenzivní využití krajiny a její rychlé proměny (například v oblasti lesního a zemědělského hospodaření) si dnes vynucují posun – od úzce, lokálně zaměřeného a krátkodobého pohledu, k uvažování v širších souvislostech a k podpoře zdravého fungování krajiny jako celku. A to i mimo hranice CHKO Železné hory – protože např. vysychání rašelinišť v sousedních Žďárských vrších má vliv na vodní režim krajiny v Železných horách.
- b. Rozhodování o tom, jaký přístup při ochraně přírody a krajiny v jednotlivých případech zvolit, vyžaduje důkladné vědecké zkoumání, spolehlivá data a dlouhodobý promyšlený přístup.
- c. Zachování přirozených funkcí krajiny a její šetrné využívání v cestovním ruchu je důležitou součástí jejího vyváženého dlouhodobého rozvoje, který zajistí dobrý život zdejšími obyvatelům i hospodářům a příjemné místo k relaxaci a odpočinku návštěvníkům.
- d. Mají-li volně žijící rostliny a živočichové přežít, je potřeba, aby zdejší krajina zůstávala pro živočichy a rostliny průchodná a dokázala zadržovat vodu. Jen tak ji lze zachovat pestrou a odolnou proti výkyvům počasí a změnám klimatu – a tím i dlouhodobě obyvatelnou pro člověka.

Prostředky interpretace

Zde je stručný komentář k tomu, jak navrhované typy prostředků chápat (podrobněji budou rozpracovány v rámci Aplikační části KPNV).

Návštěvnické středisko CHKO Železné hory – tzv. Dům přírody (DP) Železných hor

Úkolem Domu přírody je mimo jiné návštěvníky směřovat k dalším částem infrastruktury, či prezentovat omezení, s nimiž se v CHKO návštěvník setká a pravidla, kterými by se návštěvník při pobytu v CHKO měl řídit. Expozice v DP má prezentovat CHKO jako celek, a má vycházet ze sdělení KPNV. Všechna sdělení (klíčová i dílčí) by v Domě přírody měla být zmíněna, i když některá nebudou například v expozici rozpracována do větší hloubky.

Expozice

Vnitřní i venkovní expozice, které prezentují přírodní a kulturně-historické hodnoty CHKO Železné hory (potenciál viz Přehled stávající interpretace). Mají-li být expozice nebo jejich části v rámci práce s návštěvníkem přínosné pro ochranu přírody a krajiny v CHKO, musí prezentovaná témata respektovat Limity využití území, Zdroje interpretace a Sdělení KPNV. Zvolená forma zpracování musí respektovat zásady dobré interpretace místního dědictví. **Expozice v DP Železných hor musí vzhledem ke zdrojům financování tyto podmínky splňovat povinně.**

Naučná stezka

Princip klasické naučné stezky spočívá v tom, že návštěvník panely absolvuje v určitém pořadí, tedy jde v určitém směru a měl by mít možnosti si prohlédnout všechny panely na její trase. Naučná stezka má společné téma, návštěvníkovi přibližuje jedno, případně několik málo dílčích sdělení a využívá autentická místa a fenomény, kde lze konkrétní sdělení dobře ilustrovat. Tomu pak odpovídají i uvedené lokality. V případě Železných hor je v terénu panelových stezek a panelů již dostatečné množství (zejména v částech kolem tradičních center rekreace), má dlouhodobou tradici, a proto je vhodnější volit jejich opravy a zvážit obměnu obsahu spíše než budovat nové.

Panely MZCHÚ

Jsou součástí základní informační a částečně interpretační infrastruktury v terénu a jsou v souladu s grafickým manuálem AOPK ČR. Jejich obsah je postaven na atraktivních fotografiích a krátkých textech, tak aby návštěvníkovi na první pohled vizuálně komunikovaly, čím je dané MZCHÚ zajímavé. Jsou doplněny QR kódy. Při obnově je potřeba, aby obsah co nejlépe odrážel cíle, limity a sdělení KPNV, informace získané přes QR kód musí být funkční a doplňovat, ne dublovat obsah panelu.

Prohlídka s průvodcem

Může se jednat o pravidelné prohlídky v tradičních prohlídkových objektech, např. v zámku ve Slatiňanech, Keltském archeoskanzenu v Nasavrkách či v muzeích v regionu (kde jsou tyto služby již nabízeny) nebo o příležitostné pěší i cyklo terénní exkurze s odborníkem – např. pracovníkem Správy CHKO, případně proškoleným místním průvodcem (TIC, nezávislý místní průvodce, dobrovolná Stráž přírody). Mají-li být v rámci práce s návštěvníkem přínosné pro ochranu přírody a krajiny v CHKO, musí zvolené trasy a témata prohlídek respektovat Limity využití území, Zdroje interpretace a Sdělení KPNV.

Toulavý průvodce / Interpretační ranger

Jedná se o zvláštní formu průvodce, který by pracoval na exponovaných lokalitách v turistické sezóně – např. na Ohebu, Údolí Doubravy či Lichnici. Jeho úkolem by bylo v případě potřeby poskytnout informaci, výklad či monitorovat a korigovat problematické chování návštěvníků (což je podstatou tzv. toulavé interpretace). Jeho přítomnost by měla být preventivním opatřením proti závažnějšímu porušování pravidel chování v CHKO.

Web AOPK ČR – CHKO Železné hory, web Domu přírody Železných hor

Základní prezentace území, která by měla pro potenciálního i skutečného návštěvníka vytvářet celistvý obraz území CHKO. Měla by obsahovat všechna sdělení a souvislosti a nabídnout mu i podrobnější informace, které není v terénu nutné prezentovat všem a návštěvník si je v případě zájmu může snadno dohledat.

Podobně jako Dům přírody Železných hor i web DP má návštěvníka směřovat k dalšímu objevování CHKO a národního geoparku (tj. toho, co je možné nabídnout a není v rozporu se zájmy ochrany přírody a hospodářským provozem – viz Zdroje interpretace, dále část Limity využití území, případně jinými omezeními, která jsou v území platná). Web by měl návštěvníkovi poskytnout potřebné základní turistické informace o území, do kterého jede (dostupnost, orientace, služby, omezení, s nimiž se v CHKO setká). Měl by také prezentovat vhodná pravidla chování při návštěvě a pobytu v CHKO.

Měl by obsahovat odkazy na stávající osvědčené a funkční další weby národního geoparku, destinace, informačních center, relevantních zájmových sdružení, provozovatelů památek apod., které podávají podrobnější informace o konkrétních lokalitách či tématech. Důležité však je, aby podporovaly cíle KPNV (viz Směry rozvoje).

Digitální průvodce

Virtuální on-line/off-line průvodce (např. nakoleipesky.cz, izi TRAVEL) naučnou stezkou, trasou či územím. Průvodce funguje na principu volně stažitelné aplikace do mobilního telefonu. Aplikace umožňuje tvořit prohlídky po objektech a venkovní trasy. Trasy jsou zaznačeny v mapě, jednotlivá zastavení mají svůj popis, fotografie a audio stopu. Prohlídky po objektech nejsou vázány na mapu. Trasy a prohlídky mohou být zdarma nebo zpoplatněny, záleží na tvůrci. Zvolené trasy i obsah zastavení by měl respektovat Zdroje interpretace a Limity využití území. Zejména audioprůvodce je vzhledem k literární tradici a tématům krajiny pro Železné hory vhodným doplněním nabízených prostředků.

Další prostředky digitální interpretace (např. hry)

Nahrávky, videa, herní aplikace, virtuální realita, 3D animace. Pokud mají přispívat k interpretaci hodnot území, musí naplňovat cíle interpretace v území CHKO stanovené v KPNV, pracovat se sděleními, limity využití území a splňovat zásady dobré interpretace.

Návštěvnícká mapa CHKO Železné hory

Jednoduchá návštěvnícká mapa s lokalizací jednotlivých fenoménů (pouze těch, které je vhodné ukazovat – viz kapitoly Zdroje interpretace a Limity využití území) a jednoduchým popisem. Mapa umožňuje směřovat pozornost návštěvníků do vybraných lokalit. Bude zahrnovat přírodní, historické i kulturní dědictví oblasti, které bude stručně představeno v souladu se sděleními, která definuje interpretační plán. Mapa by měla mít formu trhacího bloku A3 a místy její distribuce by tak byla turistická informační centra a ubytovatelé. Mapa musí obsahovat také pravidla chování v CHKO.

Hledačka

Aktivita pro vyznavače hledaček (questingu), které jsou podobné šipkované či hledání „pokladu“. Hledačky by měly být vytvářeny pouze v místech, kde bude zajištěna údržba hledačky i krabičky, tj. kde na ně někdo pravidelně dohlíží a kontroluje je. Zvolené lokality i obsah hledaček musí respektovat Zdroje interpretace a Limity využití území. Krabičky s „pokladem“ by měly být umístěny nejlépe v objektu, kde je někdo vydá (pracovník Domu přírody, turistického cíle, informačního centra apod.).

Keše

Aktivita pro vyznavače geocachingu. Keše by měly být umísťovány pouze v místech, kde bude zajištěna údržba, tj. kde na ně někdo pravidelně dohlíží a kontroluje je. Zvolené lokality i obsah keší musí respektovat Zdroje interpretace a Limity využití území. Vzhledem k závislosti na GPS technologiích, kde může být přesná lokace někdy problém, je však důležité, aby keše nikdy nebyly umísťovány na místa, kde při hledání hrozí pohyb v citlivých zónách mimo trasy zvláště v MZCHÚ (např. PR Oheb, Lovětínská rokle v NPR Lichnice, NPP Kaňkova hory, PR Strádovské peklo apod.). Z hlediska komunikace hodnot a propagace vhodného chování jsou důležité speciální eventy pro členy kešerské komunity, zejména typu „CITO“ (keš tam, odpad ven). http://wiki.geocaching.cz/wiki/Cache_In_Trash_Out_Event

Interpretační program

Nejde o klasické environmentální programy pro školy (!). MŽP striktně trvá na rozlišování programů pro střediska ekologické výchovy (které jsou často velmi obecné a je možné je absolvovat v podstatě kdekoliv v ČR – např. obecný program o vodě) od interpretačních programů, které jsou určeny i pro návštěvníky CHKO a národního geoparku. Tyto programy by měly mít velmi silnou vazbu na místo a více využívat zásad interpretace místního přírodního a kulturně-historického dědictví a místně zakotveného učení. Přetvářet klasické školní programy na programy pro veřejnost je složité (návštěvníci jsou méně trpěliví, pokud nechtějí, nemusí program absolvovat, vybírají si), proto je potřeba vytvářet přímo verze pro návštěvníky, ze kterých je po doplnění aktivit možné vytvořit program pro školy. Zvolené lokality i obsah musí respektovat Sdělení, Zdroje interpretace a Limity využití území KPNV.

Přednáška

Je formou interpretačního programu pro veřejnost, který často využívá AOPK ČR a spolupracující odborníci. Dobrá přednáška by měla respektovat stejná pravidla jako jiné formy interpretace (viz Zásady dobré interpretace). Je využívána nejvíce k prezentaci 1) hodnot území, 2) aktuálních témat, která se v území vyskytují – důsledky sucha a kůrovcové kalamity, důsledky zemědělského hospodaření na krajinnou mozaiku apod.

Tiskoviny AOPK ČR

Základní soubor tiskovin využívaných AOPK ČR pro CHKO Železné hory a budoucí Dům přírody: základní leták o CHKO, brožura (A5 na šířku), roll-up k prezentaci na akcích, případně další doplňkové materiály jako průvodce k naučné stezce, pohlednice, samolepky, pexeso apod. Do všech by se měly postupně promítnout cíle, sdělení a limity KPNV, aby tyto materiály usměrňovaly očekávání návštěvníků a směřovaly je tam, kde je to v pořádku (neprezentovat fotografie míst a fenoménů, které není vhodné či možné ukázat, komunikovat více aktuální témata).

Průřezové problémy a doporučené směry rozvoje CHKO Železné hory

Doporučené směry rozvoje v oblasti interpretace místního dědictví a souvisejícího rozvoje návštěvnické a interpretační infrastruktury vycházejí z Analytické části, definice hlavních cílových skupin, cílů, klíčových sdělení a hodnocení ploch z hlediska návštěvnosti (Limits). Jednotlivé problémy, témata a/nebo lokality spolu souvisejí a navrhovaná opatření by proto měla mít pozitivní vliv ve více oblastech.

Za průřezové problémy v území považujeme:

- **Nedostatečnou komunikaci subjektů mimo cestovní ruch o cestovním ruchu, koordinaci cestovního ruchu a vytváření zavádějícího obrazu území**
- **Rostoucí tlak na intenzivnější turistické využití celého území CHKO**
- **Dlouhodobě rostoucí tlak na intenzivnější využívání populárních lokalit**
- **Snížování zážitku návštěvníka v důsledku změn v krajině, které nezpůsobil cestovní ruch**
- **Problémy s parkováním a dopravou v území**

Nedostatečná komunikace o cestovním ruchu, koordinace rozvoje cestovního ruchu a zavádějící obraz území

Stav

- **Nízké vzájemné povědomí různých subjektů v území o možných shodných či podobných zájmech ve vztahu k cestovnímu ruchu.** Pro úspěšný rozvoj dlouhodobě udržitelného cestovního ruchu v území, hledání pragmatických řešení i pro formování obrazu území jsou důležité i zájmy subjektů, které primárně cestovní ruch neřeší, nicméně dopady cestovního ruchu často významně ovlivňují běžnou činnost či úspěšné naplňování jejich společenského poslání (včetně zajištění dobré úrovně života obyvatel – obce a hospodaření – hospodáři). Tyto subjekty o sobě zatím ve vztahu k cestovnímu ruchu málo ví a o svých problémech s ním většinou oficiálně nemluví (nemají to v agendě). Zatím neexistuje fórum, na kterém by se pravidelně setkávaly a o problematice cestovního ruchu měly možnost společně jednat.

POZN: Situace v Železných horách je však dlouhodobě mnohem příznivější než v sousedních Žďárských vrších (včetně šance ji zdárně řešit), a to nejen vzhledem k velikosti území, ale také díky existenci a aktivnímu koordinačnímu působení managementu národního geoparku.

- **Rozvoj CR na území celé CHKO, které leží na území dvou krajů, je soustředěný do několika center, jako je oblast Seče, Třemošnice či Podhůry.** To odráží i složitá komunikace a výsledný obraz území, který není jednotný, plošně vyvážený a nezohledňuje dostatečně současné potřeby OP a obecně ani potřeby rozvoje dlouhodobě udržitelného cestovního ruchu.
- **Stávající vytvářený obraz území (včetně obrazu vytvářeného samotnou AOPK ČR) celkově vyvolává v návštěvníkovi nereálná očekávání, která přispívají ke střetům se zájmy ochrany přírody.** Železné hory jsou často prezentovány jako klidná, liduprázdná krajina, včetně nejcennějších a nejpřetíženějších míst, což vede k tomu, že návštěvníci mají tendenci klidná a liduprázdná místa hledat.

- **Stávající obraz území téměř vůbec neodráží potřeby OP** (*zatím neexistuje dokument, který by pro celé území CHKO stanovil: proč, co a kde, komu, jak interpretovat a komunikovat – pomoci by tomu měla až tato KPNV*)
- **Potřeby OP nejsou komunikovány efektivně** (stávající infrastruktura nevyužívá svého potenciálu, neodráží už dnes příliš aktuální sdělení pro území, infrastruktura sice existuje, ale obsahově téměř vůbec neřeší, co je potřeba, a navíc formou, která by dnes oslovila návštěvníky)
- **Současná výrazně větší „viditelnost“ geoparku přítomnost CHKO zastiňuje.** Ve vnějším obrazu území dominuje prezentace území geoparku Železné hory s důrazem na geologii a geomorfologii. Prezentace území jako CHKO Železné hory s důrazem na ochranu krajiny a jejích funkcí, stejně jako živé přírody je v současnosti mnohem méně viditelná. S ohledem na stejný název CHKO i Geoparku jsou oba pojmy veřejností zaměňovány. (Větší viditelnost geoparku je zcela logická a je dána jiným cílem a typem propagace stejného území – viz kapitola Stávající obraz území v Analytické části KPNV.)

Navržený směr rozvoje

Lepší koordinace rozvoje cestovního ruchu a z ní plynoucí jednotná komunikace hodnot a limitů území s cílem vytváření jeho reálného obrazu

- **ad Nízké povědomí o společných zájmech v cestovním ruchu**
 - ***Pravidelně, systematicky a proaktivně komunikovat a spolupracovat s institucemi a organizacemi, jejichž zájmovým územím jsou Železné hory. Povaha, intenzita i efektivita komunikace může být velmi různorodá a nepochybně se bude odvíjet od charakteru organizace, historie vzájemných kontaktů a povahy zájmů (mimoběžné, shodné, protichůdné).***
 - *využít KPNV jako společný základ pro komunikaci a spolupráci*
 - *pořádat pravidelně 1x ročně společnou konferenci - příležitost k setkání (hodnocení, plánování, klíčová témata, trendy, neformální diskuse...*
 - *ke komunikaci využívat i neformální příležitosti a tyto vytvářet*
 - *kromě partnerů jako jsou obce či hospodáři hledat společné cíle a prostředky i s nestátními neziskovými organizacemi (spolky, nadace, ústavy) a příspěvkovými organizacemi (muzea, knihovny atd.) – komunikační možnosti*
 - *zapojovat se do dlouhodobých /strategických plánovacích procesů alespoň na regionální úrovni*
- **ad Nedostatečná koordinace rozvoje CR, aktivit a koordinace při vytváření obrazu území**
 - ***Vytvořit si/upevnit komunikační kanály AOPK ČR s DM a dalšími výraznými subjekty, které spoluurčují směr rozvoje cestovního ruchu a spoluvytvářejí obraz území a dlouhodobě s nimi pracovat na vyváženém rozvoji cestovního ruchu a společném vytváření obrazu území (základem je KPNV)***
 - ***Vystupovat na fórech, která řeší problematiku cestovního ruchu s příspěvkem, jaký je dopad CR na území, jak může snižování kvality prostředí ovlivnit CR v území***
 - ***Zapojovat další subjekty, které mají zájem o spolupráci (rozvoj / usměrnění cestovního ruchu) – např. obce, hospodáři, poskytovatelé služeb CR – příležitost při oficiálních jednáních, které běžně pracovníci AOPK ČR denně absolvují, na fórech***

turistického ruchu, spolupracovat přitom se subjekty, které mají v konkrétních místech s návštěvníky podobné problémy jako OP (LČR a další lesnické subjekty, obce, místní provozovatelé služeb atd.) a mohou pomoci skutečný stav v území komunikovat směrem k destinačnímu managementu

- *Představit KPNV partnerům v regionu a vysvětlit, jak s ní pracovat*
- **ad Stávající obraz území vytváří zkreslená očekávání + Stávající obraz území téměř vůbec neodráží potřeby OP**
 - *Prezentovat skutečný obraz území, ne ideál, který návštěvník nenajde, tj. formovat očekávání návštěvníka ve spolupráci s destinačním managementem*
 - *Připravit KPNV, včetně Limitů stanovujících reálné možnosti využití území návštěvníky*
 - *Představit KPNV partnerům v regionu a vysvětlit, jak s ní pracovat*
 - *Promítnout sdělení a limity KPNV do vlastních materiálů AOPK – Facebook, leták CHKO, web, web DP, expozice a zejména návštěvnické programy budoucího DP*
- **ad Potřeby OP nejsou komunikovány efektivně**
 - *Promítnout KPNV do další komunikace s návštěvnickou veřejností*
 - *Obnovu stávající a vytváření nové interpretace striktně stavět na KPNV (minimálně vlastní, tam kde je možné se s partnery dohodnout, tak i ostatní)*
 - *Podporovat subjekty, které provozují infrastrukturu, která nejlépe odpovídá sdělení KPNV o CHKO*
- **ad Současná výrazně větší „viditelnost“ geoparku přítomnost CHKO zastiňuje**
 - *Cíleně prezentovat CHKO Železné hory v kontextu ochrany krajinných a přírodních hodnot území a jeho ekologických funkcí.*
 - *Spolupracovat s Národním geoparkem Železné hory na posílení komunikace práce a poslání CHKO*

Rostoucí tlak na intenzivnější turistické využití celého území CHKO

Stav

- **Rozšiřování infrastruktury a aktivit do dosud nevyužívaných oblastí** s řídkou sítí značených tras, a tím zmenšování klidových zón
- **Častější pohyb návštěvníků mimo oficiální značené trasy** (využívání tras, které nejsou oficiálně značeny a odsouhlaseny, a s tím související zavádějící komunikace vydavatelů map směrem k veřejnosti) + tlak na vyznačování a vytváření nových tras (mountainbikeové atd.)
- **Rozvoj elektrických kol a skútrů**, který činí náročný terén Železných hor mnohem dostupnějším pro skupinu návštěvníků se slabší fyzickou kondicí a výrazně zvyšuje akční rádius všech uživatelů
- **Častější střety různých uživatelů tras** (různé skupiny návštěvníků mezi sebou /návštěvník x místní /návštěvník x hospodář)
- **Problém s odpady a znečišťováním okolí nejvytíženějších tras, turistických cílů a parkovišť**

- **Snaha uspokojit poptávku po pořádání hromadných sportovních i kulturních akcí** (vč. pravidelné hlasité hudební produkce v místech s vysokou koncentrací návštěvníků)
- **Při návštěvnických špičkách**, ale i při plánování infrastruktury jako jsou parkoviště v území a při plánování způsobu provozu parkovišť, **se projevuje nekoncepční řešení dopravy ve vazbě na sílící příliv návštěvníků. Není koncepčně podchycen přístup k porušování zákazu vjezdu** (zejména lesní pozemky) **a parkování návštěvníků na nevhodných/nebezpečných místech. Nejsou dostatečně a systematicky využívána tvrdá infrastrukturní opatření, jako např. závory na lesních cestách.**
- **Poškozování fenoménů**, které jsou důležité z hlediska biodiverzity a komunikace s veřejností (dokládají hodnotu území a prostředků vynakládaných na péči o území), ale i cestovního ruchu a návštěvnického zážitku (jsou využívány v marketingu pro dokladování atraktivity území a konkrétních turistických cílů) – okolí vodních toků a ploch, lesní porosty na strmých svazích, podmáčené louky, harmonická krajina s velkou druhovou pestrostí, klidné oblasti s minimálním pohybem návštěvníků atd.

Navržený směr rozvoje

Podporovat udržitelný rozvoj cestovního ruchu v území v souladu se stanovenými limity (včetně ochrany klidových oblastí, kde není zvyšování návštěvnosti žádoucí – viz Limity, plochy A a B)

- **ad Rozšiřování infrastruktury, a tím zmenšování klidových zón**
 - *Rozlišovat nevyužívané oblasti podle Limitů KPNV, postupovat v souladu s nimi*
 - *Komunikovat na vhodných fórech (obce, setkání pracovníků CR, DM), vysvětlit, co se Limity myslí, co to v konkrétním místě znamená a proč má smysl limity respektovat*
 - *Komunikovat Limity využití území*
 - 1) organizacím, které zastupují zájmové skupiny uživatelů území (zejména sportovců) a zatím navádějí návštěvníky i do oblastí, kde to není žádoucí (v různé míře např. KČT, Čemba, Shocart a jiní vydavatelé map a horolezeckých průvodců)*
 - 2) organizátorům kulturních i sportovních akcí a kurzů (např. teambuildingových či vzdělávacích aktivit), kteří zajímavé části území cíleně využívají – týká se i ubytovatelů a provozovatelů služeb*
Oběma skupinám 1) i 2) komunikovat také to, že v rámci závodů se účastníci mohou dostat i na trasy, kam by běžný návštěvník neměl (orientační závody, cyklozávody horských kol). Jako běžní návštěvníci by se pak měli držet oficiálně značených tras (např. cyklisté v oblasti Krkanka – Strádovské peklo, oblast Polomu apod.)
 - 3) v rámci vlastních exkurzí s průvodcem AOPK ČR – připomínat exkluzivitu zážitku při příležitostných exkurzích mimo značené trasy a cesty. Upozorňovat na to, že návštěvníci by se při další návštěvě bez průvodce měli držet značených tras.*
- **ad Pohyb mimo oficiální značené trasy, zavádějící komunikace vydavatelů map směrem k veřejnosti, tlak na vyznačování a vytváření nových tras**
 - *Spolupracovat s DM a subjekty vytvářejícími nové trasy (obce, TIC, provozovatelé služeb, KČT, Čemba atd.), vytvářet případné nové trasy v souladu s Limity KPNV*
 - *Komunikovat Limity využití území vydavatelům map a spolupracovat s nimi na přípravě nových vydání map (konzultace stavu)*

- *Působit na návštěvníky prostřednictvím chystaného DP a dalších komunikačních kanálů*
- **ad Rozvoj elektrických kol a skútrů**
 - *Spolupracovat s DM a subjekty vytvářejícími nové trasy pro cyklisty (obce, TIC, provozovatelé služeb, KČT, Čemba atd.), vytvářet případné nové trasy v souladu s Limity KPNV*
 - *Komunikovat Limity využití území vydavatelům map a spolupracovat s nimi na přípravě nových vydání map (konzultace stavu)*
 - *Působit na návštěvníky prostřednictvím chystaného DP a dalších komunikačních kanálů*
- **ad Střety různých uživatelů tras**
 - *Ve spolupráci s dalšími aktéry (subjekty zastupující cyklisty, pěší a další uživatele tras, obce, hospodáři, policie apod.) vyvinout tlak na prosazování tolerantnějšího chování ze strany různých uživatelů stezek a cest*
 - *na úrovni ČR: podporovat vytvoření kampaně AOPK ČR a MŽP (případně ve spolupráci s dalšími subjekty jako ČT, Centrum dopravního výzkumu, BESIP apod.)*
 - *na úrovni krajů: podporovat vytvoření kampaně/zapojení do celorepublikové kampaně (viz výše)*
 - *Využívat příležitosti a ve spolupráci s dalšími subjekty (např. hospodáři, obcemi, provozovateli služeb) upozorňovat na problém (netolerance, střety mezi uživateli tras)*
 - **Vyzdvihovat toleranci mezi uživateli tras jako součást chování návštěvníků v CHKO, které aktivně přispívá k ochraně území a jeho hodnot**
 - *Působit na návštěvníky prostřednictvím DP a dalších komunikačních kanálů*
- **ad Odpadky a znečišťování okolí tras, turistických cílů a parkovišť**
 - *U oficiálních parkovacích ploch vyřešit hygienické zázemí (WC) – podle významu nástupního místa, u hlavních nástupních míst by být mělo*
 - *Komunikovat pravidla chování v chráněném území – základ viz Pojďte s námi do přírody (aktivita AOPK ČR a ČSOP)*
<https://storymaps.arcgis.com/stories/a1dedf4666824024815946b66e6b8ded>
a podpořit kampaní (od cedule na parkovišti až po část expozice v DP a upozornění v návštěvnické mapě a turistických novinách)
 - *Komunikovat správné chování jako aktivní příspěvek ochraně hodnot území*
 - *Umístit odpadkové koše a kontejnery na tříděný odpad na parkovištích vyššího řádu, kde je zajištěn odvoz odpadu*
 - *Nepodporovat umísťování odpadkových košů volně v terénu*
 - *Působit na návštěvníky prostřednictvím DP a dalších komunikačních kanálů*
- **ad Snaha uspokojit poptávku po pořádání hromadných sportovních akcí**
 - *Udělovat povolení v souladu s Limity KPNV, komunikovat důvody pro limity konkrétním organizátorům hromadných akcí (případně i prostřednictvím DM, které území jako vhodné k pořádání akcí prezentují)*
 - *Komunikovat jejich spolupráci na zlepšení stavu jako aktivní příspěvek ochraně hodnot území*

- **ad Nekoncepční řešení dopravy v návaznosti na silnici příliv návštěvníků**
 - Podporovat koncepční řešení dopravy na úrovni krajů a obcí
 - V souvislosti s tím podporovat vznik kvalitních dopravních studií a modelů, studií dopadu stavu dopravní infrastruktury na situaci v území (parkování, provoz během různých částí roku, zlepšení/zhoršení situace pro místní obyvatele apod.), včetně narůstajícího provozu cyklistů na pěších/cyklotrasách (v Limitech uvádíme potřebu takové studie např. v oblasti B4, A3 – od Podhůry až po Nasavrky, B6 – Údolí Doubravy a okolí, A4 – Oheb a okolí Seče)
 - Zaměřit se na jednotný přístup k porušování zákazů vjezdu na území CHKO, zejména na lesních pozemcích, v okolí rybníků, vodních ploch a vodních toků a systematické využívání doprovodných infrastrukturních opatření – např. lepší využití
 - Komunikovat správné chování jako aktivní příspěvek ochraně hodnot území

- **ad Poškození fenoménů, které jsou důležité z hlediska biodiverzity a komunikace s veřejností, ale i cestovního ruchu a návštěvnického zážitku**
 - Podporovat šetrné obhospodařování krajiny a péče o jednotlivé přírodní a kulturní fenomény ve spolupráci s partnery
 - Vyváženě komunikovat benefity a bariéry existence CHKO a omezení nutná k ochraně hodnot území
 - Iniciovat a spolupracovat na realizaci osvětové kampaně o správném chování a jeho významu a aktivním přínosu pro ochranu hodnot území
 - Prevence a odstraňování vzniklých škod – tam, kde je to možné
 - Strážní služba v kritických místech – kde je relevantní od kompetentního orgánu (např. lesní, rybářská stráž, policie), jinak kde je to možné zajistit stráží ochrany přírody
 - Jako součást opatření využít na nejexponovanějších místech tzv. toulavé interpretační průvodce, kteří v sobě kombinují osvětovou/informační činnost + monitorování a dohled

Dlouhodobě rostoucí tlak na intenzivnější využívání populárních lokalit

Stav

Dlouhodobě vysoká návštěvnost v oblasti Seče, zejména okolí vodní nádrže a zříceniny Oheb, NPR Lichnice, vč. stejnojmenné zříceniny naráží v letní sezóně na hranice únosnosti

POZN: Tento trend se však objevuje i u jiných lokalit v území (např. Údolí Doubravy) a je pravděpodobné, že s větším tlakem veřejnosti na dovolenou trávenou doma (ne v zahraničí), bude míst přibývat. Tato obecná doporučení je pak možné využít i u nich.

- **Organizace cestovního ruchu**
 - **Turistická nabídka je do oblasti Seče a turistických cílů jako Lichnice dlouhodobě soustředěna**, čemuž odpovídá i intenzita propagace. Výsledkem je vysoká koncentrace návštěvníků.
- **Doprava**
 - **Parkování mimo parkovací plochy** z důvodů nedostatečné kapacity, neexistující infrastruktury či porušování zákazů vjezdu

- **Čistota**
 - **Problém s odpady a znečišťováním** okolí nejvytíženějších tras a turistických cílů
- **Tábořiště**
 - Nedovolené táboření spojené s nelegálním rozděláváním ohňů, situace se výrazně zhoršila jako jeden z následků koronavirové pandemie a tlaku na pobyt venku
- **Stav fenoménů**
 - **Dochází k pohybu mimo značené trasy a k poškozování okolní cenné přírody**

Navržený směr rozvoje

Podporovat udržitelný rozvoj cestovního ruchu, který respektuje meze únosnosti území

(viz kapitola Limity KPNV)

- **ad Organizace cestovního ruchu**
 - **Koncentrace návštěvníků v oblasti Seče, Ohebu a Lichnice**
 - *Prosazovat řízení a plánování cestovního ruchu tak, aby se dále nepřetěžovaly části, které jsou již dnes intenzivně využívány, zohlednit KPNV (Limity)*
 - *Ve spolupráci s DM využívat KPNV a Limity k plánování prezentace území, vytváření produktů cestovního ruchu a směřování turistů k částem infrastruktury a turistickým cílům v jiných, méně vytížených částech CHKO (v souladu s KPNV a Limity) a do oblastí za hranicemi CHKO*
 - *Prezentovat skutečnou situaci v Seči, na Ohebu a na Lichnici (nevytvářet představu idylického, liduprázdného místa), klást důraz na kvalitu zážitku návštěvníka, což by měl být společný zájem jak Správy CHKO, tak DM a poskytovatelů služeb*
 - **Pohyb mimo oficiální značené trasy**
 - *Nadále nezvyšovat návštěvnost kritických míst*
 - *Zajistit kvalitní značení přístupu na nástupní místa*
 - *Působit na návštěvníky prostřednictvím budoucího DP a dalších komunikačních kanálů*
 - **Rozšiřování nabídky, vytváření nabídky nových tras, aktivit a služeb v místě**
 - *Nesměřovat tok návštěvníků mimo stávající síť značených pěších a cyklistických tras (ve spolupráci s dalšími aktéry – viz dále doporučení u bodu Pohyb mimo oficiální značené trasy)*
 - *Nevytvářet nabídku, která by v sezónu zvyšovala v kritických místech návštěvnost a s ní i související problémy (špatná dopravní situace, nedostatečné hygienické zázemí, nelegální parkování)*
 - *Nevytvářet novou nabídku, aniž by v souvislosti s ní byla zároveň řešena dopravní situace, hygienické zázemí, parkování a provoz konkrétních turistických cílů*
- **ad Doprava**
 - **Parkování mimo parkovací plochy, porušování zákazů vjezdu**
 - *Spolupracovat s Policií ČR, Městskou policií a LČR s. p. a důsledně dbát na dodržování omezení vyplývající ze ZOPK a lesního zákona, pokutovat porušování zákazu vjezdu*

- *Spolupracovat s majiteli pozemků, obcemi a LČR a hledat možnosti rozšíření legálních parkovacích ploch v kritických místech*
- *Při legalizaci vhodných ploch pro odstavení motorových vozidel mimo silnice a místní komunikace použít právní nástroj vyhrazení míst se souhlasem orgánu OP, iniciovat žádosti*
- *Komunikovat ve spolupráci s lokálními médii (rozhlas, tiskoviny, FB) rizika spojená s porušováním nedovoleného parkování a zákazů vjezdu (především riziko pro průjezd záchranné služby, hasičů apod.)*
- *Působit na návštěvníky prostřednictvím DP a dalších komunikačních kanálů*
- **ad Čistota**
 - **Problém s odpady a znečišťováním**
 - *U oficiálních parkovacích ploch vyřešit hygienické zázemí (WC) – podle významu nástupního místa, u hlavních by mělo být*
 - *Komunikovat pravidla chování v chráněném území – základ viz Pojdte s námi do přírody (aktivita AOPK ČR a ČSOP)*
<https://storymaps.arcgis.com/stories/a1dedf4666824024815946b66e6b8ded>
a podpořit kampaní (od cedule na parkovišti až po část expozice v DP a upozornění v návštěvnické mapě a turistických novinách)
 - *Odpadkové koše a kontejnery na tříděný odpad na parkovištích vyššího řádu, kde je zajištěn odvoz odpadu*
 - *Volně v terénu umístování odpadkových košů nepodporovat*
 - *Působit na návštěvníky prostřednictvím DP a dalších komunikačních kanálů*
- **ad Tábořiště**
 - **Nedovolené táboření**
 - *Ve spolupráci s obcemi hledat možnosti zřízení legálních míst k rozdělávání ohně a táboření (vč. „nocovišť“) a propagovat je*
 - *Odstraňovat nelegální ohniště a tábořiště*
 - *Komunikovat pravidla chování v chráněném území – základ viz Pojdte s námi do přírody (aktivita AOPK ČR a ČSOP)*
<https://storymaps.arcgis.com/stories/a1dedf4666824024815946b66e6b8ded>
a podpořit kampaní (od cedule na parkovišti až po část expozice v DP a upozornění v návštěvnické mapě a turistických novinách)
 - *Působit na návštěvníky prostřednictvím DP a dalších komunikačních kanálů*
 - *Spolupracovat s vlastníky pozemků, hospodáři, Policií ČR a Městskou policií a pokutovat porušování zákazů táboření a rozdělávání ohňů*
- **ad Stav fenoménů**
 - ***Nepřipravovat, neprezentovat a nepropagovat akce, trasy a produkty cestovního ruchu, které vedou k poškozování chráněných fenoménů***

Snižování zážitku návštěvníka v důsledku změn v krajině, které nezpůsobil cestovní ruch

Stav

Zánik stanovišť, unifikace krajiny (řepková pole), **lesy poničené kůrovcovými těžbami** (vyjeté koleje, použití insekticidů, holiny) a **pokles druhové pestrosti, které jsou způsobeny současným hospodařením v krajině**. Dochází k zarůstání bezlesí, unifikaci zemědělsky obdělávaných pozemků, jednostranně zaměřenému hospodaření v lesích, oplocování pozemků ve volné krajině apod.

Navržený směr rozvoje

Podpora šetrného obhospodařování krajiny a péče o jednotlivé přírodní a kulturní fenomény ve spolupráci s partnery

- *Nadále realizovat praktická managementová opatření na podporu pestrosti přírody a krajiny*
- *Provádět osvětu týkající se probíhající klimatické změny a souvisejícího odumírání lesů a propagovat udržitelnější lesní hospodaření*
- *Spolupracovat s partnery na zachování krajinářsky hodnotných prvků v krajině (architektonické památky, pohledová místa, aleje apod.)*
- *Dlouhodobě zajišťovat a podporovat osvětu o tom, jak hospodařit tak, aby se podpořila biodiverzita, jak stavět, aby se zachoval krajinný ráz, tj. zachovaly hodnoty CHKO – např. setkání, besedy a exkurze s průvodcem pro místní obyvatele, chataře a chalupáře s cílem motivovat je k chování podporujícímu zachování pestrosti přírody a krajiny v okolí jejich nemovitosti (obhospodařování drobných ploch, odpovědné likvidace biologického a jiného odpadu, nakládání s vodami apod.)*
- *Při vhodných příležitostech (např. setkání TIC apod.) zajistit osvětu o důsledcích ztráty pestrosti ve vazbě na cestovní ruch – čím je krajina pestřejší, tím více toho může návštěvníkovi nabídnout. Pokud je pestrá, pořád je tam něco zajímavého a není to vázáno pouze na omezené období roku. – ve spolupráci s odborníky*

Problémy s parkováním a dopravou v území

Stav

- **V území převažuje individuální doprava, která na řadě míst působí problémy s parkováním.** Stoupá potřeba parkovacích míst, roste počet aut odstavených podél silnic, na nezpevněných plochách, na kraji lesa apod.
- **Území sice pokrývá síť veřejné dopravy, která obsluhuje tradiční nástupní místa opatřená informačním systémem (mapy, rozcestníky KČT), ale frekvence spojů velmi často neumožňuje její efektivní využití návštěvníky.**
- **Tipy na výlety a doporučené turistické trasy jsou většinou zokruhovány a počítají s využitím individuální dopravy a nepřímo ji tak podporují.**

Omezení individuální dopravy, podpora cestování veřejnou dopravou

- *Ve spolupráci s kraji a obcemi podporovat veřejnou dopravu s cílem omezit tlaky na zvětšování parkovišť přímo na území CHKO a zastavování půdy a zlepšit situaci přímo v obcích; míň aut na silnicích znamená také větší bezpečí pro cyklisty i pro pěší.*
- *Ve spolupráci s krajem a DM dlouhodobě podporovat v území vytváření takových tipů na výlet, jejichž součástí bude využití hromadné dopravy a komunikovat to pak jako aktivní příspěvek návštěvníků k ochraně přírodních a kulturních hodnot Železných hor. Doporučovat např. aby návštěvníci alespoň jednou za svůj pobyt hromadnou dopravu využili nebo se v území pohybovali jinak než autem.*
- *I v oblasti propagace na turistických serverech důsledně podporovat vedení tras (např. Výleták apod.) s různými nástupními a cílovými body včetně návaznosti na veřejnou dopravu a délku cestování a s uvedením podrobnějších informací o cestování (odkaz na jízdní řád, cyklobus apod.). Jako příklad šetrnějšího spotřebitelského chování v chráněném území.*
- *Propagovat využívání veřejné dopravy a disciplinované parkování jako aktivní příspěvek i na stránkách národního geoparku a budoucího DP.*

Efektivitu opatření v této oblasti by také výrazně podpořila koncepční řešení uvedená výše v části

Rostoucí tlak na intenzivnější turistické využití celého území CHKO – ad doprava:

- *Podporovat koncepční řešení dopravy na úrovni krajů a obcí*
- *V souvislosti s tím podporovat vznik kvalitních dopravních studií a modelů, studií dopadu stavu dopravní infrastruktury na situaci v území (parkování, provoz během různých částí roku, zlepšení/zhoršení situace pro místní obyvatele apod.), včetně narůstajícího provozu cyklistů na pěších/cyklotrasách (v Limitech uvádíme potřebu takové studie např. v oblasti B4, A3 – od Podhůry až po Nasavrky, B6 – Údolí Doubravy a okolí, A4 – Oheb a okolí Seče)*

Limity využití území – popis ploch

Plochy byly navrženy dle Metodiky AOPK ČR 34.1, byly však zohledněny také specifika a aktuální potřeby území (proto jsou zde například rozepsána doporučení i k zónám A, nejen B). Jako zcela zásadní se zde ukázal kontext okolního území a potřeba u některých kritických oblastí (Seč, Podhůra a Slatiňansko-Slavicko), Údolí Doubravy, Krkanka-Strádovské Peklo) vytvořit podrobnější studie, které se na danou oblast podívají komplexně a navrhnou konkrétnější řešení týkající se zejména dopravy, parkování a směřování návštěvníků (viz popis konkrétních segmentů). Materiál byl zpracován v úzké spolupráci s regionálním pracovištěm AOPK ČR a Správou CHKO Železné hory a Pracovní skupinou pro přípravu KPNV, která zahrnovala další důležité partnery na území CHKO.

Plochy A

Obecný směr rozvoje

Pro zachování chráněných fenoménů je nezbytné:

- **STÁVAJÍCÍ ZPŘÍSTUPNĚNÍ POVAŽOVAT ZA DOSTATEČNÉ,**
- **NEZVYŠOVAT ZDE NÁVŠTĚVNOST, na několika místech je zpřístupnění nežádoucí** (viz poznámka u konkrétních segmentů),
- **PŘÍZPŮSOBIT PROPAGACI ÚZEMÍ** tak, aby zohledňovala uvedené limity využití jednotlivých ploch a kvalitu návštěvnického zážitku. Nezvyšovat návštěvnost v plochách A znamená **nezvyšovat stávající intenzitu jejich propagace.**

Popis jednotlivých segmentů

U jednotlivých segmentů (lokalit) jsou popsány důvody zařazení do této kategorie. Segmenty byly vymezeny na základě: **a)** stávajících dochovaných přírodních biotopů, maloplošných zvláště chráněných území, výskytu zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin – zejména předmětů ochrany evropsky významných lokalit, klidových oblastí důležitých pro zachování populací velkých savců, významu těchto částí krajiny v Územním systému ekologické stability (ÚSES) a **b)** míry současného využívání návštěvníky, přičemž v úvahu byla brána především klidovost při stávajícím návštěvnickém provozu, což je charakteristika, kterou sami návštěvníci CHKO Železné hory vnímají jako hodnotu.

Kódy s čísly indikují segmenty v doprovodné mapě. *MAPA viz Přílohy.*

POZOR: Uvnitř ploch A jsou podél turistických tras "buffery"/nárazníková pásma ploch B, a to vždy na 10 m po obou stranách cesty, kam se dá umístit např. panel či lavička apod. V mapách to zobrazeno není, v tomto měřítku by to nebylo vidět a příprava v GISu je pracná. V případě potřeby to AOPK ČR do map limitů promítne později.

A1 Lichnice, Kaňkovy hory

Komplex rozsáhlých bučin a suťových lesů. Významný překryv s NPR Lichnice, NPP Kaňkovy hory a s EVL Lichnice-Kaňkovy Hory. Dále s lesy ponechanými samovolnému vývoji (součást NPR). Podstatná část plochy v I. zóně. Výskyt zvláště chráněných rostlin i živočichů, krajinářsky a geomorfologicky jedinečné území.

Doporučení obecné

Vždy řešit v kontextu celého území kolem Třemošnice a návaznosti na zóny B1 a B2.

Prioritním cílem zde není zvýšit atraktivitu oblasti a konkrétních cílů v ní (!), ale řešit současné problémy, zvýšit bezpečnost pohybu návštěvníků v území a předcházet dalším konfliktům s ochranou přírody, památek a kvality života obyvatel v obcích.

Dílčí doporučení

Řešit problémy s parkováním u nástupů na naučné stezky – parkovací plochy jsou na náměstí v Třemošnici, bude-li nové parkoviště na Podhradí, tak tam. Hledat další možnosti parkování a směřovat je spíše mimo CHKO – zejména parkování pro cyklisty, kteří se na kole mohou do území snáze dopravit (např. v Prachovicích u lomu). Ověřit možnost využití parkovacích ploch u hotelu Kraskov (viz Nástupní body – N3).

Cyklotrasy – zvážit vedení doporučených tras, u problematických jednat o zrušení/přeložení: Javorka – Kubíkovy Duby, Horní Počátky + tam, kde je souběh s pěšími trasami a riziko kolize a úrazu (zejména obtížný terén).

Přístupové cesty na hřeben (např. z trasy NS Lichnice-Kaňkova hory) – **nevést a nevyznačovat po hřebeni žádné turistické trasy**, ani tudy nevést tipy na výlety; zvážit instalaci dřevěného zábradlí, které by zahradilo vstup na hřeben alespoň po vyšlapaných pěšinách přímo ze značené červené a žluté trasy (např. u odpočívadla v zatáčce na severní straně hřebene) – cíleno alespoň na cizí návštěvníky, kteří lokalitu neznají, je to jasný signál, že tudy ne;

Kontrola značení na NS (v obou směrech a v návaznosti na další trasy), v nejasných úsecích doplnit značení. Zrušit trasu ke Kotkovu pupku – viz Střetové body, S4.

Lichnice – hrad – je potřeba vyřešit parkování v oblasti Podhradí, zejména kolem hlavní silnice přímo v obci (nový záměr na vybudování parkoviště mimo obec), podpořit vyřešení WC a problémů s odpadky v oblasti zříceniny – podrobněji viz nástupní bod N1 a střetový S2.

Vyhlídky Dívčí kámen – nesměřovat sem další aktivity ani interpretaci, které odvedou pozornost návštěvníků a zvýší riziko úrazu. Skalní vyhlídka Rudov – odstranit z map, viz střetový bod S1.

Viz také Aplikační část – karta L2

A2 Bučina

Bukové lesní porosty, klidová zóna. Součást vymezeného biotopu vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců. I. a II. zóna CHKO.

Doporučení

Zachovat mimo značené trasy. Zatím sem větší množství návštěvníků nesměřuje, zelená KČT protíná oblast částečně, modrá vede mimo. Neoficiální doporučená cyklo kopíruje zelenou. Pokud by se doporučená cyklotrasa stala problematickou, odstranit ji z map.

Směřovat pozornost k blízkým návštěvníckým cílům mimo CHKO v oblasti Prachovic a Vápenného Podola – např. NS Kolem prachovického lomu, technické památky, zajímavosti spojené s geoparkem.

A3 Slavice – Kochánovicko – Krkanka-Strádovské peklo

Segment spojuje několik charakteristických cenných krajinných celků:

Severní část: Kochánovicko

Součást I. zóny CHKO, EVL Kochánovické rybníky a tůň, hodnotné lesní ekosystémy, výskyt zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů.

Střední část: Slavická obora

Komponovaná krajina, specifický krajinný ráz, její součástí je EVL Slavická obora a EVL Boušovka. I. a II.zóna CHKO, hodnotné lesní, luční i mokřadní ekosystémy, výskyt zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Klidová oblast. Změna provozního režimu a zvýšení intenzity využití návštěvníky není žádoucí.

Jižní část: PR Krkanka a PR Strádovské peklo

Rozsáhlý překryv s kategorií přírodní rezervace, s EVL Krkanka-Strádovské peklo a s I. zónou CHKO. Výskyt zvláště chráněných druhů. Klidová zóna. Vzhledem k vysoké přírodní hodnotě je zde záměr u PR Strádovské peklo zvýšit zákonnou kategorii ochrany na kategorii národní přírodní rezervaci (NPR). Zvýšení návštěvnosti, zejména ve Strádovském pekle, není žádoucí.

Doporučení obecné

Vždy řešit v návaznosti na sousední zóny B4 a B3 (vč. střetových bodů S9, S11, S12).

Má-li oblast fungovat a zůstat v dobrém stavu dlouhodobě, je potřeba zpracovat pro celou oblast (A3, B4, B3) podrobnější studii, která navrhne řešení vedení tras a provozu na nich, dopravy včetně parkování + využití a případný rozvoj návštěvnícké infrastruktury (viz Aplikační část – karta L4).

Prioritním cílem není zvýšit atraktivitu oblasti a konkrétních cílů v ní (!), ale vyřešit současné problémy, zvýšit bezpečnost pohybu návštěvníků v území a předcházet dalším konfliktům s ochranou přírody, památek a kvality života obyvatel v obcích.

V jednotlivých částech je však možné již nyní začít realizovat následující dílčí opatření:

Severní část: Kochánovicko

Vytváření dalších turistických cílů není žádoucí. Nedoporučovat propojení cyklo od Kočičího hrádku k Hlásce na Chlumu (po zelené KČT) a dále od Hlásky dolů k Pernému + od Křemencových skal k Pernému (po žluté). Viz Střetové body – S9.

Interpretace: u rybníků je naučná stezka LČR. Případná obnova stezky nabízí možnost většího obsahového posunu ke klíčovým sdělením KPNV při využití stávající infrastruktury. Na rybnících zvážit pozorovací místo nebo molo, mimo hranici EVL, u spodního rybníka (Hluboký). Záměr AOPK ČR: v prostoru bývalé střelnice (dnes EVL) provést revitalizace a pečovat o lokalitu formou pastvy. Pastva zde však bude přitahovat pozornost, stejně tak interpretace spojená s revitalizací, pro niž je potřeba zvolit vhodnou podobu – např. jedna z „edukačních ploch“ v rámci Rekreačních lesů, propojit s aktivitami DP (viz karty k DP, vzdělávacím plochám, programům a průvodcům v IPDP ŽH).

Střední část: Slavická obora

Zachovat klidový režim, jehož součástí je uzavírka obory po část roku. Všechny oficiální značené trasy jsou mimo hranice obory. V oboře existuje místní značení, které navádí návštěvníky v rámci obory. Tento systém je dostatečný: zachovat oboru bez oficiálních značených tras KČT a cyklotras + mít v rámci obory funkční systém tras, který pomůže návštěvníky udržet na trasách preferovaných LČR a AOPK ČR. Zrušit pro návštěvníky možnost přístupu přes oboru do údolí Chrudimky a Strádovského pekla (stačí zamčené brány).

Problematické parkování v Práčově (viz střetový bod S11) – řešit ve spolupráci s obcí. Zvážit vyhrazení jen pro místní. Hledat možnosti pro lokalizaci záchytného parkoviště jinde. Návštěvníci by pak dál pokračovali do obory pěšky nebo na kole.

Propagace obory a aktivity spojené s hřebčínem budou mít vliv na vývoj situace ve Strádovském pekle – spolupracovat s Národním hřebčínem Kladruby a LČR.

Prostor pro interpretaci, témata: obora jako součást komponované krajiny, tradice chovu koní, lovu, historie a případné přínosy těchto typů hospodaření pro krajinu.

Jižní část: PR Krkanka a PR Strádovské peklo

Jedno z nejcitlivějších míst v CHKO – velmi atraktivní, zatím není masivně navštěvováno, ale situace se rychle mění a výrazně ji zhoršilo zrušení obory ve Strádovském pekle a nárůst návštěvnosti související s Covidem19 v sezóně 2020. Návštěvnost ovlivňuje i blízkost velkých chatových osad a atraktivní turistické cíle v okolí (řeka Chrudimka, zřícenina Strádov, Keltská NS). Přestože zde nejsou oficiální cyklotrasy, oblast je cyklisty intenzivně využívána, mnozí je znají ze své účasti na cyklistických závodech jako Manitou Železné hory apod. Souběh s pěšími trasami a někde příkrý terén zvyšují riziko kolize s pěšími. Množství interpretace dostačující, nebudovat nic, co sem bude přitahovat další pozornost a návštěvníky v místě zdržovat. Umístit upozornění na režim v údolí Strádovského pekla na bývalou bránu obory (u Pekelského mlýna) a na ostatních přístupových cestách. Komunikovat s organizátory akcí o informacích pro účastníky a upozorňovat je na rozdíl závod vs běžná návštěva.

Opatření ve Strádovském pekle je potřeba řešit v souvislosti s přístupem přes Slavickou oboru (u Pekelského mlýna), od Práčova (žlutá KČT), z Pekla a od Drahotic (modrá, pak zelená KČT), od Libáně (zelená KČT a nezačtená, ale i pro cyklisty velmi pohodlná cesta údolím Libáňského potoka). Šířka cest je lákavá i pro rekreačního cyklistu. Někteří se pouští na trasy pro cykloprovoz nevhodné (strmý sráz po zelené ke zřícenině Strádova). Sledovat značky v mapách (např. mapy.cz), **neinzerovat Chrudimku v úseku mezi Křižanovicemi I a II jako vodácký terén. Nepropagovat v rámci tipů na výlet, Poďte s námi do přírody.**

Táboření, ohniště v areálu zříceniny Strádov – ohniště průběžně kontrolovat, nebezpečí požáru. S partnery ze strany obcí a hospodářů, případně dalších subjektů zvážit přístup k odstraňování ohnišť. Alespoň občas odstraňovat, případně nechat pouze 1 na dobře přístupném místě, kde je menší riziko požáru. Dohodnout se s TIC Nasavrky a lokalitu nepropagovat, rozhodně ne jako vhodné místo na piknik, nepodporovat zde akce, jejichž součástí by bylo zapalování ohně.

A4 Oheb

Zachovalé suťové a smíšené lesy v okolí zříceniny hradu Oheb, překryv s I. zónou CHKO, s kategorií PR. Hnízdiště výra velkého a puštíka obecného, potenciální hnízdiště sokola.

Doporučení obecné

Situace v oblasti vyžaduje komplexní řešení v souvislosti se zónou B2 (vč. střetových bodů S5, S6, S7).

Má-li oblast dlouhodobě fungovat a zůstat v dobrém stavu, je důležité zpracovat pro celou oblast kolem Seče podrobnější studii, která navrhne řešení vedení tras a provozu na nich, parkování + využití a případný rozvoj návštěvnické infrastruktury (viz Aplikační část – karta L1). Prioritním cílem přitom není zvýšit atraktivitu oblasti a konkrétních cílů v ní (!), ale řešit současné problémy, zvýšit bezpečnost pohybu návštěvníků v území a předcházet dalším konfliktům s ochranou přírody, památek a kvality života místních obyvatel.

I bez studie lze začít realizovat určitá dílčí opatření. Jejich účinnost však bude závislá na řešení lokality jako celku – minimálně je tedy nutné u dílčích opatření uvažovat o dopadech zvolených řešení na další části lokality + o efektivitě vynaložených prostředků.

Existuje zde starší záměr na zlepšení přístupu ke zřícenině Oheb (projekt ve spolupráci s LČR). Části z něj lze aktualizovat a využít – cílem je však řešit stávající problémy, ne zvyšovat atraktivitu lokality a nabízet aktivity, které návštěvníky zdrží v lokalitě ještě déle (!) – např. původně plánovaný altán zde tedy není vhodný, stávající typ posezení stačí.

Zlepšit orientaci v místě. Dořešit přístup a návaznost tras v oblasti kolem Ohebu. Je potřeba jednoznačně vyznačit kam v oblasti zříceniny chodit a kam ne – využít technická opatření jako obruby hlavních pěšin kolem zříceniny, které budou usměrňovat tok návštěvníků, i značení.

Ošetřit vstup do části mimo zříceninu na skalní ostroh, kontrolovat a neumísťovat tam keše, nesměřovat tam aktivity v rámci teambuildingu a dalších pobytových programů místních provozovatelů, hlídat propagaci vyhlídky a pohledů z těchto míst a vysvětlovat omezení vstupu do některých částí hřebene mimo zříceninu. Odstranit z map značky, které sem návštěvníky navádí (mapy.cz – umazat zkratku od silnice nahoru ke zřícenině, odstranit vzdálenější vyhlídkové místo na skalním ostrohu). Dohodnout se s Vyletak.cz (patří pod Seznam.cz) na to, aby dávali pozor na obsah videí, které jsou umísťovány do mapy.cz a nenaváděli návštěvníky tam, kam by chodit neměli.

Táboření, ohniště v areálu zříceniny – ohniště odstraňovat ve spolupráci s městem, případně nechat pouze 1 bezpečné na dobře přístupném místě. Průběžně kontrolovat, nebezpečí požáru. Nepropagovat jako vhodné místo na piknik, nepodporovat zde akce, jejichž součástí by byl táborák. Komunikovat s organizátory kurzů, teambuildingů, podchytit autokempy a Jezerku – dát informace.

Přístup na Oheb z okolí a parkování – zlepšit navigaci z parkoviště v Seči, projednat možnosti parkování u hotelu Jezerka (přístup na Oheb i NS Kozí roh – Jeřábka), značená modrá KČT. Držet se značených tras. Viz také nástupní body N4, N5, N6 a střetové body S5, S6, S7.

Jednou z možných variant přístupu na Oheb je vytvoření a přeložka modré značené KČT, která odvede část návštěvníků ne přes hráz, ale okruhem kolem autokempu a je minimálně kolizní. Začínala by na místní komunikaci p.č.1641/5, vedoucí kolem autokempu k úpravně vody. Zde by odbočovala vpravo

po pozemku p.č.1640 a 461 v majetku města Seč ke stávajícímu brodu na řece Chrudimce, kde by bylo třeba zbudovat jednoduchý dřevěný trémový most o délce cca 30 m. Pozemek p.č. 445/20 v majetku LČR na pravém břehu, se rozkládá až k sil. II/343. Těsně za mostem přichází zleva modrá KČT od 550 m vzdálené Markovy skály. Zde se lomí, po 60 m odbočuje vpravo a po 100 m opět vpravo, odkud stoupá k rozcestníku Pod Ohebem. V místě posledního zalomení by mohla pokračovat přímo 230 m, kde nyní odbočuje cesta vlevo, která po cca 400 m dosahuje sil. II/343 v místě odbočení místní komunikace do obce Ústupky. Od hlavní silnice pak pokračuje lesní komunikace souběžně s uvedenou místní komunikací. Po 130 m ústí do lesní cesty vpravo, ta po 740 m přichází k rozcestníku Oheb – zřícenina. Konzultovat s KČT a zvážit přeložení modré, resp. zelené do této trasy. Současný přístup má délku 1,6 km, tato navrhovaná varianta 2,4 km.

V sezónu a při zvýšené návštěvnosti je na Ohebu vhodná přítomnost strážce přírody či toulavého průvodce, který bude dohlížet na chování na lokalitě a poskytovat příležitostný výklad k místu.

Interpretace: Umístit vysvětlení omezení – proč jsou potřeba, komunikovat upozornění na omezení týkající se vjezdu cyklistů (zejména ze strany po hřebeni od Ústupků). Toulavý průvodce.

A5 Krásné – Bojanov

Rozsáhlý komplex přírodě blízkých lesů, vysoké zastoupení bučin, součástí segmentu PR Vršovská olšina a PR Vápenice. Překryv s I. a II. zónou CHKO. Součást vymezeného biotopu vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců. Zvyšování návštěvnosti není žádoucí – klidová zóna.

Doporučení

Vzhledem ke kvalitě zachovalých porostů bučin – záměr OP vyhlásit zde ještě jednu lesní rezervaci. V Polánce základní infrastruktura existuje (NS Polánka, parkovací plocha v obci, značení, směrovky). **NS není vhodná pro masovou turistiku.** Při zvažování záměrů opravy NS, které mohou vést k nárůstu počtu návštěvníků, je nezbytné konzultovat s obcí a místními obyvateli Polánky, zda to chtějí. Část trasy stezky v lese je potřeba lépe vést, musí být jasná pěšina. Zlepšit orientaci, zlepšit interpretaci (teď je stejný text v obci i na konci stezky).

Vršovská olšina je citlivá na zátěž – prameniště, bledule. Přístup pěšky. Přímo k bledulím cesta nevede. Vyřešit otázku parkování – **doporučit, kde parkovat v případě návštěvy.** Upozornit na stav porostů v souvislosti s kůrovcem – bezpečnost při průchodu lesem. Doporučený režim vstupu: s průvodcem. Budování jakékoliv infrastruktury musí být úměrné využití (sezónní záležitost – 14 dní bledule). V dobu, kdy je to aktuální, se v oblasti více pohybovat – lokalita vhodná pro toulavého průvodce (dohlíží na místo/informuje).

Zlepšit základní orientaci z obce (NS, trasy k oběma rezervacím), nezahušťovat síť tras.

A6 Strádovka

Největší rybník v CHKO s navazujícími mokřadními loukami. PR Strádovka, EVL Hubský-Strádovka, I. zóna CHKO, výskyt zvláště chráněných druhů, včetně jeřába popelavého a orla mořského. Částečný překryv s vymezeným biotopem vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců.

Doporučení

Není vhodné zvyšovat návštěvnost. Oblast je dostupná, ale důležité je zachovat stávající režim. Oblastí prochází cyklotrasa 4115, kterou využívá i navržený místní turistický cyklookruh z Trhové Kamenice. Každoročně kontrolovat v mapách (mapy.cz, cykloatlas) vedení doporučených tras, nevhodné ve spolupráci s vydavateli map a tvůrci turistických tras a tipů na výlet zrušit nebo odklánět.

Interpretace: lokalita vhodná pro příležitostnou prohlídku s průvodcem v rámci akcí pro veřejnost.

A7 Petrkovy

Komplex rozsáhlých lesů, klidové území bez větších sídel, významný překryv s vymezeným biotopem vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců. Součástí PR Hubský, I. zóna CHKO Petrkovské rybníčky. Klidové území pro velké savce.

Doporučení

*Není vhodné zvyšovat návštěvnost. 2 oficiální cyklotrasy, ale množství lesních cest, houbařské místo Chrudimí a Pardubic – tj. větší omezení vstupu není reálné. **Nesměřovat sem** však **další rozvoj, nerozvíjet další trasy a další infrastrukturu.** Držet se značených tras, nevyznačovat doporučené. Nevhodné vedení doporučených tras ve spolupráci s vydavateli map a tvůrci turistických tras a tipů na výlet odklonit.*

A8 Chuchelská stráň

Stejnomená přírodní památka, II. zóna CHKO. Jižní stráň s hodnotnými travinobylinnými společenstvy. Zachovalý starý sad.

Doporučení

Není vhodné poutat pozornost, zachovat stávající režim mimo značené trasy. Prohlídka spíše příležitostně s průvodcem.

Interpretace: potenciál ke komunikaci tématu pestré krajiny ve vazbě na geologii, geomorfologii a způsoby hospodaření.

A9 Polom

Komplex rozsáhlých lesů, klidové území, významný překryv s vymezeným biotopem vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců. Součástí PR Polom, která chrání jedinečnou ukázkou přírodě blízkých jedlobukových lesů vyšších poloh CHKO. I. a II. zóna CHKO. Zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů. V lesích se kvůli kůrovcové kapacitě bude v následujících letech intenzivně těžit.

Doporučení

Není vhodné zvyšovat návštěvnost. Doporučený režim pohybu: po vyznačených cestách. Spadené stromy a neprůchodný terén v některých místech pomáhají udržet návštěvníky na cestách.

Přestože se v oblasti bude těžit, je důležité neobětovat tuto oblast a neotvírat ji trvale více např. pro sportovní cykloaktivity a aktivity, které odvádějí uživatele mimo značené trasy, ale zachovat ji jako klidovou zónu. Režim bude důležité udržet i v době, než nově vysázené porosty dorostou.

Oficiální cyklotrasy vedou po obvodu, včetně mezinárodní Eurovelo 4, ale uvnitř zóny jsou 3 doporučené cyklotrasy, všechny značené jako obtížný povrch. Dohodnout odstranění/přeložení doporučených tras ve spolupráci s vydavateli map a v konzultaci se zástupci zájmové skupiny cyklistů. Tam kde cyklisté (byť neoficiálně) využívají trasy pro pěší (zelená KČT přes Polom), je zvýšené nebezpečí kolize s pěšími.

Upozornit na omezení pohybu také v souvislosti s probíhající těžbou provozovatele větších rekreačních objektů v oblasti Horního Bradla (soustředění apod.), směřovat aktivity mimo zóny A.

Interpretace: *obnova lesů, využít unikátní projekt 50 ha výsadby jedle, klenu. Z hlediska lesnické veřejnosti zajímavé, spíše ale pro specializované exkurze. Není vhodné pro masovou turistiku. Pralesní porost na Polomu odolává kůrovcové kalamitě, proto je to zajímavá ukázková lokalita.*

A10 Upolíny u Kamenice

Součást stejnojmenné PP, II. zóna CHKO. Výskyt zvláště chráněných druhů včetně unikátního glaciálního reliktu vrby borůvkovité. Větší zpřístupnění není žádoucí.

Doporučení

Vrba borůvkovitá je jeden z nejcennějších druhů CHKO, proto není vhodné zvyšovat návštěvnost, nepropagovat jinak než v rámci odborných exkurzí s průvodcem. Odvést pozornost k jiným atraktivitám v okolí – např. nedaleké lomy (žlutá turistická).

A11 Spálava

Součást stejnojmenné PR. I. zóna CHKO, zachovalé bukové lesy, pestrá geomorfologie, skalní výchozy, hnízdiště výra velkého. Větší zpřístupnění není žádoucí.

Doporučení

Nerozšiřovat síť stezek, držet se značené zelené trasy KČT.

A12 Buchtovka

Vlhké a mokřadní louky s mimořádnou biodiverzitou, součástí segmentu je PP Buchtovka. I. zóna CHKO. Výskyt zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Větší zpřístupnění není žádoucí.

Doporučení

Nesměřovat sem výletní trasy, nepropagovat jako cíl. Pouze v rámci příležitostných exkurzí s průvodcem.

A13 Maršálka

Rašelinné a vlhké louky, překryv se stejnojmennou PR, I. zóna CHKO, EVL Maršálka. Výskyt zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. Větší zpřístupnění není žádoucí.

Doporučení

Nesměřovat sem výletní trasy, nepropagovat jako cíl (v budoucnu možná změna, viz dále případná revitalizace). Pouze v rámci příležitostných exkurzí s průvodcem.

Na cykloatlas.cz je po silnici dotýkající se rezervace vedena větev trasy 4187, která v mapách.cz není.

Na rezervaci se upozorňuje panelem MZCHÚ, který přitahuje pozornost projíždějících cyklistů – nejsou zde oficiální cesty, neměla by být tedy přístupná minimálně na kole – upozornění je možné doplnit na konstrukci panelu nebo do informací pro cyklisty v CHKO obecně.

Do budoucna existuje zde záměr na odstranění meliorací a na vytvoření tůní. Pokud by se realizoval, lokalita bude vhodným místem, kde ukazovat eliminaci důsledků plošného odvodnění – příklad dobré praxe pro hospodáře a vlastníky pozemků.

A14 Svatomariánské údolí – Stavenov

Zachovalá niva řeky Doubravy, přírodě blízká geomorfologie koryta, klidové území. Překryv s PR Svatomariánské údolí, I. zóna CHKO, Výskyt ZCHD. Součástí rybník Stavenov s navazujícími mokřadními biotopy. Větší zpřístupnění není žádoucí.

Doporučení

Přístup spíše příležitostně formou exkurzí s průvodcem.

Tuto lokalitu vždy řešit v souvislosti se zónou A15, B6, částečně B2 a trasami a provozem v oblasti Chotěboře celkově, včetně oblasti mimo CHKO. Jde o zajímavou lokalitu, kam mohou být snahy směřovat část návštěvníckého provozu, aby se odlehčilo Údolí Doubravy (viz A15). Nerozšiřovat cestní síť uvnitř lokality (propojení tras), která by zvýšila přístupnost lokality a vedla k většímu tlaku na její využití.

A15 Údolí Doubravy

Unikátní geomorfologie kaňonovitého údolí řeky Doubravy. PR Údolí Doubravy, I. zóna CHKO. Cenné suťové lesy na údolních svazích. Součástí je i PP Písničky u Sokolovce. Výskyt zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů. **Bez odpovídajících opatření týkajících se režimu provozu je nárůst návštěvnosti v této lokalitě nežádoucí.**

Doporučení

Atraktivní, intenzivně navštěvovaná oblast se značenými trasami (zelená, červená KČT).

Na stávající režim pohybu návštěvníků bude mít výrazný vliv propagace lokality a rozvoj dalších aktivit ve mlýně (Horní Mlýn). Záměry zahrnují školu, případně parkoviště s větší kapacitou v blízkosti lokality Horního Mlýna, občerstvení, ubytování. **Způsob a intenzita využití Horního Mlýna s sebou ponese tlaky na budování doprovodné infrastruktury** (např. v souvislosti s fungováním školy či ubytovacího zařízení).

Každý z jednotlivých kroků má svá pozitiva i úskalí. Je potřeba zvážit jejich dopady na lokalitu, i kumulativní efekt jednotlivých kroků a dlouhodobý dopad. Např. vybudování většího parkoviště v okolí zcela přirozeně zvýší přístupnost lokality, ale tím i její návštěvnost a tlak na další rozvoj infrastruktury a služeb, což ve výsledku může být díky kumulativnosti vlivů nežádoucí. Provoz školy umožní kvalitní výuku a osvětu přímo v přírodě, ale využívání lokality v rámci školní výuky znamená pro lokalitu stálou přítomnost dětí a intenzivnější využití problematického území. S ubytovacími kapacitami je spojena možná změna využití v budoucnu a v citlivém místě tak vznikne další objekt s ubytovací kapacitou a pobytovými návštěvníky.

Z tohoto důvodu doporučujeme spolupráci AOPK ČR s Městem Chotěboř a okolními obcemi, provozovatelem objektu Horního Mlýna a případnými dalšími poskytovateli služeb, kteří přímo ovlivňují provoz v lokalitě – např. v Bílku či Chatě Doubravka, dále s Geoparkem ŽH a destinačními managementy. Snažit se dosáhnout dohody a přijatelné varianty režimu provozu v této lokalitě – pokud zde budou provozovány objekty a služby, v jakém rozsahu a zaměření, jak lokalitu vhodně prezentovat, aby nevzbuzovala větší očekávání a nezvyšovala nadále návštěvnost.

Více také Aplikační část – karta lokality L3.

Doporučovat lokalitu PR Doubrava pouze pro pěší. Lokalita nevhodná pro cykloprovoz. Vysoké riziko kolize s pěšími a zranění. Informovat v tomto ohledu návštěvníky, nenavádět sem cyklisty.

Chotěboř se snaží intenzivně rozvíjet cestovní ruch a vytvořit z města turistický cíl. S tím souvisí i budování cyklostezek a rozšiřování sítě tras mimo údolí Doubravy a mimo CHKO. Součástí je záměr postavit cyklostezku z Chotěboře do Bílku + navázat kyvadlovou dopravou: návštěvníci si půjčí kolo z Chotěboře do Bílku (tam by ho mohli vrátit) a pak by došli zpátky, což by podpořilo vhodný režim využití lokality, tj. pro pěší. Trasy, které vedou mimo údolí Doubravy do B6 – viz B6.

Interpretace: Údolí Doubravy – NS Údolím Doubravy, nedávno obnovená. Lokalita vhodná pro prohlídku s průvodcem, tematicky potenciálně pro komunikaci témat spojení vody a geologie, nejcennějších lesů na svazích údolí vodních toků, význam zdrojů vody pro zásobování oblasti.

Plochy B

Obecný směr rozvoje

Pro zachování chráněných fenoménů je nezbytné:

- **AKTIVNĚ USMĚŘNOVAT NÁVŠTĚVNÍKY** v daném místě, ale i celkově na území CHKO a před příjezdem do území (formovat očekávání),
- **PROVÁDĚT OPATŘENÍ K OMEZENÍ POČTU NÁVŠTĚVNÍKŮ** tam, kde hrozí překročení hranice únosnosti pro danou přírodní lokalitu,
- **PŘÍZPŮSOBIT PROPAGACI ÚZEMÍ** tak, aby zohledňovala uvedené limity využití jednotlivých ploch B a kvalitu návštěvnického zážitku.

Popis jednotlivých segmentů

U jednotlivých segmentů (lokalit) jsou popsány důvody zařazení do této kategorie. Segmenty byly vymezeny na základě: **a)** stávajících dochovaných přírodních biotopů, maloplošných zvláště chráněných území, výskytu zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin – zejména předmětů ochrany evropsky významných lokalit, klidových oblastí důležitých pro zachování populací velkých savců, významu těchto částí krajiny v Územním systému ekologické stability (ÚSES), **b)** míry současného využívání návštěvníky, **c)** předpokladů budoucích záměrů s ohledem na nástupní místa a nové záměry v blízkém okolí. **Dále sem byly zahrnuty d) segmenty potenciálně velmi vhodné pro interpretaci**, kde však není možné míru návštěvnosti do budoucna objektivně odhadovat.

Kódy s čísly indikují segmenty v doprovodné mapě. MAPA viz Přílohy. N = nástupní a S = střetový bod.

POZOR: "buffery"/nárazníková pásma ploch B jsou i uvnitř zón A, a to podél turistických tras, vždy na 10 m po obou stranách cesty, kam se dá umístit např. panel či lavička apod. **V mapách to zobrazeno není,** v tomto měřítku by to nebylo vidět a příprava v GISu je pracná. V případě potřeby to AOPK ČR do map limitů promítne později.

B1 Zbyslavce – Rudov-Žlebské Chvalovice

Geomorfologicky výrazně členitá krajina s prudkými svahy železnohorského hřbetu. Vysoké zastoupení rekreačních objektů v obcích. Lesy aktuálně silně zasaženy kůrovcovou kalamitou.

Doporučení

Cíl opatření v oblasti: odlehčit cenné zóně A1

Pěší, návštěvníci Lichnice a podobných cílů (přijedou autem, prohlídnou, jedou dál). Z Lichnice a Hedvičiny rokle se návštěvníky odlákat nepodaří, **cílem je rozložit návštěvnost v čase.** K tomu mohou sloužit alternativní cíle v této oblasti. Zajímavosti existují: např. kolem Lipovce a Licoměřic těžba, historie, vypálená obec, vyschlá studna, staré tvrziště, sady, třešňovky i migrační koridor pro teplomilné organizmy, dlouhá mez, památník tornáda. Jeden z nástupních bodů do území by mohl být u Lipovce u točny (důležitá je však dohoda s místními). Z Lipovce se nabízí procházka na Lichnici a zpět. **Jakákoliv vzniklá interpretace těchto potenciálních turistických cílů by měla podpořit Klíčová sdělení KPNV.**

Cyklisté – oficiální trasy značeny nejsou, neoficiální, doporučená na cykloatlase.cz kopíruje severojižně modrou a červenou KČT (Březinka, Rudov) a vzniká síť zpevněných cest v souvislosti s těžbou kůrovcem napadených lesů. **Cílem je nabídnout** ve spolupráci se zástupci cyklistů **trasu, která umožní průjezd územím, u souběhu s pěšími trasami najde alternativní trasu, která se vyhne pěším trasám minimálně v úzkých a strmých úsecích.** K přilákání na alternativní cyklistické trasy využít výhledy do krajiny, které se po těžbě objeví.

Hledat v oblasti vhodná místa na parkování (i mimo CHKO), kde může návštěvník odstavit auto a vyrazit na cyklovýlet – např. Prachovice, stávající parkovací plochy u lomu.

Interpretace: v oblasti lesů a lesů po těžbě se zaměřit na témata lesy a těžba, krajina po těžbě, eroze, náchylnost monokultur na poškození

B2 Seč – Horní Bradlo

Údolí řeky Chrudimky mezi Horním Bradlem a Sečí. Intenzivně využívaná rekreační oblast, zejména v letních měsících. Součástí je několik segmentů II. zóny CHKO. Krajinářsky hodnotné území zahrnuje i část tzv. Dlouhé meze mezi Běstvinou a Jeřišnem. Klidové území v okolí osady Přemilov, poslední místo na Chrudimce bez chatařské zástavby, které je potřeba zachovat. Značná část lesních porostů v oblasti v současné době zasažená kůrovcovou kalamitou.

Doporučení

Vždy řešit v kontextu dotčených zón A, pohyb návštěvníků v této oblasti souvisí především se Sečí.

Cíl opatření v oblasti:

1) zachytit návštěvníky a sloužit jako ochrana pro cenné zóny A

Ve vazbě na A2 – podpořit zachování klidové oblasti A2, přes B1 vést tranzitní trasy, které navedou návštěvníky dál k turistickým cílům ve směru Prachovice, Vápenný Podol

Ve vazbě na A5 a A9 – podpořit zachování klidových oblastí A5 a A9

Směřovat sportovní a další pobytové aktivity do zóny B2 a mimo, nesměřovat je do A. Horní Bradlo je bývalá rekreační oblast, s objekty s velkou ubytovací kapacitou. Pokud budou opraveny, tak i velkým potenciálem pro rekreaci. V návaznosti na rozvoj může být potřeba usměrnit do budoucna. Případně pak i směřovat toky návštěvníků pomocí naučné stezky či trasy (i virtuální). Oblíbená lokalita pro pořádání sportovních soustředění, hlasité společenské akce do rána – důležité komunikovat s provozovateli (viz také A9).

Ve vazbě na A8, 11 – podpořit zachování minimální pozornosti u A8 a A11

Přemilov – zachovat jako klidovou oblast

Památné stromy – sledovat parkování návštěvníků při jejich návštěvě, a pokud začne působit problémy, bude potřeba řešit. Jasně komunikovat, kde při návštěvě parkovat. Klokočovská lípa – plot po dohodě s obcí.

2) nabídnout návštěvníkům alternativy k nejvytíženějším místům jako Oheb

Pro návštěvníky Seče, kteří jedou za Sečí jako turistickým cílem, nemají zájem více se po území pohybovat ani tematicky něco objevovat a pohybují se hlavně pěšky v okolí přehrady, tj. jsou více v odpočinkovém módu: nabídnout např. virtuálního průvodce, trasu v okolí přehrady.

Pro ty, kdo jezdí poznávat: využít technických a kulturních památek jako alternativy k přírodním lokalitám. Jsou ale i cíle, které se dají nabídnout pro zájemce o procházky a přírodu: např. Běstvína – Javorka – Kubíkovy duby – okruh po značených trasách, část NS Krajem Železných hor. Stezka Kozí roh – Jeřábka. Dobře komunikovat nástupy na stezku a parkování.

Interpretace:

Kozí roh – Jeřábka: obnova, les; Seč: voda v souvislosti s vodními díly; Přemilov a okolí: důležitost památných stromů v krajině; stezku Krajem Železných při případné obnově zaměřit více na krajinu

B3 Krásné-Javorné-Polánka- Libkov

Krajinářsky hodnotné území „náhorní plošiny“ ohraničené na jihu a severu údolím řeky Chrudimky. Drobná sídla se zachovalou urbanistickou strukturou, vysoký podíl mimolesní zeleně. Pestrá mozaika luk lesů a polí. Součástí několik segmentů II. zóny CHKO a také přírodní památka Polánka.

Doporučení

Cíl opatření v oblasti:

Zachytit návštěvníky a sloužit jako ochrana pro cenné zóny A, zejména A3

Hledat stávající a vytvořit nové cíle, které by odvedly pozornost od rezervací – zejména Strádovského pekla. Nabídka v této oblasti by mohla odlehčit i Seči, ale bude sem návštěvníky lákat přes zónu A5, je tedy potřeba doporučit tranzitní trasu.

Jako nástupní bod i pro novou nabídku zachovat Nasavrky, kde je infrastruktura i informační centrum.

Využit stávající infrastruktury tematicky spojené s Kelty (kde není konflikt – problematická je část NS od rozcestníku do Pekla (modrá)), **včelami** (parčík a arboretum u učiliště) a kaštany (Kaštanka).

Potenciálem z hlediska geologie a přírodního dědictví je **bývalý lom** mezi Libkovem a Bojanovem (obrovský, ale dnes neviditelný) – pozůstatky po těžbě materiálu na Sečskou přehradu, vytvořit průsek, kudy dříve vedla lanovka. Pokud by se podařilo převést jako lesy zvláštního určení, odlesnit dno lomu. Původní technické památky. Tematicky možnost prezentovat spojení geologie, vody a živé přírody a člověka. Je zde prostor i na parkoviště. Vznikl by tím však turistický cíl, který by do této oblasti návštěvníky přitahoval, trávili by zde pravděpodobně více času a vyhledávali další cíle v okolí. Je tedy potřeba zvážit, zda je to žádoucí a konzultovat s dotčenými obcemi.

Zvážit případné vytvoření cyklotrasy za výhledy kolem Nasavrky, výhledy z náhorní plošiny, po asfaltkách. Pouze nekonfliktní místa výhledů kolem Libkova a Nasavrky, pozor na souběh s pěšími trasami KČT (např. po modré z Nasavrky na Bojičku určitě NE).

Cyklo: vedení cyklotras po pěších KČT není vhodné mimo zpevněné cesty či na strmém stoupání/klesání. **Celý úsek po modré z Nasavrky přes Peklo až po Drahotice zrušit v mapách jako cyklo** (dnes je jako doporučená trasa značená na cykloserveru) a na přístupech označit. Nedoporučovat Keltskou NS jako cyklo, nebo vytvořit pro cyklo alternativní trasu, vysvětlovat proč.

Interpretace: využít při obnově infrastruktury možnost dát interpretaci více do souladu se sděleními z KPNV, včely – rozvíjet spolupráci s učilištěm, doporučovat návštěvníkům jejich stávající interpretaci; Keltové, náhorní plošina, historie osídlení, zpracování surovin – rozvíjet spolupráci s Boji, zejména možnost propojení s environmentálními tématy, viz např. Allarova stezka.

B4 Podhůra a Slatiňansko-Slavicko

Svým charakterem jde o ochranné pásmo cenné zóny A3 (viz). Část segmentu je památkově chráněna a je součástí Krajinné památkové zóny Slatiňansko-Slavicko. Území zahrnuje kvalitní bukové a smíšené lesy v okolí vodních nádrží Křižanovice I a II. Dále Rekreační lesy Chrudim (Podhůra) s mnoha turistickými cíli. Specifikem je existence několika chatových osad. Celý segment je intenzivně využíván cykloturisty a tlaky na jeho intenzivnější využití nadále rostou.

Doporučení

Situaci v oblasti je nutné vždy řešit komplexně, v kontextu sousedních zón A3 a B3.

Cíl opatření v oblasti:

1) přizpůsobit zde toky návštěvníků a přispět k ochraně cenné zóny A3

2) usměrňovat intenzitu rozvoje v oblasti Podhůry

Souvislost s A3 – viz popis zóny A3.

Využít celou oblast B4 a vhodné turistické cíle v ní k úpravě obrazu území (soulad se sděleními a limity KPNV) **a usměrnění očekávání návštěvníků.** Turistické cíle, které mohou v komunikaci s návštěvníky pomoci, jsou např. Zámek Slatiňany, Muzeum starokladubského koně, Slavická obora, cíle v Rekreačních lesích a připravované návštěvnické středisko CHKO Železné hory (**Dům přírody Železných hor** – zatím ve stádiu záměru) na Podhůře (viz také KPNV – Interpretální plán Domu přírody). Komunikovat i o zajímavostech v okolí, ale mimo CHKO – např. třešňové sady pasené koňmi.

Směrování návštěvníků pomocí sítě tras v této oblasti významně ovlivňuje toky návštěvníků a intenzitu provozu v celé oblasti B4 a A3. Proto je důležité:

- **nenavádět trasy do A3** (ve Slavické oboře v A3 už síť tras je, tu nerozšiřovat – viz doporučení k A3)

- **revidovat doporučené cyklotrasy i další trasy, ať už je vytváří kdokoliv**, vydavatelé map či destinace nebo informační centra a provozovatelé turistických cílů. Postupovat ve spolupráci s destinačním managementem, Geoparkem ŽH a hlavními informačními centry a turistickými cíli v okolí.

- **nevytvářet uvnitř území B4 nové turistické cíle**, které povedou ke koncentraci návštěvníků na nevhodných místech a prohloubí stávající problémy (nelegální parkování, porušování zákazů vjezdu, vandalismus, odpadky, navádění cyklotras na trasy pro pěší a nebezpečí úrazu apod.).

Parkování pro návštěvníky je potřeba řešit komplexně, na východní, severní i západní straně B4. Viz také Nástupní body, Střetové body (odbočka ke Švýcárně, křižovatka U kříže u Kochánovických rybníků, parkování pod Monakem) – viz S8, S9, S10.

B5 Trhovokamenicko

Podhorský typ krajiny s mozaikou převážně lučních a lesních ploch. Výskyt chřástala polního, reliktů mokřadních rašelinných luk. Specifikem segmentu prostor zatopených žulových lomů SV od Trhové Kamenice. Zachovalá drobná sídla. Součástí PR Zubří s předpokládanou budoucí pastvou velkých kopytníků.

Doporučení

Řešit i v souvislosti s CHKO ŽV a oblastí Veselého kopce.

Cíl opatření v oblasti:

1) zachytit návštěvníky a sloužit jako ochrana pro cenné zóny A

Ve vazbě na A6, A7, A9, A10, A12 – nabízet alternativní cíle, rozptýlit návštěvníky po území

2) usměrňovat intenzitu rozvoje v oblasti Trhové Kamenice a Hlinska

Trhová Kamenice v posledních letech intenzivněji rozvíjí turistiku, vznikají a někde jsou i v terénu vyznačovány nové trasy. Navazuje na areál Veselého kopce v sousední CHKO Žďárské vrchy, což je už nyní masivně navštěvované místo. Oblast je tedy potřeba vždy vnímat i v kontextu CHKO Žďárské vrchy.

Revidovat doporučené cyklotrasy v mapách, zejména tam, kde je souběh s pěší trasou, revidovat místní trasy a tipy na výlet – nevhodné odklonit či odstranit. Nové trasy musejí být vyznačeny se souhlasem CHKO a vlastníků.

Nezbytná je spolupráce s Trhovou Kamenicí a obcemi v této oblasti (dohoda o možnostech vyznačování tras, vytváření nových cest, řešení parkování v zákazech vjezdu). Je nutné podchytit akce na lomech (profi potápěči, masové koupání) – ve spolupráci s pořadateli a obcemi.

B6 Podmoklany - Libice nad Doubravou

Krajina v povodí potoka Cerhovka. Různorodá a pestrá kulturní krajina. Část hlavního železohorského hřbetu mezi Horním Studencem a Libicí nad Doubravou. Součástí je vyhlídka Štikov. V zóně leží i hodnotný lesní komplex Cerhovky a 2 citlivé, cenné mokřadní lokality v blízkosti Podmoklan. Specifickou oblastí v rámci segmentu je okolí Chotěboře se zvýšenou turistickou zátěží (zejména Údolí Doubravy – viz A15).

Doporučení

Vždy řešit v kontextu zóny A15 a situace kolem Chotěboře celkově (i mimo CHKO).

Cíl opatření v oblasti:

1) sloužit jako ochrana pro A15

2) usměrňovat intenzitu rozvoje v oblasti Chotěboře

Kromě atraktivní Údolí Doubravy (A15) nejde zatím o turisticky intenzivně využívanou oblast, což se ale může rychle změnit v souvislosti se záměry Chotěboře výrazněji turistiku rozvíjet. Většina obcí v oblasti má také snahu se turisticky rozvíjet.

Do oblasti lze odvádět část návštěvníků z Údolí Doubravy a směřovat je dál do volné krajiny.

Cykloturistika – MAS Podoubraví vytvořilo síť tras s nástupním místem v Chotěboři. Dostupná je i z Libice nad Doubravou. Většinou využívá stávající cesty a síť značených cyklotras, nicméně je potřeba vedení tras prověřit a případné konflikty se zájmy ochrany přírody odstranit. Dále každoročně kontrolovat i jinde v mapách (mapy.cz, cykloatlas) vedení doporučených tras v této oblasti a nevhodné ve spolupráci s vydavateli map a tvůrci turistických tras a tipů na výlet zrušit nebo odklánět.

Vhodná i pro pěší turistiku – pokud zde budou pěkné trasy s výhledy. Vytipovat výhledová místa. Prezentovat se dá vyhlídka na Štikově, i rozhledna na trase zdařilé okružní NS Sobiňov, nebo Vestec. Pěkné výhledy jsou i z Koukalek (skály) – dříve v lese, dnes vytěžené. Vyhledávaná lokalita, lezení, paintball. ALE vlastník zde nechce zvyšovat návštěvnost. Propagovat pouze bude-li souhlasit vlastník.

Do mokřadních rezervací (Zlatá louka, Mokřadlo) doporučený vstup pouze s průvodcem.

Interpretace: prezentovat zejména krajinu (rozmanitost, vazba na geologii a geomorfologii, klima, hospodaření), využít pohledů na krajinu a toho, co návštěvník může v krajině skutečně vidět. Výhledy prezentovat ne jako nej-, ale jako neobvyklé, protože dokreslují charakter zdejší krajiny (nepřekvapí výškou, ale spíš pohledy do okolních rovin – viz Klíčové sdělení 2c). Pokud bude prezentována voda, pak by měla vhodně doplňovat interpretaci v Údolí Doubravy a potenciálně na Seči, ne témata dublovat. Soustředit se na vazbu voda a krajina, zadržování vody v krajině, vodní režim, případné revitalizace.

Nástupní body

Na celém území CHKO je zakázáno vjíždět a setrvávat motorovými vozidly mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody. Nicméně auta jsou často odstavována na plochách, které nebyly vyhrazeny se souhlasem orgánu ochrany přírody, což někde způsobuje problémy, někde ne. V území je řada míst, která jsou jako nástupní body využívána, ale na nichž je parkování nevhodné a způsobuje **střet se zájmy ochrany přírody** a někdy i zájmy samotných obcí, vlastníků pozemků a hospodářů, jsou uvedena v další části (viz **Střetové body**).

I oficiální parkovací plochy často **postrádají zázemí pro návštěvníky** (zejména toalety). **Parkoviště** na nástupních bodech **nejsou většinou s výjimkou měst a oblíbených turistických cílů zpoplatněna.**

U jednotlivých nástupních bodů je zmíněn i současný problém, který je potřeba v souvislosti s ochranou fenoménů i provozem dané lokality řešit. Při výběru bylo důležité **zvážit a) funkci nástupního bodu v daném území (i širší oblasti kolem) a b) případné alternativy. Všechny nástupní body, které mají parkovací plochy, byly zvoleny tak, aby nebyly přímo v rozporu s limity využití území uvedenými u ploch A a B. Některé nástupní nemají parkovací plochy, ale jsou důležité z hlediska umístění informací o režimu pohybu návštěvníků v dané lokalitě (např. Údolí Doubravy).**

Čísla indikují nástupní body v doprovodné mapě.

Obecný směr rozvoje a doporučená infrastruktura:

Problematiku parkování a dopravy je potřeba vždy vnímat a řešit komplexně, v kontextu větších celků (viz také popisy ploch A a B), protože situace v jednom konkrétním místě bude ovlivňovat dění na jiných místech v území.

Je třeba **dobře plánovat kapacitu parkovišť** na jednotlivých nástupních bodech s ohledem na kapacitu atraktivit a **hájit je v územních plánech obcí.**

Pro snazší rozhodování o důležitosti bodu a případném umístění infrastruktury jsou **nástupní body rozděleny do 3 skupin:** body **hlavní**, body **doplňkové** (většinou fungující dočasně) a body **vedlejší**. Pro jednotlivé skupiny je zde doporučena základní infrastruktura. V případě, že se infrastruktura v některém místě liší, je to uvedeno přímo v navazujícím popisu u konkrétního nástupního bodu:

- **HLAVNÍ nástupní body:**

N2 – Třemošnice, N5 – Seč hlavní parkoviště u hráze, N9 – Nasavrky, N11 – Podhůra, N12 – Slatiňany, N19 – Trhová Kamenice, N22 – Veselý kopec parkoviště, N24 – Chotěboř.

Doporučená infrastruktura:

- **kapacitní parkoviště**
- **kontejnery na odpad**
- **zázemí (WC)** – minimálně v dosahu (např. veřejné WC ve městech apod.)
- **informační infrastruktura** (mapa + pravidla chování v CHKO + základní informace o CHKO – minimálně ve smyslu hlavního sdělení).

- **DOPLŇKOVÉ nástupní body:**

Slouží v případě, že jsou zaplněna hlavní parkoviště v turistických cílech.
Zatím v CHKO nebyly takto žádné označeny (stav 2020).

Doporučená infrastruktura:

- **parkovací plocha**
- **zajistit možnost odložit odpad** (stačí přechodně, např. igelitové pytle na odpad)

- **VEDLEJŠÍ nástupní body:**

Místa na turistických trasách a poblíž turistických tras, odkud se do terénu vyráží.

N1 – Podhradí, N3 – Kraskov hotel, N4 – Seč náměstí, N6 – Ústupky-Jezerka, N7 Na Pilce (NE jako parkoviště), N8 – Horní Bradlo, N10 – Nasavrky Země Keltů, N13 – Slatiňany nádraží, N14 – Slatiňany v Kaštance, N15 – Rabštejnská Lhota, N16 – Monaco, N17 – Kochánovice, N18 – Hluboká SKI, N20 – Zubří rozhledna, N21 – Dlouhý (NE jako parkoviště), N23 – Libice nad Doubravou, N25 a N26 – Údolí Doubravy: Horní mlýn a Chata Doubravka (NE jako parkoviště), N27 – Bílek zastávka, N28 – Sobíňov nádraží.

Doporučená infrastruktura:

- **Parkovací plocha, bez zázemí**
- **kontejnery nebo jiná možnost odložit odpad**
- **informační infrastruktura** (mapa + pravidla chování v CHKO + základní informace o CHKO – minimálně ve smyslu hlavního sdělení)
Pokud jsou vedlejší nástupní body blízko sebe (např. v jedné obci a návštěvník musí kolem druhého bodu projít, nemá smysl na oba umístit mapu a pravidla

Popis jednotlivých bodů

Nástupní místa jsou v číselné řadě seskupena podle umístění v zónách, pro jednodušší hledání v mapě. Neznamená to však, že by obsluhovaly jen uvedenou zónu, protože některé leží na hranici a jsou výchozí i pro další zóny v okolí. (Popisy jednotlivých segmentů zón jsou řazeny podle stejné logiky, A1 – A15 a B1 – B6, začínají oblastí kolem Třemošnice a končí u Chotěboře.)

Zóny A1, B1

Parkoviště Podhradí – N1 – VEDLEJŠÍ

Bezplatné parkoviště přímo v obci u zříceniny Lichnice. Parkoviště kapacitně dlouhodobě nedostačuje a auta parkují podél celé silnice procházející obcí. Informační panely jsou, dlouhodobým problémem je hygienické zázemí. Od 2020 je návštěvníkům přístupné WC v rekonstruovaném domě poblíž parkoviště, kde je provozováno občerstvení, což by mohlo situaci zlepšit. Záměr na vybudování parkoviště na příjezdu do obce (Žižkův dub), součástí by mělo být i WC. Parkování přímo v obci ovlivňuje také potřeba zaparkovat při návštěvě NS Lovětínská rokle. Nástup na stezku od Rudova, který je v zatáčce, je na nepřehledném místě a bez jasné možnosti parkování, kde by auta nepřekážela. Návštěvníci proto často odstavují auto v obci.

I po vybudování nového parkoviště bude ale potřeba ve spolupráci s obcí a provozovatelem turistického cíle řešit oficiální postoj k parkování přímo v obci + situaci s hygienickým zázemím u zříceniny Lichnice + nedovolené využívání nádvoří návštěvníky. Až bude nové parkoviště dokončeno, striktně komunikovat a v turistických mapách (i mapy.cz) umístit značku parkoviště na nové parkoviště mimo obec. Jasně komunikovat, kde je WC a kde má parkovat návštěvník hradu, i návštěvník, který chce absolvovat návštěvu NS Lovětínská rokle (ve směru od Rudova).

Parkoviště Třemošnice náměstí – N2 – HLAVNÍ

Uprostřed města. Důležité východisko do oblasti Lichnice-Kaňkovy hory, napojeno na značené turistické trasy. Hygienické zázemí.

Řešit v souvislosti s dalšími parkovacími plochami v Třemošnici. Je potřeba rozhodnout a jasně komunikovat, kde mají parkovat návštěvníci, kteří se vydávají na naučné stezky. Případně tyto body pak doplnit do seznamu nástupních bodů jako vedlejší či doplňkové nástupní body.

Zóna B2

Kraskov hotel – N3 – VEDLEJŠÍ (je sice v zóně B2, ale obsluhuje především A1 a B1)

Kapacitní parkoviště. Východisko turistických tras. Občerstvení, hygienické zázemí pouze v rámci návštěvy restaurace. *Pokud bude parkování omezeno jen pro hosty hotelu a restaurací, je potřeba hledat v oblasti alternativy.*

Seč náměstí – N4 – VEDLEJŠÍ

Parkoviště v centru města, kapacita cca 30 aut.

Řešit v souvislosti s dalšími parkovacími plochami ve městě Seč ve spolupráci s městem. Další parkovací plochy pak případně doplnit do seznamu nástupních bodů jako vedlejší či doplňkové nástupní body

Seč parkoviště u hráze – N5 – HLAVNÍ

V sezóně a ve špičkách placené, kapacitní parkoviště při příchodu k přehradní hrázi. Informační panely, bez hygienického zázemí. Východisko na Oheb.

Protože je využíváno jako přístup na Oheb, je potřeba řešit problematický přístup kolem silnice k hrázi – i když je zde omezená rychlost a chodníky (úzké) zde jsou, přerostlé živé ploty občas nutí chodce sestupovat do vozovky. Nebezpečné pro chodce i řidiče a cyklisty. Doplnit informaci o CHKO, případně zázemí. Zlepšit orientaci. Lokalitu je potřeba řešit komplexně v návaznosti na Oheb a další stávající parkovací plochy v okolí (viz A4 – Oheb).

Ústupky – N6 – VEDLEJŠÍ

Parkovací plochy u hotelu Jezerka. Slouží především hotelu, ale využívají je i návštěvníci, kteří chtějí absolvovat NS Kozí roh – Jeřábka. U nástupu na stezku menší dětské hřiště, posezení. Jedno z alternativních parkovišť při návštěvě Ohebu (nedaleko vede modrá KČT).

Řešit ve spolupráci s provozovatelem hotelu a parkování na plochách u nástupu na trasu s LČR. Lokalitu je potřeba řešit komplexně v návaznosti na Oheb a další stávající parkovací plochy v okolí (viz A4 – Oheb).

Na Pilce, Klokočov – N7 – VEDLEJŠÍ

Rekreační zařízení a restaurace. Využíváno pro nástup do oblasti Přemilova.

Nepropropagovat jako parkoviště. Zvážit možnost doplnění mapy a pravidel chování v CHKO. Vysvětlení, čím je oblast Přemilova jedinečná.

Horní Bradlo – N8 – VEDLEJŠÍ

Parkovací plocha v centru obce, zastávka autobusu. Informační tabule. Horní Bradlo je důležitý nástupní bod do částí s lesními rezervacemi (Vršovská Olšina, Polom). Koncentrace větších rekreačních ubytovacích zařízení, které se mohou potenciálně znova začít rozvíjet, což by znamenalo i intenzivnější zátěž oblasti. Využíváno pro sportovní soustředění, kurzy a další aktivity. *Doplnit upozornění na chování v cenných zónách CHKO, u nejjrekventovanějších vstupů do lesů či v centru obce. Nebudovat a nepropagovat jako hlavní nástupní bod.*

Záměr na úpravu plochy v obci a zbudování několika parkovacích míst. V případě realizace pak po dohodě s obcí přesunout označení parkovacího místa pro návštěvníky na novou plochu. Pokud bude i stávající plocha u zastávky využívána jako parkovací pro návštěvníky, doplnit další nástupní bod.

Zóna B3

Nasavrky náměstí – N9 – HLAVNÍ

Parkovací místa v centru města kolem hlavní silnice. Parkoviště často obsazeno. Návaznost na značené trasy KČT, východisko do širší oblasti kolem Nasavrky i ve směru Krkanka, Strádovské peklo. Zastávka autobusu. Informační tabule. Restaurace.

Řešit v souvislosti s dalšími parkovacími plochami ve městě (ve spolupráci s městem). Další parkovací plochy případně doplnit do seznamu nástupních bodů jako vedlejší či doplňkové nástupní body. Problematické je parkování autobusů v zatáčce přímo pod hrází rybníka – nepřehledný úsek, hrozí kolize s pěšími.

Nasavrky Země Keltů – N10 – VEDLEJŠÍ

Parkovací plocha pro návštěvníky archeoskanzenu Země Keltů. Bývá označena značkou zákazu vjezdu v době, kdy je skanzen uzavřen. Ve stejném režimu funguje i občerstvení. Hygienické zázemí jako součást restaurace. Místo pro informační panely zde je.

Možnost využití plochy pro návštěvníky je potřeba řešit ve spolupráci s provozovatelem archeoskanzenu (!).

Zóna B4

Parkoviště Podhůra (u plánovaného DP) – N11 – HLAVNÍ

Jedno z nejvýznamnějších a nejvytíženějších parkovišť v oblasti Podhůry, které je vstupní bránou do Rekreačních lesů pro pěší i cyklo návštěvníky. U hlavní silnice zastávka busu. Lokalita plánovaného návštěvnického střediska CHKO Železné hory (Dům přírody). Stávající parkoviště bylo vybudováno v přípravě na budoucí Dům přírody a mělo v budoucnu sloužit především návštěvníkům tohoto objektu. Kapacita parkování však již nyní jasně nedostačuje, návštěvníci parkují i podél přístupové komunikace. Dlouhodobě systematicky budovaný informační a orientační systém. Výchozí bod k důležité atraktivitě oblasti – rozhledně Bára. Zatím zde chybí hygienické zázemí (bude až v případě vybudování DP), což vede ke znečišťování okolí přístupových cest k rozhledně a okolí rozhledny. Nejbližší toalety u rozhledny Bára, kde funguje i občerstvení, ale nebývají přístupné stále.

Lokalitu Podhůry je potřeba řešit komplexně v návaznosti na další nástupní body a parkovací plochy v oblasti, ale i vedení tras, atraktivitu a celkový režim provozu (viz A3, B4). Do doby než bude vybudován DP zvážit umístění mobilního WC. Hledat další možnosti parkování v této oblasti, zvážit posílení a propagaci jiných možností dopravy na místo, zejména pro obyvatele Chrudimi.

Parkoviště Slatiňany (u zámku) – N12 – HLAVNÍ

Placené parkoviště přímo ve městě. Východisko do oblasti Slatiňan.

Všechny parkovací plochy ve Slatiňanech a okolí vždy řešit ve spolupráci s městem – určit plochy, které návštěvníkům k parkování doporučovat. Komunikovat návštěvníkům, kde je možnost využít WC. Jasně upozorňovat na nelegální parkování v zákazech vjezdu – viz Střetové body, nejbližše Slatiňan zejména S1.

Slatiňany nádraží – N13 – VEDLEJŠÍ

Východisko pro pěší turisty do oblasti Slatiňan.

Slatiňany V Kaštance – N14 – VEDLEJŠÍ

Placené parkoviště, které bývá ve špičkách zaplněné a nedostačuje. Východisko ke Švycárně a Kočičímu hrádku.

Parkoviště Rabštejnská Lhota – N15 – VEDLEJŠÍ

Malé parkoviště v obci. Nástup na žlutou a modrou KČT do oblasti Podhůry a Kochánovických rybníků. Modrá prochází přes PP Na Skalách, které jsou devastovány (posprejované skály, ohniště apod.), *nicméně parkování je zde vhodné zachovat jako jednu z možných parkovacích ploch. Hledat další možnosti parkování v této oblasti (např. Rabštejnek apod. – jednou z možných variant je vybudování parkovací plochy v kat. úz. Čejkovice u Mladoňovic. Parkování by tak sloužilo zároveň pro návštěvníky zříceniny hradu Rabštejnek (cca 600 m) a umožňuje dosažení lokality Lom u Stolan ve vzdálenosti 1400 m. V návaznosti by bylo dobré zvážit přeložení červené KČT přes tuto lokalitu.)*

Monaco – N16 – VEDLEJŠÍ

Plocha upravená k parkování, cca 20 aut. Má sloužit především pro zákazníky restaurace. Využívána jako nástupní bod do oblasti Kočičího hrádku, ale i areálu Podhůry obecně. Informační tabule k areálu. *Kapacitně v této oblasti parkování nedostačuje, je potřeba hledat další plochy. Viz Střetové body S10.*

Kochánovice parkoviště školící zařízení – N17 – VEDLEJŠÍ

Parkoviště využívané k nástupu do oblasti Podhůry a vyhlídce Na Chlumu.

Možnosti parkování pro veřejnost je nutno řešit ve spolupráci s obcí Trpišov a vlastníky pozemků.

Zóna B5

Hluboká, parkoviště SKI – N18 – VEDLEJŠÍ

Parkovací plocha mimo obec, u lyžařského areálu. Intenzivněji využívána v době, kdy fungují sjezdovky. Z obce vede značená zelená KČT směrem na Polom. *Potenciál pro odstavení aut, zvláště pro cyklisty. Pokud se bude více využívat i mimo zimní sezónu, doplnit tabulí s mapou pro zlepšení orientace.*

Trhová Kamenice – N19 – HLAVNÍ

Východisko značených tras KČT a místních tras do oblasti kolem Trhové Kamenice, Hlinska a areálu Veselého kopce. *Ve spolupráci s městysem jasně komunikovat, kde mají parkovat návštěvníci, kteří se vydávají na vytvářené místní trasy + doporučit alespoň 1 hygienické zázemí.*

Rozhledna Zubří – N20 – VEDLEJŠÍ

Odpočinkové místo u rozhledny. Jedná se zároveň o střetový bod (S13). *Zvážit umístění informačního panelu s informací o CHKO a pravidly chování. Existuje zde záměr na vznik malé parkovací plochy mezi rozhlednou a okrajem lesa. Řešit ve spolupráci s obcí.*

Dlouhý – N21 – VEDLEJŠÍ

Chatová oblast, koncentrace rekreačních objektů a rekreatantů, rybník využívaný ke koupání.

V blízkosti Veselého kopce.

Využit k umístění informačního panelu o CHKO a pravidel chování, zejména ve vazbě na koupání, čistotu vody, odpad, hluk apod. Další nejbližší tabule by pak byla na parkovišti na Veselém kopci – viz následující nástupní bod N22.

Veselý kopec parkoviště – N22 – HLAVNÍ

Parkoviště u skanzenu. Je za hranicí CHKO, ale jde o významný nástupní bod. Katastrální území obce Vysočina, která územně spadá pod CHKO Železné hory i Žďárské vrchy.

Minimálně umístit ceduli s přehledovou mapou, kde bude území CHKO Železné hory, CHKO Žďárské vrchy a Geopark Železné hory, vyzdvihnout hodnotu území a upozornit na omezení s tím spojená.

Zvážit nabídku obce Vysočina na využití objektu u parkoviště. Objekt by mohl sloužit v době nejvyšší návštěvnické sezóny jako důležitý informační bod pro obě CHKO – Železné hory i Žďárské vrchy (přímo Informační bod sítě Domů přírody, který je doprovodným prvkem návštěvnického střediska CHKO (Domu přírody Železných hor, Domu přírody Žďárských vrchů) a má nárok i na podporu). Velmi smysluplné by bylo i zapojení Geoparku Železné hory, protože i ten může pomoci směřovat návštěvníky v území v souladu s limity KPNV obou chráněných území a propagovat lokality v rámci širšího území geoparku, tj. i mimo území obou CHKO. Obsluha může fungovat jako toulavý průvodce.

Alternativní umístění může být i přímo v některém z objektu Národního muzea v přírodě.

Zóna B6, A15

Libice nad Doubravou – N23 – VEDLEJŠÍ

Východisko k turistickým cílům v bezprostředním okolí. V budoucnu důležité i napojení na systém cyklotras a s nimi spojené dopravy pro návštěvníky v okolí Chotěboře. *Z tohoto důvodu řešit vždy v napojení na Chotěboř. Jasně komunikovat, kde mají parkovat návštěvníci (+ vtipovat alespoň 1 hygienické zázemí).*

Chotěboř nádraží – N24 – HLAVNÍ

Výchozí bod k dalšímu pohybu po území pro návštěvníky využívající hromadnou dopravu.

Řešit v souvislosti s parkovacími plochami v Chotěboři. Jasně komunikovat, kde mají parkovat návštěvníci, kteří se vydávají do Údolí Doubravy a na trasy směřované z Chotěboře do okolí.

Případně tyto body pak doplnit do seznamu nástupních bodů. Příležitost pro informaci o režimu pohybu v území.

Údolí Doubravy, Horní Mlýn – N25 – VEDLEJŠÍ

Nástup na červenou turistickou trasu a NS Údolím Doubravy. Důležité místo pro absolvování NS a prohlídku rezervace. *Doplnit o případné informace týkající se pravidel chování v rezervaci a vysvětlení důvodů proč (proč pěší, proč ne ohně, cenné území apod.). Lokalitu řešit vždy v kontextu provozu v celém Údolí Doubravy (viz A15). Ve spolupráci s městem a provozovateli objektu. Nepropagovat jako parkoviště. Možnost využít hygienické zařízení by snížila znečišťování rezervace. Zvažuje se zde zřízení IS CHKO Železné hory – Horní Mlýn, které by mohlo poskytovat informace a sloužit jako zázemí pro případné toulavé průvodce. Lokalita Údolí Doubravy celkově také viz Aplikační část – karta lokality L3, navrhované IS je uvedeno v IPDP ŽH – Karta IS CHKO Horní Mlýn.*

Údolí Doubravy, Chata Doubravka – N26 – VEDLEJŠÍ

Rekreační středisko s kapacitním ubytováním a menším parkovištěm. *Nepropagovat jako parkoviště.* *Doplnit o případné info týkající se pravidel chování v rezervaci a vysvětlení důvodů proč (proč pěší, proč ne ohně, cenné území apod.). Lokalitu řešit vždy v kontextu provozu v celém Údolí Doubravy (A15 – viz). Ve spolupráci s městem a provozovateli objektu. Viz také Aplikační část – karta lokality L3.*

Bílek zastávka – N27 – VEDLEJŠÍ

Parkovací plocha a odpočívadlo v obci. Důležité jako nástup na značené trasy a NS Údolí Doubravy. Z tohoto důvodu by měl být hlavním nástupním bodem – otázkou je hygienické zázemí. *Zajistit hygienické zázemí, aby nedocházelo ke znečišťování rezervace. Doplnit o případné informace týkající se pravidel chování v rezervaci a vysvětlení důvodů proč (proč pěší, proč ne ohně, cenné území apod.). Lokalitu řešit vždy v kontextu provozu v celém Údolí Doubravy (A15 – viz). Dále také Aplikační část – karta lokality L3 Údolí Doubravy.*

Sobíňov nádraží – N28 – VEDLEJŠÍ

Východisko pěších značených tras a NS Sobíňov. *Doporučit, kde mohou v obci návštěvníci parkovat.*

Další nástupní body důležité pro tok informací a případnou distribuci materiálů

Heřmanův Městec, Chrudim, Skuteč, Hlinsko, Ždírec nad Doubravou, Ronov nad Doubravou (ve spolupráci s destinačními managementy a Geoparkem).

Střetové body

Místa, kde chování návštěvníků či provoz spojený s turistickým cílem či trasou způsobují **střet se zájmy ochrany přírody a někdy i zájmy samotných obcí, vlastníků pozemků a hospodářů**. Často se jedná o místa, která jsou využívána jako nástupní body, na nichž je ovšem parkování nevhodné či přímo nezákonné (parkování v zákazu vjezdu).

U jednotlivých střetových bodů je zmíněn současný problém, který je potřeba v souvislosti s ochranou fenoménů i provozem dané lokality řešit.

Kódy s čísly indikují body v doprovodné mapě.

Popis jednotlivých bodů

Pro jednodušší hledání v mapě, jsou body orientačně rozčleněny do zón A nebo B, ve kterých leží.

Zóna A1

S1 Vyhliídka Rudov

Oblíbená vyhlídka na skále nad Lovětínskou roklí. Porušování zákazu vstupu mimo cesty v NPR Lichnice. Hnízdiště výra velkého, riziko rušení.

Odstranit jako vyhlídku z map.cz a dohodnout se případně i s dalšími vydavateli map, byl zde už i těžký úraz. Vyhliídku neprezentovat.

S2 Parkovitě pod Lichnicí

Vzhledem k vysoké návštěvnosti lokality a okolí kapacitně nevyhovující parkoviště, v zatáčce, hodně pěších turistů, dopravně nebezpečný úsek. Dostupné i hromadnou dopravou (i když z určitých center komplikovaně).

Je potřeba vyřešit problematické parkování zejména kolem hlavní silnice přímo v obci (nový záměr na vybudování parkoviště mimo obec – viz Nástupní body N10). Podpořit vyřešení WC a problémů s odpadky v oblasti zříceniny. Podpořit využívání hromadné dopravy i ve spolupráci s krajem (spoje), zastávky autobusu jsou přímo v obci.

S3 Hedvikov parkoviště Kovolís

Velké parkoviště u továrny Kovolís Hedvikov v těsné návaznosti na NPR. Nelegální parkování na navazujících plochách.

Situaci s parkováním v oblasti Třemošnice je potřeba řešit ve spolupráci s městem, případně přímo i závodem Kovolís (režim využití ploch pro vlastní zaměstnance). Hledat vhodné parkovací plochy, tak aby bylo možné návštěvníkům doporučit, kde zaparkovat – při nástupu na naučné stezky či při návštěvě turistických cílů. Cyklisty směřovat s parkováním do vzdálenějších míst i mimo CHKO (např. oblast Prachovic), odkud se do území mohou bez problémů dostat (zvláště kondiční cyklisté) – viz také A1, B1, B2.

S4 Kotkův pupek

Malý pomníček v problematickém místě na hřebeni, dnes mimo značené turistické trasy, který nebyl zamýšlen jako turistický cíl, ale ke kterému nyní návštěvníky směřuje značka v mapách. *Zrušit značku upozorňující na cíl a trasu ke Kotkovu pupku – ve spolupráci s autory pomníčku a vydavateli map.*

Zóna B2, A4

S5 Oheb hráz

Nelegální parkování na konci hráze pod PR Oheb.

Řešit lokalitu komplexně, v kontextu okolí. Ve spolupráci s městem a správcem objektu. Dobře označit zákazy a pokutovat jejich porušování, využít technické zábrany (betonové bloky, profily apod.) Kontext viz také A4 a Aplikační část – Karta L1.

S6 Oheb zřícenina

Porušování zákazu vstupu mimo značené cesty v PR Oheb v areálu zříceniny hradu. Táboření, ohniště.

Řešit lokalitu komplexně, v kontextu okolí. Provést postupně opatření, která ošetří přístup na lokalitu, pohyb po v okolí zříceniny, s jasně vyznačenými pěšinami režim využívání lokality ve spolupráci s městem a provozovateli ubytovacích zařízení v nejbližším okolí nádrže. Viz A4 a Aplikační část – Karta L1.

S7 Oheb, k Ústupkům

Nepovolené parkování na manipulační ploše a lesní cestě u trasy k PR Oheb.

Řešit komplexně v kontextu celé lokality Oheb – viz A4 a Aplikační část – Karta L1. Jakékoliv řešení je potřeba dohodnout s LČR, hotelem Jezerka a městem Seč.

Zóna B4, A3

S8, S9, S10

Parkování v oblasti Podhůry (zóna B4) obecně:

Je potřeba hledat vhodné oficiální parkovací plochy na přístupu do území z východu, severu i západu. Mohou dobře fungovat pouze v kombinaci. Směřovat parkovací plochy do obcí nebo jejich blízkého okolí, nejlépe na hranici či mimo hranici CHKO.

S8 Odbočka ke Švýčárně

Nelegální parkování na přístupové cestě u silnice ke Švýčárně a ke Kočičímu hrádku.

Parkování zde nelegalizovat. Hledat možnosti vytvoření parkovacích ploch v oblasti Slatiňan a Škrovádu (viz dále S10), které by využili především návštěvníci Kočičího hrádku, Švýčárny a dalších lokalit atraktivních pro děti. Ve spolupráci s policií případně pokutovat nelegální parkování v době intenzivního provozu a vysoké návštěvnosti. Ošetřit značkami zákazu vjezdu, tam, kde chybí.

S9 U Kříže, Kochánovické rybníky

Nelegální parkování, křížení turistických cest.

Ve spolupráci s obcemi a lesními hospodáři ošetřit značkami zákazu vjezdu, tam, kde na vjezdech chybí. Využít případně stávající závory, které na cestách na lesních pozemcích jsou (např. ze strany od Kochánovic u objektu Policie ČR). Pokutovat nelegální parkování ve spolupráci s policií v době intenzivního provozu a vysoké návštěvnosti. Neumísťovat další infrastrukturu a nevytvářet další cíle, které sem budou přitahovat další návštěvníky (viz také A3).

S10 Pod Hůrou

Nelegální parkování návštěvníků oblasti, rekreační běžci, houbaři aj.

Vytvořit parkoviště v oblasti Škrovádu či Monaka. Jako vhodné místo pro vybudování parkoviště pro tuto oblast s nástupem na Švýcárnu, Monaco, Kochánovické rybníky se jeví pozemek p. č. 199/23 v k. Škrovád, konkrétně jeho část pod silnicí Monaco-Slatiňany. (<https://mapy.cz/s/nenelurabe>). Doporučujeme také prověřit sezónní možnosti ve využití parkoviště u objektu Policie ČR – „Celní škola u Kochánovic“ (<https://mapy.cz/s/narohcoje>).

S11 Práčov parkoviště

Problém s neřízeným a nadměrným parkováním nejen u kostela, ale prakticky v celé obci, dále u hřbitova v blízkosti jedné z bran do Slavické obory, na které obec opakovaně upozorňuje.

Řešit ve spolupráci s obcí – parkoviště zavřít zákazovou značkou, zvážit jeho vyhrazení pouze pro místní. Nepropagovat jako parkoviště pro návštěvníky. Hledat možnosti pro lokalizaci záchytného parkoviště (Trpišov nebo Svídnice – viz S10) a do obory pak pěšky nebo na kole.

S12 Krkanka

Manipulační plocha, místo nelegálního parkování a vjezdu v PR Krkanka v chatové, bývalé tramské osadě. Na přístupové trase do PR Strádovské peklo. Řešit ve spolupráci s městem Nasavrky, dohodnout se na postupu. Tam, kde chybí či nejsou viditelné značky zákazů vjezdu, doplnit. Nalézt řešení je důležité zvláště v souvislosti se zpřísněním zákonné ochrany v PR Strádovské peklo (plánované zvýšení na národní kategorii ochrany – NPR).

Zóna B5

S13 Zubří rozhledna

Nepovolené parkování u rozhledny.

Řešit postoj k parkování u rozhledny a v jejím okolí ve spolupráci s obcí. Jednoznačně komunikovat. Je zde záměr na vybudování menší legální parkovací plochy – viz N20.

Zóna B6, A15

S14 Sokolohrady

Táboření, ohniště na skalní ostrožně v PR Údolí Doubravy.

Atraktivní lokalita, ze které není reálné místní táborníky a návštěvníky odklonit. Z hlediska ochrany přírody je problematické zejména ohniště, protože je uvnitř přírodní rezervace. Lavičky tu určitě zůstanou, proto je potřeba spíše průběžně kontrolovat a usměrňovat (rozdělávání ohňů, ohniště) a zajistit případný úklid odpadků. Režim využití lokality jako výletního místa řešit ve spolupráce s obcí i s městem Chotěboř, odkud přicházejí běžní návštěvníci.

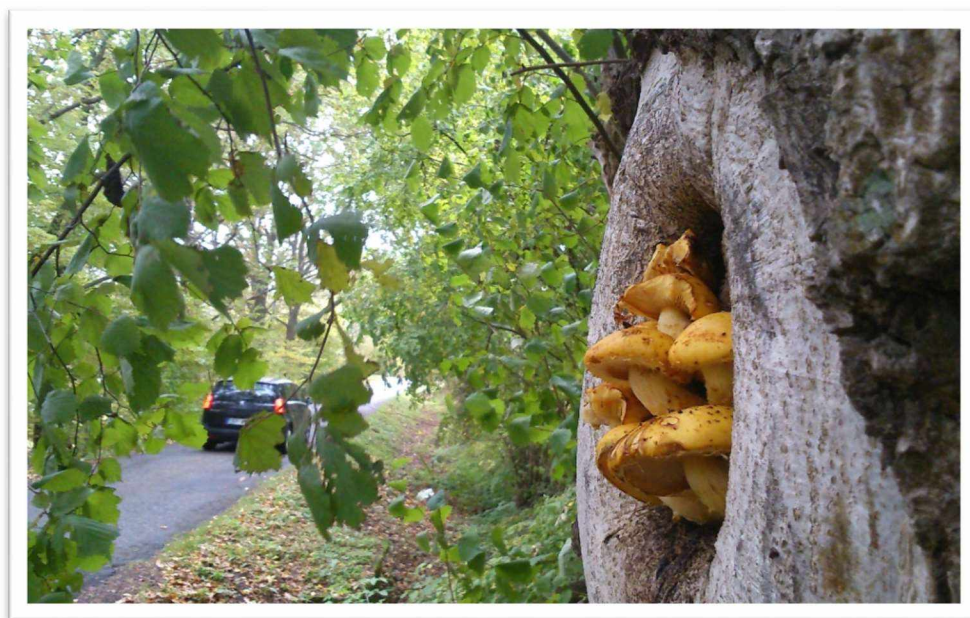
Lokalita PR Údolí Doubravy (A15) by měla být propagována jako pěší. Nenavádět sem proto cyklisty, dohodnout odstranění doporučených cyklotras z map.

KPNV

Koncepce práce s návštěvnickou veřejností (Plán interpretace a řízení návštěvnosti)

CHKO Železné hory

3 – Aplikační část



Zadavatel: AOPK ČR
číslo smlouvy 12225/SOVV/19

Zpracovatel: Ing. Ladislav Ptáček, Jana Urbančíková
SIMID – Sdružení pro interpretaci místního dědictví ČR, z.s.
www.dobrainterpretace.cz

2019 – 2020

Seznam použitých zkratek

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
CR	cestovní ruch
ČEMBA	Česká Mountainbiková Asociace
ČGS	Česká geologická služba
ČHS	Český horolezecký svaz
ČSOP	Český svaz ochránců přírody
DM	destinační management
DP	Dům přírody (případně přímo budoucí Dům přírody Železných hor)
EVL	evropsky významná lokalita
EVVO	environmentální výchova, vzdělávání a osvěta
Geopark	národní geopark Železné hory
GVO	Geologicky významná oblast (projekt)
CHKO	chráněná krajinná oblast (případně přímo CHKO Železné hory)
IP	interpretační plán
IS	informační středisko CHKO Železné hory (součást sítě Domů přírody)
KČT	Klub českých turistů
KPNV	koncepce práce s návštěvnickou veřejností (případně KPNV v CHKO Železné hory, tj. tento dokument, AOPK ČR 2019/2020)
LČR	Lesy České republiky, s. p.
LS	lesní správa
MAS	místní akční skupina
MZCHÚ	maloplošné zvláště chráněné území
MŽP	ministerstvo životního prostředí
NPÚ	národní památkový ústav
NPP/PP	národní přírodní památka /přírodní památka
NPR/PR	národní přírodní rezervace /přírodní rezervace
NS	naučná stezka
OP	ochrana přírody a krajiny
OP ŽP	Operační program Životní prostředí
PAK	Pardubický kraj
PPCHKO	Plán péče o CHKO Železné hory
RP VČ	Regionální pracoviště Východní Čechy (celá zkratka AOPK ČR, RP VČ)
SCHKO	Správa chráněné krajinné oblasti (celá zkratka AOPK ČR, RP VČ – SCHKO Železné hory)
SOUV-VVC	Střední odborné učiliště včelařské – Včelařské vzdělávací centrum, o.p.s., Nasavrky
TIC	turistické informační centrum
VYS	Kraj Vysočina
VZ	Vodní zdroje Chrudim, s.r.o.
ZCHD	zvláště chráněné druhy rostlin / živočichů
ZOPK	zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění
ŽH	Železné hory
ŽV	Žďárské vrchy

POZN:

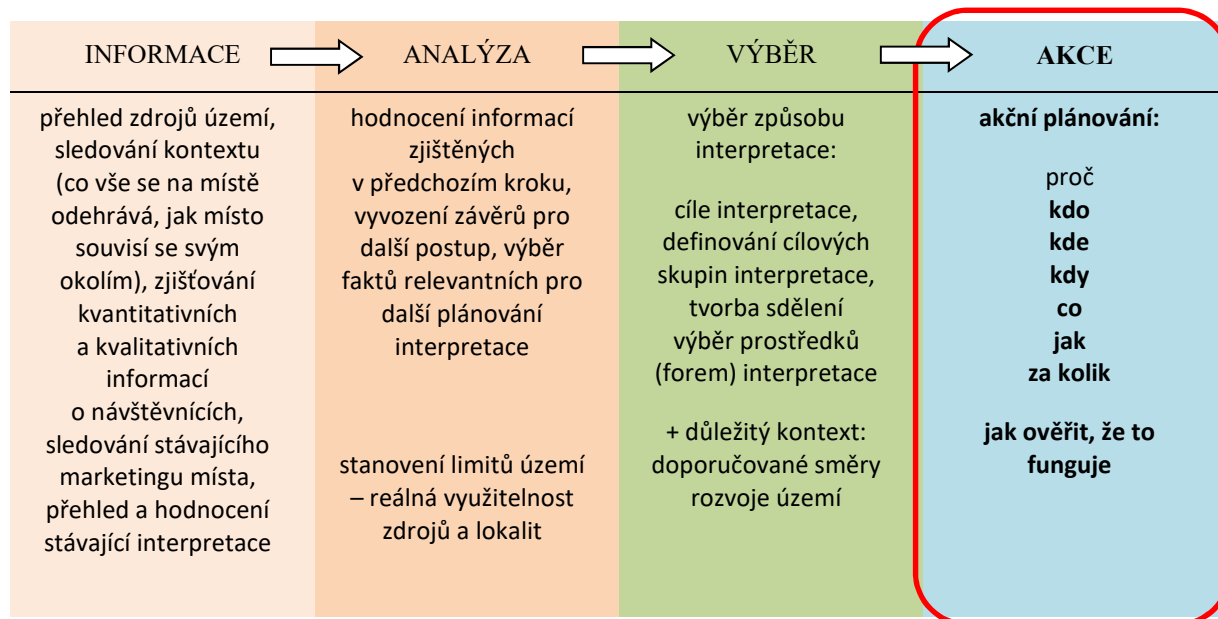
IS – pod pojmem *informační středisko CHKO* se v Aplikační části KPNV myslí doprovodný informační bod, který může být v CHKO zřízen jako podpora návštěvnického střediska – Domu přírody – dané CHKO. Bývá také umístěn na strategicky výhodném místě, odkud návštěvníci směřují dále do území a kde je šance je oslovit. V případě, že v dané CHKO Dům přírody zatím neexistuje (v Železných horách je teprve plánován v oblasti Podhůry), plní informační středisko CHKO dočasně i roli DP. V době přípravy této KPNV byl zvažován záměr zřídit IS pro CHKO Železné hory na Veselém kopci, potenciálně pak také v Horním Mlýně u Chotěboře a na Seči.

Obsah

Seznam použitých zkratk	2
KPNV CHKO Železné hory – Aplikační část	4
Evaluace interpretace	5
1) Hodnocení naplnění účelu KPNV	5
2) Hodnocení souladu konkrétních záměrů s KPNV	6
3) Hodnocení dosažení komunikačních cílů	6
Monitoring a výzkum	8
Plán realizace	9
Institucionální opatření	10
Činnosti	14
Projekty	21
Rámcový harmonogram	84
Stanovení priorit	84
Navrhovaný postup	85

KPNV CHKO Železné hory – Aplikační část

Aplikační část interpretačního plánu jako fáze v celém plánovacím procesu:



Tuto část plánu je potřeba chápat jako logickou součást plánovacího procesu. V Aplikační části vycházíme ze zjištění Analytické části a z návrhů definovaných v Plánovací části.

Řešíme v ní, jaká opatření je třeba zrealizovat, jaká je jejich logická návaznost, kdo by měl být nositelem těchto opatření, která vstupní data, procesy a výstupy je dobré monitorovat pro případnou aktualizaci KPNV atd.

Obecné informace k dokumentu a kontext jeho přípravy jsou uvedeny v úvodu u Analytické části.

Evaluace interpretace

Evaluace interpretace je nezbytná pro to, aby bylo možné zjistit její efektivitu. **Efektivitu interpretace** ve vztahu ke Konceptu práce s návštěvnickou veřejností CHKO Železné hory **je potřeba posuzovat na 3 základních úrovních:**

- 1) do jaké míry **je naplňován účel KPNV** na území CHKO?
- 2) do jaké míry **jsou konkrétní záměry v souladu s KPNV?**
- 3) do jaké míry **je u konkrétních záměrů dosaženo stanovených komunikačních cílů KPNV?**

Účel i komunikační cíle definuje Plánovací část dokumentu.

1) Hodnocení naplnění účelu KPNV

Hlavním účelem, k němuž má KPNV sloužit je:

- tam, kde je to možné předcházet střetům ochrany přírody a krajiny s cestovním ruchem
- omezit existující negativní dopady cestovního ruchu v území
- zvyšovat pochopení a podporu veřejnosti pro činnost AOPK ČR.

K naplnění účelu KPNV má sloužit celá řada opatření rozpracovaných dále v Aplikační části koncepce. Opatření jsou zaměřena na usměrnění pohybu návštěvníků na území CHKO, aktivní ovlivňování očekávání návštěvníků, které bude více odpovídat realitě a na směřování návštěvníků k žádoucímu chování.

Aby bylo možné zhodnotit, do jaké míry KPNV stanovený účel naplňuje, je potřeba k jednotlivým bodům formulovat konkrétní, měřitelné, akceptovatelné, reálné a pokud možno termínované cíle:

Díky realizaci opatření navržených KPNV:

1. **Zvýší se počet záměrů souvisejících s cestovním ruchem konzultovaných s AOPK ČR již v raných stádiích, kdy se dá předejít potenciálnímu konfliktu a poklesne počet záměrů, u kterých nebylo možné dosáhnout kompromisu, a které musí být ze strany AOPK ČR (ochrany přírody a krajiny v CHKO) zamítnuty** (a sníží se počet případů, kdy žadatel sice záměr konzultoval, ale dokumentaci nedodržel a realizoval záměr jinak, v rozporu s doporučeními).
2. **Celkově se zlepší situace v kritických lokalitách vytipovaných Správou CHKO, kde činnosti spojené s rostoucí návštěvností (např. rušení hnízdicích druhů) způsobily omezení výskytu konkrétních druhů či společenstev nebo způsobily jiné významné změny přírodního prostředí** (např. eroze, nadměrný sešlap terénu s unikátními biotopy na skalních výchozech, znečišťování lokalit odpadky, znečišťování exkrementy a následná ruderalizace) **a krajinného rázu** (nevhodná výstavba, nerespektování doporučení při rekonstrukcích tradičních staveb, nevhodné zpevnování cest, budování infrastruktury pro aktivity pro návštěvníky v místech, která pro to nejsou vhodná).
3. **Zlepší se vnímání činnosti AOPK ČR na území CHKO Železné hory veřejností a poklesne množství související negativní publicity.**

Způsob hodnocení

Předpokladem pro vyhodnocení Cíle 1 je vedení dlouhodobé evidence záměrů souvisejících s cestovním ruchem, které byly s AOPK ČR na území CHKO Železné hory konzultovány bez stanoviska orgánu ochrany přírody a záměrů, k nimž AOPK ČR vydala odborné či závazné stanovisko.

Předpokladem pro vyhodnocení Cíle 2 je vytipování kritických lokalit na území CHKO pracovníky AOPK ČR, dále definování druhů, společenstev či jiných změn v prostředí a krajinného rázu, které jsou nejvíce negativně ovlivňovány projevy rostoucí návštěvnosti lokalit, jako je rušení ZCHD, sešlap vegetace, ruderalizace okolí tras a objektů, eroze pěšin, tlak na budování nových ubytovacích kapacit a rozšiřování nabídky služeb, snížení hodnot krajinného rázu apod., a konečně stanovení sledovaného cíle pro danou lokalitu a způsobu jeho dokumentace a hodnocení.

Předpokladem pro vyhodnocení Cíle 3 je dlouhodobý monitoring tisku/médií (rozumí se rozhlas, TV, internetové verze tištěných médií, ne veškeré diskusní skupiny na sociálních sítích např. Facebooku apod.) v souvislosti s územím CHKO Železné hory a činností AOPK ČR.

2) Hodnocení souladu konkrétních záměrů s KPNV

Naplňování KPNV je postaveno na smysluplnosti záměrů, využití vhodných komunikačních prostředků (a následně na jejich efektivitě – viz bod 3).

Problémem mnoha interpretačních projektů přitom bývá už nekvalitní zadání a obsahová stránka podkladů pro realizace (např. libreto expozice, základní obsahový koncept prohlídky s průvodcem, elektronické hry či stezky), které nenaplňují cíle KPNV nebo jsou v rozporu s limity využití území. Je proto dobré se ptát, **zda je konkrétní záměr z pohledu KPNV smysluplný: tj. zohledňuje limity využití území, komunikační cíle, klíčová sdělení, zdroje interpretace, cílové skupiny, směry rozvoje stanovené KPNV?** Ano/Ne. Záměrem může být budování nové části infrastruktury či aktualizace stávající (povede změna obsahu či formy ke zlepšení a zvýšení souladu s KPNV?), nová aktivita jako prohlídka s průvodcem či elektronická herní aplikace do mobilu, výstavba penzionu v dané lokalitě apod.

Projekty (záměry) financované ze zdrojů resortu životního prostředí a skrze něj by měly být v souladu s KPNV povinně.

3) Hodnocení dosažení komunikačních cílů

O efektivitě komunikačních prostředků rozhoduje to, do jaké míry dokážou návštěvníkům srozumitelně sdělit klíčové informace, vzbudit žádané emoce a motivovat je k určitému jednání. Tyto cíle jsou definovány v části Plánovací části: Cíle interpretace, vztahují se přímo k návštěvníkům území a říkají, **co by návštěvníci měli pochopit** (cíle vzdělávací), **pocítit** (cíle emoční) a **udělat** (cíle v oblasti chování).

Vyhodnocování toho, do jaké míry se záměry tvůrců interpretace potkávají s realitou, je pro efektivitu KPNV zásadní. Týká se to fáze vzniku prostředků komunikace i období po jejich realizaci.

Ve fázi vzniku

- Zásada 1: U klíčových komunikačních prostředků, jako jsou vstupní informační panely, naučné stezky či prvky nebo důležité části expozice Domu přírody bude příslušným dodavatelem

otestována jejich schopnost komunikovat stanovené sdělení návštěvníkům pomocí maket v adekvátním měřítku, nejlépe 1:1, prezentovaných vzorku hlavních cílových skupin (pokud to bude možné časově a finančně zajistit). Až na základě zjištění, že zadavatelem předem stanovené procento návštěvníků (např. 70 % vzorku) pochopilo sdělení, může dodavatel zadat výrobu daného prostředku.

Po uvedení do provozu

- Zásada 2: U klíčových prostředků, jako je Dům přírody, bude pomocí strukturovaných rozhovorů s návštěvníky z různých cílových skupin periodicky ověřována jejich efektivita, která by měla dosáhnout zadavatelem stanovenou úroveň (např. 70 %).
- Zásada 3: V případě, že sdělení komunikačního prostředku či jeho části pochopí méně než zadavatelem stanovená část (např. 70 % vzorku), provede jeho provozovatel tak, jak mu to dovolí okolnosti (nákladnost, udržitelnost apod.), příslušné úpravy. Při jejich navrhování postupuje podle Zásady 1 a výsledek ověřuje dle Zásady 2.

Forma, rozsah, načasování, frekvence a způsob vyhodnocení jednotlivých šetření musí být po dohodě AOPK ČR a podle konkrétní situace upřesněny odborníkem na interpretaci.

Poznámka:

1. Pro sledování situace a usměrňování cestovního ruchu v území bude důležité **dlouhodobě sledovat počet návštěvníků i jejich názory**. Bude vhodné kombinovat data z automatických sčítačů s návštěvníckým průzkumem, který odráží trendy v názorech návštěvníků a umožňuje získat zpětnou vazbu. Pokud automatické sčítače nebudou fungovat, je potřeba minimálně jednou za rok udělat manuální sčítání vytipovaných lokalit. Jako vzor může posloužit průzkum realizovaný při přípravě KPNV ([viz Přílohy – dotazník](#)). Otázky dotazníku je možné podle potřeby pozměnit, doporučujeme však jeho znění konzultovat s odborníkem, aby některé otázky zůstaly zachovány a umožňovaly dlouhodobé srovnání a porovnání vývoje i s jinými CHKO.
2. Stanovení jasných cílů a hodnocení jejich dosahování by se mělo stát obecným principem řízení a práce s KPNV a mělo by se promítnout do všech opatření, které KPNV navrhuje. Znamená to, že **u každého opatření je nutné stanovit si cíl: kdy budete považovat opatření za úspěšné, a kdy ne**. Je důležité vycházet ze zkušeností konkrétního pracoviště (Správa CHKO Železné hory) a znalosti místního prostředí a regionu. Pokud opatření úspěšné nebude, bude potřeba navrhnout jeho změnu.

Monitoring a výzkum

Návrh monitoringu a výzkumu ve vztahu k návštěvnosti a návštěvníkům

Pro efektivní usměrňování návštěvnického ruchu v území je třeba mít k dispozici kvalitní informace. Důležité jsou informace, které dokumentují změny v regionu z hlediska:

- **návštěvníků** – množství, časové a prostorové rozložení, vnímání hodnot území, kvality zážitku a ochoty strpět případná omezení plynoucí z potřeb OP v území
- **místních obyvatel** – jak vnímají hodnoty území (hodnota domova, kvalita prostředí – pitná voda, čerstvý vzduch, zdravé potraviny, možnost odpočinku a regenerace sil...), jak hodnotí množství a chování návštěvníků
- **předmětů ochrany / péče** – lokality, druhy a společenstva /památky, funkce krajiny atd.

Na základě zjištěných změn a při znalosti vývoje marketingu destinace určeného návštěvníkům a komunikačních aktivit pro místní v daném období, je možné navrhnout úpravu způsobu a obsahu komunikace.

	Návštěvníci	Místní	Předměty ochrany dané lokality	Druhy a společenstva
Co sledovat	dlouhodobé změny ve složení návštěvníků a jejich rozložení v prostoru a čase vnímání benefitů a bariér území kvalita zážitku návštěvníků ochota strpět omezení plynoucí z OP	vnímání benefitů a bariér území kvalita života místních obyvatel ve vztahu k cestovnímu ruchu	dlouhodobé změny v erozi povrchu turistických tras a sešlapu vegetace dopad fragmentace krajiny a intenzivnějšího pohybu návštěvníků v cestovním ruchu dříve nevyužívaných, či méně dostupných oblastech na klidovost území, a tím populace vybraných druhů živočichů	dlouhodobé změny ve výskytu vybraných druhů dlouhodobé změny ve složení společenstev vlivem cestovního ruchu
Proč co to přinese?	možnost nasměrovat propagaci / prezentaci hodnot území možnost zavést regulační opatření hodnocení účinnosti opatření	možnost zjistit míru podpory místních obyvatel - péči o místní dědictví (přírody, památek, tradic) - jejich nositelům – AOPK ČR (SCHKO) možnost zjistit a dokumentovat dopad cestovního ruchu na území	možnost zjistit dopad cestovního ruchu na území a předměty ochrany	možnost zjistit dopad cestovního ruchu na území
Kdo	AOPK ČR (DM)	AOPK ČR (DM)	AOPK ČR	AOPK ČR
Jak	automatické sčítače + kalibrační sčítání kvalitativní dotazníkové průzkumy	kvalitativní dotazníkové průzkumy zpětná vazba z běžných jednání v regionu	dlouhodobé měření změn rozsahu eroze / vývoje vybraných druhů ve vztahu k zjištěnému zatížení lokalit návštěvníky	dlouhodobé sledování změn výskytu vybraných druhů ve vztahu k zjištěnému zatížení lokality návštěvníky

Plán realizace

Nastavení postupných kroků pro implementaci KPNV

Úspěšné naplňování KPNV je závislé na spolupráci mnoha aktérů – samotné AOPK ČR, obcí, subjektů aktivních v cestovním ruchu a destinačním managementu území, včetně národního geoparku Železné hory.

Jelikož zadavatelem dokumentu je AOPK ČR, tento dokument se soustředí především na opatření a návštěvnickou infrastrukturu (NI), které budou realizovány AOPK ČR, RP Východní Čechy – SCHKO Železné hory a některými klíčovými partnery, ostatní jen pokud je to nezbytné z pohledu ochrany přírody a krajiny. Opatření se týkají údržby, obnovy, doplnění, případně zrušení částí NI, zajištění provozu objektů NI, zajištění služeb (např. průvodci přírodou, WC, v omezené míře i občerstvení či ubytování), tiskovin. Níže v tabulce uvádíme přehled postupných kroků, a kdo by měl být zodpovědný za jejich realizaci.

Při prezentaci KPNV i jednotlivých navrhovaných opatření dalším partnerům a subjektům v území jako jsou obce, kraje, destinační managementy, informační centra či jiné subjekty poskytující služby cestovního ruchu či rozvíjející aktivity pro návštěvníky v území **doporučujeme vždy zdůrazňovat, za jakým účelem byla opatření navržena a jak s nimi souvisí celková prezentace území Železných hor v cestovním ruchu.**

POZOR: KPNV (a interpretační plány obecně) nejsou klasické plány rozvoje cestovního ruchu, protože se už podrobněji nezabývají např. dopravou či rozvojem služeb cestovního ruchu a jejich cílem není přivést do oblasti více návštěvníků pomocí nových turistických produktů a jejich marketingu.

Navrhovaná **opatření mají pomoci** především:

- a) **předcházet střetům zájmů** ochrany přírodních i kulturně-historických hodnot území, zajištění běžné hospodářské činnosti a zájmů cestovního ruchu **všude tam, kde je to možné,**
- b) **omezit již existující negativní dopady cestovního ruchu v území,**
- c) **zvyšovat porozumění a podporu veřejnosti pro činnost AOPK ČR (a obecně pro ochranu přírody a krajiny, včetně památek).**

Jedním z **klíčových prostředků**, jak toho dosáhnout je:

Stanovit zásady prezentace hodnot území CHKO (mimo jiné prostřednictvím DP) tak, aby prezentace co nejlépe odpovídala současné situaci v území a aby přírodní i kulturně-historické hodnoty území zůstaly zachovány. V Železných horách je logicky klíčovým partnerem v této komunikaci národní geopark Železné hory a destinační managementy.

KPNV navrhuje 3 typy opatření:

- **INSTITUCIONÁLNÍ OPATŘENÍ** jsou nezbytná k tomu, aby byla vytvořena dostatečná kapacita k realizaci projektů a některých činností.
- **„PROJEKTY“** se zde rozumí konkrétní záměry, jejichž realizace je pro naplňování cílů KPNV důležitá. Mohou zahrnovat podpůrné dokumenty, např. přípravu studií pro problémové lokality jako Oheb, části infrastruktury, jako je naváděcí a orientační systém, dále produkty pro návštěvníky – tiskoviny, suvenýry, ale i služby – prohlídky s průvodcem apod.
- Kromě řešení konkrétních „projektů“ je potřeba, aby pro naplnění KPNV AOPK ČR a partneři v regionu zajišťovali některé **průběžné i jednorázové ČINNOSTI.**

Institucionální opatření

Tato opatření by měla mít v krátkodobém i střednědobém výhledu priorititu, nejenom proto, že jsou zásadní pro realizaci projektů a případně produktů cestovního ruchu, ale i pro nasměrování celkového rozvoje cestovního ruchu v území.

K hlavním prioritám patří:

- 1) trvalé zajištění dostatečné kapacity pracovníka pro oblast práce s veřejností**, který bude mít na starosti CHKO Železné hory (nejlépe 1 celý pracovní úvazek přímo na pracovišti Správy CHKO, pracovní náplň environmentální výchova, správa návštěvnické infrastruktury, výkon strážní služby)
- 2) ustavení pravidelného způsobu komunikace** mezi zástupci AOPK ČR a provozovateli DP (ale i informačního bodu, pokud bude fungovat jako Informační středisko v síti Domů přírody), managementem národního geoparku Železné hory, zástupci TIC a destinačního managementu, vydavateli map, zástupci klíčových obcí v regionu, institucí, důležitých turistických cílů a důležitými partnery z řad subjektů hospodařících v území.

I po vzniku návštěvnického střediska CHKO Železné hory (Dům přírody Železných hor) na Podhůře (a informačních bodů = Informačního střediska CHKO Železné hory – Veselý kopec, dále výhledově Seč), bude kromě běžné komunikace s veřejností nadále potřeba ze strany AOPK ČR neustále komunikovat s dalšími hráči v území (především viz výše bod 2), reagovat na vývoj situace a usměrňovat využití území pro potřeby cestovního ruchu.

Ze strany orgánů ochrany přírody se nejedná o snahu suplovat organizaci a celkové řízení cestovního ruchu v území. Jde o efektivní způsob jak zajistit ochranu přírody a krajiny, zohlednit běžnou hospodářskou činnost a předcházet případným střetům se zájmy cestovního ruchu v území, které je dnes místy již velmi intenzivně využíváno a v němž je potřeba pohyb a aktivity návštěvníků v určitých částech usměrňovat.

V případě, že se nepodaří dlouhodobě zajistit dostatečnou kapacitu pracovníka pro práci s veřejností v CHKO Železné hory, kvalitně obsadit pozice pracovníků v připravovaném DP a průběžně spolupracovat s ostatními subjekty v území, je realizace KPNV jako celku nereálná.

Zajištění personální kapacity

Kdo: AOPK ČR

Co: zajistit úvazek pracovníka pro práci s veřejností ideálně přímo na pracovišti RP VČ, odd. Správa CHKO Železné hory

Současný stav: 1 úvazek pro celé regionální pracoviště AOPK ČR: RP VČ. Při stávajících nárocích na komunikační aktivity je to nedostatečné. Kapacitu je potřeba zvýšit.

Souvislost s DP (a IS CHKO): pracovník bude za SCHKO řešit přípravy DP / IS a po realizaci DP / IS bude průběžně spolupracovat – dodávat informace, podněty a sledovat, jestli se DP / IS svou činností neodklání od dohodnutého směru a zajišťovat školení o ochraně přírody a krajiny (základní přehled + co je aktuálně nového, jaké problémy se řeší apod.)

Proč – co je účelem:

- Pohyb návštěvníků v CHKO Železné hory se zintenzivňuje. Částečně je to důsledek koronavirové pandemie 2020, ale částečně je to přirozeně dáno celorepublikovými trendy, jako je zvyšování počtu cykloa návštěvníků, velký boom elektrokol a dlouhodobě pak i blízkostí trojaglomerace Pardubice – Chrudim – Hradec Králové. **Práce s návštěvnickou veřejností je hodně a je potřeba zajistit pro ni přímo na území CHKO dostatečnou personální kapacitu**, (ta ze strany AOPK ČR spočívá především v koordinaci s ostatními partnery, včetně geoparku a provozovatelů DP a IS a dodávání potřebných informací – viz níže).
- **zajistit spolupráci s partnery v území** v oblasti rozvoje cestovního ruchu a jeho usměrňování jako jsou obce, vlastníci a hospodáři (např. Lesy ČR), kraj, národní geopark Železné hory, destinační management, muzea, památky a jiné prohlídkové objekty, informační centra a další důležití partneři poskytující služby v cestovním ruchu (např. vydavatelé map), nebo výzkum v oblasti cestovního ruchu (vysoké školy, vědecké instituce), zájmové organizace apod. – podrobněji viz body týkající se setkávání dále
- **zajistit každoroční pravidelné schůzky pracovní skupiny** (viz dále Setkávání pracovní skupiny)
- **zajistit pravidelná mimosezónní setkání se zástupci destinačního managementu a pracovníky informačních center uvnitř i v okolí CHKO**, na nichž Správa CHKO získá zpětnou vazbu o průběhu uplynulé sezóny a případných problémech, které bude potřeba řešit, a bude mít možnost informovat o tom, co AOPK ČR v území dělá – na rozdíl od zveřejňování zpráv umožňuje tento způsob osobní kontakt a dává příležitost věci vysvětlit nebo naopak klást dotazy apod.
- zajistit kontakt a průběžnou komunikaci s médii, monitoring médií o území CHKO
- realizovat konkrétní projekty a spolupracovat nebo konzultovat přípravu dalších produktů cestovního ruchu a částí infrastruktury v CHKO a bezprostředním okolí tak, aby výsledek nebyl v rozporu s KPNV (interpretačními plány CHKO a DP) a ochranou přírodních a kulturně-historických hodnot území
- sledovat dopady návštěvnosti na předměty ochrany na území CHKO = shromažďovat výsledky takto zaměřených projektů či výzkumů v území (o kterých správa ví) a změny zaznamenané kolegy v terénu, a následně využívat tyto argumenty při komunikaci
- sledovat stav návštěvnické infrastruktury + pohyb návštěvníků v území ve vazbě na návštěvnickou infrastrukturu a reagovat na aktuální situaci, konzultovat případná opatření – ta se pak promítnou i do přípravy konkrétních projektů či produktů
- připravovat a spolupracovat na sledování návštěvnosti na území CHKO a hodnocení naplňování KPNV, případně konkrétních částí návštěvnické infrastruktury
- podílet se na přípravách zřízení DP / IS, zajistit přenos informací mezi AOPK ČR a provozovatelem DP / IS, tj. Městem Chrudim a Městskými lesy Chrudim a národním geoparkem Železné hory, popř. dalšími

Kdy: co nejdříve, nejlépe 2021

Zdroje: rozpočtové prostředky

Kvalitní obsazení pracovních pozic v připravovaném návštěvnickém středisku CHKO (DP Železných hor) a nastavení vzájemné komunikace s AOPK ČR

Kdo: Provozovatel DP ve spolupráci s AOPK ČR

Co: kvalitně obsadit místa pracovníků návštěvnického střediska CHKO (DP Železných hor) a zajistit jejich další školení a vzdělávání + nastavit vzájemnou komunikaci mezi DP a AOPK ČR (zejména DP a správa CHKO ŽH, ale i DP – ústředí, RP VČ)

Pozice: - pracovník informačního centra
- programový pracovník / lektor

Proč – co je účelem:

- **zajistit spolupráci s realizátory DP při přípravě DP v souladu s cíli definovanými KPNV a interpretačním plánem DP**
- **zajistit provoz DP v souladu s cíli definovanými interpretačním plánem DP**
- **nastavit a dlouhodobě zajistit pravidelnou a průběžnou komunikaci se zástupci AOPK ČR**
- zajistit spolupráci s partnery v území v oblasti rozvoje cestovního ruchu a jeho usměrňování jako jsou obce, vlastníci a hospodáři, kraje, destinační management, muzea, informační centra a jiní strategičtí partneři poskytující služby v cestovním ruchu (viz Setkávání pracovní skupiny)
- zajistit kontakt a průběžnou komunikaci s médii
- realizovat konkrétní projekty a spolupracovat nebo konzultovat přípravu dalších produktů cestovního ruchu a částí infrastruktury v CHKO a bezprostředním okolí tak, aby výsledek nebyl v rozporu s KPNV, interpretačním plánem DP a ochranou přírodních a kulturně-historických hodnot území
- sledovat dopady návštěvnosti na předměty ochrany na území CHKO zejména v okolí DP, navrhnout a realizovat návazná opatření
- sledovat stav návštěvnické infrastruktury + pohyb návštěvníků v okolí DP ve vazbě na návštěvnickou infrastrukturu a reagovat na aktuální situaci, konzultovat případná opatření – ta se pak promítnou i do přípravy konkrétních projektů či produktů
- provádět evaluaci vlastní činnosti a návazná opatření

Kdy: aby se mohli zapojit do příprav a realizace DP / IS (programová náplň) před jejich otevřením

Zdroje: Provozovatel DP, provozovatel IS

Pozn.: doporučujeme využít zkušeností z již fungujících DP (např. Poodří, Třeboňska, Českého ráje) a vybírat pracovníky, kteří jsou schopni se plnohodnotně zastoupit v různých rolích

Zajištění průběžné komunikace a koordinace – Setkávání stálé pracovní skupiny

Kdo: iniciuje AOPK ČR, zapojeni investor a provozovatel DP, provozovatel IS, klíčové TIC v regionu, destinační managementy či MAS a další partneři jako památky a prohlídkové objekty (Chrudimsko-Hlinecko, město Chrudim, Seč a další obce, národní geopark Železné hory atd.)

Co: zajistit pravidelné setkávání stálé pracovní skupiny klíčových hráčů v území

Proč – co je účelem:

- **jedná se o stálou skupinu zástupců klíčových hráčů v území, kteří mohou zásadním způsobem ovlivnit naplňování cílů KPNV v území**

členové: doporučujeme vyjít z pracovní skupiny pro přípravu této KPNV, která fungovala dobře a osvědčila se, **kvůli operativnosti držet počet mezi 10-15 členy**

návaznost: skupina by měla pracovat se **zpětnou vazbou / aktuálními podněty / výstupy získanými na schůzkách:**

1) TIC (viz dále tabulka Činnosti – Koncepční, bod 17)

2) orgánů, které řídí činnost DP (např. Rady DP) – zpětná vazba o zkušenostech s návštěvníky v uplynulé sezóně, reakce návštěvníků, témata dotazů, zjištěné komunikační problémy, nefunkční infrastruktura apod.

3) dalších partnerů (jejich aktuální problémy týkající se práce s návštěvníky v území)

četnost schůzek: **pravidelně, min. 1x za rok (mimo sezónu)**, nejlépe ale před i po sezóně, *termínově směřovat tak, aby se konaly až po schůzkách TIC, zasedání řídicích orgánů DP, (důvodem je získání zpětné vazby: zkušenosti TIC za uplynulou sezónu, zkušenosti DP)*

Cílem práce skupiny je:

- **zajistit pravidelnou komunikaci a koordinaci kroků** s cílem usměrňovat návštěvnost v CHKO a vytvářet jednotnou prezentaci CHKO, která bude podporovat zachování přírodního a kulturně-historického dědictví na území CHKO a v jeho nejbližším okolí
- **zajistit průběžnou a dlouhodobou koordinaci kroků mezi AOPK ČR, provozovatelem návštěvníckého střediska CHKO (DP Železných hor), IS CHKO Železné hory, a zástupci klíčových aktérů v oblasti cestovního ruchu v území**
- **na základě zpětné vazby, v souladu s KPNV upřesňovat jednotlivé kroky a opatření, které mohou pomoci zjištěné problémy řešit a mohou být příležitostí pro aktivity jednotlivých členů pracovní skupiny i dalších aktérů** (např. aktuální tematické zaměření prohlídek s průvodcem, tipy na články do turistických novin v regionu, možná řešení pro kritická místa – problémy s průjezdem a parkováním)
- **na základě zpětné vazby zhodnotit naplňování KPNV v rámci celého území, včetně kroků realizovaných DP resp. IS za předchozí rok a přínosu aktivit dalších důležitých partnerů (destinační management, organizace poskytující služby EVVO atd.)**

Kdy: co nejdříve, je možné navázat na činnost pracovní skupiny pro přípravu KPNV z roku 2020. Skupina by měla pracovat dostatečně dopředu před zahájením činnosti DP/ IS, aby se podle něj už mohl provoz v prvním roce činnosti řídit.

Zdroje: AOPK ČR ve spolupráci s ostatními členy pracovní skupiny

Činnosti

Uvedené činnosti jsou nezbytné k naplnění KPNV a zahrnují **jednorázové, opakované i průběžné aktivity**, které zajišťuje především Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Regionální pracoviště Východní Čechy – Správa CHKO Železné hory (dále AOPK ČR) ve spolupráci s partnery, zejména obcemi, destinačními managementy (DM), turistickými informačními centry, vzdělávacími a paměťovými institucemi, hospodáři jako LČR či MLCH, podnikateli a nestátními neziskovými organizacemi. Klíčovým partnerem v oblasti je národní geopark Železné hory.

Níže uvedená tabulka stručně popisuje doporučené činnosti a stanovuje, kterých subjektů se daná činnost dotýká. Činnosti jsou pro seskupeny podle tematických oblastí (infrastruktura, komunikace aj.) a mohou se částečně překrývat. Je to pro snazší orientaci – pokud člověk hledá např. co je potřeba dělat v oblasti komunikace, programů pro návštěvníky apod.

Koncepční činnosti

Co	Kdo
1. Sledovat tvorbu koncepčních a strategických rozvojových materiálů s dopadem na území CHKO a usměrňovat problematické návrhy už v plánovací fázi procesů.	AOPK ČR, DM, kraje (PAK, VYS), obce s rozšířenou působností
2. V souladu s KPNV se nadále zasazovat o ochranu a zachování typického krajinného rázu Železných hor (typické prvky) a bránit se zmenšování klidových zón (důsledek zástavby, rozšiřování návštěvnické infrastruktury a invazivního způsobu využívání těchto zón), protože krajinný ráz a klidovost oblasti tvoří jedny ze základních hodnot uplatňovaných v cestovním ruchu při prezentaci a marketingu CHKO Železné hory.	AOPK ČR, obce s rozšířenou působností, obce, hospodáři, vlastníci pozemků, kraje
3. Sledovat vnější prezentaci území formující očekávání návštěvníka a obraz území navenek a systematicky ji ovlivňovat, tj. vytvářet reálné představy o CHKO Železné hory a možnostech / aktivitách, které s respektem k ochraně přírody a krajiny nabízí.	AOPK ČR, DM, Geopark ŽH, TIC, obce, partneři, provozovatel DP a IS, kraje
4. Sledovat vývoj situace v exponovaných nebo kritických oblastech (Lichnice, Oheb, Údolí Doubravy, Podhůra, Strádovské peklo – viz Plánovací část Směry rozvoje) u kritických míst zvážit změnu organizace provozu místa.	AOPK ČR, LČR a další hospodáři a vlastníci pozemků, kraje, obce, provozovatelé služeb
5. Zrevidovat stávající turistické trasy. Nastavit spolupráci se subjekty, které výrazně ovlivňují směřování a pohyb návštěvníků v území (KČT, SHOCart a další vydavatelé map). Dohodnout se na vedení a postupu při vyznačování zejména „doporučených“ tras do tištěných i on-line map. Využít stávajících smluv a memorand o spolupráci, případně vytvořit nové. Dlouhodobě, pravidelně spolupracovat.	AOPK ČR, vydavatelé map, mapy.cz a cykloatlas online, Geopark Železné hory, kraje, KČT, vlastníci, hospodáři, obce

<p>6. Zajistit koordinaci kroků a komunikaci v rámci vlastních institucí či organizací (včetně samotné AOPK). <u>Komunikace o CHKO a jeho návštěvnické infrastruktury by navenek měla být jednotná a v souladu s cíli a obsahem KPNV.</u></p>	<p>AOPK ČR, kraje, obce, DM</p>
<p>7. Zajistit pravidelné (1x ročně) hodnocení naplňování KPNV (pro potřeby následné aktualizaci KPNV) včetně hodnocení výkonu DP jako významného prostředku interpretace. Zajistit aktualizaci KPNV před přípravou nového plánu péče o CHKO.</p>	<p>AOPK ČR, provozovatel DP</p>
<p>8. Zajistit přípravu, realizaci a provoz návštěvnického střediska (DP) CHKO Železné hory na Podhůře jako důležitého prostředku komunikace o území CHKO, včetně specifické programové nabídky. K propagaci DP a programové nabídky využívat TIC, DM, subjekty CR v území, muzea a další partnerské organizace (viz dále Programy).</p>	<p>AOPK ČR, provozovatel DP</p>
<p>9. Připravit celkovou prezentaci CHKO založenou na interpretačním plánu CHKO (KPNV) tak, aby časově předcházela vzniku návštěvnického střediska (DP) CHKO Železné hory na Podhůře (i IS CHKO Železné hory – Veselý kopec – v tomto případě minimálně připravit kvalitní informace pro návštěvníky) a mohla být intenzivně využívána v době jeho otevření. Pracovat s vizuální identitou DP.</p>	<p>AOPK ČR, provozovatel DP (a IS), DM</p>
<p>10. <u>Dlouhodobě podporovat návaznost a obsahovou synergii částí návštěvnické infrastruktury a služeb v území</u> (expozice, naučné stezky, prohlídky s průvodcem, programy pro školy atd.) v souladu s KPNV a interpretačním plánem DP. Spolupracovat s vlastníky a provozovateli kulturních a prohlídkových objektů, muzeí apod. Klíčovým partnerem je národní geopark Železné hory.</p>	<p>AOPK ČR, TIC, DM, obce, Geopark</p>
<p>11. U všech částí infrastruktury stanovit, kdo za ni bude zodpovědný a bude ji udržovat – především u věcí vznikajících v rámci projektů, ke kterým se po uplynutí projektu často už nikdo nehlásí</p>	<p>všichni zřizovatelé a realizátoři</p>
<p>12. Stanovit podmínky umístování informačních panelů a prvků (místo, forma, obsah, soulad s KPNV a pravidly dobré interpretace), které nejsou součástí navrhované návštěvnické infrastruktury – typicky panely zdánlivě nesouvisející s ochranou území, panely projektů apod., které obvykle nebývají předem konzultovány. Umísťovat takovéto panely uvážlivě, po dohodě a jen při splnění stanovených podmínek.</p>	<p>AOPK ČR, obce, DM, další vlastníci pozemků</p>
<p>13. Nerozšiřovat stávající hromadné akce a nepovolovat další, které by zasahovaly do citlivých území (viz KPNV - Limity využití území), aby nedocházelo k ohrožení předmětů ochrany, dalších přírodních a kulturně-historických hodnot území, zájmů vlastníků pozemků a hospodářů a zhoršení návštěvnického zážitku ostatních návštěvníků území. Kontrolovat dodržování stanovených podmínek.</p> <p>Klást velký důraz na zatěžování území hlukem, světelné znečištění (klid je jedním z lákadel při prezentaci území CHKO)</p>	<p>AOPK ČR ve spolupráci s DM, TIC a obcemi; vlastníci a provozovatelé atraktivit, subjekty CR v území</p>

<p>14. Sledovat rozvoj nových sportů a aktivit, které mohou negativně ovlivnit návštěvnický zážitek ostatních návštěvníků a kvalitu přírodního prostředí (drony, elektrokola, elektrokoloběžky, adrenalinové sporty, teambuildingové aktivity apod.)</p>	<p>AOPK ČR, DM, vysoké školy, hospodáři</p>
<p>15. Navazovat stávající a nově vznikající pěší trasy, cyklotrasy, vycházkové okruhy a tipy na výlety na nabídku místních služeb v obcích (občerstvení, ubytování, průvodcovské a informační služby, WC, expozice apod.), vše v souladu s limity KPNV.</p>	<p>DM, TIC ve spolupráci se subjekty cestovního ruchu a obcemi, kraje</p>
<p>16. Vytvořit mechanismus monitoringu a sledovat dopady návštěvnosti CHKO na území (ve spolupráci s odborníky)</p>	<p>AOPK ČR, DM, VŠ, hospodáři</p>
<p>17. Pravidelně školit personál TIC/kolegy z cestovního ruchu (případně i personál turistických cílů apod., který je v přímém kontaktu s návštěvníky) v regionu a v rámci školení poskytovat aktuální informace o dění v CHKO, získávat od účastníků touto formou zpětnou vazbu a identifikovat problémová témata, která bude potřeba ve vztahu k návštěvníkům řešit + připravit přednášky na tato témata – např. zda vůbec a jak správně značit trasy v terénu. Dlouhodobě sledovat kvalitu poskytovaných informačních služeb.</p>	<p>DM, kraje, AOPK ČR, Geopark ve spolupráci s vlastníky a/nebo provozovateli atraktivit v území</p>
<p>18. Školit průvodce (dle potřeby), kteří budou mít zájem v regionu poskytovat průvodcovské služby, s důrazem na pravidla dobré interpretace a respektování limitů využití území. Aktivně nabízet služby průvodců, vytvářet nabídku průvodcovaných vycházek, exkurzí, cyklovýletů apod. Dlouhodobě sledovat kvalitu poskytovaných služeb.</p>	<p>AOPK ČR, NPÚ, TIC, DM, vlastníci a provozovatelé atraktivit</p>
<p>19. Připravit pravidla chování pro návštěvníky (vhodná forma a zpracování pro cílové skupiny návštěvníků CHKO), která budou využívána při prezentaci a interpretaci v území. Kde je to vhodné, využít Kodex terénního cyklisty. Vysvětlovat, proč je dané chování ne/vhodné. Vyjít z 6 zásad AOPK ČR – Pojdte s námi do přírody.</p>	<p>AOPK ČR, TIC, DM, Rekreační lesy Podhůra</p>
<p>20. Připravit upozornění na možná základní zdravotní rizika např. v důsledku náročného terénu, výskytu klíšťat, nebezpečí úrazu při určitých povětrnostních podmínkách + nutné vybavení pro výlety (voda, vhodná obuv atd.). Využívat je při prezentaci a interpretaci v území.</p>	<p>AOPK ČR, TIC, DM</p>
<p>21. Ve spolupráci s partnery zajistit uplatňování a vymáhání pravidel chování v území v souladu se zákonem č. 114/1992 Sb., případně i dalších zákonů – lesní zákon apod. Přestupky se týkají zejména vjezdů a nepovoleného parkování v zákazech vjezdu, rozdělování ohně na lesních pozemcích apod. (Policie ČR, Městská policie, Stráž přírody, lesní stráž...). Využít i provozních řádů areálů (např. Podhůra) a dobrovolných kodexů, které má např. ČEMBA, KČT, Skaut, některé sportovní svazy, myslivecké jednoty apod.</p>	<p>AOPK ČR, DM, partneři v území, provozovatelé sportovních areálů a kapacitních ubytovacích zařízení</p>
<p>22. Podporovat koordinaci a kvalitní výkon destinačního managementu (tj. řízení, nejen marketing destinace) v souladu s KPNV, dobrou praxi ocenit v médiích.</p>	<p>AOPK ČR, obce, DM</p>

Komunikace

Co	Kdo
1. Promítnout Plánovací část KPNV, včetně Limitů, do veškerých vlastních tištěných materiálů, naučných stezek, exkurzí, přednášek, webu a dalších forem komunikace AOPK ČR s veřejností.	AOPK ČR
2. Zajistit pravidelnou činnost stálé pracovní skupiny (podrobně viz Institucionální opatření) – komunikace a koordinace směřující k jednotnému přístupu k prezentaci území CHKO a udržování stálého povědomí o aktuální situaci v CHKO	AOPK ČR, provozovatel DP a IS, TIC v regionu, Geopark, další partneři
3. Udržovat komunikaci a spolupráci s různými typy organizací působících v území <u>i mimo strukturu stálé pracovní skupiny</u>	AOPK ČR, DM, DP a IS, Geopark
4. Komunikovat limity a specifika území i vhodné způsoby jeho využití směrem k návštěvníkům, ale především k subjektům, které jsou či budou aktivně zapojeny do cestovního ruchu (obce, DM, ubytovatelé, informační centra, další poskytovatelé služeb, kraje, organizátoři hromadných akcí)	AOPK ČR, DM, Geopark
5. Aktivně komunikovat se zástupci krajů a CzechTourism o případné aktualizaci jejich webových prezentací týkajících se území CHKO Železná hory v souladu s KPNV	AOPK ČR, DM, Geopark
6. Komunikovat s médii na základě znalosti místních poměrů, aktuálních a přesných informací a předcházet tak nedorozuměním, nereálným očekáváním návštěvníků CHKO a zbytečným následným potížím	AOPK ČR, DM, DP, Geopark
7. Komunikovat návštěvníkům pravidla chování v CHKO. Upozorňovat na interpretační infrastrukturu (DP, IS, naučné stezky, hledačky) a další programy (průvodcované vycházky...).	AOPK ČR, DM, TIC, provozovatelé atraktivit v území
8. Komunikovat návštěvníkům lokalizaci a kapacitu parkovišť (případně také max. dobu parkování) a dostupné služby a infrastrukturu u parkovišť (občerstvení, toalety, kontejnery na tříděný odpad, hřiště, posezení, vstupní panely s mapou)	DM, TIC ve spolupráci s obcemi, vlastníky pozemků, DP, IS
9. Ve spolupráci s regionálním tiskem zveřejňovat a) konkrétní příklady, kdy problémoví návštěvníci působí škody v přírodě, znepříjemňují pobyt ostatním návštěvníkům, ohrožují sebe i ostatní, b) i příklady dobré praxe.	AOPK ČR, TIC, obce
10. Komunikovat s organizátory hromadných akcí, nenabízet území k akcím, které by vedly k poškozování přírodního prostředí nebo byly v rozporu se zákonnými podmínkami ZCHÚ. Držet se předem stanovených podmínek pro konání, četnost a kapacitu akcí a limitů využití území. Nevést problémovými částmi území, kam nechci, aby chodili a jezdili ani běžní návštěvníci (účastníci se sem budou vracet!).	AOPK ČR, DM, kraje, obce, vlastníci pozemků, organizátoři hromadných akcí

<p>11. Na parkovištích a terminálech hromadné dopravy, v informačních materiálech a mediálních výstupech zdůrazňovat potřebu respektu mezi skupinami návštěvníků (např. pěší a cyklisté) i návštěvníků k místním obyvatelům, informovat o možných rizicích pohybu po železných horách. Vídat pěší, kteří se řídí pravidly chování návštěvníka CHKO, cyklisty, kteří dodržují kodex terénního cyklisty a respektují omezení vyplývající z ochranného režimu na území CHKO.</p>	<p>DM, AOPK ČR, DP a IS, obce, Geopark, provozovatelé areálů a atrakcí</p>
<p>12. Ve spolupráci s dalšími subjekty jako je Policie ČR, ČEMBA, KČT, kraj apod. podporovat přípravu a realizaci celorepublikové (případně krajské) kampaně, která by řešila zhoršující se chování různých uživatelů tras mezi sebou navzájem. Spolupracovat s odborníky jako BESIP, Centrum dopravního výzkumu.</p>	<p>AOPK ČR, ČEMBA, KČT, kraje, DM, obce, příp. i další relevantní organizace</p>
<p>13. Komunikovat využívání hromadné dopravy při pohybu na území CHKO jako pozitivní přínos pro ochranu území CHKO a přírody a krajiny.</p>	<p>AOPK ČR, DM, obce, kraje, Geopark</p>

Dopravní dostupnost a parkoviště

<p>1. Podporovat vznik studií, které řeší situaci v určité oblasti komplexně – zejména z hlediska dopravy, pohybu lidí a možností parkování. Příklad míst přímo v CHKO, která si zaslouží pozornost a komplexnější řešení dopravních problémů a toků návštěvníků je Seč/Oheb, Podhůra a Slavická obora, Údolí Doubravy či Lichnice (viz Plánovací část – Limity využití území a Aplikační část – L1 Seč/Oheb).</p>	<p>AOPK ČR, obce, DM, kraje, další vlastníci a správci komunikací</p>
<p>2. Vyřešit parkování (kapacita, pro koho je určeno, zpoplatnění apod.) v nástupních bodech a u turistických cílů v obcích i mimo obce, včetně již známých konfliktních míst uvedených v KPNV v Limitech využití území (Střetové body).</p>	<p>Zřizovatelé a provozovatelé turist. cílů včetně AOPK ČR, obce, DM</p>
<p>3. Zajistit možnost bezpečně odložit kola tak, aby cyklozávěsníci mohli pěšky navštívit turistické cíle (prohlídkové okruhy – zejména s povalovými chodníky, muzea, pěší naučné stezky apod.). Vztít v úvahu bezpečnost, počasí (déšť, extrémní slunce), kapacitu a technické parametry stojanů atd.</p>	<p>Zřizovatelé a provozovatelé turistických cílů včetně AOPK ČR, obce, DM, DP</p>
<p>4. Vytvářet tipy na výlet a produkty cestovního ruchu, které budou využívat hromadnou dopravu (podrobněji viz Směry rozvoje), současně přitom komunikovat využívání hromadné dopravy jako pozitivní přínos pro ochranu území CHKO a přírody a krajiny.</p>	<p>Kraje, DM, TIC, obce a další tvůrci produktů cestovního ruchu, Geopark, DP, IS</p>
<p>5. Podporovat napojení turistických cílů na obsluhu spoji hromadné dopravy. Využít zjištění dostupných studií / průzkumů o spádovosti a tocích návštěvníků v území. Kde je to možné, v sezóně omezit počty přisedání, které pro návštěvníky komplikují využívání hromadné dopravy.</p> <p><u>Současně přitom komunikovat využívání hromadné dopravy jako pozitivní přínos pro ochranu území CHKO a přírody a krajiny.</u></p>	<p>Kraje, DM, obce, AOPK ČR, provozovatelé turistických cílů</p>

Infrastruktura

<p>1. Zachovat, nezhoršovat a udržovat dosavadní ráz území a optimalizovat nově budovanou i stávající turistickou infrastrukturu (např. velikost a počet informačních panelů), neumísťovat infrastrukturu, která není v souladu s KPNV (např. nahodilé informační panely výstupů projektů)</p>	<p>AOPK ČR, majitelé a správci pozemků, obce, DM, TIC, kraje</p>
<p>2. Každou přípravu nové či aktualizaci stávající části infrastruktury, produktu cestovního ruchu či interpretační služby plánovat s přihlédnutím k cílům interpretace v CHKO, limitům využití území + zásadám dobré interpretace stanoveným v KPNV.</p>	<p>AOPK ČR, DM, TIC, obce, subjekty v cestovním ruchu</p>
<p>3. Provést revizi tras v mapách a dohodnout se s vydavateli turistických map a provozovateli on-line map na základní síti publikovaných tras v rámci CHKO. Následně konzultovat nová vydání a případné změny tras či označení lokalit, aby neposkytovaly zavádějící informace. Spolupracovat s KČT na značení tras.</p> <p>Prostřednictvím DM udělat osvětu i obcím a subjektům CR – pravidla pro značení tras, jak na to (trasy musí být v souladu s KPNV).</p>	<p>AOPK ČR, TIC, DM, lesní hospodáři, Geopark</p>
<p>4. Uplatňovat prezentaci CHKO Železné hory v souladu s KPNV při úpravách/budování expozic a dočasných výstav v muzeích a výstavních prostorech v CHKO (sdělení, interpretační cíle); budovat expozice tak, aby se nedublovaly, ale odkazovaly na sebe a vzájemně se doplňovaly.</p>	<p>AOPK ČR, provozovatel DP, provozovatelé muzeí a expozic v území, obce</p>
<p>5. Odstraňovat neaktuální či nefunkční infrastrukturu, která negativně ovlivňuje návštěvnický zážitek (nefunkční turistické značení, neaktuální mapy v terénu, poškozené naučné stezky, panely apod.), včetně infrastruktury, o kterou není možné se dále starat – týká se všech vlastníků a provozovatelů infrastruktury.</p>	<p>AOPK ČR, DM, kraje, obce, vlastníci infrastruktury jako LČR, subjekty v cestovním ruchu</p>
<p>6. Udržovat trasy, značení, výhledy a části infrastruktury (odpočívadla, pozorovatelný atd.) v dobrém stavu. Udržovat v dobrém stavu a kvalitě i veškerou interpretační infrastrukturu a služby (naučné stezky, panely, expozice, hledačky, elektronické aplikace jako průvodce a hry, prohlídky s průvodcem apod.) – všichni vlastníci a provozovatelé infrastruktury.</p>	<p>všichni vlastníci a provozovatelé infrastruktury vč. AOPK ČR, obcí, krajů, Geoparku, NPÚ atd.</p>

Regionální produkty a suvenýry

<p>1. Podporovat vznik takových regionálních suvenýrů, které podpoří prezentaci území v souladu s KPNV CHKO Železné hory (nepropagovat nevhodné lokality, adrenalinové zážitky tam, kde není možné je nabízet, nepodporovat přírodě škodlivé spotřebitelské chování apod.)</p>	<p>DM, AOPK ČR, certifikovaní regionální výrobci, Geopark, kraje, v budoucnu i DP</p>
<p>2. Certifikovat služby a zážitky (jako vycházky s místním průvodcem apod.) – např. certifikace Svazu venkovské turistiky a agroturistiky a další, které umožňují smysluplně certifikovat služby a zážitky (tj. garantují kvalitu služby a zároveň jsou přínosem pro poskytovatele služeb)</p>	<p>DM, AOPK ČR, provozovatel DP</p>

Programy pro návštěvníky

<p>1. Proškolení průvodce / interpretátory, kteří budou mít zájem v regionu poskytovat průvodcovské služby s důrazem na zásady dobré interpretace (spolupráce se školiteli interpretačních průvodců); navázat spolupráci s dalšími poskytovateli průvodcovských služeb.</p> <p>Jako součást materiálů školení připravit základní koncept pro vzorové programy/prohlídky, které budou v souladu s KPNV z hlediska zaměření na témata (sdělení) a cílové skupiny a budou respektovat limity využití území a zdroje interpretace. <i>POZN: Příprava vlastních programů průvodců vyžaduje čas. V rámci školení je možné zvládnout pouze základy. Přípravu je ale možné dále podporovat např. formou konzultací.</i></p>	<p>DM, AOPK ČR, TIC, školitelé interpretace</p>
<p>2. Vždy vytvářet programy pro návštěvníky tak, aby naplňovaly cíle KPNV (interpretace klíčových sdělení o Železných horách, usměrnění návštěvnosti), přizvat k přípravě místní odborníky a využívat místní zdroje. Do cílových skupin programové nabídky zahrnout školní skupiny, případně další organizované skupiny (senioři apod.)</p>	<p>AOPK ČR, DM, provozovatelé atraktivit, spolupracující NNO zabývající se EVVO, DP, tvůrci turistických produktů</p>
<p>3. Programy s tzv. toulavým průvodcem – postupně připravit k exponovaným návštěvnickým lokalitám (Oheb, Podhůra, Údolí Doubravy). Programy mohou být využívány stále, jen sezónně nebo i nárazově na akcích. <u>Cílem není zvýšit atraktivitu místa, ale dohlížet na lokalitu a zkvalitnit v místě návštěvnický zážitek.</u> Programy zaměřit na cílové skupiny, které dané lokality navštěvují. Vyškolení rangery/strážce – toulavé průvodce, kteří by byli schopni nabízet v těchto místech toulavou interpretaci.</p>	<p>AOPK ČR, DM, NNO, muzea, TIC, DP a IS</p>
<p>4. Připravovat cíleně aktivity, které umožní nízkonákladové trávení volného času mimo nejcenější části přírody (návštěvní cíle v širším regionu Geoparku Železné hory apod.). Umísťovat je tam, kde je / bude dostatečné zázemí (odpočinkové plochy, občerstvení, WC). Koordinovat vznik a zaměření aktivit s nabídkou dalších prohlídkových objektů. Nabídku propagovat na webu, DP, prostřednictvím digitálního průvodce, návštěvnické mapy.</p>	<p>AOPK ČR, DM, TIC, partneři v území, DP, Geopark</p>
<p>5. Připravit nabídku programů pro místní obyvatele, chataře a chalupáře s cílem motivovat je k ohleduplnému chování (ochrana vody, problematika různých rekreačních aktivit u vody a dopad na kvalitu vody, jak si nezničit prostředí, ve kterém trávím čas, vhodné a nevhodné způsoby hospodaření, význam mokřadů v krajině apod.) – přednášky, terénní exkurze</p>	<p>AOPK ČR</p>
<p>6. Před otevřením návštěvnického střediska CHKO Železné hory (DP) na Podhůře připravit /sestavit nabídku programů pro návštěvníky (viz Koncepční činnosti bod 8). Využít přitom zásady a programy zmiňované výše v bodech 1-5.</p>	<p>AOPK ČR, provozovatel DP</p>

Projekty

Sem patří řada konkrétních záměrů od infopanelů na vstupech, web, aplikace jako hry či průvodce až po naučné stezky, návštěvnické středisko CHKO (DP) aj. „Projekty“ jsou stručně popsány v jednotlivých kartách. Klíčová sdělení v kartách jednotlivých prvků interpretační infrastruktury nejsou uvedena v plném znění, jsou zkrácena kódem – např. 2a (plné znění viz Plánovací část: *Klíčová sdělení*).

Karty jednotlivých prvků mohou správcům a realizátorům interpretace sloužit k evidenci jednotlivých interpretačních prvků, ke sledování jejich technického stavu, aktuálnosti a následně k zaznamenávání provedených změn. Jasně říkají, k čemu byl daný prvek zřízen, jaká klíčová sdělení v daném místě komunikovat, pro jakou cílovou skupinu návštěvníků je určen, jak je zajištěna jeho údržba apod. Při hodnocení stávajícího stavu jsme vycházeli z vlastního průzkumu v terénu v 2019-2020 a konzultací v regionu.

Pozn: U návrhů spojených s Domem přírody je nutno respektovat Jednotný architektonický koncept (JAK) a grafický manuál.

Přehled karet s navrhovanými „projekty“, tj. prvky interpretace

Kód	Název prvku	str.
DP1	DŮM PŘÍRODY Železných hor	22
IS1	Informační středisko CHKO Železné hory – Veselý kopec	26
IS2	Informační středisko CHKO Železné hory – Seč	29
IS3	Informační středisko CHKO Železné hory – Horní Mlýn	32
K1	WEB Domu přírody	35
K2	WEB Informačního střediska CHKO	38
K3	SOCIÁLNÍ SÍŤ CHKO Železné hory	41
K4	Infopanely na vybraných místech v CHKO	43
K5	APLIKACE (VČ. her a digitálních průvodců)	46
L1	Lokalita SEČ/OHEB	48
L2	Lokalita LICHNICE	53
L3	Lokalita ÚDOLÍ DOUBRAVY	57
L4	Lokalita PODHŮRA až po SLAVICKOU OBORU	61
L5	KOCHÁNOVICKÉ RYBNÍKY revitalizace	65
NS1	Naučná stezka ÚDOLÍ DOUBRAVY	67
NS2	Naučná cyklostezka MAGMA	70
NS3	Vlastivědná stezka Krajem Chrudimky	72
NS4	Vlastivědná stezka Krajem Železných hor	75
T1	Základní leták o CHKO	78
T2	Suvenýry CHKO	81

POZN:

Pro DP1 – DŮM PŘÍRODY Železných hor byl v návaznosti na KPNV v roce 2020 zpracován samostatný, podrobnější IP L1-L5 – karty obsahují výtah, někde upřesnění situace a návrhů řešení uvedené v Plánovací části – Limity využití území a Průřezové problémy a doporučené směry rozvoje

NS1-NS2 – karty vychází z popisu stavu a hodnocení v Analytické části – Hodnocení vybraných částí infrastruktury a interpretace v terénu

Karta interpretačního prvku

kód prvku	DP1
název prvku	<i>Dům přírody Železných hor</i>
lokalizace prvku	Podhůra – u parkoviště na vstupu do areálu rekreačních lesů, plánovaná novostavba (již zbudované parkoviště je součástí celého projektu DP)
popis prvku (stručně)	<p>Návštěvnické středisko CHKO Železné hory</p> <p>Dům přírody Železných hor bude součástí sítě návštěvnických středisek AOPK ČR v rámci programu Dům přírody a jeho vizuální identita i koncepce bude vycházet z Jednotného architektonického konceptu (JAK) vytvořeného pro program Dům přírody.</p> <p>Dům přírody je moderní návštěvnické středisko ve ZCHÚ určené pro veřejnost, které plní 4 základní služby:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vítá návštěvníky v území a poskytuje jim vše pro jejich fyzický komfort a potřeby (toalety, odpočinek, drobné občerstvení) 2. orientuje a informuje návštěvníky 3. vzbuzuje zájem a vytváří pozitivní vztah návštěvníků k navštívenému místu 4. poskytuje vhodné místo pro setkávání. <p>V interiéru bude umístěna dlouhodobá interaktivní, úžeji tematicky zaměřená expozice vycházející z přírody a krajiny CHKO, venkovní expozice bude věnována geologii a národnímu geoparku Železné hory. V DP se budou pořádat krátkodobé výstavy na aktuální regionální témata. Návštěvník zde bude moci získat tiskoviny a materiály o ochraně přírody a krajiny, zúčastnit se přednášek, workshopů, seminářů, terénních exkurzí s certifikovanými průvodci a odbornými pracovníky AOPK ČR, a dále interpretačních i výukových programů s lektory.</p>
význam prvku (proč je důležitý)	<p>DP umožňuje seznámit návštěvníky s územím CHKO Železné hory a jeho jedinečností, účelem jejího vyhlášení a dlouhodobými cíli ochrany přírody a péče o kulturně-historické hodnoty území.</p> <p>Pomáhá usměrňovat pohyb návštěvníků v území – směřovat pozornost do vybraných lokalit a k dalším částem infrastruktury v souladu s KPNV (Limity).</p> <p>Jeho důležitým úkolem je vysvětlovat a prezentovat omezení, s nimiž se návštěvník v CHKO setká, i pravidla, kterými by se měl</p>

	<p>při pobytu v CHKO řídit, a jejichž dodržováním aktivně přispívá k zachování přírodních i kulturně-historických hodnot území.</p> <p>DP má vycházet ze sdělení KPNV a Interpretčního plánu DP ŽH a prezentovat CHKO ŽH jako celek, v souvislostech (nejen prezentovat zajímavé jednotlivosti).</p> <p>DP bude nabízet vzdělávací a osvětové programy pro návštěvníky v interiéru i exteriéru.</p> <p>K návštěvnickým programům budou využity:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozemky v okolí návštěvnického centra i v širším okolí rekreačních lesů Podhůra, • stávající i nově zbudovaná infrastruktura (např. naučné panely či stezky), • geologicky významné lokality a další zajímavosti prezentované v rámci národního geoparku ŽH, • budou vytvořeny a využívány dočasné i stálé edukační plochy (EPL), které umožní ukázat různé druhy hospodaření či ochrannářského managementu apod.) – viz samostatná karta v IPDP • tematicky zajímavá spolupráce s partnery v regionu, která podporuje sdělení KPNV (ochrana půdy, vody, lesnictví, loutkářská tradice, včelařství, komponovaná krajina, chov koní...) <p>Programy budou realizovány i na dalších vhodných lokalitách v CHKO, včetně MZCHÚ (vždy v souladu s Limity KPNV).</p>
<p>Cílová skupina (pro koho je prvek určen)</p> <p><i>Pozn: metodika pro určení cílových skupin viz Plánovací část – Cílové skupiny.</i></p> <p><i>Tučně jsou vyznačeny nejvýznamnější cílové skupiny z pohledu Domu přírody.</i></p>	<p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory, Organizátoři sportovních akcí (omezeně, spíše spolupráce DP s pořadateli a využití zázemí a infrastruktury)</p> <p>(Skupina C) Místní návštěvníci, chalupáři a chataři (omezeně, spíše na přednášky)</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté, Účastníci kulturních akcí (ti spíše v návaznosti na tradiční akce jako Loutkářská Chrudim, či výstavy, festivaly apod.)</p> <p>(Skupina E) Cyklisté – sport a další návštěvníci využívající okolí DP ke sportování (využijí zázemí DP – WC a infrastrukturu jako parkoviště), Kešeři, Houbaři (omezeně)</p> <p>(Skupina G) Školní výlety, Senioři</p>

Karta realizace

kód prvku	DP1
název prvku	<i>Dům přírody Železných hor</i>
sdělení nebo témata interpretace (bodově)	<p>Důležité součásti areálu DP:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vnitřní expozice • Venkovní expozice • Venkovní prvky v bezprostředním okolí DP • Související lokality (místa pro realizaci exkurzí či jiných programů) a „edukační plochy“, které pomohou přiblížit např. různé způsoby pěstování lesa, lesnického hospodaření či ochrannářského managementu (např. revitalizovaná lokalita střelnice u Kochánovických rybníků) • Jasný orientační systém v rámci DP (toalety, informace, směr prohlídky v expozici, přístupnost apod.) – viz JAK • Mapa, podle níž se návštěvník zorientuje, a která ho nasměruje do vhodných lokalit – povinný prvek JAK <p>Všechna sdělení (klíčová i dílčí) by v DP ŽH měla být zmíněna, i když některá nebudou rozpracována do větší hloubky.</p> <p>Expozice: výsledný výběr sdělení závisí na finálním tematickém zaměření expozice DP a je pak potřeba je promítnout i do související infrastruktury, aktivit a volby edukačních ploch.</p>
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nastavit a rozběhnout spolehlivý způsob spolupráce a komunikace mezi zadavatelem DP (AOPK ČR) a provozovatelem DP, zásadní pro fungování DP • zajistit návaznost DP na subjekty koordinující a usměrňující práci s návštěvníky a cestovní ruch v regionu (DP musí být zastoupen ve Stálé pracovní skupině pro práci s návštěvníky v CHKO - viz Institucionální opatření) • připravit projekt DP dle připraveného Interpretačního plánu DP a navrhnout na základě něj libreto a scénář expozice a související programy • dořešit parkování návštěvníků DP i celkový management návštěvníků v této lokalitě • zajistit finanční prostředky na realizaci (a provoz DP) • zajistit realizaci stavby a expozic, přípravy interpretace a úpravy venkovního areálu DP a souvisejících lokalit • zajistit kvalitní personální obsazení DP • vytvořit plnohodnotný obsah DP kromě expozice (návazné programy, informační služby, edukační plochy)

	<ul style="list-style-type: none"> • připravit zapojení DP do již fungující sítě DP v ČR (a spolupracovat s IS CHKO ŽH – vznikne dříve než DP) • připravit propojení DP se stávající informační a interpretační infrastrukturou v území (sít' informačních center, NS, expozic, prohlídkových objektů...) • zajistit běžný provoz DP
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat)	<p>Většina uživatelů by díky DP měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • chtít dodržovat pravidla chování, která jsou nezbytná pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území • mít pocit, že pomáhají území i tím, že respektují správce území, místní obyvatele, ty, kdo o území pečují, i jiné skupiny návštěvníků, které v území potkají • dozvědět se, v čem spočívá jedinečnost CHKO (viz hlavní sdělení) a pocítit obdiv k jedinečnosti území • dozvědět se, kde jsou lokality doporučené k návštěvě • pochopit, jaké možnosti poznávání území nabízí vybrané naučné stezky a expozice (vnitřní i vnější)
prostředek interpretace (popis řešení prvku – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat)	<p>Návštěvnické středisko s vnitřní a vnější expozicí, hracími prvky pro děti, posezením / lavičkami u DP, které poskytuje interpretační a informační služby.</p> <p>Expozice a programy budou dostupné též pro děti včetně nečtenářů (věk do 6 let).</p> <p>Komunikační prostředky zahrnují i letáky k DP:</p> <ul style="list-style-type: none"> - malý 1/3 A4, který slouží k propagaci na distribučních místech jako infocentra - leták A4 skládaný, který slouží k orientaci v expozici, obsahuje hlavní sdělení, propojuje fenomény v expozici s místy v terénu a dále vhodně zvolené suvenýry.
odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)	<p>Rozpočet na realizaci DP není předmětem tohoto dokumentu, bude součástí projektové žádosti. Max. 75 mil Kč na přímé realizační náklady bez DPH, pokud bude investor čerpat z dotace EU v rámci OPŽP.</p>
Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none"> • Před schválením k výrobě by měl zhotovitel návrhy klíčových prvků expozice DP vybrané AOPK ČR otestovat na vzorku potenciálních návštěvníků, aby bylo zjištěno, zda naplňují stanovené cíle. • Provozovatel DP bude průběžně sledovat zpětnou vazbu od návštěvníků a dalších uživatelů a podněty využije v rámci činnosti Domu přírody.

Karta interpretačního prvku

kód prvku	IS1
název prvku	<i>Informační středisko CHKO Železné hory – Veselý kopec</i>
lokalizace prvku	parkoviště u areálu Národního muzea v přírodě na Veselém kopci (katastr obce Vysočina), případně některý z objektů muzea
popis prvku (stručně 1 věta)	Informační středisko CHKO Železné hory – Veselý kopec bude součástí sítě návštěvnických a informačních středisek AOPK ČR Dům přírody a jeho vizuální identita i koncepce respektuje jednotný architektonický koncept (JAK) vytvořený pro DP v ČR.
význam prvku (proč je důležitý)	<p>Informační středisko CHKO musí vycházet ze sdělení KPNV.</p> <p>Podává kvalitní, aktuální informace. Pomáhá usměrňovat pohyb návštěvníků v území – směřovat pozornost do vybraných lokalit a k dalším částem infrastruktury.</p> <p>Jeho důležitým úkolem je vysvětlovat a prezentovat omezení, s nimiž se návštěvník v CHKO setká i pravidla, kterými by se měl při pobytu v CHKO řídit, a jejichž dodržováním aktivně přispívá k zachování přírodních i kulturně-historických hodnot území.</p> <p>DŮLEŽITÉ:</p> <p>IS na Veselém kopci by mohlo fungovat jako <u>společné informační středisko pro CHKO Železné hory a Žďárské vrchy (ale také národní geopark Železné hory)</u>. Výhodou je poloha na hranici obou CHKO a možnost oslovit návštěvníky v tradičně zavedeném turistickém cíli, který přitahuje část cílových skupin, které potřebuje oslovit i AOPK ČR. Výhodou je vstřícný postoj obce Vysočina, na jejímž katastru daná lokalita leží. Obec je aktivně zapojena do stálé pracovní skupiny ke KPNV a komunikaci s návštěvníky v území CHKO ŽH.</p>
Cílová skupina (pro koho je prvek určen) <i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV. Tučně jsou označeny nejvýznamnější cílové skupiny.</i>	<p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory</p> <p>(Skupina C) Místní návštěvníci + chalupáři a chataři (omezeně)</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté, Účastníci kulturních akcí (ti spíše v návaznosti na akce v areálu NMVP na Veselém kopci či Hlinsku)</p> <p>(Skupina G) Školní výlety, Senioři</p>

Karta realizace

kód prvku	IS1
název prvku	Informační středisko CHKO Železné hory – Veselý kopec
sdělení nebo témata interpretace (bodově)	<p>Důležité součásti prostor Informačního střediska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mapa, podle níž se návštěvník zorientuje a která ho nasměruje do vhodných lokalit – zde se nacházíte (před vstupem do IS i uvnitř objektu) • V případě společného IS pro ŽH a ŽV mapa zahrnující obě území + území Geoparku • Jednotlivé prvky dle manuálu pro navrhování návštěvnických středisek AOPK ČR JAK (vstupní cedule, interiérová mapa) <p>Sdělení: především sdělení, která jsou podstatná pro CHKO Železné hory (případně i ŽV, dále na Geopark – KPNV ŽH)</p>
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nastavit dlouhodobý, spolehlivý způsob spolupráce a komunikace mezi zadavatelem IS a provozovatelem, který bude zásadní pro fungování IS v dalších letech • zajistit návaznost IS na subjekty koordinující a usměrňující práci s návštěvníky a cestovní ruch v regionu (viz Institucionální opatření) • zajistit finanční prostředky na provoz • zajistit kvalitní personální obsazení IS • vytvořit plnohodnotný obsah IS (aktuální informace, materiály, případná nabídka navazujících programů apod.) • připravit zapojení IS do již fungující sítě DP v ČR • připravit propojení IS se stávající informační a interpretační infrastrukturou (sítí informačních center, muzeí apod.) • běžný provoz IS
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat)	<p>Většina uživatelů by díky IS měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • chtít dodržovat pravidla chování, která jsou nezbytná pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území a ochraně přírody

	<ul style="list-style-type: none"> • mít pocit, že pomáhají území i tím, že respektují správce území, místní obyvatele, ty, kdo o území pečují, i jiné skupiny návštěvníků, které v území potkají • dozvědět se, v čem spočívá hodnota + jedinečnost CHKO (viz hlavní sdělení) a pocítit obdiv k jedinečnosti území • dozvědět, kde se nacházejí lokality doporučené k návštěvě • pochopit, jaké možnosti poznávání území nabízí vybrané naučné stezky, expozice (vnitřní i vnější) a doporučené turistické cíle v území
prostředek interpretace (popis řešení prvku – co je to, jak by mělo fungovat)	Informační středisko s kvalitním informačním servisem schopné zodpovědět základní otázky o CHKO. Komunikační prostředky zahrnují i leták o CHKO: - malý 1/3 A4, který slouží k propagaci na distribučních místech jako infocentra a případně vhodně zvolené suvenýry.
odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)	Rozpočet na realizaci IS není předmětem tohoto dokumentu, bude součástí projektové žádosti. Max. 15 mil Kč na přímé realizační náklady bez DPH, pokud bude investor čerpat z dotace EU v rámci OPŽP a projekt bude zahrnovat také expozici.
Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none"> • Zaměření a rozsah základních informací otestovat na vzorku potenciálních návštěvníků, aby bylo zjištěno, zda naplňují stanovené cíle. • Provozovatel IS bude průběžně sledovat zpětnou vazbu od návštěvníků a dalších uživatelů a podněty využije v rámci své činnosti.

Karta interpretačního prvku

kód prvku	IS2
název prvku	<i>Informační středisko CHKO Železné hory – Seč</i>
lokalizace prvku	o přesném umístění zatím nebylo rozhodnuto
popis prvku (stručně 1 věta)	Informační středisko CHKO Železné hory – Seč bude součástí sítě návštěvnických a informačních středisek AOPK ČR Dům přírody a jeho vizuální identita i koncepce respektuje jednotný architektonický koncept (JAK) vytvořený pro DP v ČR.
význam prvku (proč je důležitý)	<p>Seč je strategicky důležitým místem v CHKO, vhodným pro umístění návštěvnické infrastruktury a práci s návštěvníky. Z tohoto důvodu je považována za potenciální lokalitu pro umístění jednoho z IS CHKO.</p> <p>(Původně zde bylo plánováno umístění DP, ale kvůli komplikacím se zajištěním pozemku a objektu pro případnou realizaci DP dostala přednost lokalita Podhůra u Chrudimi).</p> <p>Informační středisko CHKO musí vycházet ze sdělení KPNV.</p> <p>Podává kvalitní, aktuální informace. Pomáhá usměrňovat pohyb návštěvníků v území – směřovat pozornost do vybraných lokalit a k dalším částem infrastruktury.</p> <p>Jeho důležitým úkolem je vysvětlovat a prezentovat omezení, s nimiž se návštěvník v CHKO setká i pravidla, kterými by se měl při pobytu v CHKO řídit, a jejichž dodržováním aktivně přispívá k zachování přírodních i kulturně-historických hodnot území.</p>
<p>Cílová skupina (pro koho je prvek určen)</p> <p><i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV. Tučně jsou označeny nejvýznamnější cílové skupiny pro IS na Seči</i></p>	<p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory, Organizátoři / účastníci sportovních akcí (omezeně)</p> <p>(Skupina C) Účastníci a organizátoři kurzů, teambuildingových akcí, Místní návštěvníci + chalupáři a chataři (omezeně)</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté</p> <p>(Skupina G) Školní výlety, Senioři</p>

Karta realizace

kód prvku	IS2
název prvku	Informační středisko CHKO Železné hory – Seč
sdělení nebo témata interpretace (bodově)	<p>Důležité součásti prostor Informačního střediska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mapa, podle níž se návštěvník zorientuje a která ho nasměruje do vhodných lokalit – zde se nacházíte (před vstupem do IS i uvnitř objektu) • Jednotlivé prvky dle manuálu pro navrhování návštěvnických středisek AOPK ČR JAK (vstupní cedule, interiérová mapa) <p>Sdělení: především sdělení, která jsou podstatná pro CHKO Železné hory a konkrétně Seč / Oheb</p>
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nastavit dlouhodobý, spolehlivý způsob spolupráce a komunikace mezi zadavatelem IS a provozovatelem, který bude zásadní pro fungování IS v dalších letech • zajistit návaznost IS na subjekty koordinující a usměrňující práci s návštěvníky a cestovní ruch v regionu (viz Institucionální opatření) • zajistit finanční prostředky na provoz • zajistit kvalitní personální obsazení IS • vytvořit plnohodnotný obsah IS (aktuální informace, materiály, případná nabídka navazujících programů apod.) • zajistit proškolení personálu (informační služby, ideálně také průvodcovská činnost – toulavý průvodce pro Oheb) • připravit zapojení IS do již fungující sítě DP v ČR • připravit propojení IS se stávající informační a interpretační infrastrukturou (sítí informačních center, muzeí apod.) • běžný provoz IS
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat)	<p>Většina uživatelů by díky IS měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • chtít dodržovat pravidla chování, která jsou nezbytná pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území a ochraně přírody

	<ul style="list-style-type: none"> • mít pocit, že pomáhají území i tím, že respektují správce území, místní obyvatele, ty, kdo o území pečují, i jiné skupiny návštěvníků, které v území potkají • dozvědět se, v čem spočívá hodnota + jedinečnost CHKO (viz hlavní sdělení) a pocítit obdiv k jedinečnosti území • dozvědět, kde se nacházejí lokality doporučené k návštěvě • pochopit, jaké možnosti poznávání území nabízí vybrané naučné stezky, expozice (vnitřní i vnější) a doporučené turistické cíle v území
<p>prostředek interpretace (popis řešení prvku – co je to, jak by mělo fungovat)</p>	<p>Informační středisko s kvalitním informačním servisem schopné zodpovědět základní otázky o CHKO a ideálně také poskytnout zázemí pro toulavé průvodce, kteří by v exponovaných obdobích sezóny působili zejména v PR Oheb.</p> <p>Komunikační prostředky zahrnují i leták o CHKO: - malý 1/3 A4, který slouží k propagaci na distribučních místech jako infocentra a případně vhodně zvolené suvenýry</p> <p>Proškolení interpretační průvodci, schopní poskytovat toulavou interpretaci zejména v lokalitě na Ohebu, případně nabízet průvodcovské služby na dalších vhodných lokalitách v Seči a nejbližším okolí</p>
<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)</p>	<p>Rozpočet na realizaci IS není předmětem tohoto dokumentu.</p> <p>Náklady na proškolení průvodců a tiskoviny – viz samostatné karty u IPDP ŽH, kde jsou popsány podrobněji.</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zaměření a rozsah základních informací otestovat na vzorku potenciálních návštěvníků, aby bylo zjištěno, zda naplňují stanovené cíle. • Provozovatel IS bude průběžně sledovat zpětnou vazbu od návštěvníků a dalších uživatelů a podněty využije v rámci své činnosti.

Karta interpretačního prvku

kód prvku	IS3
název prvku	<i>Informační středisko CHKO Železné hory – Horní Mlýn</i>
lokalizace prvku	Horní Mlýn u Chotěboře, p.č. 2201/1, čp. 539
popis prvku (stručně 1 věta)	Informační středisko CHKO Železné hory – Horní Mlýn bude součástí sítě návštěvnických a informačních středisek AOPK ČR „Dům přírody“ a jeho vizuální identita i koncepce respektuje jednotný architektonický koncept (JAK) vytvořený pro DP v ČR.
význam prvku (proč je důležitý)	<p>Údolí Doubravy poblíž Chotěboře je strategicky důležitým místem v CHKO, jednou z nejcitlivějších lokalit, kde by bylo vhodné sledovat a mít možnost usměrňovat tok a chování návštěvníků. Z tohoto důvodu Horní Mlýn považován za potenciální lokalitu pro umístění jednoho z IS CHKO.</p> <p>Původně zde bylo plánováno umístění DP, nicméně pro umístění tak výrazného turistického cíle, který by sem přitahoval ještě větší pozornost, se lokalita nakonec nejevila jako vhodná – z tohoto důvodu se v tomto IS také nepočítá s expozicí.</p> <p>Informační středisko CHKO musí vycházet ze sdělení KPNV.</p> <p>Podává kvalitní, aktuální informace. Pomáhá usměrňovat pohyb návštěvníků v území – směřovat pozornost do vybraných lokalit a k dalším částem infrastruktury.</p> <p>Jeho důležitým úkolem je vysvětlovat a prezentovat omezení, s nimiž se návštěvník v CHKO setká i pravidla, kterými by se měl při pobytu v CHKO řídit, a jejichž dodržováním aktivně přispívá k zachování přírodních i kulturně-historických hodnot území.</p>
Cílová skupina (pro koho je prvek určen) <i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV. Tučně jsou označeny nejvýznamnější cílové skupiny pro IS v Horním Mlýně</i>	(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory (Skupina C) Místní návštěvníci (Skupina D) Cykloturisté (POUZE PRO INFORMACE, Údolí Doubravy by nemělo být pro cyklisty) (Skupina G) Školní výlety

Karta realizace

kód prvku	IS3
název prvku	Informační středisko CHKO Železné hory – Horní Mlýn
sdělení nebo témata interpretace (bodově)	<p>Důležité součásti prostor Informačního střediska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mapa, podle níž se návštěvník zorientuje a která ho nasměruje do vhodných lokalit – zde se nacházíte (před vstupem do IS i uvnitř objektu) • Jednotlivé prvky dle manuálu pro navrhování návštěvnických středisek AOPK ČR JAK (vstupní cedule, interiérová mapa) <p>Sdělení: především sdělení, která jsou podstatná pro CHKO Železné hory a konkrétně Údolí Doubravy</p>
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Vyřešit parkování v místě, případně jasně komunikovat jeho omezenou kapacitu.</u> • nastavit dlouhodobý, spolehlivý způsob spolupráce a komunikace mezi zadavatelem IS a provozovatelem, který bude zásadní pro fungování IS v dalších letech • zajistit návaznost IS na subjekty koordinující a usměrňující práci s návštěvníky a cestovní ruch v regionu (viz Institucionální opatření) • zajistit finanční prostředky na provoz • zajistit kvalitní personální obsazení IS • vytvořit plnohodnotný obsah IS (aktuální informace, materiály, případná nabídka navazujících programů apod.) • zajistit proškolení personálu (informační služby, ideálně také průvodcovská činnost – toulavý průvodce pro Údolí Doubravy) • připravit zapojení IS do již fungující sítě DP v ČR • připravit propojení IS se stávající informační a interpretační infrastrukturou (sítí informačních center, muzeí apod.) • běžný provoz IS
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat)	<p>Většina uživatelů by díky IS měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • chtít dodržovat pravidla chování, která jsou nezbytná pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud dodržují

	<p>pravidla, aktivně přispívají k ochraně území a ochraně přírody</p> <ul style="list-style-type: none"> • mít pocit, že pomáhají území i tím, že respektují správce území, místní obyvatele, ty, kdo o území pečují, i jiné skupiny návštěvníků, které v území potkají • dozvědět se, v čem spočívá hodnota + jedinečnost CHKO (viz hlavní sdělení) a pocítit obdiv k jedinečnosti území • dozvědět, kde se nacházejí lokality doporučené k návštěvě • pochopit, jaké možnosti poznávání území nabízí vybrané naučné stezky, expozice (vnitřní i vnější) a doporučené turistické cíle v území
<p>prostředek interpretace (popis řešení prvku – co je to, jak by mělo fungovat)</p>	<p>Informační středisko s kvalitním informačním servisem schopné zodpovědět základní otázky o CHKO a ideálně také poskytnout zázemí pro toulavé průvodce, kteří by v exponovaných obdobích sezóny působili zejména v PR Údolí Doubravy.</p> <p>Komunikační prostředky zahrnují i leták o CHKO: - malý 1/3 A4, který slouží k propagaci na distribučních místech jako infocentra a případně vhodně zvolené suvenýry</p> <p>Proškolení interpretační průvodci, schopní poskytovat toulavou interpretaci zejména v lokalitě Údolí Doubravy, případně nabízet průvodcovské služby na dalších vhodných lokalitách Chotěboři a nejbližším okolí.</p>
<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)</p>	<p>Rozpočet na realizaci IS není předmětem tohoto dokumentu</p> <p>Náklady na proškolení průvodců a tiskoviny – viz samostatné karty u IPDP ŽH, kde jsou popsány podrobněji.</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zaměření a rozsah základních informací otestovat na vzorku potenciálních návštěvníků, aby bylo zjištěno, zda naplňují stanovené cíle. • Provozovatel IS bude průběžně sledovat zpětnou vazbu od návštěvníků a dalších uživatelů a podněty využije v rámci své činnosti.

Karta interpretačního prvku

kód prvku	K1
název prvku	<i>Web DP Železných hor</i>
lokalizace prvku	Součást webu sítě návštěvnických středisek CHKO v České republice: http://www.dumprirody.cz/
popis prvku (stručně 1 věta)	Webové stránky určené návštěvníkům CHKO Železné hory, návštěvnického střediska CHKO (Domu přírody)
význam prvku (proč je důležitý)	<p>Základní prostředek pro prezentaci hodnot území CHKO, který nabízí návštěvníkům možnost naplánovat si návštěvu území, zvláště pokud je zajímavá přírodní bohatství Železných hor.</p> <p>Umožňuje</p> <ul style="list-style-type: none"> • usměrnit očekávání návštěvníků již před příjezdem do území a směřovat jejich pozornost do vybraných lokalit a časových období roku • informovat návštěvníky i místní veřejnost o aktuálním dění v CHKO, včetně osvětových akcí • prezentovat přímo či odkazovat na podrobnější / odbornější informace, které není možné či účelné zájemcům poskytnout např. formou panelů přímo v terénu <p>Prostřednictvím odkazů by web měl být propojen především s webovými prezentacemi TIC, destinačního managementu a webem AOPK ČR (zeleznehory.nature.cz) a webem národního geoparku ŽH (https://www.geoparkzh.cz/cs/)</p> <p><u>Srovnání web AOPK ČR x web DP:</u> Web AOPK: prezentace území, 2-3 tipy na výlety, pravidla chování, zapojte se do OP, z hlavní stránky odkaz na web DP Web DP: prezentace DP, tipy na akce a programy</p>
Cílová skupina (pro koho je prvek určen) <i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v Plánovací části KPNV a interpretačního plánu DP. Metodika pro určení cílových skupin je popsána tam.</i>	<p>Všechny cílové skupiny návštěvníků, ale především ty skupiny, které budou nejpravděpodobnějšími návštěvníky DP, tj.:</p> <p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory (Skupina C) Místní návštěvníci (Skupina D) Cykloturisté (Skupina G) Školní výlety, Senioři</p>

Karta realizace

kód prvku	K1
název prvku	Web DP Železných hor
sdělení nebo témata interpretace (bodově)	<p>Web bude zahrnovat tyto oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • přivítání návštěvníků v území; prezentace území CHKO jako jedinečné lokality, založená na klíčových sděleních KPNV CHKO Železné hory • představení hlavních hodnot území a lokalit, kde je návštěvníci mohou vidět (pouze vhodné lokality) • podrobnější informace o vybraných tématech, o která je zájem (dle aktuální potřeby) • standardní mapa území CHKO z mapového portálu AOPK ČR • případně tematické mapy (oblasti s omezenou přístupností, geologická mapa, zajímavé kulturně-historické lokality ap.) • usměrnění očekávání – občerstvení, odpadkové koše, dopravní dostupnost apod. + vysvětlení omezení pohybu v území – proč je nutné a k čemu je dobré • odkazy na turistické cíle a poskytované informační a průvodcovské služby (pokud jsou v souladu s cíli KPNV) • pravidla chování v území (a rady pro pohyb v území), včetně Pravidel pro návštěvníky CHKO (založit na 6 zásadách Pojďte s námi do přírody) a Kodexu terénního cyklisty • upozornění na zdravotní rizika a doporučení pro pohyb po CHKO (viz tabulka Činnosti) • kontakty pro případ ohrožení (policie, záchranáři, hasiči) • informace o aktuálním dění v CHKO a pozvánky na akce pro veřejnost • programová nabídka s možností rezervovat • fotogalerie • odkazy na TIC, muzea, prohlídkové objekty a další zajímavé zdroje informací o ŽH (pokud jsou v souladu s cíli KPNV) <p>Využívat všechna klíčová sdělení a souvislosti, důraz na dílčí sdělení související s návštěvníky, zejména 3c, 2e</p>
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jakmile bude požádáno o dotaci na realizaci DP, umístit provizorní oznámení o přípravě DP na webových stránkách síť DP, dále zajistit přípravu kvalitního obsahu webu před otevřením DP, nastavit pravidla pro publikování a recenzování příspěvků a fungování webu (Rada DP), redaktor webu = SCHKO Železné hory či spolehlivý partner, ale supervizi si musí nechat SCHKO ŽH (nebo RP VČ) • zajistit fotografie a vhodné mapy • zajistit propagaci webu a informovat o něm další zainteresované subjekty (destinační management, informační centra, ubytovatelé, obce) • propojit web odkazy s ostatními již existujícími weby v regionu (DM, TIC, muzea, prohlídkové objekty apod.)

	<p>a vyměnit si odkazy – partneři musí být obeznámeni s KPNV a zásadami prezentace území CHKO</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajistit dlouhodobou spolupráci s krajskými weby, které budou oprávněně očekávat, že web DP bude důvěryhodným zdrojem informací o CHKO • zajistit pravidelnou aktualizaci obsahu webových stránek • zajistit chod webu (personální a finanční zajištění) • v předstihu připravovat veřejnost na otevření DP
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat)	<p>Většina uživatelů by díky webu měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dozvědět se, v čem spočívá jedinečnost CHKO (viz hlavní a dílčí sdělení) a pocítit obdiv k jedinečnosti území • chtít navštívit DP + dozvědět se, kde se nacházejí další lokality doporučené k návštěvě • pochopit, jaké je zaměření dalších expozic v regionu a kde jsou poskytovány průvodcovské služby • uvědomit si, že dodržovat pravidla chování v CHKO (včetně respektování určitých omezení) je nezbytné pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud pravidla dodržují, aktivně přispívají k ochraně Železných hor
prostředek interpretace (popis řešení prvku – co je to, jak by mělo fungovat)	<p>Základní webová prezentace území, měla by pro potenciálního i aktuálního návštěvníka vytvářet celistvý obraz území CHKO. Web by měl návštěvníkovi poskytnout:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) potřebné základní turistické informace o území (dostupnost, orientace, služby, omezení, s nimiž se v CHKO setká) b) rozdíl CHKO /Geopark ŽH + v čem se ŽH liší od sousedních ŽV c) prezentovat pravidla chování při návštěvě a pobytu v CHKO d) obsahovat podrobnější informace, které není v terénu nutné prezentovat všem a návštěvník si je v případě hlubšího zájmu může na webu snadno dohledat e) odkazy na další užitečné zdroje informací o ŽH.
odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)	<p>Příprava obsahu: 50 – 150 tis. Kč Uveřejnění obsahu: zdarma – financováno AOPK ČR Testování / ladění: 20 – 50 tis. Kč Provoz webu (za 1 rok): práce redaktora 50 – 150 tis. Kč</p>
Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none"> • Řízení obsahu webu bude součástí systému průběžné komunikace mezi provozovatelem DP a AOPK ČR • Bude průběžně sledována zpětná vazba od návštěvníků a dalších uživatelů (informační centra, místní subjekty v cestovním ruchu – např. ubytovatelé), která bude zohledněna při úpravách a aktualizaci obsahu webu (v konzultaci s ústředím AOPK ČR)

Karta interpretačního prvku

kód prvku	K2
název prvku	<i>Web Informačního střediska CHKO Železné hory</i>
lokalizace prvku	Součást webu sítě návštěvnických středisek CHKO v České republice: http://www.dumprirody.cz/
popis prvku (stručně 1 věta)	Webové stránky určené návštěvníkům CHKO Železné hory, informačního střediska CHKO Železné hory
význam prvku (proč je důležitý)	<p>Základní prostředek pro prezentaci hodnot území CHKO, který nabízí návštěvníkům možnost naplánovat si návštěvu Železných hor.</p> <p>Umožňuje usměrnit očekávání návštěvníků již před příjezdem do území a směřovat jejich pozornost do vybraných lokalit a časových období roku.</p> <p>Umožňuje prezentovat přímo či odkazovat na podrobnější / odbornější informace, které není možné či účelné zájemcům poskytnout např. formou panelů přímo v terénu.</p> <p>Umožňuje informovat návštěvníky i místní veřejnost o aktuálním dění v CHKO, včetně osvětových akcí.</p>
<p>Cílová skupina (pro koho je prvek určen)</p> <p><i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV a interpretačních plánů</i></p>	<p>Všechny cílové skupiny návštěvníků, ale především ty skupiny, které budou nejpravděpodobnějšími návštěvníky IS, tj.:</p> <p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory</p> <p>(Skupina C) Účastníci a organizátoři kurzů, teambuildingových akcí, Místní návštěvníci, Chataři a chalupáři</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté</p> <p>(Skupina G) Školní výlety, Senioři</p>

Karta realizace

kód prvku	K2
název prvku	Web Informačního střediska CHKO Železné hory
sdělení nebo témata interpretace (bodově)	<p>Web bude zahrnovat tyto oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • přivítání návštěvníků v území • představení hlavních hodnot území a lokalit, kde je návštěvníci mohou vidět (pouze vhodné lokality) • podrobnější informace o vybraných tématech, o která je zájem (dle aktuální potřeby) • usměrnění očekávání – občerstvení, odpadkové koše, dopravní dostupnost apod. + vysvětlení omezení pohybu v území – proč je nutné a k čemu je dobré • odkazy na turistické cíle a poskytované informační a průvodcovské služby (pokud jsou v souladu s cíli KPNV) • pravidla chování v území (a rady pro pohyb v území), včetně Pravidel pro návštěvníky CHKO a Kodexu terénního cyklisty • upozornění na zdravotní rizika a doporučení pro pohyb po CHKO • kontakty pro případ ohrožení (policie, záchranáři, hasiči) • informace o aktuálním dění v CHKO a pozvánky na akce pro veřejnost • odkazy na TIC, muzea, prohlídkové objekty a další zajímavé zdroje informací o Železných horách (pokud jsou v souladu s cíli KPNV) <p>Využívat všechna klíčová sdělení a souvislosti, důraz na dílčí sdělení související s návštěvníky, zejména 3c, 2e.</p>
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajistit přípravu kvalitního obsahu již před spuštěním webu a otevřením IS CHKO • nastavit pravidla pro publikování a recenzování příspěvků a nad fungováním webu (Rada DP a IS) • zajistit fotografie a vhodné mapy • zajistit propagaci webu a informovat o něm další zainteresované subjekty (destinační management, informační centra, ubytovatelé, obce) • propojit web odkazy s ostatními již existujícími weby v regionu (DP, CHKO, DM, TIC, muzea, prohlídkové objekty apod.) a vyměnit si odkazy • zajistit pravidelnou aktualizaci obsahu webových stránek • zajistit chod webu (personální a finanční zajištění)

<p>cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat)</p>	<p>Většina uživatelů by díky webu měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dozvědět se, v čem spočívá jedinečnost CHKO (viz hlavní a dílčí sdělení) a pocítit obdiv k jedinečnosti území • dozvědět se, kde se nacházejí další lokality doporučené k návštěvě, například DP • pochopit, kde jsou poskytovány průvodcovské služby • uvědomit si, že dodržovat pravidla chování v CHKO (včetně respektování určitých omezení) je nezbytné pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud pravidla dodržují, aktivně přispívají k ochraně Železných hor
<p>prostředek interpretace (popis řešení prvku – co je to, jak by mělo fungovat)</p>	<p>Základní webová prezentace území, která by měla pro potenciálního i aktuálního návštěvníka vytvářet celistvý obraz území CHKO Železné hory. Web by měl návštěvníkovi poskytnout:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) potřebné základní turistické informace o území (dostupnost, orientace, služby, omezení, s nimiž se v CHKO setká) b) prezentovat vhodná pravidla chování při návštěvě a pobytu v CHKO, c) obsahovat podrobnější informace, které není v terénu nutné prezentovat všem a návštěvník si je v případě hlubšího zájmu může na webu snadno dohledat, d) odkazy na další užitečné existující zdroje informací o Železných horách.
<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)</p>	<p>Příprava obsahu: 50 – 150 tis. Kč Uveřejnění obsahu: zdarma – financováno AOPK ČR Testování / ladění: 20 – 50 tis. Kč Provoz webu (za 1 rok): práce redaktora 50 – 150 tis. Kč</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<p>Řízení obsahu webu bude součástí systému průběžné komunikace mezi provozovatelem DP a AOPK ČR (Rada DP (a IS))</p> <p>Před spuštěním bude obsah otestován na vzorku potenciálních návštěvníků a bude zjišťováno, jestli naplňuje stanovené cíle</p> <p>Bude průběžně sledována zpětná vazba od návštěvníků a dalších uživatelů (informační centra, místní subjekty v cestovním ruchu – např. ubytovatelé), která bude zohledněna při úpravách a aktualizaci obsahu webu</p>

Karta interpretačního prvku

kód prvku	K3
název prvku	<i>Sociální síť CHKO Železné hory</i>
lokalizace prvku	<i>příslušné internetové adresy</i>
popis prvku (stručně 1 věta)	Sociální síť využívaná pro komunikaci se zájemci o informace z CHKO Železné hory
význam prvku (proč je důležitý)	<p>Doplňkový prostředek pro prezentaci dění na území CHKO. Správě CHKO umožňuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • informovat o aktuálním dění na území CHKO (výskyt zajímavých druhů, nabídka exkurzí, besed) a prezentovat se jinak než jako úřad • otevírat aktuální témata a reagovat v rámci diskusí • informovat o novinkách v rámci instituce (např. pracovní nabídky) • usměrnit očekávání návštěvníků již před příjezdem do území a směřovat jejich pozornost do vybraných lokalit a časových období roku. <p>Prostřednictvím odkazů by měl být konkrétní profil propojen se stránkami zeleznehory.nature.cz, později i DP ŽH</p>
Cílová skupina (pro koho je prvek určen)	Všechny cílové skupiny návštěvníků, ale především ty skupiny, které více využívají sociální média.

Karta realizace

kód prvku	K3
název prvku	<i>Sociální síť CHKO Železné hory</i>
sdělení nebo témata interpretace (bodově)	<p>Profil zahrnuje tyto části:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hlavní stránka s kontaktními informacemi na Správu CHKO, včetně odkazu na web zeleznehory.ochranaprirody.cz, případně pak i DP ŽH • příspěvky s diskusí • videa • fotky • Informace – kontakty • komunita • události – přehled uplynulých a nadcházejících akcí <p>Klíčová sdělení (myšlenky), se kterými by se mělo pracovat: Operativně využívat všechna klíčová sdělení a souvislosti</p>
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajistit pravidelnou aktualizaci obsahu – nové příspěvky, videa, fotografie • sledovat diskuse pod příspěvky a reagovat • zajistit správu profilu (personální zajištění, činnost by měla být oficiálně vedena jako část pracovní náplně pracovníka pro práci s veřejností, s odpovídající časovou dotací)
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat)	<p>Většina uživatelů by díky profilu měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dozvědět se, co se aktuálně v území CHKO děje a jaká témata se řeší • dozvědět se o nabídce tematických akcí (exkurze, výstavy apod.) – pokud je zajišťuje přímo AOPK ČR • uvědomit si, že dodržovat pravidla chování v CHKO (včetně respektování určitých omezení) je nezbytné pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud pravidla dodržují, aktivně přispívají k ochraně Železných hor
prostředek interpretace (popis řešení prvku – co je to, jak by mělo fungovat)	<p>Facebookový profil by měl návštěvníkovi poskytnout:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) kontaktní údaje na Správu CHKO a odkaz na oficiální web AOPK ČR b) aktuální informace o novinkách v přírodě i diskutovaných tématech v souvislosti s ochranou přírody v Železných horách c) pozvánky na zajímavé tematické akce (minimálně ty, které organizuje sama AOPK ČR)
odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)	<p>Příprava obsahu: 5 tis. Kč Uveřejnění obsahu: zdarma Provoz profilu (za 1 rok): práce redaktora 20 tis. Kč</p>
Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none"> • Bude průběžně sledována zpětná vazba od návštěvníků a dalších uživatelů, která bude zohledněna při úpravách a aktualizaci obsahu profilu

Karta interpretačního prvku

kód prvku	K4
název prvku	<i>Infopanely na vybraných místech v CHKO</i>
lokalizace prvku	<p>Na vstupních bodech do CHKO – ve vybraných obcích, klíčových bodech, u vybraných parkovišť, zastávek a nádraží veřejné dopravy</p> <p><i>základem jsou Nástupní body v Limitech území, umístění panelů je vždy na uvážení Správy CHKO</i></p>
popis prvku (stručně 1 věta)	Základní informační panely na vstupních místech a klíčových místech v CHKO Železné hory
význam prvku (proč je důležitý)	<p>Umožňuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) přivítat návštěvníky v území, b) poskytnout návštěvníkům základní orientaci v území, c) na místě usměrnit jejich očekávání, d) nasměrovat pozornost do vybraných lokalit, e) prezentovat informace o pravidlech chování v CHKO (včetně respektu k ostatním návštěvníkům a místním), f) zdůraznit skutečnost, že dodržováním pravidel návštěvník aktivně přispívá k ochraně a péči o přírodní a kulturně-historické hodnoty území a poděkovat mu za to.
Cílová skupina (pro koho je prvek určen)	Všechny cílové skupiny návštěvníků CHKO Železné hory

Karta realizace

kód prvku	K4
název prvku	<i>Infopanely na vybraných místech v CHKO</i>
sdělení nebo témata interpretace (bodově)	<p>Infopanely budou zahrnovat tyto oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • přivítání návštěvníků v území • představení hlavních hodnot území – založeno na klíčovém sdělení • mapa území CHKO a jeho nejbližšího okolí, případně panoramatická mapa speciálně na míru dané obci nebo místu (umožňuje větší zaměření na detail, lepší orientaci v okolí a cílenější nabídku – např. místních okruhů) • usměrnění očekávání – občerstvení, odpadkové koše, úschovny kol, parkování, omezení vjezdu kol apod. • pravidla chování v území (vysvětlení proč jsou nutné, a že jejich dodržováním návštěvník aktivně přispívá ochraně a péči o území) + rady pro pohyb v území (založit na 6 zásadách AOPK ČR připravených pro Pojdte s námi do přírody) • kontakty pro případ ohrožení (policie, záchranáři, hasiči) • logo území <p>Klíčová sdělení (myšlenky), se kterými by se mělo pracovat: hlavní sdělení, důraz na dílčí sdělení zaměřená na spoluodpovědnost návštěvníků za osud přírody a krajiny (zejména 3c) a inspiraci územím (2e).</p>
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>Realizace panelů je závislá na potřebě a měla by se jí řídit, někdy může jít o umístění panelu na místo, kde panel chybí a je potřeba, někde je lepší vyčkat na výměnu v rámci stávajícího panelu CHKO.</p> <p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajistit finanční prostředky • rozhodnout o počtu a umístění panelů (pracovní skupina, dohoda s obcemi) • navrhnout texty • zajistit fotografie • zajistit podkladovou mapu a upravit ji • podle společného grafického manuálu pro panely AOPK vytvořit grafický návrh • zajistit tisk • zajistit výrobu stojanů • zajistit instalaci panelů • oznámit instalaci dalším partnerům v cestovním ruchu (informačním centrům, ubytovatelům) • v případě potřeby zajistit aktualizaci obsahu osazeného panelu, aby obsah odpovídal skutečnosti • zajistit pravidelnou kontrolu a údržbu

<p>cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat)</p>	<p>Většina uživatelů by díky infopanelům měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lépe se zorientovat při vstupu do území a uvědomit si, jaká pravidla v něm platí • dozvědět se, v čem spočívá jedinečnost CHKO (hlavní sdělení) • dozvědět se na co se mohou těšit a kde se nacházejí lokality doporučené k návštěvě • uvědomit si, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území • uvědomit si, že respektovat další návštěvníky, ty, kdo o území pečují a místní je dobré i pro ně (riziko úrazu atd.)
<p>prostředek interpretace (popis řešení prvku – co je to, jak by mělo fungovat)</p>	<p>Panely o rozměrech minimálně 100x70 cm, protože je cílem, aby panely byly dobře viditelné, osazené cedulí s mapou a základními informacemi o území</p> <p>Mapa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vyznačené hranice CHKO • vyznačené oficiální trasy pro pěší a cyklisty (v souladu s KPNV a Limity) • vyznačená větší odpočívadla • vyznačené trasy naučných stezek – jejich název, zaměření • legenda <p>Pokud by šlo o mapy části území nebo kombinace s celkovou mapou, pak by celková mapa mohla být menší a výřez části území větší, zaměřený na okolí obce s přesahem dovnitř území CHKO i vně.</p> <p>Textová část:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pravidla pro pobyt v CHKO a jejich zdůvodnění • kontakty na záchranné složky a policii
<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)</p>	<p>Panel (včetně vytvoření a otestování obsahu, grafického zpracování a výroby) 1 ks: 10 – 30 tis. Kč v závislosti na počtu kusů (v případě použití výřezů map více, cca 20 – 40 tis. Kč)</p> <p>Instalace v terénu + stojan 1 ks: 10 – 30 tis. Kč dle provedení a množství</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Před zadáním do výroby bude otestována maketa cedule 1:1 na vzorku potenciálních návštěvníků a bude zjišťováno, jestli naplňuje stanovené cíle. • Bude průběžně sledována zpětná vazba od návštěvníků a dalších uživatelů (místní subjekty v cestovním ruchu – např. ubytovatelé, informační centra), která bude zohledněna při případných úpravách a aktualizaci obsahu.

Karta interpretačního prvku

kód prvku	K5
název prvku	<i>APLIKACE (včetně her a digitálních průvodců)</i>
lokalizace prvku	Dostupné online na stránkách AOPK ČR či partnerů jako Geopark ŽH, případně ke stažení při návštěvě v TIC, DP pro návštěvníky CHKO Železné hory
popis prvku (stručně 1 věta)	On-line/off-line aplikace včetně her a průvodců naučnou stezkou, trasou či územím CHKO Průvodce (např. nakoleipesky.cz, izi TRAVEL), hry nejlépe se vzdělávacím potenciálem jako Skryté příběhy apod.
význam prvku (proč je důležitý)	Usměrnit pohyb návštěvníků a směřovat je do vhodných lokalit. Průvodce nahrazuje nebo doplňuje tištěné materiály i informační panely v terénu. V souladu se snahou o minimalizaci návštěvnické infrastruktury by se mělo jednat o základní prostředek pro hlubší interpretaci konkrétních míst. Návrhy tras, lokalit a témat musí respektovat Zdroje interpretace a Limity území stanovené v KPNV. Hry mohou interpretovat území a provést jím zábavnou formou, která má však zároveň vzdělávací hodnotu. Mohou mnohem lépe a v kontextu využít audio a virtuální realitu. Mají-li aplikace přispět k naplňování cílů KPNV a ochraně a šetrnému rozvoji přírodního a kulturně-historického dědictví ŽV, <u>nesmí být samoučelné (minimálně musí návštěvníky směřovat k využívání území v souladu s limity KPNV).</u>
Cílová skupina (pro koho je prvek určen)	Všechny cílové skupiny návštěvníků, ale především ty skupiny, které více využívají moderní technologie a sociální média.

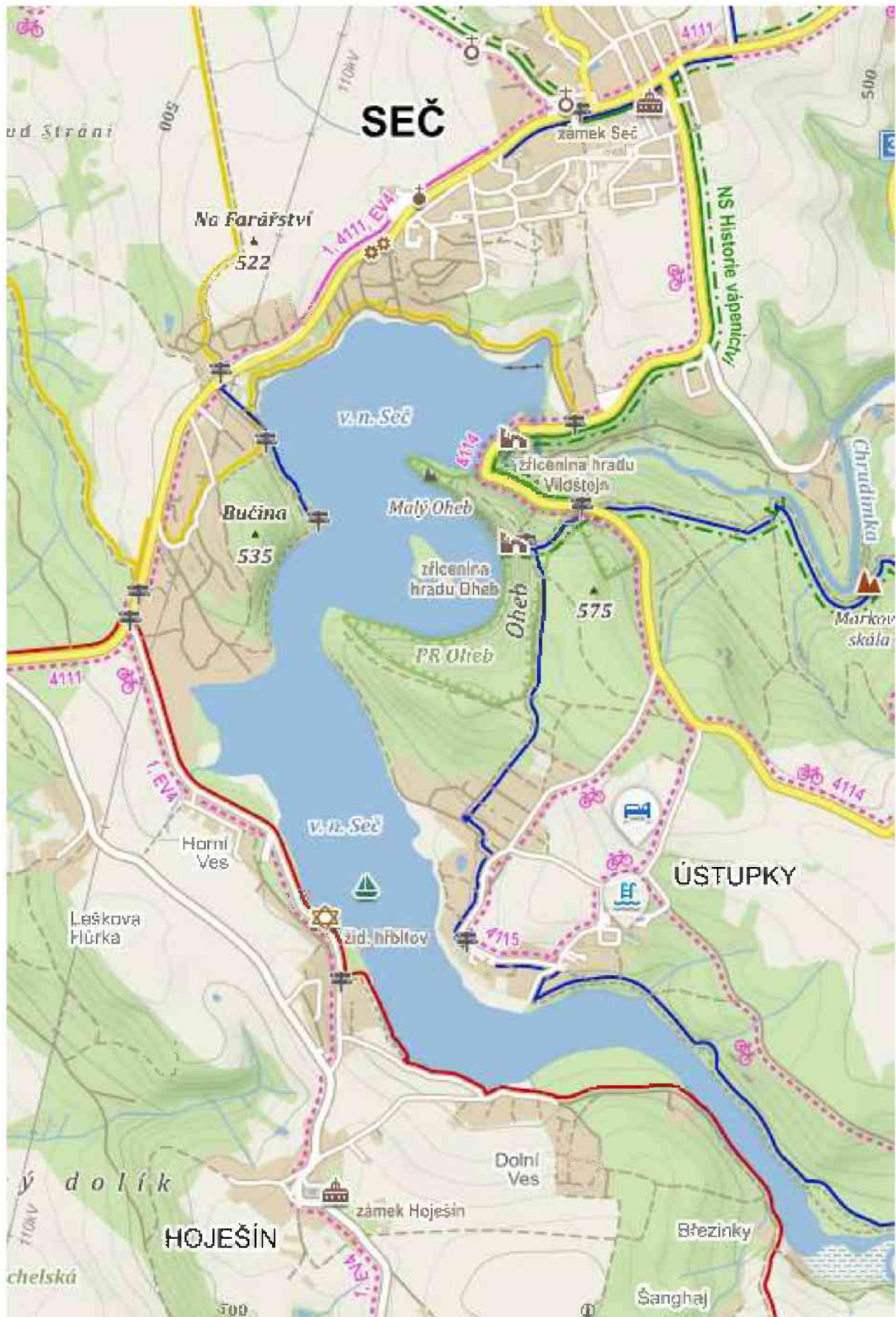
Karta realizace

kód prvku	K5
název prvku	APLIKACE (vč. her a digitálních průvodců)
sdělení nebo témata interpretace (bodově, zahrnuje i informační věci, např. mapa, pravidla chování, historie lokality...)	Klíčová sdělení (myšlenky), se kterými by se mělo pracovat: všechna klíčová sdělení a souvislosti v závislosti na místě, objektu nebo trase.
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	Je třeba dořešit: <ul style="list-style-type: none"> • vybrat vhodnou aplikaci (formu hry) • vytipovat body případně trasy a připravit k nim texty (popisy), obrázky, popřípadě audio • převést návrhy do aplikace • zajistit fotografie, vhodné mapy, audio nahrávky • zajistit propagaci, informovat o aplikacích další zainteresované subjekty (infocentra, ubytovatelé, obce) • zajistit pravidelnou kontrolu obsahu (zda odpovídá situaci v terénu)
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat)	Většina uživatelů by se díky aplikaci měla: <ul style="list-style-type: none"> • dozvědět, v čem spočívá jedinečnost CHKO (viz hlavní sdělení) a jednotlivých lokalit zpracovaných v průvodci • dozvědět, kde se nacházejí lokality doporučené k návštěvě • pocítit obdiv k jedinečnosti území • chtít dodržovat pravidla chování, která jsou nezbytná pro zachování místních hodnot • mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území <p>Hry: cíle vybrat z KPNV dle zpracovávaného tématu</p>
prostředek interpretace (popis řešení prvku – co je to, jak by mělo fungovat)	Volně stažitelná aplikace, která funguje v on-line i off-line (zejména průvodci) režimu představí vybrané fenomény území formou tras nebo bodových informací, popřípadě her. Informace jsou vázány na souřadnice v mapě, mohou obsahovat text, fotografie, audio nebo video obsah. <p>Informace lze v případě potřeby jednoduše upravit. Trasy lze vytvořit v jazykových mutacích. Aplikace respektuje zásady dobré interpretace.</p>
odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)	Příprava a zpracování bodu: podle náročnosti 2-10 tis. Kč (vyšší cena např. v případě využití audio záznamů) Aplikace: volně k použití / Digitální hra: různá výše dle využitých technologií (např. příprava Skrytého příběhu 38 tis. Kč + náklady na vytvoření zadání dle KPNV, které tomu musí předcházet)
Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none"> • Před spuštěním aplikace otestovat na vzorku potenciálních návštěvníků. Naplňují stanovené cíle? • Průběžně sledovat zpětnou vazbu od návštěvníků a dalších uživatelů (např. informační centra), která bude zohledněna při případných úpravách a aktualizaci obsahu ve spolupráci s tvůrci aplikací.

Karta projektu

Kód projektu	L1
název projektu	<i>Seč, Sečská přehrada, Ohebu</i>
lokalizace projektu	Oblast Seče, Sečské přehrady a Ohebu
výchozí situace	<p>Oblast Seče, Sečské přehrady a Ohebu patří k nejnavštěvovanějším lokalitám na území CHKO Železné hory. Pobytová rekreace v hromadných zařízeních i individuální rekreace má v okolí Sečské přehrady dlouhou a silnou tradici. V rámci lokality se nachází několik vyhledávaných cílů (přehrada, zřícenina Ohebu), lokalita je vybavena turistickými službami a slouží i jako nástupní bod pro objevování širokého okolí.</p> <p>Obliba lokality dosahuje úrovně, která se negativně projevuje v řadě oblastí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dochází ke koncentraci pohybu návštěvníků (auto, autobus, pěšky, kolo) a kolizním situacím v některých uzlových bodech, např. mezi centrálním parkovištěm, hrází a odbočkou k Ohebu • Parkování mimo parkovací plochy, porušování zákazů vjezdu • Problém s odpady a znečišťováním okolí nejvytíženějších tras a turistických cílů, zejména v PR Oheb • Vjezd cyklistů do PR Oheb • Nelegální rozdělávání ohňů, táboření v PR Oheb
návrh opatření – shrnutí	<ul style="list-style-type: none"> • Zpracovat studii rozvoje šetrného cestovního ruchu v lokalitě řešící koncepčně vedení tras, parkování a případný rozvoj další turistické infrastruktury • Vyřešit bezpečný přístup z centrálního parkoviště ke zřícenině hradu Oheb • Vyřešit orientaci a navigaci v lokalitě Oheb • Ve spolupráci s obcemi a policií pokutovat parkování v zákazu vjezdu, na místech, kde je to potřeba, doplnit dopravní značení (zákaz vjezdu) • Působit na návštěvníky prostřednictvím DP, IS CHKO, webů DP, IS CHKO, DM • Varovat před špičkami, komunikovat zásady zachování čistoty a šetrného chování v chráněném území (vyjít ze 6 zásad AOPK ČR) • U oficiálních parkovacích ploch zajistit dostupné hygienické zázemí (WC), odpadkové koše a kontejnery na tříděný odpad, odvoz odpadu a úklid • Nepodporovat / omezit umístování odpadkových košů volně v terénu, zejména tam, kde není nebo nemůže být zajištěn bezproblémový pravidelný úklid odpadků

	<ul style="list-style-type: none"> • Odstraňovat ohniště v areálu zříceniny Ohebu, kontrolovat nocování v lokalitě, nepropagovat ji jako vhodné místo pro piknik • Provádět průběžný monitoring stavu chráněných fenoménů a okolního prostředí, dokumentovat změny a srozumitelně komunikovat zjištěné skutečnosti
popis nově navržených prvků (stručně 1 věta)	<ul style="list-style-type: none"> • Opatření vyplývající z rozvojové studie (včetně řešení vedení tras, virtuální průvodce po okolí, umístění parkovišť a turistické infrastruktury v lokalitě) • Osvětová kampaň na podporu šetrného chování v chráněné přírodě Železných hor, včetně oblasti Seče a Ohebu • Snahy by mohlo podpořit také vybudování IS CHKO v této lokalitě (mělo by vyplynout i ze studie)
význam prvků (proč je důležitý)	Cílem souboru navržených opatření je zlepšit komfort a bezpečnost návštěvníků lokality a posílit kvalitu jejich zážitku spolu s vnímáním lokality jako přírodně cenného a citlivého území s určitou kapacitou a režimem.
Cílová skupina (pro koho je prvek určen) <i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV</i>	všechny skupiny návštěvníků CHKO Železné hory, zejména (Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi (Skupina C) Místní návštěvníci, chalupáři a chataři (omezeně), Účastníci a organizátoři kurzů a teambuildingových akcí (Skupina D) Cykloturisté (Skupina E) Kešeři (jako možná lokalita pro CITO event) (Skupina G) Školní výlety



Zdroj: mapy.cz

Karta realizace – projekt

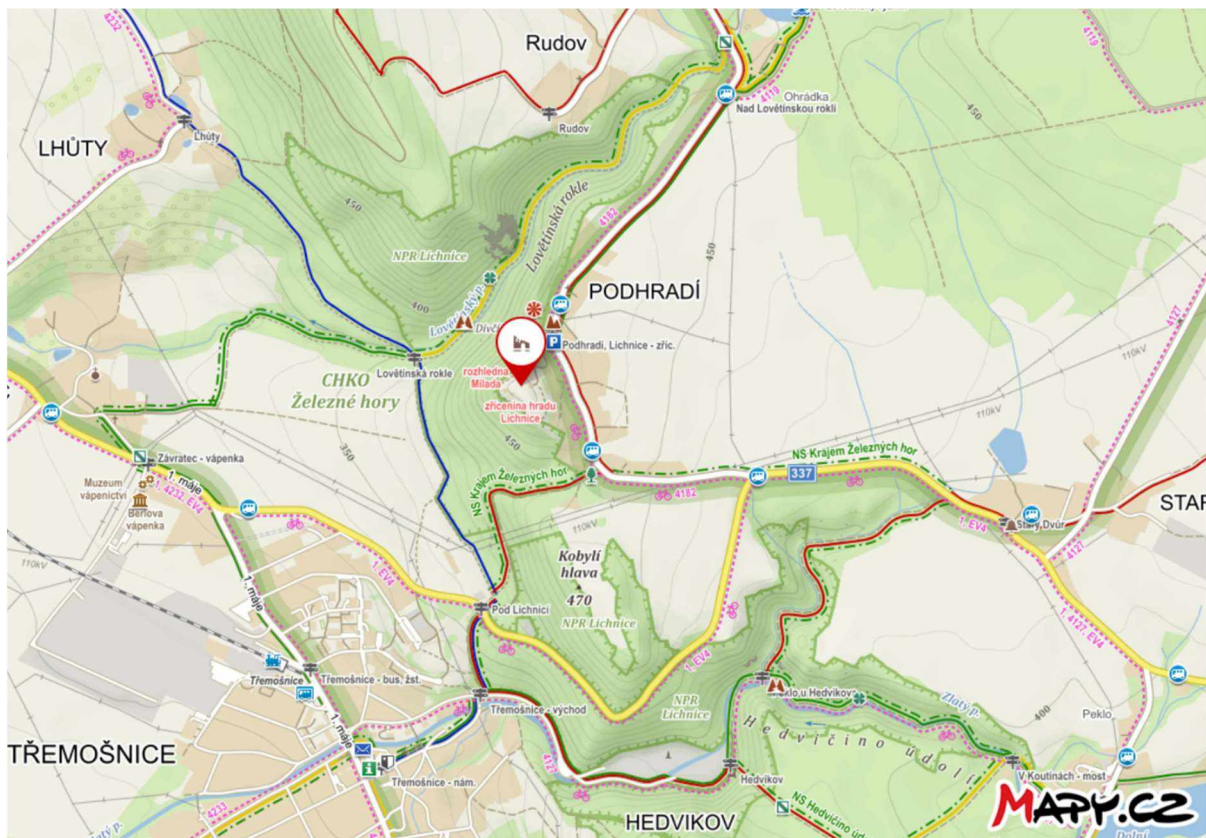
kód projektu	L1
název projektu	Seč, Sečská přehrada, Oheb
<p>Navržená opatření (podrobný popis řešení prvků – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat)</p>	<p>Zpracovat studii rozvoje šetrného cestovního ruchu v lokalitě řešící koncepčně vedení tras, parkování a případný rozvoj další turistické infrastruktury. Studie bude řešit způsob propojení hlavních turistických cílů a služeb v oblasti mezi sebou a se širším okolím tak, aby se minimalizovaly kolize mezi různými typy uživatelů – pěšími, cyklisty, motoristy – i s dalšími významnými zájmy v území – místními obyvateli, ochranou cenných přírodních lokalit, kulturních a technických památek.</p> <p>Součástí studie bude mimo jiné:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Návrh bezpečného přístupu z centrálního parkoviště ke zřícenině hradu Oheb • Návrh orientačního a navigačního systému v lokalitě Oheb • Návrh na úpravu a doplnění dopravního značení v oblasti • Návrh na doplnění služeb u oficiálních parkovacích ploch (hygienické zázemí, odpadkové koše a kontejnery na tříděný odpad) a zajištění jejich provozu (odvoz odpadu, úklid) <p>Připravit komunikační strategii na základě KPNV a cíleně působit na návštěvníky prostřednictvím DP, IS CHKO, webů DP, CHKO, DM, působit na poskytovatele služeb, chataře, chalupáře, místní obyvatele tak, aby byli ochotni respektovat omezení a pravidla v oblasti a chovat se ohleduplně k ostatním i k prostředí.</p> <p>Důležitou součástí je komunikace a spolupráce s organizátory akcí a kurzů, kteří celou lokalitu, včetně nejcennějších míst v PR Oheb intenzivně využívají.</p> <p>V organizační oblasti jde o to navázat úzkou spolupráci s obcemi, policií a dalšími orgány a vymáhat dodržování platných omezení, ať už v oblasti nedovoleného parkování, znečišťování oblasti, vstupu do přísně chráněných lokalit apod.</p> <p>Ve spolupráci s obcemi a dalšími partnery z řad hospodářských subjektů odstraňovat ohniště v areálu zříceniny Ohebu, kontrolovat nocování v lokalitě, nepropagovat ji jako vhodné místo pro piknik.</p> <p>Provádět průběžný monitoring stavu chráněných fenoménů a okolního prostředí, dokumentovat změny a srozumitelně komunikovat zjištěné skutečnosti</p>

<p>cíle navržených opatření (co by měla většina uživatelů získat)</p>	<p>Většina uživatelů by díky opatřením měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pohybovat se v lokalitě bezpečněji (na příjezdu i pobytu na lokalitě), lépe se orientovat • jasně rozpoznat nejcitlivější místa, kde hrozí poškození a vyhýbat se jim (např. jasné vedení pěšin v oblasti zříceniny Oheb, vyznačení části skal, kam už by návštěvník neměl chodit) • dozvědět se, kde se nacházejí lokality doporučené k návštěvě • mít pocit lepšího zážitku z návštěvy místa • vnímat lokalitu jako přírodně cenné a citlivé území s určitou kapacitou a režimem • mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území
<p>sdělení nebo témata interpretace (bodově)</p>	<p>Klíčová sdělení (myšlenky), se kterými by se mělo pracovat:</p> <p>hlavní sdělení, důraz na dílčí sdělení zaměřená na vodu a hospodaření s vodou (1b, 3, 3a), spoluodpovědnost návštěvníků za osud přírody a krajiny (3c), eroze půdy (např. v souvislosti s těžbou dřeva, pohybem návštěvníků na Ohebu – 1c)</p>
<p>věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)</p>	<p>Dořešit:</p> <p>Studie rozvoje šetrného cestovního ruchu v lokalitě, nejlépe řešena jako celek. Obsahuje tyto logické části:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Průzkum návštěvníků (složení, množství, toky) • Koncept řešení dopravy v lokalitě • Koncept rozvoje šetrného CR • Plán monitoringu klíčových lokalit
<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)</p>	<p><i>Náklady na realizaci lze odhadnout pouze rámcově.</i></p> <p>Studie rozvoje šetrného CR v lokalitě Seč-Oheb</p> <ul style="list-style-type: none"> • Průzkum návštěvníků (složení, množství, toky) 90 000 Kč • Koncept řešení dopravy v lokalitě 105 000 Kč • Koncept rozvoje šetrného CR 110 000 Kč • Plán monitoringu klíčových lokalit 40 000 Kč <p>Náklady na proškolení průvodce, přípravu programu – viz <i>samostatné karty v IPDP</i></p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kvalitní zadání a kvalitní dodavatel studie • monitorování stavu před a po zavedení opatření, monitorování souvislostí – došlo ke zlepšení? Proč ano/ne? • Pracovat se zjištěnou zpětnou vazbou • pokračovat v monitorování počtu návštěvníků a způsobu pohybu (pěšky / kolo) zejména v lokalitě Oheb

Karta lokality

Kód projektu	L2
název projektu	<i>Lichnice</i>
lokalizace projektu	Oblast Lichnice, Lovětínská rokle
výchozí situace	<p>Oblast Lichnice patří po Seči k nejnavštěvovanějším lokalitám na území CHKO Železné hory. Atraktivitou je zejména zřícenina hradu Lichnice. Lokalita je částečně vybavena turistickými službami a slouží i jako nástupní bod pro objevování širšího okolí. Velkým problémem je parkování.</p> <p>Obliba lokality se již negativně projevuje v řadě oblastí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dochází ke koncentraci návštěvníků bez odpovídající kapacity infrastruktury (parkování, hygienické zázemí) • Obec pravidelně zastavěná auty návštěvníků, auta parkují po obou stranách vozovky v celé obci Podhradí • Problém s odpady a znečišťováním okolí (nedostatečné hygienické zázemí) zejména přímo u objektu zříceniny a dále kolem odpočívadel a značených tras (NPR Lichnice: Lovětínská rokle) • Pohyb mimo značené trasy v NPR Lichnice • Nelegální rozdělování ohňů v NPR Lichnice
návrh opatření – shrnutí	<p><i>Lokalitu je potřeba vždy řešit v kontextu celého území kolem Třemošnice a návaznosti na zóny B1 a B2 (viz Plánovací část – Limity). Prioritním cílem zde není zvýšit atraktivitu oblasti a konkrétních cílů v ní (!), ale řešit současné problémy, zvýšit bezpečnost pohybu návštěvníků v území a předcházet dalším konfliktům s ochranou přírody, památek a kvality života obyvatel v obcích.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Podporovat vybudování plánovaného parkoviště mimo obec Podhradí, ideálně s hygienickým zázemím • Zajistit lepší hygienické zázemí pro návštěvníky turistického cíle – zříceniny Lichnice • Vyřešit bezpečný přístup na NS Lovětínská rokle ze strany od Rudova • Působit na návštěvníky prostřednictvím DP, IS CHKO, webů DP, DM, výkladu průvodců • Nepodporovat / omezit umisťování odpadkových košů volně v terénu, zejména tam, kde není nebo nemůže být zajištěn bezproblémový pravidelný úklid odpadků • Spolupracovat se školou při akcích ke Dni Země – Uklidme svět apod., pokud nabízí pomoc • Spolupracovat s partnery - odstraňovat ohniště • Provádět průběžný monitoring stavu chráněných fenoménů a okolního prostředí, dokumentovat změny a srozumitelně komunikovat zjištěné skutečnosti

<p>popis nově navržených prvků (stručně 1 věta)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nové parkoviště na Podhradí • Zajištění hygienického zázemí pro návštěvníky • Osvětová kampaň na podporu šetrného chování v chráněné přírodě Železných hor, včetně oblasti Lichnice • Využit prohlídky s průvodcem k osvětě ohledně chování (zmínky ve výkladu), zvážit vhodné trasy např. z Třemošnice • Ke směřování návštěvníků na žádoucí trasy a místa využít např. hledačky
<p>význam prvků (proč je důležitý)</p>	<p>Cílem souboru navržených opatření je zlepšit komfort a bezpečnost návštěvníků lokality a posílit kvalitu jejich zážitku spolu s vnímáním lokality jako historicky a přírodně cenného a citlivého území s určitou kapacitou a režimem.</p> <p>Příspěvek ke zlepšení dopadů návštěvnosti místa na kvalitu života místních obyvatel.</p>
<p>Cílová skupina (pro koho je prvek určen)</p> <p><i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV</i></p>	<p>všechny skupiny návštěvníků CHKO Železné hory, zejména</p> <p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi</p> <p>(Skupina C) Místní návštěvníci, chalupáři a chataři (omezeně)</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté (omezeně, návštěva turistických cílů pouze bude-li zajištěno bezpečné odložení kol)</p> <p>(Skupina G) Školní výlety</p>



Karta realizace – lokalita

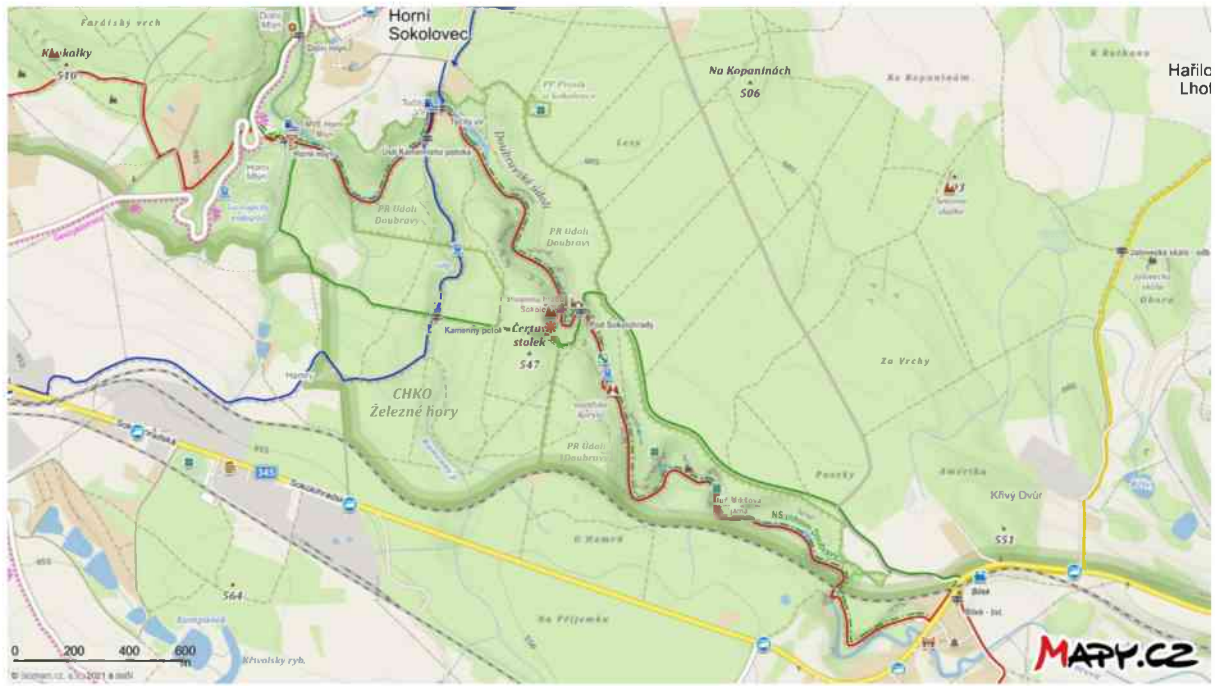
kód projektu	L2
název projektu	<i>Lichnice</i>
Navržená opatření (podrobný popis řešení prvků – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat) mít	<p>Připravit komunikační strategii na základě KPNV a cíleně působit na návštěvníky prostřednictvím DP, IS CHKO, webů DP, CHKO, DM, působit na poskytovatele služeb, chataře, chalupáře, místní obyvatele tak, aby byli ochotni respektovat omezení a pravidla v oblasti a chovat se ohleduplně k ostatním i k prostředí.</p> <p>V organizační oblasti jde o to navázat úzkou spoluprací s obcemi, policií a dalšími orgány a vymáhat dodržování platných omezení, ať už v oblasti nedovoleného parkování, znečišťování oblasti, poškozování majetku a chráněných lokalit apod.</p> <p>Ve spolupráci s obcemi a dalšími partnery z řad hospodářských subjektů odstraňovat ohniště v NPR Lichnice.</p> <p>Provádět průběžný monitoring stavu chráněných fenoménů a okolního prostředí, dokumentovat změny a srozumitelně komunikovat zjištěné skutečnosti</p>
cíle navržených opatření (co by měla většina uživatelů získat)	<p>Většina uživatelů by díky opatřením měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mít možnost zaparkovat na oficiálních, k tomu vyhrazených parkovacích plochách, kde nebudou překážet provozu na silnici ani omezovat místní obyvatele • lépe se v lokalitě orientovat • dozvědět se, kde se nacházejí lokality doporučené k návštěvě • vnímat lokalitu jako historicky a přírodně cenné a citlivé území s určitou kapacitou a režimem • jasně rozpoznat nejcitlivější místa, kde hrozí poškození • mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území • mít pocit lepšího zážitku z návštěvy místa
sdělení nebo témata interpretace (bodově)	<p>Klíčová sdělení (myšlenky), se kterými by se mělo pracovat:</p> <p>hlavní sdělení</p> <p>+ důraz na dílčí sdělení zaměřená na historii, formování krajiny, vodu a lesy (1a, 2a,b) a spoluodpovědnost návštěvníků za osud přírody a krajiny (3c)</p>
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>Dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vybudování parkoviště u Žižkova dubu, ideálně s hygienickým zázemím • Zajištění hygienického zázemí pro návštěvníky zříceniny poblíž areálu

	<ul style="list-style-type: none"> • Ve spolupráci s KČT provést revizi a doznačení tras, aby došlo ke zlepšení orientace • Připravit pravidla chování v CHKO na základě 6 zásad AOPK ČR a umístit je na weby • Připravit a pravidelně v sezóně pořádat v Lichnici přednášky pro chataře a chalupáře, které představí území, vysvětlí a upozorní na omezení • Vytipovat vhodné trasy pro procházky s průvodcem na Lichnici s východištěm v Třemošnici (okruh či návrat hromadnou dopravou)
odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)	<p>Náklady na vybudování parkoviště / hygienické zázemí zde nejsou řešeny.</p> <p>Konzultace přípravy, vytipování vhodných tras: 10 000Kč</p> <p>Příprava přednášky/prezentace (pracovník DP, AOPK ČR, Geoparku): 3 500Kč (celková hodnota práce a spojené náklady)</p>
Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none"> • monitorovat stav před a po zavedení opatření, monitorovat souvislosti – došlo ke zlepšení? proč ano/ne? • monitorovat počty návštěvníků a způsob pohybu (pěšky / kolo) zejména v Podhradí a na značených trasách v okolí • pracovat se zjištěnou zpětnou vazbou

Karta lokality

Kód projektu	L3
název projektu	<i>Údolí Doubravy</i>
lokalizace projektu	Údolí řeky Doubravy zhruba mezi Bílkem a Horním Sokolovcem. Zahrnuje PR Údolí Doubravy, PP Písník u Sokolovce.
výchozí situace	<p>Atraktivní, intenzivně navštěvovaná oblast se značenými trasami KČT. Nástupními body od Chotěboře jsou Horní Mlýn (kde je plánováno případné IS CHKO ŽH) a Chata Doubravka. V opačném směru je nástupním bodem Bílek.</p> <p>Atraktivitou je celé kaňonovitého údolí řeky Doubravy.</p> <p>Na stávající režim pohybu návštěvníků bude mít výrazný vliv rozvoj dalších aktivit ve mlýně (Horní Mlýn). Záměry zahrnují školu, případné parkoviště s větší kapacitou v blízkosti lokality Horního Mlýna, občerstvení, ubytování.</p> <p>Změna využití s sebou ponese tlaky na budování doprovodné infrastruktury.</p> <p>Obliba lokality se již negativně projevuje v řadě oblastí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dochází ke koncentraci návštěvníků bez odpovídající kapacity infrastruktury (parkování, hygienické zázemí) • Problém s odpady a znečišťováním okolí (nedostatečné hygienické zázemí) • Pohyb mimo značené trasy do cenných částí svahů • Nelegální rozdělávání ohňů (zejména střetový bod Sokolohrady – viz Limity)
návrh opatření – shrnutí	<p>Lokalitu je potřeba vždy řešit v kontextu širšího území kolem Chotěboře, kam je možné část návštěvníků odvést. Prioritním cílem zde není zvýšit atraktivitu oblasti a počet návštěvníků, ale řešit současné problémy.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Spolupracovat s Městem Chotěboř a okolními obcemi, provozovatelem objektu Horního mlýna a případnými dalšími poskytovateli služeb v lokalitě, Geoparkem ŽH a destinačními managementy.</u> • Dohodnout se na přijatelné variantě režimu provozu v této lokalitě (s přihlédnutím k možným důsledkům) – pokud zde budou provozovány objekty a služby, v jakém rozsahu a zaměření, jak lokalitu vhodně prezentovat, aby nevzbuzovala větší očekávání a nezvyšovala nadále návštěvnost. • Nezvyšovat kapacitu parkovišť přímo u objektů, zejména ze strany od Chotěboře (Horní Mlýn, Chata Doubravka), dobře zvážit vybudování většího parkoviště v bezprostředním okolí, protože parkoviště s větší kapacitou vždy přispívá ke zvýšení počtu návštěvníků. • Doporučovat lokalitu pouze pro pěší. Nenechávat sem cyklisty. • Podpořit záměr postavit cyklostezku z Chotěboře do Bílku + navázat kyvadlovou dopravou: návštěvníci si půjčí

	<p>kolo z Chotěboře do Bílku (tam by ho mohli vrátit) a pak by došli zpátky, což by podpořilo vhodný režim využití lokality, tj. pro pěší.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komunikovat s provozovateli školy – začlenit do výuky v Horním Mlýně myšlenku důležitosti cenných území (jako je PR Údolí Doubravy), vyhýbat se při každodenních aktivitách nejcennějším částem PR a děti vést k šetrnému a zodpovědnému chování v podobných lokalitách. Navázat v budoucnu i na aktivity DP. • Působit na návštěvníky prostřednictvím IS CHKO, výkladu průvodců • Využít možnost zřídit v objektu Horního Mlýna IS CHKO ŽH a mít tak možnost informovat návštěvníky a vést je k šetrnějšímu chování • Zajistit lepší hygienické zázemí pro návštěvníky • Nepodporovat / omezit umístování odpadkových košů volně v terénu, zejména tam, kde není nebo nemůže být zajištěn bezproblémový pravidelný úklid odpadků • Kontrolovat ohniště, nepodporovat pořádání pikniků s opékáním • Provádět průběžný monitoring stavu chráněných fenoménů a okolního prostředí, dokumentovat změny a srozumitelně komunikovat zjištěné skutečnosti
<p>popis nově navržených prvků (stručně 1 věta)</p>	<p>Klíčovým opatřením je jednoznačně jednání se zúčastněnými stranami a snaha dosáhnout dlouhodoběji udržitelného řešení, které dokáže lokalitu alespoň částečně ochránit před dopady zvýšené návštěvnosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dohoda na režimu provozu lokality • Jasně řešení parkovacích ploch v oblasti • Zajištění lepšího hygienického zázemí pro návštěvníky • Zřídit v objektu Horního Mlýna IS CHKO ŽH • Osvěta pomocí: školní výuky ve mlýně, provozu informačních služeb v IS CHKO a potenciálně služeb toulavého průvodce • Údržba tras a infrastruktury (vč. stávající NS Údolím Doubravy, která dokáže návštěvníky udržet a směřovat při pohybu v lokalitě).
<p>význam prvků (proč je důležitý)</p>	<p>Cílem souboru navržených opatření je zlepšit komfort a bezpečnost návštěvníků lokality a posílit kvalitu jejich zážitku spolu s vnímáním lokality jako přírodně cenného a citlivého území s určitou kapacitou a režimem.</p>
<p>Cílová skupina (pro koho je prvek určen) <i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV</i></p>	<p>zejména (Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory (Skupina C) Místní návštěvníci (Skupina G) Školní výlety</p>



Karta realizace – lokalita

kód projektu	L3
název projektu	Údolí Doubravy
Navržená opatření (podrobný popis řešení prvků – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat) mít	<p>Iniciovat a udržovat úzkou spolupráci na řešení situace v lokalitě s Městem Chotěboří, Bílkem a dalšími dotčenými obcemi, provozovatelem Horního Mlýna, dalšími poskytovateli služeb v místě, zapojit Geopark a destinační management.</p> <p>Prioritně se dohodnout se na způsobu řešení parkování v oblasti a přístupnosti lokality jinak než autem.</p> <p>Dohodnout se na přijatelném režimu návštěvnického provozu v oblasti Údolí Doubravy. Vše pak promítnout do způsobu a intenzity prezentace lokality.</p> <p>Připravit projekt IS CHKO v Horním Mlýně. (podrobněji viz Aplikační část IPDP – karta IS3). Připravit návrh začlenění myšlenek o ochraně cenných přírodních lokalit do výuky v Horním Mlýně.</p> <p>Ve spolupráci s partnery kontrolovat ohniště v PR Údolí Doubravy (zejména Sokolohrady).</p> <p>Provádět průběžný monitoring stavu chráněných fenoménů a okolního prostředí, dokumentovat změny a srozumitelně komunikovat zjištěné skutečnosti.</p>
cíle navržených opatření (co by měla většina uživatelů získat)	<p>Většina uživatelů by díky opatřením měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mít možnost přístupu i jinak než autem • být informována o režimu provozu lokality – omezená možnost parkování, omezený přístup pro cyklisty, omezený rozsah služeb – občerstvení apod. • vnímat lokalitu jako přírodně cenné a citlivé území • mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území • mít pocit lepšího zážitku z návštěvy místa
sdělení nebo témata interpretace	spojení vody a geologie, nejcennějších lesů na svazích řeky Doubravy, význam zdrojů vody pro zásobování oblasti, např. 1b, 1c, 2a, 2b , ale i 3c , týkající se využívání území v cestovním ruchu.
věci k dořešení	viz navržená opatření
odhadované náklady na realizaci	Náklady zde nejsou řešeny.
Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none"> • monitorovat stav před a po zavedení opatření, monitorovat souvislosti – došlo ke zlepšení? proč ano/ne? • monitorovat počty návštěvníků a způsob pohybu • pracovat se zjištěnou zpětnou vazbou

Karta lokality

Kód projektu	L4
název projektu	<i>Od Podhůry po Slavickou oboru</i>
lokalizace projektu	Území mezi rekreačními lesy Podhůra na severu po Slavickou oboru na jihu (Limity – viz zóny B4, A3)
výchozí situace	<p>Oblast rekreačních lesů Podhůra patří k nejnavštěvovanějším lokalitám na území CHKO Železné hory a je z velké míry využívána ke sportovněji zaměřeným aktivitám. Atraktivitou je zejména rozhledna Bára, trasy a vybavení pro sportovní vyžití na Podhůře, Hláska na Chlumu nedaleko Kochánovických rybníků, Kočičí hrádek a Švýcárna v části od Slatiňan. Oblast Slavické obory je zatím využívána méně intenzivně, nicméně v době, kdy je obora otevřená, je jedním z důležitých přístupů k nejcennější části v této oblasti – Strádovskému peklu.</p> <p>Zejména Podhůra je vybavena návštěvnickou infrastrukturou. Velkým problémem v celé oblasti je parkování.</p> <p>Obliba lokality se již negativně projevuje v řadě oblastí:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dochází ke koncentraci návštěvníků bez odpovídající kapacity infrastruktury (parkování, hygienické zázemí) • Místa na okrajích u přístupových cest na okrajích lesů, v obcích (např. Práčov) jsou zastavenyauty návštěvníků • Problém s odpadky a znečišťováním okolí (nedostatečné hygienické zázemí) zejména přímo u turistických cílů jako Kočičí hrádek, okolí rozhledny Bára, když nejsou přístupné toalety, Hláska na Chlumu, a dále kolem odpočívadel a značených tras (Kochánovické rybníky, Monaco) • Nelegální rozdělávání ohňů zejména na Chlumu • Navádění většího počtu návštěvníků do Slavické obory zvyšuje dále tlak na velmi cenné Strádovské peklo
návrh opatření – shrnutí	<p>Lokalitu je potřeba vždy řešit v kontextu celého území v okolí rekreačních lesů Podhůra a navazujícího území směrem jižně na Nasavrky. Jedná se o zóny B4, A3, B3 (viz Plánovací část – Limity).</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Má-li oblast fungovat a zůstat v dobrém stavu dlouhodobě, je potřeba zpracovat studii rozvoje šetrného cestovního ruchu v lokalitě, která bude řešit koncepčně vedení tras, parkování a případný rozvoj další turistické infrastruktury.</u> <i>Prioritním cílem není zvýšit atraktivitu oblasti a konkrétních cílů v ní, ale řešit současné problémy.</i> • S obcemi hledat přijatelná řešení parkování návštěvníků – nemělo by být na úkor kvality života obyvatel v obcích (viz např. Práčov) • Ve spolupráci s obcemi a policií pokutovat parkování v zákazu vjezdu, na místech, kde je to potřeba, doplnit dopravní značení (zákaz vjezdu) • Připravit a realizovat DP, který pomůže informovat a směřovat návštěvníky v území

	<ul style="list-style-type: none"> • Působit na návštěvníky prostřednictvím DP, IS CHKO, webů DP a IS CHKO, DM, Geoparku • Varovat před špičkami, komunikovat zásady zachování čistoty a šetrného chování v chráněném území (vyjít ze 6 zásad AOPK ČR) • U oficiálních hlavních parkovacích ploch zajistit dostupné hygienické zázemí (WC), odpadkové koše a kontejnery na tříděný odpad, odvoz odpadu a úklid • Nepodporovat / omezit umístování odpadkových košů volně v terénu, zejména tam, kde není nebo nemůže být zajištěn bezproblémový pravidelný úklid odpadků • Odstraňovat (minimálně pravidelně kontrolovat) ohniště na Chlumu, nocování v lokalitě, nepropagovat území jako vhodné místo pro piknik s táborákem • Provádět průběžný monitoring stavu chráněných fenoménů a okolního prostředí, dokumentovat změny a srozumitelně komunikovat zjištěné skutečnosti
popis nově navržených prvků (stručně 1 věta)	<ul style="list-style-type: none"> • Opatření vyplývající z rozvojové studie (včetně řešení umístění parkovišť, vedení tras a turistické infrastruktury) • Osvětová kampaň na podporu šetrného chování v chráněné přírodě Železných hor, včetně oblasti Podhůry • Vybudovat DP
význam prvků (proč je důležitý)	Cílem souboru navržených opatření je zlepšit komfort a bezpečnost návštěvníků lokality a posílit kvalitu jejich zážitku spolu s vnímáním lokality jako přírodně cenného a citlivého území s určitou kapacitou a režimem.
Cílová skupina (pro koho je prvek určen) <i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV</i>	všichni návštěvníci lokality, zejména: (Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory, Organizátoři sportovních akcí (Skupina C) Místní návštěvníci, chalupáři a chataři (Skupina D) Cykloturisté (Skupina E) Cyklisté – sport a další návštěvníci využívající oblast Podhůry ke sportování (Skupina G) Školní výlety, Senioři



Zdroj: mapy.cz

Karta realizace – lokalita

kód projektu	L4
název projektu	<i>Od Podhůry po Slavickou oboru</i>
Navržená opatření (podrobný popis řešení prvků – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat) mít	<p>Zadat studii, která bude dlouhodoběji řešit problémy s parkováním a pohybem návštěvníků v oblasti</p> <p>Připravit komunikační strategii na základě KPNV a cíleně působit na návštěvníky prostřednictvím DP, IS CHKO, webů DP, CHKO, DM, působit na poskytovatele služeb, chataře, chalupáře, místní obyvatele tak, aby byli ochotni respektovat omezení a pravidla v oblasti a chovat se ohleduplně k ostatním i k prostředí.</p> <p>Navázat úzkou spolupráci s obcemi, policií a dalšími orgány a vymáhat dodržování platných omezení. Ve spolupráci s obcemi a dalšími partnery kontrolovat ohniště.</p> <p>Provádět průběžný monitoring stavu chráněných fenoménů a okolního prostředí, dokumentovat změny a srozumitelně komunikovat zjištěné skutečnosti</p>
cíle navržených opatření	<p>Většina uživatelů by díky opatřením měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mít možnost zaparkovat na oficiálních, k tomu vyhrazených parkovacích plochách, kde nebudou překážet provozu na silnici ani omezovat místní obyvatele • více využívat hromadnou dopravu • vnímat lokalitu jako historicky a přírodně cenné a citlivé území s určitou kapacitou a režimem • mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území • mít pocit lepšího zážitku z návštěvy místa
sdělení nebo témata interpretace	důraz na dílčí sdělení zaměřená na spoluodpovědnost návštěvníků za osud přírody a krajiny (3c)
věci k dořešení	<p>Studie rozvoje šetrného cestovního ruchu v lokalitě, nejlépe řešena jako celek. Obsahuje tyto logické části:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Průzkum návštěvníků (složení, množství, toky) • Koncept řešení dopravy v lokalitě • Koncept rozvoje šetrného CR • Plán monitoringu klíčových lokalit
odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)	<p><i>Náklady na realizaci lze odhadnout pouze rámcově.</i></p> <p>Studie rozvoje šetrného CR v lokalitě</p> <ul style="list-style-type: none"> • Průzkum návštěvníků (složení, množství, toky) 90 000 Kč • Koncept řešení dopravy v lokalitě 105 000 Kč • Koncept rozvoje šetrného CR 110 000 Kč • Plán monitoringu klíčových lokalit 40 000 Kč
Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none"> • monitorovat stav před a po zavedení opatření, monitorovat souvislosti – došlo ke zlepšení? proč ano/ne? • monitorovat počty návštěvníků a způsob pohybu • pracovat se zjištěnou zpětnou vazbou

Karta lokality

Kód projektu	L5
název projektu	<i>Kochánovické rybníky</i>
lokalizace projektu	Oblast EVL Kochánovické rybníky a tůň
výchozí situace	<p>Oblast Kochánovických rybníků leží na křižovatce přístupových cest a dá se sem dojet autem (jedou do zákazu vjezdu). Kvůli nelegálnímu parkování je bod U Kříže zařazen mezi Střetové body (viz Plánovací část – Limity). Dalším problematickým místem v okolí je Hláška na Chlumu. Zde je problémem nelegální rozdělování ohňů a nocování. Z hlediska limitů návštěvnosti zóna A, další vytváření turistických cílů zde není žádoucí.</p> <p>Záměr AOPK ČR: Provést revitalizaci v prostoru bývalé střelnice (dnes EVL) a pečovat o lokalitu formou pastvy. Pastva zde však bude přitahovat pozornost, stejně tak interpretace spojená s revitalizací. Součástí projektu je návrh infrastruktury, včetně přístřešku s panely a posezením.</p> <p>Záměr bude potřeba uvést do souladu s limity KPNV.</p>
návrh opatření – shrnutí	<ul style="list-style-type: none"> • zvolit vhodnou podobu interpretace v lokalitě tak, aby byla v souladu s limity KPNV
popis nově navržených prvků (stručně 1 věta)	<ul style="list-style-type: none"> • revitalizace lokality • doplnění o infrastrukturu pro návštěvníky a interpretaci
význam prvků (proč je důležitý)	<p>Cílem interpretace je přiblížit účel a smysl revitalizace a podpořit pozitivní vnímání AOPK ČR a péče o území.</p> <p>Prvky infrastruktury (lavičky, stojan/klec na kola...) mají zlepšit zážitek návštěvníka v místě – nabídnout místo k odpočinku či umožnit návštěvu krátké stezky s panely, která může vést do plochy mimo cestu</p>
Cílová skupina (pro koho je prvek určen) <i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV</i>	<p>návštěvníci lokality, zejména</p> <p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté</p>

Karta realizace – lokalita

kód projektu	L5
název projektu	<i>Kochánovické rybníky</i>
Navržená opatření (podrobný popis řešení prvků – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat)mít	<p>Řešení podoby infrastruktury přizpůsobit potřebě usměrnění návštěvnosti v daném místě a konkrétním skupinám návštěvníků:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Odpočívadlo/Posezení pro návštěvníky – má-li se vyhnout zmíněnému riziku, že bude přitahovat k nocování a rozdělávání ohňů, zvolit raději posezení bez zastřešení • Silnou cílovou skupinou zde budou cyklisté – zajistit možnost odložení kol, pokud bude chtít návštěvník na povalový chodník, jinak hrozí, že budou jezdit/brát kola na povaly, aby je měli pod dozorem • Forma interpretace – zvolit menší formu interpretace (např. pultíkové panely podél / na povalovém chodníku) • Řešení přizpůsobit pro práci se skupinami v rámci programů připravovaného DP na Podhůře – může být jedna z „edukačních ploch“ (viz IPDP – karta Edukační plochy)
cíle navržených opatření	<p>Většina uživatelů by díky opatřením měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • držet se v místech, kde jejich pohyb není problém • pochopit smysl revitalizací a péče o podobné plochy • vnímat lokalitu jako přírodně cenné a citlivé území • mít pocit lepšího zážitku z návštěvy místa
sdělení nebo témata interpretace	Zejména 2b, 3, 3a
věci k dořešení	<ul style="list-style-type: none"> • zvolit vhodnou podobu interpretace tak, aby byla v souladu s limity KPNV – viz navržená opatření • upravit její podobu původně navrhovanou v projektu • zrealizovat ji
odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)	Náklady zde nejsou řešeny, jsou součástí projektu revitalizace.
Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none"> • řešení hledat v konzultaci se zástupci cílové skupinou návštěvníků a otestovat ho • monitorovat chování návštěvníků na lokalitě po realizaci revitalizace • zjišťovat ohlasy návštěvníků na interpretaci • pracovat se zjištěnou zpětnou vazbou (bude-li nutné, provést úpravy)

Karta interpretačního prvku

kód prvku	NS1
název prvku	<i>Naučná stezka Údolím Doubravy</i>
lokalizace prvku	U Chotěboře, PR Údolí Doubravy.
popis prvku (stručně 1 věta)	Zhruba 4,5 km, 11 zastavení Trasa divokým kaňonem podél řeky Doubravy mezi Horním Mlýnem a Bílkem. Stezka byla rekonstruována v roce 2014 AOPK ČR z OPŽP ve spolupráci s Geoparkem ŽH.
význam prvku (proč je důležitý)	V údolí je k vidění řada geomorfologických fenoménů včetně strmých skalních stěn, kamenných moří, peřejí a vodopádů. Představuje také zdejší rostliny a živočichy. Jedno z míst s nejvyšší návštěvností v CHKO, kde se návštěvnost i dále zvyšuje. Infrastruktura zde pomáhá usměřňovat návštěvníky a šířit povědomí o hodnotě míst, kterými prochází. Příklad dobré spolupráce AOPK ČR s národním geoparkem ŽH. Potenciální lokalita pro působení toulavého průvodce.
Cílová skupina (pro koho je prvek určen) <i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV a interpretačních plánů</i>	(B) Pěší, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny (C) Místní (G) Školní výlety Lokalita není vhodná pro cyklisty (!) – viz Limity KPNV

Karta realizace

kód prvku	NS1
název prvku	<i>Naučná stezka Údolím Doubravy</i>
sdělení nebo témata interpretace (bodově)	<p>Doporučení v případě obnovy celé stezky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • promítnout sem sdělení z KPNV • tematicky zejména spojení vody a geologie, nejcennějších lesů na svazích údolí vodních toků, význam zdrojů vody pro zásobování oblasti. • Zvolit 1 hlavní sdělení celé stezky a pracovat s max. 1-3 dílčími sděleními stanovenými v KPNV: např. hlavní sdělení, dílčí sdělení 2, 2b, 2g (zejména literární a hudební díla) • Na daných místech (zastaveních) vždy vybrat témata a sdělení, která jsou relevantní, a návštěvník k nim skutečně může přímo na místě něco vnímat.
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>Stezka byla nedávno obnovena a je v dobrém stavu. Kvůli usměrnění narůstající návštěvnosti doporučujeme v lokalitě spíše:</p> <ul style="list-style-type: none"> • řešit celkový režim provozu lokality (pěší/cyklo / nejbližší parkoviště / otevření IS CHKO Horní Mlýn?) • zajistit přítomnost toulavého průvodce alespoň v nejexponovanějších dnech sezóny • zajistit pravidelnou kontrolu stavu a údržbu stezky (orientační značení, pěšiny, panely, další infrastruktura na trase) • sbírat od návštěvníků zpětnou vazbu na zážitek z místa
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat)	<p>Cílem je, aby si návštěvníci, kteří stezku absolvují:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pochopili, že PR Údolí Doubravy je jedním z typických rysů krajiny Železných hor • uvědomili si význam vodních toků v CHKO a okolí Chotěboře v zásobování území vodou • ocenili výhodu přírodně cenné lokality v blízkosti města • chovali se k místu i ostatním návštěvníkům s respektem
prostředek interpretace	<p>Stezka s informačními panely vytváří trasu citlivým územím PR, snaží se udržet návštěvníka na místech mimo nejcennější plochy. Potenciálně s přítomností toulavého průvodce. Ten je schopen podat výklad, ale také monitoruje návštěvníky a preventivně působí a zasahuje v případě, že hrozí poškozování přírody či infrastruktury.</p>

<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)</p>	<p>Kontrola stavu stezky po sezóně: 2 dny (včetně dokumentace a evidence zjištěných skutečností, návrhů opatření) Pravidelná údržba: 2 dny</p> <p>Proškolení toulavých interpretátorů (5 denní intenzivní kurs toulavé interpretace): asi 50 000 Kč</p> <p>Zpracování plánu toulavé interpretace (lokality, témata a sdělení, časy): 20 – 40 000 Kč</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pravidelné každoroční kontroly stavu nejen panelů a tabulí, ale celé stezky (orientační značení, posezení) a následná údržba. Důležitá je i kontrola zážitku návštěvníka, proto je vhodné ji absolvovat jako návštěvník, kterému je určena, tj. pěšky. • Kvalitní školení průvodců • Otestování výkladu toulavého průvodce na skupině návštěvníků • Sledování zpětné vazby od návštěvníků a zohlednění připomínek a komentářů při úpravě výkladu

Karta interpretačního prvku

kód prvku	NS2
název prvku	<i>Naučná cyklostezka MAGMA</i>
lokalizace prvku	Mezi Hlinskem a Chrudimí. Vede přes obce Srní, Horní Bradlo, Nasavrky, Křižanovice, Lukavice, Škrovád, Rabštejnská Lhota a Píšťovy.
popis prvku (stručně 1 věta)	56 km, 8 panelů Název stezky tematicky reflektuje fakt, že Železné hory jsou jedním z geologicky nejrozmanitějších území v republice. MAGMA (MAlebný Geologický Maglajz) vznikla 2015, jako první geologická cyklostezka na území České republiky.
význam prvku (proč je důležitý)	Provede návštěvníka složitou geologickou minulostí Železných hor od Hlinska po Chrudim. Směřuje na cykloturisty, důležitou skupinu návštěvníků ŽH. Jeden z konkrétních příkladů spolupráce AOPK ČR a národního geoparku Železné hory.
Cílová skupina (pro koho je prvek určen) <i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV a interpretačních plánů</i>	zájemci o geologii ze všech cílových skupin vzhledem k délce a povrchu trasy zejména (Skupina D) Cykloturisté, jednotlivé panely i (B) Pěší

Karta realizace

kód prvku	NS2
název prvku	<i>Naučná cyklostezka MAGMA</i>
sdělení nebo témata interpretace	<p>Doporučení při obnově zastavení či doplnění zastavení:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promítnout sem vhodná sdělení KPNV, zejména sdělení týkající se geologie a geoparku: např. sdělení 1, 1f, dále 1a, 1b, 1c
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat, např. určit přesné umístění panelu)	<p>V případě obnovy/doplnění zastavení stezky je třeba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pravidelně prověřovat vhodnost trasování – nemělo by být v rozporu s limity KPNV, v případě potřeby navrhnout změnu • zajistit finanční prostředky na opravu/doplnění a údržbu • řešit současně i trasování, orientaci v terénu • zpracovat interpretační text • vytvořit grafický návrh (včetně případných ilustrací/grafik) • zajistit tisk/výrobu cedule • zajistit pravidelnou kontrolu stavu a údržbu • zajistit aktualizaci obsahu dle potřeby
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat, např. celkový přehled o historii místa)	<p>Při obnově stezky by mělo být cílem, aby si návštěvníci, kteří si panely přečtou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pochopti, že geologie má vliv na podobu zdejší krajiny, má vztah k vodě, typu půd i způsobu, jakým člověk krajinu využívá (těžba) • vnímali geologické fenomény jakou součást přírodního dědictví národního geoparku i CHKO • ocenili srozumitelné podání složitějšího tématu geologie
prostředek interpretace (popis řešení prvku – co je to, jak by mělo fungovat)	<p>Cyklotrasa s panely. Při obnově/doplňování doporučujeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pokračovat v přípravě interpretačních textů v dosavadní dobré kvalitě, dbát na srozumitelnost textů (těžké téma) • Dbát na značení a orientaci • Dbát na to, aby trasa vyhovovala limitům KPNV
odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)	<p>Při úplné obnově stezky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tematický panel (včetně vytvoření a otestování obsahu, grafického zpracování a výroby) 1 ks: 10 -20 tis. Kč - instalace v terénu 1 ks: 5-10 tis. Kč
Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none"> • Pravidelné každoroční kontroly stavu celé stezky (orientační značení, posezení) a následná údržba. Důležitá je i kontrola zážitku návštěvníka, proto je vhodné ji absolvovat jako návštěvník, kterému je určena, tj. na kole.

Karta interpretačního prvku

kód prvku	NS3
název prvku	<i>Vlastivědná stezka Krajem Chrudimky</i>
lokalizace prvku	Trasa sleduje zhruba tok řeky Chrudimky. Začíná u jejích pramenů na území Žďárských vrchů. Provádí návštěvníka podstatnou částí krajiny Železných hor, od Hlinska přes Trhovou Kamenici a Seč, až po Chrudim.
popis prvku (stručně 1 věta)	82 km, 31 panelů Stezka je jednou z nejstarších v regionu, tematicky jsou panely věnovány obcím na trase i přírodovědným zajímavostem. Ke stezce existuje tištěný průvodce (brožura), kterého vydalo ČSOP Nasavrky. Je však dostupný už jen omezeně.
význam prvku (proč je důležitý)	Dnes vzhledem ke své délce využívaná jako stezka omezeně, v kratších úsecích. Potenciální význam – dává příležitost představit větší části krajiny Železných hor (i sousedních Žďárských vrchů) najednou, soustředit se tematicky na krajinu jako celek, její geomorfologii ve vztahu k řece Chrudimce, výhledy. Podpořit klíčová sdělení KPNV. Žádná jiná část existující infrastruktury to zatím takto nedělá.
Cílová skupina (pro koho je prvek určen) <i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV a interpretačních plánů</i>	zejména (Skupina D) Cykloturisté kratší úseky a jednotlivé panely i (B) Pěší

Karta realizace

kód prvku	NS3
název prvku	<i>Vlastivědná stezka Krajem Chrudimky</i>
sdělení nebo témata interpretace (bodově)	<p>Doporučení v případě obnovy stezky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachovat jako trasu, ale zaměřit ji primárně na krajinu, což jiné stezky v ŽH zatím nedělají, udělat z nevýhody (délka trasy) výhodu • stezka sama má svůj příběh, zatím neprezentovaný (jedinečné grafické symboly) • využít dobře připraveného, dobře namluveného audioprůvodce (např. ke stažení do mobilu), kterého si člověk pustí na jednotlivých zastaveních (mluvené slovo se jednodušeji vstřebává než psaný text), může člověka zasáhnout hlouběji, v regionu existuje tradice (a správa CHKO sama využívá) literárně laděných textů • Zvolit 1 hlavní sdělení celé stezky a pracovat s max. 1-3 dílčími sděleními stanovenými v KPNV: např. hlavní sdělení, dílčí sdělení 2, 2b, 2g (literární a hudební díla) • Na daných místech (zastaveních) vždy vybrat témata a sdělení, která jsou relevantní, a návštěvník k nim skutečně může přímo na místě něco vnímat. <p>Nové interpretační panely/audiozastavení by měly obsahovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • krátký interpretační text založený na klíčovém sdělení, u panelů obrázky/grafiky korespondující s textem na doplnění, (mapku trasy)
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>V případě kompletní obnovy celé stezky je třeba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajistit finanční prostředky na přípravu a údržbu • navrhnout koncept – jednotné sdělení celé stezky, a na základě toho pak zpracovávat interpretační texty + upřesnit trasu, stanovit přesně místa, ve kterých zůstanou/budou umístěny interpretační panely + koncept audioprůvodce • řešit současně i trasování, orientaci v terénu • zpracovat interpretační texty (viz výše jednotný koncept) • vytvořit grafický návrh (včetně případných ilustrací/grafik) • zajistit tisk/výrobu cedulí k osazení na konstrukci panelů • zajistit nahrávky a přípravu audioprůvodce • zajistit pravidelnou kontrolu stavu a údržbu (orientační značení, pěšiny, panely, další infrastruktura na trase, týká se i audioprůvodce) • zajistit aktualizaci obsahu dle potřeby

<p>cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat)</p>	<p>Při obnově stezky by mělo být cílem, aby si návštěvníci, kteří si panely přečtou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uvědomili propojení dnešní podoby krajiny, geologie a řeky Chrudimky • pochopili význam zachování některých funkcí krajiny pro budoucnost, včetně rekreační • chovali se k místům a přírodním i kulturním památkám v krajině s respektem
<p>prostředek interpretace (popis řešení prvku – co je to, jak by mělo fungovat)</p>	<p>Trasa krajinou ŽH. Při obnově doporučujeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dbát na značení a orientaci. • Umístit/přesunout panely do míst, kde se návštěvník přirozeně zastavuje a kde si může odpočinout • Zpracovat formou audioprůvodce trasou
<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)</p>	<p>Při úplné obnově stezky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - příprava libreta stezky (revize v terénu, trasování, osnova celé stezky, přesné zaměření panelů a forma, např. příhoda, příběh apod.): vzhledem k délce trasy a počtu panelů = cca 30-45 tis. Kč - tematický panel (včetně vytvoření a otestování obsahu, grafického zpracování a výroby) 1 ks: 10 -20 tis. Kč - instalace v terénu 1 ks: 5-10 tis. Kč - příprava a zpracování audio bodu: podle náročnosti 2-10 tis. Kč (vyšší cena např. v případě využití audio záznamů) <p>Kontrola stavu stezky po sezóně: 4 dny (včetně dokumentace a evidence zjištěných skutečností, návrhů opatření) Pravidelná údržba: 2 dny</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pravidelné každoroční kontroly stavu nejen panelů a tabulí, ale celé stezky (orientační značení, posezení) a následná údržba. Důležitá je i kontrola zážitku návštěvníka, proto je vhodné ji absolvovat jako návštěvník, kterému je určena, tj. na kole/pěšky. <p>Obnova celé stezky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neumísťovat panely tam, kde budou překážet hospodářskému či návštěvnickému provozu. • Před realizací bude formou ohniskové skupiny (na vzorku potenciálních návštěvníků) otestován obsah a grafická podoba panelů a bude zjišťováno, jestli naplňuje stanovené cíle. • Po instalaci v terénu bude otestována orientace a značení. Formou dotazníkového šetření bude zjišťováno, jestli stezka naplňuje stanovené cíle.

Karta interpretačního prvku

kód prvku	NS4
název prvku	<i>Vlastivědná stezka Krajem Železných hor</i>
lokalizace prvku	Trasa vede ze Seče přes Běstvinu, Třemošnici a Mladotice do Ronova nad Doubravou. Část trasy souběžná s NS Lichnice – Kaňkovy hory (LČR).
popis prvku (stručně 1 věta)	25 km, 15 panelů Stezka původně z roku 1984, od té doby prošla úplnou rekonstrukcí. Volně navazuje na Vlastivědnou stezku Krajem Chrudimky. Tematicky jsou panely věnovány přírodě, krajině, historii a současnosti Železných hor. Krajina, kterou se nechali inspirovat čeští krajináři. Využívá pěších a cyklo značených i doporučených tras. Ke stezce existuje tištěný průvodce (brožura) vydaný AOPK ČR, je však dostupný jen omezeně.
význam prvku (proč je důležitý)	Vzhledem ke své délce a trasování, které místy není příliš lákavé pro pěší, je využívána jako celá stezka omezeně. Návštěvníci absolvují spíše její úseky. Potenciální význam – příležitost představit podobu krajiny Železných hor zejména v kontextu historického i současného hospodaření.
Cílová skupina (pro koho je prvek určen) <i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV a interpretačních plánů</i>	(Skupina D) Cykloturisté (B) Pěší – úseky a jednotlivé panely mimo delší úseky zpevněných tras Propagace stezky jako celku pro jednu či druhou skupinu je v její současné trase problematická – sdílení značených tras zvyšuje riziko konfliktů, zpevněné úseky jsou zase málo zajímavé / pohodlné pro pěší.

Karta realizace

kód prvku	NS4
název prvku	<i>Vlastivědná stezka Krajem Železných hor</i>
sdělení nebo témata interpretace (bodově)	<p>Doporučení v případě obnovy stezky:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stezku zaměřit hlavně na krajinu, přítomnost člověka v ní a vliv hospodaření na její podobu – jak v historii, tak současnosti. Krajina na trase umožňuje také prezentovat zdejší krajinu jako inspiraci pro české krajináře. • využít např. aplikace, která bude prezentovat výtvarná díla s místy v krajině spojená (včetně současných děl) • využít dobře připraveného, dobře namluveného audioprůvodce (např. ke stažení do mobilu), kterého si člověk pustí na jednotlivých zastaveních (mluvené slovo se jednodušeji vstřebává než psaný text), může člověka zasáhnout hlouběji, v regionu existuje tradice (a správa CHKO sama využívá) literárně laděných textů • Zvolit 1 hlavní sdělení celé stezky a pracovat s max. 1-3 dílčími sděleními stanovenými v KPNV: např. sdělení 1a, 1c, 2e, 3a - zejména výtvarné umění, řemeslná tvorba). Na daných místech (zastaveních) vybrat témata a sdělení, která jsou relevantní, a návštěvník k nim skutečně může přímo na místě něco vnímat. <p>Nové interpretační panely/audiozastavení by měly obsahovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • krátký interpretační text založený na klíčovém sdělení, u panelů obrázky/grafiky korespondující s textem na doplnění, (mapku trasy)
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>V případě kompletní obnovy celé stezky je třeba:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajistit finanční prostředky na přípravu a údržbu • navrhnout koncept – jednotné sdělení celé stezky, a na základě toho pak zpracovávat interpretační texty + upřesnit trasu, stanovit přesně místa, ve kterých zůstanou/budou umístěny interpretační panely + koncept audioprůvodce • řešit současně i trasování, orientaci v terénu • zpracovat interpretační texty (viz výše jednotný koncept) • vytvořit grafický návrh (včetně případných fotografií výtvarných děl/ ilustrací/grafik) • zajistit tisk/výrobu cedulí k osazení na konstrukci panelů • zajistit nahrávky a přípravu audioprůvodce

	<ul style="list-style-type: none"> • zajistit pravidelnou kontrolu stavu a údržbu (orientační značení, pěšiny, panely, další infrastruktura na trase, týká se i audioprůvodce) • zajistit aktualizaci obsahu dle potřeby
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat)	<p>Při obnově stezky by mělo být cílem, aby si návštěvníci, kteří si panely přečtou:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uvědomili vliv hospodaření na historickou i dnešní podobu krajiny a pochopili, proč by je to mělo zajímat – na co to má vliv v jejich každodenním životě • připomenuli si inspiraci, kterou krajina pro všechny její návštěvníky, včetně jich samotných, může být
prostředek interpretace (popis řešení prvku – co je to, jak by mělo fungovat)	<p>Trasa krajinou ŽH s panely a doprovodnou interpretační formou audioprůvodce / obrazového průvodce.</p> <p>Při obnově doporučujeme:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobře zvážit zda prezentovat pro cyklisty i pěší • Zpracovat formou, která připomíná krajinu jako inspiraci • Umístit/přesunout panely zejména do míst, kde se návštěvník přirozeně zastavuje a kde si může odpočinout
odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)	<p>Při úplné obnově stezky:</p> <ul style="list-style-type: none"> - příprava libreta stezky (revize v terénu, trasování, osnova celé stezky, přesné zaměření panelů a forma, např. příhoda, příběh apod.): vzhledem k délce trasy a počtu panelů = cca 30-45 tis. Kč - tematický panel (včetně vytvoření a otestování obsahu, grafického zpracování a výroby) 1 ks: 10 -20 tis. Kč - instalace v terénu 1 ks: 5-10 tis. Kč - příprava a zpracování audio bodu: podle náročnosti 2-10 tis. Kč (vyšší cena např. v případě využití audio záznamů) <p>Kontrola stavu stezky po sezóně: 4 dny (včetně dokumentace a evidence zjištěných skutečností, návrhů opatření) Pravidelná údržba: 2 dny</p>
Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none"> • Pravidelné každoroční kontroly stavu a následná údržba. Důležitá je i kontrola zážitku návštěvníka, proto je vhodné ji absolvovat na kole/pěšky. • Obnova celé stezky: <ul style="list-style-type: none"> • Neumísťovat panely tam, kde budou překážet hospodářskému či návštěvnickému provozu. • Před realizací bude formou ohniskové skupiny (na vzorku potenciálních návštěvníků) otestován obsah a grafická podoba panelů a bude zjišťováno, jestli naplňuje stanovené cíle. • Po instalaci v terénu bude otestována orientace a značení. Formou dotazníkového šetření bude zjišťováno, jestli stezka naplňuje stanovené cíle.

Karta interpretačního prvku

kód prvku	T1
název prvku	<i>Základní leták o CHKO</i>
lokalizace prvku	K dispozici na území CHKO a okolí, především na Správě CHKO, v DP a IS, případně u partnerů z řad TIC apod.
popis prvku (stručně 1 věta)	Jednoduchý barevný leták dle jednotného grafického manuálu AOPK ČR do něž se promítají sdělení a zásady KPNV.
význam prvku (proč je důležitý)	<p>Základní tištěný materiál, který běžného návštěvníka seznamuje s CHKO.</p> <p>Materiál návštěvníkům vysvětluje, čím je CHKO Železné hory jedinečná, komunikuje klíčová sdělení KPNV a základní omezení využití území a pravidla chování.</p> <p>Formát A4 skládaný.</p> <p>Místa distribuce: Správa CHKO Železné hory, DP a IS CHKO (prioritně) + další TIC a partneři v regionu.</p> <p>V elektronické podobě bude k dispozici na webech AOPK ČR, DP a dalších návštěvnických webech na území CHKO, např. webech destinačních managementů, Geoparku ŽH.</p>
Cílová skupina (pro koho je prvek určen)	Všechny skupiny návštěvníků, kteří využijí služeb zejména DP a IS CHKO, či weby

Karta realizace

kód prvku	T1
název prvku	<i>Základní leták o CHKO</i>
sdělení nebo témata interpretace (bodově)	<p>Bude zahrnovat tyto oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • přivítání návštěvníků v území • malá mapka území CHKO • představení hlavních hodnot území a lokalit, kde je návštěvníci mohou vidět (pouze vybrané, vhodné lokality v souladu s limity KPNV!) • usměrnění očekávání – občerstvení, odpadkové koše, omezení vstupu a vjezdu aut a kol apod. (tj. pravidla chování) + rady pro pohyb v území <p>Klíčová sdělení (myšlenky), se kterými by se mělo v textu především pracovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hlavní sdělení, dílčí 1, 2, 3, plus sdělení zaměřená na spoluodpovědnost návštěvníků za osud přírody a krajiny (zejména 3c) a inspiraci územím (2e).
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • aktualizovat obsah letáku, aby byl více v souladu s KPNV (zejména co se prezentuje – sdělení a limity) • zajistit finanční prostředky na přípravu a vytištění • navrhnout texty • zajistit fotografie • zpracovat grafiku dle manuálu AOPK ČR • vytvořit pdf verzi ke stažení do mobilu či nahlédnutí na webu • zajistit tisk • zajistit distribuci materiálu, včetně umístění pdf na weby • zajistit dotisk a další aktualizaci v případě potřeby
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat)	<p>Většina uživatelů by díky letáku měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dozvědět se, v čem spočívá jedinečnost CHKO (viz hlavní sdělení) a jak o ni pečuje AOPK ČR • pocítit obdiv k jedinečnosti území • uvědomit si, jak může chování návštěvníků ovlivnit hodnoty území • chtít dodržovat pravidla chování, která jsou nezbytná pro zachování místních hodnot • mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území

<p>prostředek interpretace (podrobný popis řešení – z čeho se skládá, jak by mělo fungovat)</p>	<p>Leták A4 skládaný, celobarevný tisk + pdf verze téhož materiálu pro web a ke stažení do mobilu</p>
<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)</p>	<p>Příprava obsahu: 70-90 tis. Kč (1. vydání), 20 tis. Kč (aktualizace)</p> <p>Grafické zpracování, tisk: 5 000 ks: 24-50 tis. Kč 10 000 ks: 40-80 tis. Kč</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Obsah (text i fotky a mapa) musí být v souladu s KPNV • Před schválením do tisku bude plnobarevná maketa v měřítku 1:1 otestována na vzorku potenciálních návštěvníků a formou ohniskové skupiny bude zjišťováno, jestli naplňuje stanovené cíle • Vydavatel bude průběžně sledovat reakce návštěvníků a dalších uživatelů (DP, IS, návštěvnické weby), a zohlední je při aktualizaci letáku

Karta interpretačního prvku

kód prvku	T2
název prvku	<i>Pohledy a další suvenýry</i>
lokace prvku	K dispozici na území CHKO a okolí
popis prvku (stručně 1 věta)	Suvenýry z návštěvy CHKO Železné hory, včetně pohledů
význam prvku (proč je důležitý)	<p>Umožňuje připomenout návštěvníkům území CHKO i po návratu domů, upevnit tak příjemný zážitek a přispět k opakování návštěvy území nebo k jejímu doporučení druhým.</p> <p>Suvenýry jsou důležitým pojítkem mezi územím a návštěvníkem. Mohou skrz vzpomínky na zajímavé zážitky připomenout informace o území.</p>
Cílová skupina (pro koho je prvek určen)	Všechny skupiny návštěvníků

Karta realizace

kód prvku	T2
název prvku	<i>Pohledy a další suvenýry</i>
sdělení nebo témata interpretace (bodově)	<p>Suvenýry s logem území (CHKO) Železné hory, vhodnými slogany, pohledy z území CHKO.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suvenýry mohou tematicky využívat všech sdělení KPNV. • Důležité je zvolit suvenýry, které i svou formou (nejen natištěným sloganem) podporují sdělení o CHKO (např. tematické propojení s vodou – láhev na vodu, dřevem – motiv loutky, dřevěné vyřezávané suvenýry, včelařská tradice – med a související výrobky zejména ze SOUV-VVC v Nasavrkách, kameny – vazba na národní geopark) • Doporučujeme využít také výtvarná a literární díla a vhodné citáty a detaily z nich (nutno ošetřit autorská práva), suvenýry, které mají vazbu na KPNV a zároveň reprezentují exponáty v muzeích v regionu apod. (posilujeme ukotvení CHKO v kontextu regionu). • Posilovat identitu, méně je více – méně vhodné zvolených suvenýrů poslouží z hlediska naplňování poslání CHKO lépe než mnoho suvenýrů, které se dají koupit všude, nejsou místně specifické, ani nemají významovou vazbu na sdělení. • Sdělení vždy zaměřit na cílové skupiny návštěvníků CHKO
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvolit vhodné suvenýry po konzultaci se zástupci informačních center a návštěvnických objektů, kteří mají největší přehled o tom, jaký typ suvenýrů je návštěvníky žádaný – <u>mít přitom stále na paměti cíle interpretace a sdělení o CHKO ŽH</u>. Nejde jen o podporu cestovního ruchu bez jiného cíle! Vyhnout se suvenýrům, které lze pořídit všude, musely by být specificky vázány na ŽH. • navrhnout vhodné texty (slogany) v souladu se sděleními • v případě pohledů vybrat záběry, které respektují cíle KPNV <u>a limity využití území</u> (nelákat na to, co nechceme nebo nemůžeme ukazovat) • zajistit návrhy a výrobu • zajistit distribuci • zajistit finanční prostředky
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat)	<p>Většina uživatelů by si díky suvenýrům měla připomenout:</p> <ul style="list-style-type: none"> • v čem spočívá jedinečnost CHKO (hlavní sdělení)

	<ul style="list-style-type: none"> • že svým chováním (podle pravidel) aktivně přispěli k ochraně území (např. i využitím hromadné dopravy) • zážitek z území (a má možnost dát o jedinečnosti území vědět dalším lidem) <p>Ideálně má nákup suvenýru podpořit šetrné spotřebitelské chování, příznivé pro životní prostředí a region.</p>
<p>prostředek interpretace (popis řešení prvku – co je to, jak by mělo fungovat)</p>	<p>Různé předměty jako</p> <ul style="list-style-type: none"> • láhev na vodu, sklenička medu, trička, cyklistické dresy, kvalitní plátěné tašky, tužky (dřevěné, recyklované), reflexní bezpečnostní pásky na rukáv (používané cyklisty nebo chodci, kteří musí jít po špatně osvětlených cestách nebo silnici), kamenné těžítka, podložka pod myš, přívěsek na klíče či mobil, žeton do košíku v supermarketu, nEKOnečný sáček, čokoláda či snack tyčinka, pohlednice, vyřezávané zvířátko, podtácek pod sklenici či hrnek apod. • vhodné je využít již existujících osvědčených regionálních produktů (např. mýdla ze Slatiňan)
<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek - pokud lze odhadnout)</p>	<p>Pohled: 1000 ks: 2-5000 Kč Med s potiskem 1ks: 200-300 Kč Tričko s potiskem 1ks: 200-500 Kč Cyklistický dres s potiskem 1ks: 400-800 Kč Plátěná taška s potiskem 1ks: 200-400 Kč Dřevěné tužky s potiskem 1ks: 30-50 Kč Reflexní páska s potiskem 1ks: 30-50 Kč Bidony s potiskem 1ks: 150-300 Kč</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<p>Bude průběžně sledována prodejnost suvenýrů a zpětná vazba od návštěvníků a dalších uživatelů (místní subjekty v cestovním ruchu – např. ubytovatelé, informační centra), která bude zohledněna při případných úpravách a aktualizaci obsahu (např. vhodné slogany na suvenýrech)</p>

Rámcový harmonogram

Stanovení priorit

Harmonogram obsahuje návrhy řešení, která jsou i s vazbami na problémy, jež mají řešit, zmíněna v Plánovací části KPNV. Průřezové problémy popsané v kapitole Navrhované směry rozvoje lze z hlediska kauzality rozdělit zhruba do 3 kategorií – *Hlavní příčiny, Příčiny i důsledky a Důsledky*. Priority byly stanoveny na základě těchto kategorií, a dále toho, do jaké míry je AOPK ČR schopna je ovlivnit. Níže je uveden zjednodušený přehled hlavních problémů (některé stručné formulace mohou bez kontextu působit kontroverzně, proto doporučujeme pro kontext vždy konzultovat Plánovací část!):

Červeně = problémy, které nelze snadno přímo ovlivnit vlastními silami (např. tlak provozovatelů a služeb cestovního ruchu).

Tučně = problémy, které lze významně ovlivnit vlastními silami (např. nedostatečná komunikace s návštěvníky).

Hlavní příčiny

- Tlak provozovatelů zařízení a služeb CR + obcí na maximální využití území v čase a prostoru (a z něj vyplývající tlak na destinační management)
- **Nevyvážená prezentace a propagace ŽH, která soustřeďuje pozornost do několika intenzivně využívaných oblastí**

Příčiny i důsledky

- Dlouhodobý nárůst návštěvnosti území
- Intenzivnější využívání území v důsledku nárůstu počtu cyklistů, elektrokol, dovolené trávené doma a přítomnosti trojaglomerace
- **Váznoucí spolupráce a komunikace CHKO s partnery**
- Vnímání území jako atraktivní tělocvičny / obecně krajiny jako atraktivní tělocvičny a druhého domova
- **(Tlak na) hromadné sportovní akce**
- Tlak na rozšiřování sítě zpevněných cest
- Tlak na vytváření nových tras (značených i doporučených) a turistických cílů i v doposud klidnějších oblastech CHKO
- Problematické a dále se zhoršující parkování v okolí návštěvnických cílů a areálů (např. Lichnice, Podhůra-Slavická obora, Oheb, Údolí Doubravy)
- **Nedostatečná komunikace s návštěvníky v nástupních bodech**
- Častější pohyb návštěvníků mimo určené cesty / trasy

Důsledky

- **Zmenšování a fragmentace klidových částí krajiny**
- Rostoucí znečišťování území odpady a výkaly, hlukové a světelné znečištění
- Snižování biodiverzity

Navrhovaný postup

Prioritu by měly dostat ty činnosti a opatření, které lze významně ovlivnit vlastními silami, a jsou příčinou řady dalších problémů.

V tabulce harmonogramu jsou barevně zvýrazněny. Konkrétně jde o opatření, která jsou:

1. zásadní pro vytvoření / stabilizaci **dostatečné pracovní kapacity** nezbytné pro postupné a dlouhodobé naplňování cílů KPNV
2. nutná pro efektivní a soustavné ovlivňování prezentace a propagace Železných hor tak, aby byly v souladu s cíli KPNV
3. nezbytná pro posílení spolupráce a komunikace s klíčovými partnery, bez nichž není naplňování cílů KPNV možné

Ostatní opatření a činnosti by měly být realizovány tak, jak to budou umožňovat či vyžadovat okolnosti (lidská kapacita, finanční, časové, prostorové a legislativní možnosti). Harmonogram je pouze rámcový, rozhodnutí o přesném načasování jednotlivých aktivit přísluší pracovníkům daného pracoviště zodpovědným za naplňování KPNV.

Číslo	Název opatření / projektu	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
	INSTITUCIONÁLNÍ OPATŘENÍ						
	Dostatečná kapacita pracovníka pro práci s veřejností na RP VČ - Správě CHKO Železné hory						Průběžně
	Kvalitní obsazení míst pracovníků návštěvnického střediska CHKO (DP Železných hor) a nastavení vzájemné komunikace s AOPK ČR		x	x	x	x	V návaznosti na realizaci DP
	Zajištění průběžné komunikace a koordinace – setkávání stálé pracovní skupiny						Navázat přímo na přípravu KPNV, nejlépe v roce 2021
	ČINNOSTI						
	KONCEPČNÍ ČINNOSTI						
1	Sledovat tvorbu koncepčních a strategických rozvojových materiálů s dopadem na území CHKO a usměrňovat problematické návrhy už v plánovací fázi procesů						Průběžně
2	V souladu s KPNV se nadále zasazovat o ochranu a zachování typického krajinného rázu Železných hor a bránit se zmenšování klidových zón						Průběžně
3	Sledovat vnější prezentaci území formující očekávání návštěvníka a obraz území navenek a systematicky ji ovlivňovat						Průběžně

Číslo	Název opatření / projektu	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
4	Sledovat vývoj situace v exponovaných nebo kritických oblastech, u kritických míst zvážit změnu organizace provozu místa.						Průběžně
5	Zrevidovat stávající turistické trasy. Nastavit spolupráci se subjekty, které výrazně ovlivňují směřování a pohyb návštěvníků v území. Dohodnout se na vedení a postupu při vyznačování zejména „doporučených“ tras do tištěných i on-line map.						Revize co nejdříve, úvodní schůzka co nejdříve. Spolupráce průběžně, schůzky pak minimálně při každé nové úpravě map, ale nejlépe 1x ročně
6	Zajistit koordinaci kroků a komunikaci v rámci jednotlivých institucí či organizací (včetně AOPK). Komunikace o CHKO a jeho návštěvnické infrastruktuře by navenek měla být jednotná a v souladu s cíli a obsahem KPNV.						Koordinace v rámci AOPK ČR co nejdříve, dále průběžně.
7	Zajistit pravidelné (1x ročně) hodnocení naplňování KPNV (včetně hodnocení výkonu DP, IS). Zajistit aktualizaci KPNV před přípravou nového plánu péče o CHKO.						Průběžně od 2021, aktualizace KPNV vždy dostatečně dopředu před tvorbou nového plánu péče o CHKO.
8	Zajistit přípravu, realizaci a provoz návštěvnického střediska (DP) CHKO Železné hory na Podhůře jako důležitého prostředku komunikace o území CHKO, včetně specifické programové nabídky.	x	x	x	x	x	Příprava co nejdříve
9	Připravit celkovou prezentaci CHKO založenou na interpretačním plánu (KPNV) CHKO tak, aby časově předcházela vzniku návštěvnického střediska (DP) CHKO Železné hory (i IS CHKO Železné hory na Veselém kopci – v tomto případě minimálně připravit kvalitní informace pro návštěvníky) a mohla být intenzivně využívána v době jejich otevření.						Co nejdříve a průběžně aktualizovat
10	Podporovat návaznost a <u>obsahovou synergii</u> částí návštěvnické infrastruktury a služeb v území v souladu s KPNV CHKO Železné hory.						Průběžně, využívat příležitosti při jednáních v území a povolování záměrů a umísťování infrastruktury
11	U všech částí infrastruktury stanovit, kdo za ni bude zodpovědný a bude ji udržovat	x	x	x	x	x	Při vzniku nové a obnově staré vždy, u důležitých či problematických částí infrastruktury postupně evidovat, aby bylo možné požadovat opravu či odstranění

Číslo	Název opatření / projektu	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
12	Stanovit podmínky umístování informačních panelů a prvků, které nejsou součástí navrhované návštěvnické infrastruktury	x					Co nejdříve, nejlépe 2021
13	Nerozšiřovat stávající hromadné akce a nepovolovat další, které by zasahovaly do citlivých území. Klást velký důraz na zatěžování území hlukem, světelné znečištění.						Průběžně
14	Sledovat rozvoj nových sportů a aktivit, které mohou negativně ovlivnit návštěvnický zážitek ostatních návštěvníků a kvalitu přírodního prostředí.						Průběžně
15	Navazovat trasy, cyklotrasy, vycházkové okruhy a tipy na výlety na nabídku místních služeb v obcích						Průběžně
16	Vytvořit mechanismus monitoringu a sledovat dopady návštěvnosti CHKO na území						Vytvořit co nejdříve, nejlépe 2021, sledovat návštěvnost průběžně
17	Pravidelně školit personál TIC v regionu, a v rámci školení poskytovat aktuální informace o dění v CHKO, získávat zpětnou vazbu a identifikovat problémová témata k budoucí komunikaci. Sledovat kvalitu poskytovaných inform. služeb.						1x za rok před sezónou, začít 2021
18	Školit průvodce dle potřeby a dlouhodobě sledovat kvalitu poskytovaných služeb						Průběžně, u vlastních pracovníků AOPK, kteří chtějí pracovat s veřejností a kolegů z DP co nejdříve
19	Připravit pravidla chování pro návštěvníky, která budou využívána při prezentaci a interpretaci v území. Využít 6 zásad AOPK ČR.	x					Co nejdříve, nejlépe 2021
20	Připravit upozornění na možná základní zdravotní rizika a nutné vybavení pro výlety. Využívat tyto informace při prezentaci a interpretaci v území.	x					Co nejdříve, nejlépe 2021, v souvislosti s přípravou pravidel chování (viz bod 19)
21	Ve spolupráci s partnery zajistit uplatňování a vymáhání pravidel chování v území v souladu se zákonem č. 114/1992 Sb a dalšími relevantními zákony (zejména lesní zákon); využít i provozních řádů a dobrovolných kodexů.						Průběžně
22	Podporovat koordinaci a kvalitní výkon destinačního managementu v souladu s KPNV, dobrou praxi ocenit v médiích.						Průběžně

Číslo	Název opatření / projektu	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
	KOMUNIKACE						
1	Promítnout Plánovací část KPNV, včetně Limitů, do veškerých vlastních tištěných materiálů, naučných stezek, exkurzí, přednášek, webu a dalších forem komunikace AOPK ČR s veřejností.						Průběžně
2	Zajistit pravidelnou činnost stálé pracovní skupiny (viz institucionální opatření) – komunikace a koordinace směřující k jednotnému přístupu k prezentaci území CHKO a udržování stálého povědomí o aktuální situaci v CHKO						(viz pracovní skupina u Institucionálních opatření) začít nejlépe 2021, navázat na práci skupiny při přípravě KPNV v 2020
3	Udržovat komunikaci a spolupráci s různými typy organizací působících v území i mimo strukturu stálé pracovní skupiny						Průběžně
4	Komunikovat limity a specifika území i vhodné způsoby jeho využití směrem k návštěvníkům, ale především k subjektům, které jsou či budou aktivně zapojeny do cestovního ruchu						Začít nejlépe v návaznosti na projednání přípravu KPNV v roce 2020, pak průběžně při vhodných příležitostech a jednáních
5	Aktivně komunikovat se zástupci krajů a CzechTourismu o případné aktualizaci jejich webových prezentací týkajících se území CHKO Železné hory v souladu s KPNV						Průběžně
6	Komunikovat s médii na základě znalosti místních poměrů, aktuálních a přesných informací a předcházet tak nedorozuměním, nereálným očekáváním návštěvníků CHKO a zbytečným následným potížím						Průběžně
7	Komunikovat pravidla chování v CHKO. Upozorňovat na interpretační infrastrukturu a programy.						Průběžně
8	Komunikovat návštěvníkům lokalizaci a kapacitu parkovišť a dostupné služby a infrastrukturu u parkovišť						Ujistit se, že TIC, DM, Geopark mají od AOPK správné informace na základě KPNV, dále aktualizovat průběžně před sezónou a informovat TIC
9	Ve spolupráci s regionálním tiskem zveřejňovat a) konkrétní příklady, kdy problémoví návštěvníci působí škody v přírodě, znepříjemňují pobyt ostatním návštěvníkům, ohrožují sami sebe i ostatní, b) i naopak – příklady dobré praxe.						Průběžně
10	Cíleně komunikovat s organizátory hromadných akcí, nenabízet území k organizaci akcí, které by vedly k poškození přírodního prostředí nebo byly v rozporu se zákonnými podmínkami ZCHÚ. Nevést problémovými částmi území, kam nevedu běžné návštěvníky – účastníci akcí se sem jako návštěvníci vrací (!).						Průběžně, ve spolupráci s DM

Číslo	Název opatření / projektu	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
11	Na parkovištích a terminálech hromadné dopravy, v informačních materiálech a mediálních výstupech zdůrazňovat potřebu respektu mezi skupinami návštěvníků i návštěvníků k místním obyvatelům, informovat o možných rizicích pohybu po Železných horách.	x	x	x	x	x	Cedule s texty pravidel pro návštěvníky vytvořit co nejdříve, nejlépe 2021/2022, pak je postupně umísťovat na nástupní místa
12	Ve spolupráci s dalšími subjekty podporovat přípravu a realizaci celorepublikové (případně i krajské) kampaně, která by řešila zhoršující se chování různých uživatelů tras mezi sebou navzájem.	x	x	x	x	x	Jednání o potřebě takového kroku co nejdříve, nejlépe 2021, dále pak další komunikace potřeby něco s nepříznivou situací dělat (jedna z priorit území)
13	Komunikovat využívání hromadné dopravy při pohybu na území CHKO jako pozitivní přínos pro ochranu území CHKO a přírody a krajiny.						Průběžně, ve spolupráci s DM, Geoparkem a dalšími partnery

Číslo	Název opatření / projektu	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
DOPRAVNÍ DOSTUPNOST A PARKOVIŠTĚ							
1	Podporovat vznik studií, které řeší situaci v určité oblasti komplexně – zejména z hlediska dopravy, pohybu lidí a možností parkování.						Průběžně při jednáních a dalších příležitostech s krajem, obcemi, Policií ČR
2	Vyřešit parkování v nástupních bodech a u turistických cílů v obcích i mimo obce včetně známých konfliktních lokalit uvedených v KPNV v Limitech využití území.						Průběžně
3	Zajistit možnost odložit kola tak, aby návštěvníci mohli navštívit turistické cíle.	x	x	x	x	x	Co nejdříve
4	Vytvářet tipy na výlet a produkty cestovního ruchu, které budou využívat hromadnou dopravu, současně přitom komunikovat využívání hromadné dopravy jako pozitivní přínos pro ochranu území CHKO a přírody a krajiny.						Průběžně
5	Podporovat napojení turistických cílů na obsluhu spoji hromadné dopravy. Současně přitom komunikovat využívání hromadné dopravy jako pozitivní přínos pro ochranu území CHKO a přírody a krajiny.						Průběžně při jednáních a dalších příležitostech s krajem, obcemi, DM
INFRASTRUKTURA PRO NÁVŠTĚVNÍKY							
1	Zachovat, nezhoršovat a udržovat dosavadní ráz území a optimalizovat nově budovanou i stávající turistickou infrastrukturu, neumísťovat infrastrukturu, která není v souladu s KPNV						Průběžně
2	Každou přípravu nové či aktualizaci stávající části infrastruktury, produktu cestovního ruchu či interpretační služby plánovat						Průběžně
3	Provést revizi tras v mapách a dohodnout se s vydavateli turistických map a provozovateli on-line map na základní síti publikovaných tras v rámci CHKO. Následně konzultovat nová vydání a případné změny. Prostřednictvím DM udělat osvětu i obcím a subjektům CR.						Dohodnout se co nejdřív, nejlépe 2021, následně konzultovat, ideálně 1x za rok
4	Uplatňovat prezentaci CHKO Železné hory v souladu s KPNV při úpravách/ budování expozic a dočasných výstav v muzeích a výstavních prostorách, budovat expozice tak, aby se nedublovaly, ale vzájemně se doplňovaly.						Průběžně
5	Odstraňovat neaktuální či nefunkční infrastrukturu						Průběžně
6	Udržovat trasy, značení, výhledy a části infrastruktury v dobrém stavu, udržovat v dobrém stavu a kvalitě veškerou interpretační infrastrukturu a služby.						Průběžně

Číslo	Název opatření / projektu	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
REGIONÁLNÍ PRODUKTY A SUVENÝRY							
1	Podporovat vznik takových regionálních suvenýrů, které podpoří prezentaci území v souladu s KPNV (nepropagovat prostřednictvím produktů nevhodné lokality, adrenalinové zážitky tam, kde není možné je nabízet, nepodporovat přírodě škodlivé spotřebitelské chování apod.)						Projednat postup s DM (to, co může ze své pozice ovlivnit) nejlépe 2021 a pak průběžně konzultovat, pokud víte o něčem, co nevyhovuje
2	Certifikovat služby a zážitky – např. certifikace Svazu venkovské turistiky a agroturistiky a další, které umožňují smysluplně certifikovat služby a zážitky (tj. garantují kvalitu služby a zároveň jsou přínosem pro poskytovatele služeb)						Průběžně
PROGRAMY PRO NÁVŠTĚVNÍKY							
1	Proškolit průvodce / interpretátory, kteří budou mít zájem poskytovat služby s důrazem na zásady dobré interpretace, vytvořit vzorové programy/prohlídky, vč. speciálního školení pro toulavé průvodce (toulavá interpretace) – viz dále bod 3						První školení co nejdříve (v závislosti na Covidu), dále dle potřeby
2	Vytvářet programy pro návštěvníky tak, aby naplňovaly cíle KPNV, vytvořit vzorové programy – zohlednit prioritní témata						(viz Tabulka činností, Programy bod 1) Vzorové programy 2020/2021 , dále průběžně
3	Programy s tzv. toulavým průvodcem – postupně připravit k exponovaným návštěvnickým lokalitám (Oheb, Podhůra, Údolí Doubravy)						Dle možností, nejexponovanější lokality co nejdříve (2021/2022), zbytek postupně
4	Připravovat cíleně programy, které umožní nízkonákladové trávení volného času mimo nejcennější části přírody						Co nejdříve (2022), aktualizace průběžně
5	Připravit nabídku programů pro místní obyvatele, chataře a chalupáře s cílem motivovat je k ohleduplnému chování						Co nejdříve (2022), aktualizace průběžně
6	Před otevřením návštěvnického střediska CHKO Železné hory (DP) na Podhůře připravit /sestavit nabídku programů pro návštěvníky (viz Koncepční činnosti bod 8). Využít přitom zásady a programy zmiňované výše v bodech 1-5.						Dle termínu realizace DP

Číslo	Název opatření / projektu	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
kód	PROJEKTY						
DP1	Dům přírody Železných hor	x	x	x	x	x	Jednat o přípravě a zajištění provozu co nejdříve a na základě situace rozhodnout o dalším postupu, navrhnout případná náhradní řešení co nejdřív (2021)
IS1	Informační středisko CHKO Železné hory – Veselý kopec						Podílet se na přípravě co nejdříve (2021), dále průběžně komunikovat s provozovatelem
IS2	Informační středisko CHKO Železné hory – Seč						Dle možností
IS3	Informační středisko CHKO Železné hory – Horní Mlýn						Podílet se na přípravě co nejdříve (2021), dále průběžně komunikovat s provozovatelem
K1	Web Domu přírody				x	x	Řešit v návaznosti na vývoj situace kolem DP Železných hor, oficiální web sítě DP již existuje
K2	WEB Informačního střediska CHKO		x	x	x	x	Řešit v návaznosti na realizaci konkrétního IS, oficiální web sítě DP a IS již existuje
K3	Sociální sítě CHKO Železné hory						Udržovat průběžně, využívat hlavně k reakcím na aktuální témata a kauzy
K4	Infopanely na vybraných místech v CHKO	x	x	x	x	x	Příprava panelů od 2021, realizace postupně 2022/2023
K5	Aplikace (vč. her a digitálních průvodců)		x	x	x	x	Dle možností
L1	Lokalita Lichnice						Řešit průběžně, studie co nejdříve
L2	Lokalita Seč/Oheb						Řešit průběžně, studie co nejdříve
L3	Lokalita Údolí Doubravy						Řešit průběžně, studie co nejdříve
L4	Lokalita Podhůra – až Slavická obora						Řešit průběžně, studie co nejdříve
L5	Lokalita Strádovské peklo						Řešit průběžně, připravovat opatření v souvislosti s přehlášením na NPR
L6	Kochánovické rybníky – revitalizace	x	x	x	x	x	Řešit v závislosti na zdrojích financování
NS1	Naučná stezka ÚDOLÍ DOUBRAVY						Řešit průběžně v rámci údržby a obnovy infrastruktury

NS2	Naučná cyklostezka MAGMA	Řešit průběžně v rámci údržby a obnovy infrastruktury
NS3	Vlastivědná stezka Krajem Chrudimky	Řešit průběžně v rámci údržby a obnovy infrastruktury
NS4	Vlastivědná stezka Krajem Železných hor	Řešit průběžně v rámci údržby a obnovy infrastruktury
T1	Základní leták o CHKO	Řešit než současné vydání dojde (a ve vazbě na realizaci DP /IS CHKO, dostatečně dopředu aktualizovat v souladu s KPNV, následné aktualizace a dotisk řešit v případě potřeby
T2	Pohledy a další suvenýry (karta viz IP DP Železných hor)	Řešit zejména v souvislosti s DP1 (IS1,2,3)

KPNV CHKO Železné hory

Interpretační plán Domu přírody Železných hor



Plánovací a aplikační část

Zadavatel: AOPK ČR
číslo smlouvy 12225/SOVV/19

Zpracovatel: Ing. Ladislav Ptáček, Jana Urbančíková
SIMID – Sdružení pro interpretaci místního dědictví ČR, z.s.
www.dobrainterpretace.cz

2019 – 2020

Obsah

O dokumentu	3
Seznam použitých zkratk	4
Interpretační plán Domu přírody Železných hor	5
Zkušenosti z českého prostředí, forma dokumentu	5
Interpretační plány pro objekty typu DP a kontext území	5
KPNV x IP CHKO x IP DP	6
IP DP Železných hor – PLÁNOVACÍ ČÁST	7
Lokalita DP Železných hor	7
Zvažované lokality a výsledné doporučení: lokalita Podhůra u Chrudimi	7
Lokalita IS CHKO Železné hory	9
Lokalita Veselý kopec (IS CHKO Železné hory / Žďárské vrchy – Veselý kopec)	9
Lokalita Seč (IS CHKO Železné hory – Seč)	9
Lokalita Horní Mlýn (IS CHKO Železné hory – Horní Mlýn)	9
Účel interpretace	10
Cíle interpretace	10
Cílové skupiny	14
Vybrané cílové skupiny interpretace z hlediska DP Železných hor	15
Klíčová sdělení	19
Možné prostředky interpretace	29
Doprovodná infrastruktura a služby	36
Obecné zásady a doporučení – vazba k DP	36
Další opatření spojená přímo se zajištěním obsahové náplně a chodu DP	37
Evaluace	40
Hodnocení účelnosti interpretace	40
Hodnocení dosažení komunikačních cílů	41
IP DP Železných hor – APLIKAČNÍ ČÁST	42
Navrhovaná opatření	43
Institucionální opatření	44
Činnosti	47
Projekty	54
Rámcový harmonogram	92

O dokumentu

Zadavatel dokumentu:

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, organizační složka státu (dále AOPK ČR)

Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11 – Chodov

zastoupena: regionálním pracovištěm Východní Čechy - Správa CHKO Železné hory

Tento dokument je určen jako podkladový materiál pro přípravu a realizaci návštěvnického střediska chráněné krajinné oblasti Železné hory „Dům přírody Železných hor“ v rámci programu Agentury ochrany přírody a krajiny ČR Dům přírody, sítě návštěvnických a informačních středisek na území chráněných krajinných oblastí a národních přírodních rezervací a památek. V r. 2020 v síti bylo 9 domů přírody a 8 informačních středisek ve 14 CHKO.

Interpretační plán DP vychází **Jednotného architektonického konceptu, manuálu pro navrhování návštěvnických středisek AOPK ČR** (DAVID, VELKOVÁ 2019).

Interpretační plán je i podmínkou pro případné využití dotace z Evropského fondu pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu Životní prostředí. Byl proto zpracován dle stanovené metodiky pro interpretační plány za účelem podání žádosti o finanční podporu záměru do OPŽP (prioritní osa PO4, specifický cíl SC 4.1).

Interpretační plán DP je jednou ze součástí KPNV – Koncepce práce s návštěvnickou veřejností v CHKO Železné hory, kterou obsahově tvoří:

- Interpretační plán CHKO Železné hory (plán interpretace a pro celé území)
Analytická, Plánovací, Aplikační část
- Interpretační plán DP Železných hor (plán pro návštěvnické středisko CHKO),
Plánovací, Aplikační část
- Limity využití území návštěvníky.

V rámci KPNV je Analytická část interpretačního plánu celého území CHKO **společná** i pro interpretační plán DP, podobně jako Limity využití území návštěvníky. Viz schéma na str. 4 a 6.

Interpretační plán DP bude sloužit jako zásadní podklad pro koncepční řešení DP i pro tvorbu libreta a technického scénáře chystaných expozic DP a další interpretační infrastruktury, prvků a lokalit spojených s DP. **Musel být i v rámci zastřešující KPNV připraven tak, aby mohl fungovat jako víceméně samostatný dokument, který budou později využívat i pracovníci DP např. při přípravě programů pro návštěvníky** (proto se může zdát, že se zde některé části z plánu celého území opakují, jde však o záměr).

Ke zpracování interpretačního plánu svými znalostmi, zkušenostmi a doporučeními přispěli pracovníci AOPK ČR, RP Východní Čechy a Správy CHKO Železné hory, místní znalci, zástupci veřejné správy, neziskových organizací i podnikatelských subjektů. Osobní setkání, rozhovory a terénní pochůzky byly zdrojem klíčových informací, které významně ovlivnily obsah dokumentu. Děkujeme všem, kdo věnovali svůj čas, energii a znalosti ve prospěch kvalitní interpretace Železných hor.

Příprava interpretačního plánu, fáze interpretačního plánování

INFORMACE	ANALÝZA	VÝBĚR	AKCE
<p>CHKO a okolí, vč. lokality DP</p> <p>přehled zdrojů území, sledování kontextu (co vše se na místě odehrává, jak místo souvisí se svým okolím), zjišťování kvantitativních a kvalitativních informací o návštěvnicích, sledování stávajícího marketingu místa, přehled a hodnocení stávající interpretace</p>	<p>CHKO a okolí, vč. lokality DP</p> <p>hodnocení informací zjištěných v předchozím kroku, vyvození závěrů pro další postup, výběr faktů relevantních pro další plánování interpretace</p> <p>stanoveny limity využití území návštěvníky</p>	<p>výběr způsobu interpretace v DP:</p> <p>cíle interpretace, definování cílových skupin interpretace, tvorba sdělení výběr prostředků (forem) interpretace</p>	<p>akční plánování DP:</p> <p>kdo, kde, kdy, co, jak, za kolik</p>

ČÁST ANALYTICKÁ

společná s IP CHKO Železné hory
a je obsažena v dokumentu k celému území
(KPNV – Interpretační plán CHKO Železné hory)

PLÁNOVACÍ

tento dokument

APLIKAČNÍ

Seznam použitých zkratk

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
DM	destinační management
DP	Dům přírody (případně přímo Dům přírody Železných hor)
DSO	dobrovolný svazek obcí
CHKO	chráněná krajinná oblast (případně přímo CHKO Železné hory)
IP	interpretační plán
JAK	jednotný architektonický koncept
KČT	Klub českých turistů
KPNV	Koncepce práce s návštěvnickou veřejností
NPP	národní přírodní památka
NPR/PR	národní přírodní rezervace /přírodní rezervace
NS	naučná stezka
OPŽP	Operační program Životní prostředí
RP	AOPK ČR, regionální pracoviště Východní Čechy
SCHKO	Správa chráněné krajinné oblasti Železné hory
TIC	turistické informační centrum

Interpretační plán Domu přírody Železných hor

Zkušenosti z českého prostředí, forma dokumentu

V našem prostředí nejsou interpretační plány běžnou součástí procesu tvorby interpretace a prezentace hodnot chráněných území. **Na základě několikaletých zkušeností jsme proto zcela záměrně přistoupili k formě dokumentu, která se liší od běžných plánovacích dokumentů** (např. Plánu péče o CHKO) **a přímo v textu spojuje vysvětlení některých základních konceptů a postupů, metodické poznámky, s obsahem.**

Interpretační plány se často čtou a používají po jednotlivých částech – týká se to především plánovací části, která stanovuje cíle, cílové skupiny, klíčová sdělení a prostředky interpretace (např. v území, ale i v Domě přírody). **Všechny části dokumentu jsou však vzájemně provázány a je potřeba s nimi pracovat v kontextu celého dokumentu.** V úvodech k jednotlivým částem proto opakovaně upozorňujeme na vzájemné vztahy mezi kapitolami (např. cíle, cílové skupiny, prostředky, sdělení...) i konkrétními návrhy interpretačního plánu.

Naše zkušenost ukazuje, že pokud nejsou jednotlivé části plánu vnímány v kontextu jeho celku, reálně hrozí, že dílčí návrhy (např. cílových skupin či sdělení) budou považovány víceméně za náhodný výběr, který je libovolně možné podle aktuální potřeby měnit. Jednotlivé části pak budou vytrhovány z kontextu – což popírá smysl přípravy interpretačního plánu. Pokud se výchozí situace postupem času změní a je potřeba tomu interpretaci přizpůsobit (např. dojde-li ke změně typu návštěvníků, a tím i žádoucích cílových skupin interpretace), je nutné postupovat systémově a aktualizovat dokument jako celek, se všemi vazbami, které tato změna přináší.

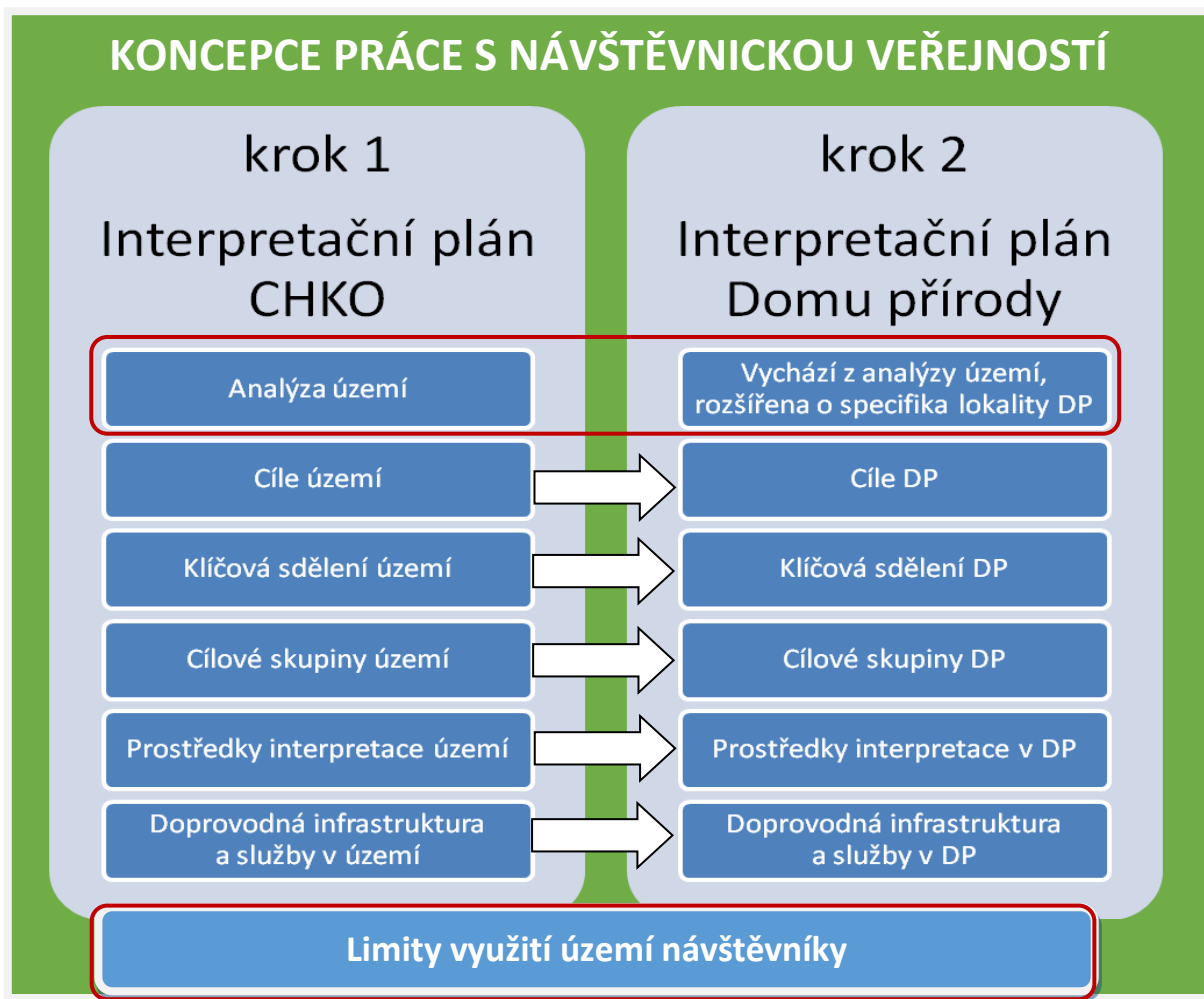
Pokud s interpretačním plánem bude pracovat někdo, kdo je v interpretaci zbláhý, opakování metodických poznámek a kontextu mu bude připadat zbytečné. V prostředí ČR **s plány však často pracují lidé bez větších zkušeností v oblasti interpretačního plánování** (například běžní pracovníci konkrétní Správy CHKO, či zainteresovaných poskytovatelů služeb cestovního ruchu, kteří musejí řešit práci s veřejností a hledají pro konkrétní aktivity obecný rámec či inspiraci, starostové obcí, kteří plánují interpretaci a potřebují ji někomu zadat apod.).

Mnozí z uživatelů interpretačních plánů mohou také později chtít plány pro své území sami vytvářet. Znalost a pochopení souvislostí interpretačního plánování jim v tom může hodně pomoci.

Interpretační plány pro objekty typu DP a kontext území

Interpretační plán pro konkrétní lokalitu či objekt (např. návštěvnické středisko jako je Dům přírody) **by měl vycházet z interpretačního plánu pro celé území** (např. CHKO) **a být vytvářen v kontextu celého území.**

Na území CHKO Železné hory byl tento optimální postup dodržen. Nejdříve byl připraven interpretační plán pro celé území CHKO a interpretační plán pro DP Železných hor z něj vychází a logicky na něj navazuje. Základní zásady interpretace a důvody pro interpretační plánování jsou více popsány právě v dokumentu pro celé území CHKO Železné hory (KPNV).



Komentář:

- **Koncepce práce s návštěvnickou veřejností udává plán interpretace a řízení návštěvnosti.** Je tvořena Limity území, Interpretačním plánem území CHKO a Interpretačním plánem DP.
- **Analýza území** (=Analytická část KPNV) + **Limity využití území návštěvníky tvoří společný základ obou IP.** Analýza bývá někdy u Domu přírody či informačního střediska rozšířena o specifika lokalit, ve kterých jsou umístěny.

Cíle interpretace v území jsou základem, ze kterého vychází Cíle DP, musí být vzájemně kompatibilní.

Cílové skupiny v území jsou základem pro stanovení Cílových skupin DP, musí být vzájemně kompatibilní. **Klíčová sdělení** území jsou základem pro výběr Klíčových sdělení DP a hlavních obsahových souvislostí, které je potřeba komunikovat. DP by měl obsahově pokrýt celé území CHKO, ale může dát různým klíčovým sdělením území různou váhu a prostor v expozici, v závislosti na lokalitě DP a jejím potenciálu pro ilustraci konkrétních sdělení. Informační středisko se může zaměřit na určitý výsek území a tematiky a těm se věnovat podrobněji.

Prostředky interpretace v území definují jako jeden z hlavních prostředků DP resp. IS. Prostředky interpretace v DP doporučují, jak a jaké prostředky využít v rámci expozic, příp. návazné interpretační infrastruktury. **Doprovodná infrastruktura a služby** v území definuje celkový rámec, z něhož pak vychází Doprovodná infrastruktura a služby v DP, která se už zaměřuje pouze na prvky související s provozem Domu přírody.

IP DP Železných hor – PLÁNOVACÍ ČÁST

Lokalita DP Železných hor

Zvažované lokality a výsledné *Doporučení*: lokalita Podhůra u Chrudimi

1/ Podhůra, p.č 1601/20 k.ú. Chrudim, obec Chrudim, vlastník Město Chrudim. Pro budovu je vydané stavební povolení, které je platné, postaveno je parkoviště.

2/ Seč, p.č. 476/31, 476/35, 476/38, 476/39, 286, 287, 288, 289, k.ú. Seč, vlastnictví ČR, příslušnost hospodařit AOPK ČR, Město Seč; obec: Seč.

3/ Horní Mlýn u Chotěboře, p.č. 2201/1, čp. 539 ve vlastnictví Zážitkového vzdělávacího centra Horní Mlýn Chotěboř, z.s., č. p. 539, 583 01 Chotěboř

Výsledné *Doporučení*:

V rámci přípravy a projednávání KPNV došlo na základě vývoje situace v lokalitách ke všeobecné shodě, že DP bude umístěn **v lokalitě Podhůra u Chrudimi**.

Odůvodnění:

V lokalitě Podhůra na okraji CHKO Železné hory již byly pro přípravu DP a jeho realizaci učiněny první důležité kroky, jako je získání pozemku do majetku města Chrudim, zpracování projektové dokumentace, získání platného stavebního povolení, vybudování parkoviště atd. Navíc je zde jasný investor a budoucí provozovatel. Výraznou výhodou této lokality je návaznost na rozsáhlý komplex rekreačních lesů města Chrudim, a to ze dvou důvodů: a) lze využít a rozšířit stávající kvalitní návštěvnickou infrastrukturu, b) je zde velký potenciál v obsahovém propojení – město Chrudim musí v současnosti řešit budoucí podobu zdejších lesů a hospodaření v nich, protože lesní porosty stejně jako v jiných částech republiky zasáhla kůrovcová kalamita. Atraktivitou a turistickým cílem je již dnes nedaleká rozhledna Bára. Celá širší oblast rekreačních lesů je proto velmi vhodným místem pro vzdělávací a interpretační aktivity a doprovodnou infrastrukturu tematicky propojenou s expozicí v DP.

DP bude vstupní branou do CHKO, ale zároveň i městských lesů Chrudim a národního geoparku Železné hory. DP bude moci využívat i možnosti, které nabízí zapojení města Chrudim.

Investor: Město Chrudim, Resselovo náměstí 77, Chrudim I, 537 01 Chrudim, IČO 00270211 (případně Městské lesy Chrudim, s.r.o.)

Provozovatel: Městské lesy Chrudim, s.r.o., Resselovo náměstí 77, Chrudim I, 537 01 Chrudim, IČO 27465659

Vyloučení umístění DP v lokalitě Seč:

- AOPK ČR má příslušnost k hospodaření s většinou pozemků, ale již ne ke stavbám, které se na pozemcích nacházejí. Jedná se o staré objekty původního Motelu Seč a jsou v majetku soukromých vlastníků (VAV - tuning s.r.o.). Do současnosti stát tyto objekty nevykoupil z důvodu vysoké ceny.
- AOPK ČR by musela být investorem

- AOPK ČR nenašla vhodného provozovatele DP v této lokalitě

Výhodou této lokality je situování do místa s největší koncentrací návštěvnosti a centrální části CHKO, velké parkoviště a zájem města Seč. Jedná se o jednu z nejproblematictějších lokalit v rámci CHKO (viz podrobněji Limity využití území návštěvníky), kde je žádoucí usměrňovat pohyb a chování návštěvníků pomocí informací a interpretační infrastruktury.

Doporučení: Ponechat jako potenciální lokalitu Informačního střediska (IS CHKO Železné hory – Seč) Potenciální provozování informačního centra může být v gesci jak zřizovatele Národního geoparku Železné hory, tak případně i města Seč.

Vyloučení umístění DP v lokalitě Horní Mlýn:

- Lokalita byla zamítnuta AOPK ČR jako vhodná lokalita pro DP z důvodu blízkosti umístění k DP Žďárských vrchů (Krátká u Sněžného)
- Umístění se původně jevílo jako výhodné – Horní mlýn je jedním z nástupních míst do nejnavštěvovanější lokality CHKO, PR Údolí Doubravy, kde byla v minulých letech obnovena naučná stezka a doprovodná infrastruktura (spolufinancováno z OPŽP). Nicméně při bližším zkoumání v rámci přípravy KPNV (viz Limity využití území) se ukázalo, že by nebylo vhodné v těchto místech budovat výrazný turistický cíl a přitahovat sem tak další pozornost. Usměrnování návštěvnosti je však žádoucí.

Doporučení: Ponechat jako potenciální lokalitu Informačního střediska (IS CHKO Železné hory – Horní mlýn). Majitel projevil zájem o umístění IS CHKO a s tím související řešení parkování, informační systém ve spolupráci s Národním geoparkem Železné hory, provozování informačního střediska.

Lokalita IS CHKO Železné hory

Lokalita Veselý kopec (IS CHKO Železné hory / Žďárské vrchy – Veselý kopec)

O této lokalitě se uvažovalo již v 80. letech minulého století. Informační středisko mělo být umístěno v objektu hájenky **přímo v areálu muzea v přírodě na Veselém kopci**. Lokalita se nachází **na území sousední CHKO Žďárské vrchy**. S ohledem na vysokou návštěvnost Národního muzea v přírodě ve Veselém Kopci a vstřícný postoj obce Vysočina, by bylo vhodné na tomto místě lokalizovat ve spolupráci s muzeem a obcí informační středisko. V době zpracování tohoto dokumentu se rovněž objevila možnost využít pro potřeby informačního střediska CHKO opuštěný objekt poblíž parkoviště u Veselého kopce (malý objekt bez prostor pro expozici).

Ve dvou dalších navrhovaných lokalitách pro IS (Seč a Horní mlýn – viz výše Zvažované lokality pro DP) je stěžejní poskytovat návštěvníkům zejména informační služby, případně služby průvodců (vč. toulavého průvodce na kritických lokalitách Seč-Oheb a Údolí Doubravy).

Výhodou lokalizace IS v objektu Národního muzea v přírodě je možnost vytvořit a umístit sem také menší tematickou expozici věnovanou krajině a krajinnému rázu. Expozice by mohla zužitkovat potenciál, který představuje bezprostřední blízkost staveb tradiční architektury v areálu na Veselém kopci a představit je v kontextu ochrany a péče o krajinu a stavby. Na některých místech v CHKO ŽH a ŽV je sice stále možné vidět podobné tradiční stavby přímo v krajině, ale objekty nejsou běžně návštěvníkům přístupné a postupně jich bude ubývat. Expozice by mohla návštěvníkovi dát základní návod na to, jak krajinu, ve které se bude pohybovat „číst“.

Doporučení: Uvažovat o této lokalitě jako o prioritní lokalitě pro vytvoření Informačního střediska (IS CHKO Železné hory – Veselý kopec), byť neleží přímo na území CHKO ŽH, ale těsně za její hranicí.

Lokalita Seč (IS CHKO Železné hory – Seč)

Viz výše Zvažované lokality pro DP. V lokalitě je důležité poskytovat návštěvníkům zejména informační služby, případně služby průvodců (vč. toulavého průvodce v kritické lokalitě PR Oheb).

Lokalita Horní mlýn (IS CHKO Železné hory – Horní Mlýn)

Viz výše Zvažované lokality pro DP. V lokalitě je důležité poskytovat návštěvníkům zejména informační služby, případně služby průvodců (vč. toulavého průvodce na kritických místech v PR Údolí Doubravy).

Účel interpretace

proč interpretace vzniká, k čemu má sloužit

Dům přírody Železných hor je klíčovým prostředkem interpretace v CHKO Železné hory, který pomáhá naplňovat cíle KPNV pro celé území CHKO. **Účelem DP je:**

- směřovat do něj část toku přijíždějících návštěvníků,
- nabídnout návštěvníkům vhodné zázemí,
- nabídnout atraktivní interpretační a informační služby, které pomohou:
 - působit na zodpovědné chování návštěvníků v celém území,
 - podpořit ochranu konfliktních a citlivých míst, a tím zajistit o i ochranu biodiverzity,
 - prezentovat a vhodným způsobem komunikovat hodnoty území.

Cíle interpretace

čeho chceme interpretací dosáhnout, jak má působit na návštěvníky, co by si měli návštěvníci odnést a) v oblasti znalostí, b) postojů (emocí) a c) jak by interpretace měla ovlivnit jejich chování

Jelikož DP reprezentuje celou CHKO, **všechny uvedené cíle interpretace platné pro CHKO jsou logicky i cíli interpretace v DP.**

Obecný cíl interpretace

Pomocí návštěvníkům (místním i přespolním) vnímat význam, krásu, ale i zranitelnost krajiny Železných hor, uvědomit si provázanost jejích jednotlivých částí, které společně přispívají k jejímu zdravému fungování a její jedinečnosti, ocenit snahy o uchování zdravého fungování a jedinečnosti krajiny Železných hor ze strany orgánů ochrany přírody, vědeckých institucí, hospodářů, obcí, muzeí, i dalších subjektů, a dát návštěvníkům příležitost se na její ochraně a zachování podílet.

Pro dosažení tohoto obecného cíle interpretace pak byly stanoveny **KOMUNIKAČNÍ CÍLE**, a to v oblasti vzdělávací, emoční a v oblasti chování:

Cíle poznávací:

Uvědomit si hodnotu a význam zdejší krajiny v současném kontextu České republiky, pochopit důvody, které vedou k její ochraně, i roli, kterou mohou jako občan a návštěvník CHKO sehrát při jejím zachování.

- **pochopit, že výjimečnost CHKO Železné hory a zdejší krajiny**
 - a) spočívá ve **spojení geologicky velmi rozmanitého území**, které ovlivnilo vznik **krajinné mozaiky s typickým železnohorským hřbetem, údolími a kaňony řek Chrudimky a Doubravy i potoků**, na jejichž svazích se zachovaly **nejcennější lesní porosty (bučiny, suťové lesy, reliktní bory)** charakteristické pro Železné hory, **s bohatou sítí vodních toků, mokřadních luk a neobvyklými výhledy z náhorní plošiny**, díky níž jsou Železné hory označovány jako „**trojúhelník vetknutý do okolních rovin**“,

- b) **spočívá také v potenciálu krajiny Železných hor zachovávat a znovu obnovovat své přirozené funkce, které čím dál víc nabývají na významu v době klimatické změny** – jedná se o schopnost odolávat nejrůznějším změnám prostředí, zadržovat vodu a umožňovat živočichům i rostlinám volně se v krajině pohybovat tak, aby krajina zůstávala dlouhodobě druhově bohatá a zdravá,
 - c) **je odlišitelná od Žďárských vrchů, a že byt se Železné hory mohou zdát díky bohatství vodních toků a lesních porostů sousedním Žďárským vrchům na první pohled podobné, mají svůj jedinečný charakter** (viz výše bod a),
 - d) souvisí také s tím, že **CHKO Železné hory je součástí národního geoparku Železné hory, jehož vznik byl dokladem geologického bohatství zdejší krajiny** (CHKO Železné hory tvoří 1/3 rozlohy geoparku). Geopark dnes aktivně přispívá nejen k prezentaci, ale i k ochraně zdejšího geologického dědictví.
- **nahlédnout proměny krajiny Železných hor v čase i provázanost jednotlivých částí této krajiny, které společně přispívají k její jedinečnosti** (geologie a geomorfologie, historie osídlení člověkem, zemědělství, lesnictví, včelaření, využívání vodních zdrojů, nerostných surovin a dřeva, těžební a průmyslové areály, krajinaotvorba – komponovaná krajina, ochrana přírody a památek vč. památných stromů),
 - **uvědomit si na první pohled skrytou křehkost a zranitelnost přírody a krajiny Železných hor,** která je ovlivňována nejen současnou změnou klimatu, ale také jednotlivými, zdánlivě nesouvisejícími rozhodnutími člověka (geologické a klimatické podmínky, přírodní katastrofy, extrémní počasí v kombinaci s tlakem člověka na využití území – hospodářské využití přírodních i kulturních zdrojů: vodní zdroje, intenzivní zemědělství, stavba vodních nádrží, lesnictví, těžba surovin, pokračující zástavba, dopravní stavby, narůstající cestovní ruch apod.),
 - **pochopit, že díky svým přírodním charakteristikám** (geologické podloží a geomorfologické tvarování krajiny, lesy, síť vodních toků s kaňony a údolími, mokřadní louky, lesy) **je oblast Železných hor zdrojem vody, s níž člověk může hospodařit, a že schopnost zdejší krajiny zadržovat vodu zásadně ovlivňují lidmi způsobené i přirozené změny vodního režimu a klimatu,**
 - **pochopit, proč je důležité podporovat z veřejných zdrojů péči** o jedinečnou krajinu Železných hor, s vlastním duchem místa (genius loci) – její oceňovaný klid ve srovnání s více navštěvovanými regiony, cenné biotopy i vzácné organismy, které ji obývají,
 - **uvědomit si, že některé zásahy do zdejší krajiny, které se mohou na první pohled zdát radikální nebo zbytečné, jsou nezbytnou součástí ochrany a péče o jedinečnou přírodu a krajinu Železných hor** (kácení rozsáhlých porostů napadených kůrovcem a/nebo ponechávání napadených či odumřelých stromů neodtěžených na místě, zamezení výstavbě či oplocování pozemků ve volné krajině, omezení využití některých částí území – např. částí vodních ploch či návštěvnicky přetížených cenných míst jako Oheb, Údolí Doubravy či Lichnice – v cestovním ruchu),
 - **uvědomit si, že zvolit správný přístup, vedoucí k dlouhodobě úspěšné ochraně a péči o přírodní i kulturně-historické hodnoty CHKO, je velmi složité,** protože kvalitní vědecký výzkum je drahý a trvá řadu let a často existuje řada naprosto odlišných řešení, jejichž přínos se

může projevit až po mnoha desetiletích – přičemž významnou roli při rozhodování vždy hrají i momentální ekonomické zájmy (intenzita a způsob využití území pro cestovní ruch, úpravy vodního režimu včetně protipovodňových opatření, zemědělské, lesnické a rybníční hospodaření, těžba surovin apod.),

- **uvědomit si, že péče o cennou a pestrou krajinu s množstvím sídel a překrývajících se zájmů nutně znamená každodenně přijímat určité kompromisy, trvale hledat křehkou rovnováhu, která je pro dlouhodobou existenci krajiny i jejích obyvatel nezbytná,**
- **uvědomit si, že omezení pro pohyb návštěvníků uvnitř území a snaha o zachování míst s minimem cestovního ruchu pro místní obyvatele jsou důležitou součástí ochrany a péče o CHKO Železné hory, a tím, že omezení respektují, aktivně se podílím na ochraně a péči o jedinečnou přírodu a krajinu Železných hor i všech přírodních a kulturních hodnot území.**

Cíle emoční

Pocítit osobní vazbu ke krajině Železných hor a touhu něco pro její zachování udělat.

- **pocítit kouzlo, klid a útulnost zdejší harmonicky utvářené krajiny,**
- **pocítit respekt a úctu k silám přírody, které v průběhu milionů let pomáhají formovat jedinečnou krajinu Železných hor, k historickým událostem, které jsou s touto krajinou neodmyslitelně spjaty, nálezům a památkám, které je dokládají a k osudům i práci lidí, kteří k jejímu formování a uchování svým dílem přispěli a přispívají (instituce i jednotlivci),**
- **cítit potřebu přispět k zachování kouzla jedinečné krajiny i ducha Železných hor a být ochoten/a přijmout i určitá omezení, která se na využití území návštěvníky vztahují (omezení přístupu do zvláště chráněných území, pravidla chování apod.),**
- **pocítit uspokojení z toho, že jsem jako návštěvník přispěl/a k ochraně přírodních a kulturně-historických hodnot zdejšího území,**

následující 2 emoční cíle je potřeba chápat pouze v kombinaci s předchozími 4 emočními cíli, není možné se soustředit pouze na ně:

- **cítit potřebu se vrátit – obnovit hezké zážitky a získat další,**
- **přát si přispět místní komunitě a ekonomice (např. tím, že při svém pobytu nakoupím místní služby a výrobky).**

Cíle v oblasti chování

Respektovat hodnotu krajiny Železných hor a osobně přispět k jejímu zachování pro příští generace.

- **objevovat přírodní i kulturně-historický význam míst** a vytvářet si osobní vazby k tomuto území,
- **vlastním chováním podporovat ochranu přírodních a kulturních hodnot oblasti** (hmotného i nehmotného dědictví, které se na zdejší území dochovalo), objevovat přírodní i kulturní bohatství oblasti, ale nepoškozovat je (např. vjezdem na kole mimo značené cyklistické trasy, hlukem, odhazováním odpadků, sešlapem vegetace, nepovolených tábořeních a rozdělováním ohně apod.), **využívat** návštěvnickou infrastrukturu, která je k dispozici, **ale nepoškozovat ji, uklízet po sobě,**
- **respektovat omezení** parkování, vjezdu na kole i motorovými vozidly, pohybu mimo značené cesty, vstupu do zakázaných zón (především v MZCHÚ a v lesích, v okolí rybníků, vodních toků a ploch), a tím **aktivně přispívat k ochraně přírodního dědictví i bezproblémovému provozu především hospodářské činnosti** (zejména v lesích, u rybníků a na loukách a pastvinách), které jsou součástí praktické péče o území CHKO, včetně těch nejcennějších lokalit,
- **dodržovat omezení sportovních a rekreačních aktivit**, které je jedním z ochranných opatření především v MZCHÚ,
- **respektovat správce území, místní obyvatele, ty, kdo o území pečují, i jiné skupiny návštěvníků, které v území potkám,**
- **kladně referovat o přírodě a krajině Železných hor, péči o ně, i pohostinnosti oblasti.**

Cílové skupiny

skupiny návštěvníků, na které se bude zaměřovat interpretace v DP, odůvodnění výběru, specifika těchto skupin návštěvníků

Cílové skupiny DP Železných musí vycházet z cílových skupin KPNV CHKO Železné hory (celé území).

Pro výběr a stanovení pořadí prioritních cílových skupin interpretace jsme zvolili **kombinaci 3 aspektů**:

- DOPAD** – které ze zjištěných skupin návštěvníků mají z pohledu správců a hospodářů v území **aktuálně největší dopad na jeho stav** a představují nejčastější zdroj problémového chování?
- VÝZNAM** – které skupiny návštěvníků jsou aktuálně i perspektivně **významné z hlediska zajištění dlouhodobé podpory péče o území** ze strany veřejnosti?
- VELIKOST SKUPINY** – početnost členů dané skupiny v území? (POZN: u výsledné pozice skupiny v tabulce je už velikost promítnuta jak do dopadu, tak významu)

Výsledky znázorňuje pro přehled níže uvedená tabulka. **Způsob výběru** je blíže popsán v následující části Vybrané cílové skupiny interpretace, konkrétní vazba na DP je u nich v textu vždy uvedena.

prioritní skupiny pro DP

Co je potřeba prioritně komunikovat

- Vysvětlit hodnoty území
- Vysvětlit, co zachování těchto hodnot ztěžuje a proč
- Vysvětlit, k čemu je nutná péče a ochrana hodnot území

Tabulka výběru cílových skupin CHKO ŽH

VÝZNAM = ODHADOVANÝ VÝZNAM PRO DLOUHODOBOU PODPORU PÉČE O ÚZEMÍ	VYSOKÝ	D Cykloturisté Účastníci kulturních akcí	B Pěší návštěvníci Rodiny s dětmi Organizátoři / účastníci sportovních akcí Dětské skupiny a tábory	A
	STŘEDNÍ	G Školní výlety Senioři	E Cyklisté – sport (v případě DP obecněji návštěvníci využívající okolí DP ke sportování) Kešeři Houbaři	C Místní návštěvníci + chataři a chalupáři Účastníci a organizátoři kurzů, team- buildingových akcí
	NÍZKÝ	I	H	F Offroad motoristé
		NÍZKÝ	STŘEDNÍ	VYSOKÝ
		DOPAD = AKTUÁLNÍ DOPAD NA STAV ÚZEMÍ a NEJČASTĚJŠÍ ZDROJ PROBLÉMOVÉHO CHOVÁNÍ		

Vybrané cílové skupiny interpretace z hlediska DP Železných hor

Skupina A: Vysoký aktuální dopad na stav území x Vysoký význam pro dlouhodobou podporu péče o území

V tomto segmentu tabulky se **ZATÍM žádné skupiny** nevyskytly, a to kvůli tomu, že jejich stávající dopad na stav území zatím nebyl hodnocen jako vysoký. Tato **situace se však může poměrně rychle změnit** s intenzitou využití území danými cílovými skupinami a je potřeba sledovat zejména celý segment C a skupiny cyklistů v segmentech D (cykloturisté) a E (sportovní cyklisté + v případě DP i ostatní návštěvníky využívající oblast rekreačních lesů Podhůra ke sportování) a organizátory akcí. Vliv bude mít zejména nárůst počtu elektrokol a zvýšená mobilita návštěvníků v území a v nejbližších letech i omezená možnost a ochota vycestovat v souvislosti s pandemií COVID19.

Skupina B: Střední aktuální dopad na stav území x Vysoký význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Pěší návštěvníci

Střední dopad na území je dán klesající početností této skupiny. Pěší návštěvníci za dobrého počasí od jara do podzimu vyhledávají turisticky atraktivní místa na území CHKO. Problémy mohou působit hlavně odhazováním odpadků a hlukem a pohybem mimo značené cesty, kde mohou působit erozi a rušit zvířata.

Vysoký význam pro podporu péče o území souvisí s vysokým zájmem o poznávání přírody a jejích krás, o klid a odpočinek a o poznávání kulturního bohatství oblasti. Především u mladších návštěvníků mezi 25 – 45 je častý zájem o kvalitu životního prostředí obecně.

Zájmy a možná nabídka

Aktivity a témata, o která skupina jevila zájem: program o místních tradicích, dopadech sucha, jedlých kaštanech (37%), dále procházka s průvodcem (27%) a shodně **návštěva expozice k Železným horám**, virtuální průvodce po území (aplikace), program pro děti (25%). Z hlediska témat byl největší zájem o místní tradice (42%), zvířata (39%), základní informace o oblasti (34%) a rostliny (32%). Zájem o geologii a geopark vyjádřilo 27% respondentů.

Rodiny s dětmi

Jedná se o skupinu, která je sice početnější než předchozí, ale částečně se pohybuje na kole po zpevněných cestách, z čehož plyne i **střední dopad** na území. Občas po této skupině zůstávají v přírodě odhozené odpadky a někdy se vyskytují problémy s hlučností.

Dlouhodobě má tato skupina pro podporu péče o území **vysoký význam**. Vyhledává nové informace a podněty, a pokud se jí podaří oslovit, může péči o přírodu aktivně podporovat. Touha poznávat přírodu a její krásy naznačuje, že tuto skupinu lze vhodnou nabídkou oslovit. Výhodou je také důraz, které tato skupina klade na zdravý životní styl, s důrazem na děti a starost o jejich budoucnost, což souvisí s kvalitou prostředí.

Zájmy a možná nabídka

Aktivity a témata, o které rodiny s dětmi projevily zájem: program pro děti (55%), dále s odstupem program o místních tradicích, dopadech sucha, jedlých kaštanech (29%), procházka s průvodcem (28%) a **návštěva expozice k Železným horám (26%)**. Z hlediska témat byl největší zájem o místní tradice

(44%), zvířata (43%), rostliny (36%) a základní informace o oblasti (33%). Zájem o geologii a geopark vyjádřilo 30% respondentů.

Tábory a dětské skupiny

Střední dopad na území plyne z toho, že většinou jsou dětské skupiny a tábory vedené k chování šetrnému k přírodě a životnímu prostředí, i jiným lidem, proto se k přírodě většinou chovají s respektem.

Vysoký význam pro podporu péče o území je dán možnostmi působit na ně prostřednictvím vedoucích.

Zájmy a možná nabídka

Z hlediska **Domu přírody** se jedná o významnou skupinu. Lze očekávat, že skupina jeví zájem o podobná témata a aktivity jako byly zjištěny u skupiny Rodiny s dětmi. Měla být následně zohledněna v expozici Domu přírody případně v jiných výstupech určených této cílové skupině.

Organizátoři (účastníci) sportovních akcí

Střední dopad na území vyplývá především z toho, že akce jsou zpravidla vázány na zpevněné komunikace a značené trasy (v oblasti Podhůry se sítí zpevněných a upravených cest je však dopad už dnes vyšší). Účastníci akcí mohou působit škody odhazováním odpadků, rušením zvířat, sešlapem, místně likvidací houbových mycelií, parkováním mimo vyhrazená místa a znečišťováním okolí výkaly.

Vysoký význam pro podporu péče o území je dán možnostmi působit na ně prostřednictvím pořadatelů.

Zájmy a možná nabídka

Z hlediska DP půjde zejména o spolupráci s pořadatelem akcí a využití zázemí DP a infrastruktury jako parkoviště apod.

Skupina C: Vysoký aktuální dopad na stav území x Střední význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Místní návštěvníci + chataři a chalupáři

Vysoký dopad na území je jejich vysokou početností v oblasti Železných hor. Tato skupina území navštěvuje pravidelně. Problémy mohou působit podobně jako jiné skupiny pěších či cyklistů hlavně odhazováním odpadků a hlukem a pohybem mimo značené cesty, kde mohou působit erozi a rušit zvířata. Další problémy souvisejí s půjčováním či pronájmem chat a chalup dalším osobám bez vazby na území. Někdy bývají problémy také s nedovoleným vjezdem a parkováním vozidel v citlivých územích. Území považují za „svoje“, mají tedy tendenci z tohoto důvodu méně respektovat zákazy (vjezdu, sběru plodů, koupání aj.), které vnímají jako něco, co je spíše mířeno na „cizí“, tedy turisty.

Střední význam pro podporu péče o území souvisí v první řadě s jejich trvalou přítomností v území.

Zájmy a možná nabídka

Aktivity a témata, o které místní návštěvníci, chataři a chalupáři by mohli mít zájem lze odhadnout z odpovědí respondentů, kteří byli místní. Zaujal je: program o místních tradicích, dopadech sucha, jedlých kaštanech (36%) a program pro děti (32%), dále pak procházka s průvodcem, **návštěva expozice k Železným horám** a virtuální průvodce (shodně 27%). Z hlediska témat místní projeví největší zájem o zvířata (47% - nejvyšší hodnota ze všech sledovaných skupin), rostliny (39% - nejvyšší hodnota ze všech skupin), geologie-geopark (38%) a místní tradice (37%).

Skupina D: Nízký aktuální dopad na stav území x Vysoký význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Cykloturisté

Nízký dopad na stav území je dán i přes rostoucí početnost této skupiny především tím, že se většinou pohybuje mimo citlivá území, po veřejných komunikacích, polních a lesních cestách. Problémy mohou působit hlavně odhazováním odpadků, rušením, občasnou jízdou po pěšinách, střety s dalšími návštěvníky (pěší turisté, in-line bruslaři) a hospodáři. Problematický je také pohyb větších skupin po málo kapacitních komunikacích a související konflikty s motoristy.

Vysoký význam pro podporu péče o území vyplývá z početnosti skupiny, velkého zájmu o poznávání přírody a jejích krás, resp. klid, odpočinek a často i zdravý životní styl, který s kvalitami prostředí souvisí.

Zájmy a možná nabídka:

Aktivity a témata, o které cykloturisté měli zájem: procházka s průvodcem (44% - nejvyšší hodnota ze všech skupin), program o místních tradicích, dopadech sucha, jedlých kaštanech (41% - nejvyšší hodnota ze všech skupin) a virtuální průvodce (39% - nejvyšší hodnota ze všech skupin). Odpověď **návštěva expozice k Železným horám** zvolilo 25% dotázaných. Z hlediska témat místní projevili největší zájem o geologie-geopark (42% - nejvyšší hodnota ze všech skupin), místní tradice (36%), základní informace o oblasti (24%), rostliny (33%) a zvířata (31%).

Návštěvníci památek a kulturních akcí

Nízký dopad na území vyplývá z menší početnosti této skupiny a většího zájmu o kulturní akce a poznávání památek a architektury. Účastníci působí minimální problémy.

Vysoký význam pro podporu péče o území je dán hlubším zájmem o ochranu kulturního dědictví, na který lze navázat při objasňování potřeby chránit přírodu a krajinu. Nabyté znalosti mohou členové této skupiny dále šířit ve svém okolí a tím pozitivně ovlivňovat postoje ve prospěch ochrany přírody a krajiny mimo oblast tradičních příznivců.

Zájmy a možná nabídka

Pokud se DP zapojí nějakým způsobem do tradičních akcí jako Loutkářská Chrudim či bude prezentovat výstupy soutěží apod., může se stát pro tuto skupinu zajímavou.

Skupina E: Střední aktuální dopad na stav území x Střední význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Cyklisté – sport (v případě DP je možné sem zařadit i další návštěvníky, kteří přijíždějí sportovat)

Střední dopad na stav území je dán zatím menší početností této skupiny a orientací na výkon. Problémy mohou působit hlavně odhazováním odpadků, rušením, jízdou po pěšinách, **mimo cesty a volným terénem, střety s dalšími uživateli tras** a hospodáři.

Střední význam pro podporu péče o území vyplývá z důrazu kladeného na zdravý životní styl, který s kvalitami prostředí úzce souvisí. V případě lokality DP na Podhůře je početnost této skupiny však vyšší než celkově v CHKO a bude pravděpodobně dále narůstat (poroste její dopad, a tím i význam).

Zájmy a možná nabídka

Aktivity a témata, o která skupina jevila zájem, nebylo možno vyhodnotit vzhledem k malému počtu tohoto typu respondentů. Nicméně lze předpokládat, že návštěvníci přijíždějící primárně sportovat budou DP vyhledávat zejména kvůli využití zázemí (WC) a infrastruktury v okolí (parkování).

Kešeři

Cílem je inspirovat zakladatele i lovce keší k respektování potřeb ochrany přírody a nabídnout jim možnost vzájemné komunikace. V souvislosti s DP je možné nabídnout zajímavou multikeš kolem DP s cílem uvnitř (obdobu hledačky) či pořádání tzv. eventů, včetně CITO.

Houbaři

Cílem je především upozornit houbaře na možné nepříznivé vlivy houbaření na přírodu (nevhodné parkování, poškozování gastronomicky nevhodných druhů hub, sběr chráněných druhů hub aj.). Dílčím cílem je prohloubení mykologických znalostí houbařů a tím i vztahu ke všem houbám i dalším částem přírody. V souvislosti s DP je možné nabídnout např. pravidelné podzimní mykologické výstavy.

Skupina G: Nízký aktuální dopad na stav území x Střední význam pro dlouhodobou podporu péče o území

Školní výlety

Očekávaný **nízký dopad** u této skupiny záleží na kvalitním vedení ze strany pedagogů. Jinak může být dopad skupiny střední. Časté problémy zahrnují zejména odpadky odhozené v přírodě, eutrofizace okolí tras nebo rušení hlukem.

Z hlediska podpory péče o území je význam této skupiny **střední**, protože se z ní v budoucnu mohou rekrutovat zájemci o ochranu přírodního a kulturního dědictví, nicméně podstatná část této skupiny není s regionem trvale spojena.

Zájmy a možná nabídka

Dle zkušeností existujících Domů přírody jsou školní skupiny důležitou součástí jejich uživatelů. Z témat by tuto skupinu mohla zajímat rostliny, zvířata, voda a přehrady, částečně také historie oblasti.

Senioři

Nízký dopad je dán jejich pohybem vesměs po značených trasách, jejich zájmem o přírodu a poznávání území a preferencí odpočinku a klidu. Spíše výjimečně se pohybují mimo značené trasy.

Střední význam pro podporu péče o území vyplývá z rostoucího zastoupení seniorů v populaci obecně a z rostoucího počtu aktivních seniorů, na druhé straně se v této skupině vyskytují zástupci celého spektra od příznivců OP až po její odpůrce. Senioři přijíždějí často v roli prarodičů, s vnoučaty, jejichž hodnotovou orientaci ovlivňují a mohou jim předávat znalosti a zkušenosti a formovat jejich vztah k místu.

Zájmy a možná nabídka

S ohledem na nízké zastoupení této skupiny v získaném vzorku (nad 65 let bylo jen 6% respondentů), nebyla podrobně statisticky zpracována. Nicméně ze zkušeností jiných Domů přírody je patrné, že senioři, skupiny seniorů i prarodiče s vnoučaty DP navštěvují, zejména od jara do podzimu a s důrazem na prázdniny a prodloužené víkendy. Ocení tipy na zajímavá místa v regionu, je pro ně důležitá cena za služby a možnost pohodlně zaparkovat nebo bezpečně odložit kolo.

Klíčová sdělení

odůvodnění výběru témat a klíčových sdělení, na která bude navazovat interpretace v DP, a která by si návštěvníci měli odnést; výběr těchto sdělení musí logicky navazovat na potenciál území, definované cíle a cílové skupiny interpretace

Dům přírody má reprezentovat celé území CHKO, proto je potřeba pracovat se sděleními formulovanými pro celou CHKO. **Různá klíčová sdělení však mohou mít v expozici DP různou míru důležitosti a může jim být přidělen různě velký prostor.** Závisí to mimo jiné na lokalitě DP a jejím potenciálu pro ilustraci konkrétních klíčových sdělení.

V DP by měl návštěvník získat základní servis a informace o území a v případě zájmu by měl být nasměrován k dalším částem infrastruktury na území CHKO i v blízkém okolí. Podobně i témata a sdělení prezentovaná v DP by měla být dále rozvíjena v dalších částech infrastruktury v území – na naučných stezkách, v expozicích apod. Jejich provázanost posiluje dojem, který si návštěvník má z území odnést.

Klíčová sdělení nejsou slogany, které by se měly doslova kopírovat a v této podobě objevit na všech interpretačních materiálech. Jejich úkolem je co nejlépe postihnout tematické souvislosti a obsahově vymezit, co budeme návštěvníkovi sdělovat. Tvůrce konkrétní interpretace si je pak dále rozpracuje sám. **Představují důležité vodítko, určují směr, od kterého by se tvůrce interpretace neměl odchýlit.**

Hlavní sdělení

Železné hory jsou jedinečné díky velmi pestrému geologickému podloží, které vytvořilo základy pro členitou kulturní krajinu – s typickým železnohorským hřbetem, obhospodařovanou náhorní plošinou, mokřady, i hlubokými kaňony s cennými lesy na strmých svazích. I díky tomu jsou dnes schopny poskytovat lidem i přírodě dostatek vody a životního prostoru – a tato jejich role v budoucnu dále poroste.

Dílčí sdělení

Klíčové sdělení 1

Železné hory patří ke geologicky nejrozmanitějším oblastem ČR, což do území odedávna přitahovalo lidi využívající zdejší poklady – suroviny, vodu a půdu. Tato geologická pestrost byla podnětem ke vzniku národního geoparku.

- a) Kromě železné rudy, které dala horám jméno, lidé využívali a zčásti dodnes využívají i další poklady, jako jsou různé druhy kamene, suroviny pro výrobu skla, vápna a cihel nebo dřevo. V krajině jsou dodnes patrné stopy po těžbě a zpracování těchto surovin, i po lidech, kterým přinášely obživu (technické památky, exponáty v muzeích, místa aktivní těžby a výroby na hranici CHKO, místní názvy, připomínky tradic zpracování surovin).
- b) Voda, která stéká po svazích Železných hor tvořených nepropustnými horninami do podhůří, kde zasakuje pod zem a čistí se při průchodu propustnými pískovci a opukami, je hojně využívána pro zásobování obcí a měst v širokém okolí.
- c) Na geologicky pestrém podloží Železných hor se vyvinuly rozmanité půdy, které vytváří podmínky pro život řady nejrozmanitějších druhů rostlin, umožňují pěstování zemědělských plodin i různých typů lesa. Se změnou způsobu obhospodařování krajiny a následky změn klimatu, jsou zdejší půdy na mnoha místech, včetně lesů, ohroženy erozí.
- d) Bohatství přírodních zdrojů umožnilo trvalé osídlení oblasti Železných hor, jak dokládají například nálezy keltských šperků a nástrojů.
- e) Venkovský charakter, který si oblast Železných hor v mnohém udržela dodnes, se projevoval bohatstvím lidových tradic, s nimiž souvisí i silná řezbářská a loutkářská tradice oblasti využívající místní přírodní zdroje.
- f) Geologická rozmanitost Železných hor byla jedním z podnětů ke vzniku národního geoparku, který dnes aktivně přispívá nejen k prezentaci, ale i k ochraně zdejších geologických fenoménů.

Klíčové sdělení 2

Na první pohled neviditelná pestrost složení geologického podloží se projevila na povrchu pestrostí geomorfologických tvarů terénu a tvoří základ malebné mozaiky zdejší krajiny.

- a) K typickým rysům krajiny Železných hor patří výrazný železnohorský hřbet, údolí a kaňony řek, na jejichž strmých, špatně přístupných svazích se zachovaly nejcennější lesní porosty. Jsou připomínkou toho, jak zdejší lesy kdysi vypadaly a mohou lesníkům pomoci při hledání jejich optimální podoby v měnících se podmínkách.
- b) Existence bohaté sítě vodních toků a mokřadů v Železných horách souvisí se střídáním propustnějších a méně propustných hornin v podloží i s neustálou činností vody, která spolu s dalšími faktory utváří podobu krajiny.
- c) Železné hory jsou jako trojúhelník vetknutý do okolních rovin. Část podloží, která byla vyzvednuta geologickými procesy, vytvořila rozsáhlou náhorní plošinu nabízející neobvyklé výhledy do rovinatého Polabí (Východočeské a Středočeské tabule).
- d) Přírozenou krásu zdejší krajiny danou přírodními podmínkami využili tvůrci historické komponované krajiny v okolí zámku Slatiňany a ve Slavické oboře. Území je chráněno jako Památková zóna Slatiňansko-Slavicko. I ve světě je dnes tento typ kulturní krajiny stále více oceňován a obdobná území bývají zařazována na seznam světového dědictví.
- e) Nezvyklý, nenápadný půvab zdejší krajiny dokázal své návštěvníky vždy inspirovat – k umělecké tvorbě, zamyšlení i aktivnímu odpočinku.

Klíčové sdělení 3

Přestože má krajina Železných hor dobré předpoklady pro to, aby si dokázala uchovat své důležité přirozené funkce, její podoba a využití se neustále vyvíjí. Má-li být i nadále obyvatelná pro člověka i ostatní organismy, musí zůstat průchodná pro živočichy a rostliny a být schopná zadržet vodu.

- a) Mnohostranné intenzivní využití krajiny a její rychlé proměny (například v oblasti lesního a zemědělského hospodaření) si dnes vynucují posun – od úzce, lokálně zaměřeného a krátkodobého pohledu, k uvažování v širších souvislostech a k podpoře zdravého fungování krajiny jako celku. A to i mimo hranice CHKO Železné hory – protože např. vysychání rašelinišť v sousedních Žďárských vrších má vliv na vodní režim krajiny v Železných horách.
- b) Rozhodování o tom, jaký přístup při ochraně přírody a krajiny v jednotlivých případech zvolit, vyžaduje důkladné vědecké zkoumání, spolehlivá data a dlouhodobý promyšlený přístup.
- c) Zachování přirozených funkcí krajiny a její šetrné využívání v cestovním ruchu je důležitou součástí jejího vyváženého dlouhodobého rozvoje, který zajistí dobrý život zdejším obyvatelům i hospodářům a příjemné místo k relaxaci a odpočinku návštěvníkům.
- d) Mají-li volně žijící rostliny a živočichové přežít, je potřeba, aby zdejší krajina pro ně zůstávala průchodná a dokázala zadržovat vodu. Jen tak ji lze zachovat pestrou a odolnou proti výkyvům počasí a změnám klimatu – a tím i dlouhodobě obyvatelnou pro člověka.

Hlavní sdělení	Nejdůležitější obsahové souvislosti, které je dobré komunikovat
<p>Železné hory jsou jedinečné díky velmi pestrému geologickému podloží, které vytvořilo základy pro členitou kulturní krajinu – s typickým železnohorským hřbetem, obhospodařovanou náhorní plošinou, mokřady, i hlubokými kaňony s cennými lesy na strmých svazích. I díky tomu jsou dnes schopny poskytovat lidem i přírodě dostatek vody a životního prostoru – a tato jejich role v budoucnu dále poroste.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Geologické podloží ŽH se projevuje i na povrchu ➤ Krajina ŽH je pestrá a členitá ➤ ŽH poskytují vodu a prostor lidem i přírodě
Klíčová sdělení	Nejdůležitější obsahové souvislosti, které je dobré komunikovat
<ul style="list-style-type: none"> ● Železné hory patří ke geologicky nejrozmanitějším oblastem ČR, což do území odedávna přitahovalo lidi využívající zdejší poklady – suroviny, vodu a půdu. Tato geologická pestrost byla podnětem ke vzniku národního geoparku. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ŽH jsou geologicky pestřejší než jiná místa ČR ➤ S geologickou pestrostí přímo souvisí suroviny, půda a voda ➤ ŽH jsou díky geopestrosti geopark
<ul style="list-style-type: none"> ● Na první pohled neviditelná pestrost složení geologického podloží se projevila na povrchu pestrostí geomorfologických tvarů terénu a tvoří základ malebné mozaiky zdejší krajiny. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Geologické složení se projevuje tvarově ➤ Pestré podloží je základ malebné krajiny ŽH
<ul style="list-style-type: none"> ● Přestože má krajina Železných hor dobré předpoklady pro to, aby si dokázala uchovat své důležité přirozené funkce, její podoba a využití se neustále vyvíjí. Má-li být i nadále obyvatelná pro člověka i ostatní organismy, musí zůstat průchodná pro rostliny a živočichy a schopná zadržet vodu. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Krajina ŽH se neustále mění ➤ Potřebujeme, aby krajina udržela vodu a zůstala průchodná

Dílčí, podrobnější sdělení ke Klíčovému sdělení 1	Nejdůležitější obsahové souvislosti, které je dobré komunikovat
<p>a) Kromě železné rudy, které dala horám jméno, lidé využívali a zčásti dodnes využívají i další poklady, jako jsou různé druhy kamene, suroviny pro výrobu skla, vápna a cihel nebo dřevo. V krajině jsou dodnes patrné stopy po těžbě a zpracování těchto surovin, i po lidech, kterým přinášely obživu (technické památky, exponáty v muzeích, místa aktivní těžby a výroby na hranici CHKO, místní názvy, připomínky tradic zpracování surovin).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ které poklady ŽH lidé využívali a využívají a jaké stopy po nich kde najdeme
<p>b) Voda, která stéká po svazích Železných hor tvořených nepropustnými horninami do podhůří, kde zasakuje pod zem a čistí se při průchodu propustnými pískovci a opukami, je hojně využívána pro zásobování obcí a měst v širokém okolí.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ jak funguje malý koloběh vody v ŽH a jak ho geologie a geomorfologie ŽH ovlivňuje ➤ pro jak velkou oblast jsou ŽH důležité z hlediska zásobování vodou
<p>c) Na geologicky pestrém podloží Železných hor se vyvinuly rozmanité půdy, které vytváří podmínky pro život řady nejrůznějších druhů rostlin, umožňují pěstování zemědělských plodin i různých typů lesa. Se změnou způsobu obhospodařování krajiny a následky změn klimatu, jsou zdejší půdy na mnoha místech, včetně lesů, ohroženy erozí.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ kde jsou nejúrodnější půdy a jak souvisejí s podložím (geologií a geomorfologií) ➤ kde jsou nejohroženější půdy a jak souvisejí s podložím (geologií a geomorfologií)
<p>d) Bohatství přírodních zdrojů umožnilo trvalé osídlení oblasti Železných hor, jak dokládají například nálezy keltských šperků a nástrojů.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ jaké umělecké předměty vznikly / byly nalezeny v ŽH a jak s nimi souvisejí
<p>e) Venkovský charakter, který si oblast Železných hor v mnohém udržela dodnes, se projevoval bohatstvím lidových tradic, s nimiž souvisí i silná řezbářská a loutkářská tradice oblasti využívající místní přírodní zdroje.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Jak se projevují lidové tradice v oblasti a jak souvisejí s místní přírodou
<p>f) Geologická rozmanitost Železných hor byla jedním z podnětů ke vzniku národního geoparku, který dnes aktivně přispívá nejen k prezentaci, ale i k ochraně zdejších geologických fenoménů.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ co je to (národní) geopark ➤ k čemu je dobrý?

Dílčí, podrobnější sdělení ke Klíčovému sdělení 2	Nejdůležitější obsahové souvislosti, které je dobré komunikovat
<p>a) K typickým rysům krajiny Železných hor patří výrazný železnohorský hřbet, údolí a kaňony řek, na jejichž strmých, špatně přístupných svazích se zachovaly nejcennější lesní porosty. Jsou připomínkou toho, jak zdejší lesy kdysi vypadaly a mohou lesníkům pomoci při hledání jejich optimální podoby v měnících se podmínkách.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ co jsou typické prvky krajiny ŽH ➤ zbytky původních lesů jsou důležitý zdroj informací pro lesníky v dnešní době
<p>b) Existence bohaté sítě vodních toků a mokřadů v Železných horách souvisí se střídáním propustnějších a méně propustných hornin v podloží i s neustálou činností vody, která spolu s dalšími faktory utváří podobu krajiny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ jak podloží ovlivňuje tvar, velikost vodních toků a ploch v ŽH
<p>c) Železné hory jsou jako trojúhelník vetknutý do okolních rovin. Část podloží, která byla vyzvednuta geologickými procesy, vytvořila rozsáhlou náhorní plošinu nabízející neobvyklé výhledy do rovinatého Polabí (Východočeské a Středočeské tabule).</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ukázat, kde je náhorní plošina, z níž jsou výhledy do Polabí ➤ jak se stalo, že vznikla (vyzvednutí kusu zemské kůry) ➤ jak plošina vypadá ve skutečnosti – není to placka, jsou tam strže, hluboká údolí apod.
<p>d) Přirozenou krásu zdejší krajiny danou přírodními podmínkami podtrhli/využili tvůrci historické komponované krajiny v okolí zámku Slatiňany a ve Slavické oboře. Území je chráněno jako Památková zóna Slatiňansko-Slavicko. I ve světě je dnes tento typ kulturní krajiny stále více oceňován a obdobná území bývají zařazována na seznam světového dědictví.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ kde byla komponovaná krajina v ŽH ➤ co z ní dnes zbylo a je vidět ➤ jak komponovaná krajina využívá místní podmínky ŽH
<p>e) Nezvyklý, nenápadný půvab zdejší krajiny dokázal své návštěvníky vždy inspirovat – k umělecké tvorbě, zamyšlení i aktivnímu odpočinku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ příklady výsledků inspirace

Dílčí, podrobnější sdělení ke Klíčovému sdělení 3	Nejdůležitější obsahové souvislosti, které je dobré komunikovat
<p>a) Mnohostranné intenzivní využití krajiny a její rychlé proměny (například v oblasti lesního a zemědělského hospodaření) si dnes vynucují posun – od úzce, lokálně zaměřeného a krátkodobého pohledu, k uvažování v širších souvislostech a k podpoře zdravého fungování krajiny jako celku. A to i mimo hranice CHKO Železné hory – protože např. vysychání rašelinišť v sousedních Žďárských vrších má vliv na vodní režim krajiny v Železných horách.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ jak různě se krajina ŽH využívala a využívá ➤ jaké rychlé proměny v krajině ŽH nastaly a probíhají ➤ jaké měly dlouhodobé / plošné důsledky konkrétní příčiny - jak to, co udělám, ovlivňuje situaci jinde a jindy - do budoucna ➤ jak ovlivňuje stav rašelinišť ve Žďárských vrších vodní režim Železných hor ➤ Jak reagovat na změny klimatu při péči o stávající i budoucí lesní porosty (přírodě blízké, udržitelné lesní hospodaření, včetně změny druhové skladby lesních porostů i způsobů hospodaření v lesích)
<p>b) Rozhodování o tom, jaký přístup při ochraně přírody a krajiny v jednotlivých případech zvolit, vyžaduje důkladné vědecké zkoumání, spolehlivá data a dlouhodobý promyšlený přístup.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Jak se využívají a k čemu jsou potřebné vědecké údaje při rozhodování o ŽH
<p>c) Zachování přirozených funkcí krajiny a její šetrné využívání v cestovním ruchu je důležitou součástí jejího vyváženého dlouhodobého rozvoje, který zajistí dobrý život zdejšími obyvatelům i hospodářům a příjemné místo k relaxaci a odpočinku návštěvníkům.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ jaké negativní dopady může mít jednostranné zaměření na (masový) cestovní ruch v ŽH ➤ jak zachování přirozených funkcí krajiny ovlivňuje / může ovlivnit život místních, hospodářů a návštěvníků
<p>d) Mají-li volně žijící rostliny a živočichové přežít, je potřeba, aby zdejší krajina pro ně zůstávala průchodná a dokázala zadržovat vodu. Jen tak ji lze zachovat pestrou a odolnou proti výkyvům počasí a změnám klimatu – a tím i dlouhodobě obyvatelnou pro člověka.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ co je v krajině ŽH důležité pro zachování její průchodnosti pro rostliny a živočichy ➤ co je v krajině ŽH důležité pro zachování schopnosti zadržovat vodu

Tematické linky a důležité souvislosti pro DP

Přestože zatím není finalizována podoba vnitřní expozice v DP a bude připravováno libretó,^{*} zde jsou doporučení, která vzešla z opakovaných konzultací s partnery v regionu v rámci přípravy KPNV a IP DP ŽH.

Doporučení:

- pojmout expozici inovativně, jinak než v ostatních DP
DP by měl nejen reprezentovat CHKO Železné hory (a národní geopark Železné hory včetně blízkého města Chrudim a chrudimských lesů), ale měl by být také jedinečný, **odlišitelný od ostatních DP v ČR**, a to nejen lokalizací v ŽH, ale i podobou a zaměřením expozice.
- **Soustředit se prioritně na 1 velké téma, které lze velmi dobře prezentovat v místě** – v případě Podhůry se nabízí témata spojená se současným stavem lesů v ŽH ve vazbě na geologii (přírozené podmínky, hydrologické poměry), klimatickou změnu (sucho), a způsoby hospodaření (eroze, kůrovec apod.).
- **Nedívat se jen do minulosti a přítomnosti, ale i do budoucnosti** – většina expozic DP v ČR se zatím dívá spíše na historii a současný stav přírody a krajiny v daných CHKO. Budoucnost a dopady současných změn na nás i přírodu a krajinu zatím řeší jen velmi okrajově. Je možné využít, a tím i podpořit:
 - **Pověst zdravého, do budoucna se dívajícího města a regionu**, kterou si Chrudim (i celá trojaglomerace Chrudim – Pardubice – Hradec Králové) dlouhodobě buduje. Staví na pragmatickém, ale i progresivním uvažování.
 - **Současný vědecký výzkum** – konkrétně např. spolupráci s projektem CzechGlobe, protože dílčí výzkumy probíhaly i na území ŽH a ŽV, využít stávající spolupráce měst a některých subjektů jako je národní geopark ŽH s univerzitami a výzkumnými institucemi (včetně ÚHUL)
- Zdůraznit vazby na tradiční témata a jedinečnosti regionu
 - **Loutky a loutkářská tradice regionu**. Klasické dřevěné loutky jsou konkrétním příkladem zpracování dřeva. Loutková představení umožňují atraktivním způsobem doplnit programy pro návštěvníky. Tradice přehlídek a soutěží dává prostor připravit nová představení (ve spolupráci s pořadateli a školami je možné začlenit aktuální environmentální a pro CHKO důležitá témata – voda, klimatická změna, kůrovec apod.). Využití loutek (klasických i moderních) při zpracování podoby expozice by vtisklo expozici jedinečnou tvář. Kacafírka by bylo možné využít jako doprovodného maskota DP – viz Maskot. I výra velkého je možné zpracovat do podoby loutky (např. prstové či maňáska, kterou si návštěvník může odvézt domů.
 - **Včelařská tradice**. Chov včel a jejich význam jako opylovačů, podpora biodiverzity, podpora pastvy včel v lesích i mimo ně. Využití národního renomé a interpretačních zkušeností Středního odborného učiliště včelařského - Včelařského vzdělávacího centra v Nasavrkách.
- Využití potenciálu lesů v okolí DP
Obrovskou výhodou lokality na Podhůře je bezprostřední blízkost rozsáhlého a porostně pestrého lesa, kde se hospodaří. Celý areál je protkán sítí cest. Návštěvníci mohou na vlastní oči po celý rok sledovat, jak části lesa vypadají, jak se les a jednotlivé porosty mění, jak jsou

konkrétně obhospodařovány apod. V areálu rekreačních lesů lze ukázat mnohé typické jevy a souvislosti, které jsou obsaženy v klíčových sděleních o CHKO ŽH (viz další bod). Městské lesy Chrudim toto využití areálu v souvislosti s DP samy podporují.

- Využití Podhůru jako „ilustrační vzorek“ témat a souvislostí důležitých pro celou CHKO
V oblasti rekreačních lesů v okolí DP je možné názorně, přímo na konkrétních místech ukázat typické jevy, které platí obecně i pro CHKO – například dopady projevů klimatické změny a způsobů hospodaření na současnou podobu lesů v Železných horách (následky sucha, eroze půdy, náchylnost porostů ke kalamitám apod.). Zároveň je zde však možné představit péči, výzkum a monitorování stavu, i hledání cest vpřed – experimentování s různými způsoby pěstování lesa, hospodařením.
- využití příležitosti spolupráce s lesními hospodáři
Na Podhůře se nabízí jedinečná příležitost spolupráce s lesníky z Městských lesů Chrudim, kteří na většině okolních lesních pozemků hospodaří. Výhody:
 - Praktické zkušenosti z lesnické praxe, ekonomická data a provázanost s hospodařením města, což pomáhá na konkrétních příkladech doložit, proč by to obyvatelé (a daňové poplatníky) mělo zajímat (zdařilé ukázky práce s tímto typem informací a komunikace veřejnosti už jsou na Podhůře vidět např. na panelech Lesnické stezky)
 - Pomohou vytipovat vhodné doprovodné edukační plochy (EPL) k DP. Plochy se budou s těžbou a růstem a vývojem lesa měnit a je potřeba jejich rozmístění a využitelnost plánovat – proto je lepší je plánovat přímo s vlastníky lesa a hospodáři.
 - Signál veřejnosti, že ochránáři a lesní hospodáři jsou ochotni a schopni se spolu domlouvat (pozitivní příklad pro ostatní)

* Při návrzích expozic se většinou postupuje kroky **synopse (základní myšlenka), libreto, scénář**.

Synopse stanovuje: jaký je cíl výstavy/expozice, o čem výstava/expozice bude, komu bude určena, co je k dispozici – prostory, předměty, peníze, informace. **Libreto upřesňuje obsah a formu expozice**. Stanovuje: lokalizaci expozice a základní prostorové rozvržení, rozpracování jednotlivých pod/témat cca na 1 stranu, návrh mobiliáře – vitrín, modelů, panelů apod., doprovodné programy, finanční rozvahu. **Scénář je podrobný popis expozice** vytvořený na základě libreta. Expozici lze podle něj nechat vyrobit. Obsahuje: přesné půdorysy místností, pohledy do vitrín, nákresy vitrín, plné znění textů a popisků, určení barvy, velikosti a typu písma atd., přesnou specifikaci obrazových materiálů a exponátů.

V případě DP ŽH na Podhůře již existuje projekt objektu a částečně návrh interiéru a exteriéru, do kterého budou umístěny vnitřní a vnější expozice DP. Obsahově je potřeba zpracovat pro DP libreto a scénář.

Maskot a jeho příběh

Maskot patří k ostatním základním symbolům DP dle JAK. Je průvodcem expozic a jeho příběh se následně promítá i do akcí DP a do prezentace DP. Regionální symbol – maskot je zpravidla živočich charakteristický pro danou CHKO. V Železných horách tyto požadavky splňuje **výr velký**.

- je v logu CHKO Železné hory a je tedy s CHKO již tradičně spojován
- vzbuzuje respekt, přitahuje pozornost svou velikostí a pověstí vládce noci
- je poměrně hojný, lze jej v přírodě Železných hor zaslechnout

- má výrazný profil, který se hodí ke grafickému zpracování

Výr velký je mohutný pták a jedna z největších sov. Silueta sedícího výra velkého je jen těžko zaměnitelná, na hlavě má z peříček výrazné pohyblivé chvostky připomínající ouška (říká se mu proto „ušatá sova“).

Začátkem 20. století byl na českém území v důsledku trvalého pronásledování téměř vyhuben, k postupnému navyšování došlo až po vyhlášení zákonné ochrany v roce 1929. V letech 1973–77 byla celková početnost odhadnuta na 400–600 párů a v období let 2001–03 byly početní stavy odhadnuty na 600–900 párů. V ČR je dnes dle vyhlášky č. 395/1992 Sb. zvláště chráněn jako ohrožený druh.

S oblibou osidluje kamenité stráně, zříceniny s lesy v okolí. Někdy obývá i oblasti beze skal a hnízdí v dutinách stromů či opuštěných hnízdech dravců (lze ho tedy tematicky využít i pro podporu zachování hnízdních stromů). Vytváří stabilní páry s velkou věrností k hnízdišti. Tok probíhá v lednu až únoru a trvá přibližně 14 dní. Samec si během něj vyznačuje teritorium výrazným „hú–hú. Pohlavní dospělosti dosahují zřejmě na konci 1. roku života, poprvé hnízdí ve stáří 2–3 let. Nejvyšší známý věk ve volné přírodě je 18 let a 11 měsíců, v zajetí se může dožít až 60 let.

Výr velký je člověkem odpradáвна pronásledován jako tzv. škodná, byl využíván k lovu „na výrovku“ (tuto souvislost lze využít jako tematické propojení na ochranu zvláště chráněných druhů jako je výr, ale i vazbu na tradici lovu, chovu koní a obhospodařování krajiny v okolí zámku Slatiňany a Slavické oboře).

Někdy bývá v území výhodné využít doprovodného maskota, který není ani živočich, ani rostlina, je však s regionem výrazně spjatý a může pomoci navázat na stávající prezentaci regionu.

V případě DP Železných hor a vazby na konkrétní plánovanou lokalitu na Podhůře u Chrudimi doporučujeme využít jako vedlejšího „maskota“ jednu z tradičních postaviček lidového loutkového divadla, kterou je **Kacafírek** (varianta Kašpárka). Využití loutek by mohlo být výrazným výtvarným prvkem při zpracování expozice DP. Konkrétně postava Kacafírka/Kašpárka při představeních často otevírala kontroverzní, společensky ožehavá témata. Tuto podobnost lze prezentovat a využít v DP např. při představování témat jako klimatická změna, kůrovec apod.

Možné prostředky interpretace

Zde uvádíme různé prostředky interpretace, které je možné využít při přípravě konkrétní podoby expozice a související interpretační infrastruktury. Jako ideální forma se jeví autorská expozice vyváženě působící na rozum i emoce. Interiér a exteriér jsou pojímány jako celek, jsou propojeny, takže expozice DP využívá a podporuje smyslové poznání autentické přírody. K tomu jsou v oblasti lokality Podhůra ideální podmínky.

Z hlediska zapojení návštěvníka a jeho interakce s expozicí existují 4 typy prostředků:

Typ 1 Aktivní / Aktivní: Aktivní interakce návštěvníka s expozicí, návštěvník něco dělá a dostává zpětnou vazbu (aplikace, interaktivní panely, stoly...)

Typ 2 Aktivní / Pasivní: Návštěvník je aktivní, expozice statická (hrací prvky, dotykové prvky)

Typ 3 Pasivní / Aktivní: Návštěvník se jen dívá a expozice je aktivní (funkční modely, filmy, animace)

Typ 4 Pasivní / Pasivní: Návštěvník se jen dívá a expozice je statická (fotografie, panely, schémata, statické modely, artefakty, přírodniny, výtvarná díla).

V rámci DP je dobré vhodně namíchat ty prostředky, které od návštěvníka vyžadují vyšší aktivitu (Typ 1 a 2) s těmi, které jsou méně náročné (Typ 3 a 4). Prostředky, které návštěvníka nejvíce aktivizují a jsou nejatraktivnější (především Typ 1, částečně i 2 a 3) je třeba využít ke komunikování klíčových sdělení. Příliš interaktivní expozice návštěvníka brzy unaví.

Doporučený mix je 20% typu 1, 50% typu 2 a 3 a 30% typu 4.

Pozor, u jednotlivých typů prostředků jsou dále uvedeny pouze ilustrativní příklady. Volba konkrétních prostředků a jejich přesné ztvárnění pro potřeby expozice DP bude úkolem tvůrců libreta a scénáře (viz poznámka str. 27), kteří budou muset zohlednit prostorové možnosti expozice a její tematické zaměření, hlavní linku a komunikované souvislosti.

Typ 1 (Aktivní/aktivní, 20%)

Aplikace

- Aplikace s animacemi, které ukazují co se (ŽH) stane, když = dopady změn v krajině, rozparcelování na výstavbu, těžba, výstavba přehrady, rozorání mezí, zrušení alejí, remízků apod.
- Případová studie / příklad využití výzkumu pro rozhodování o ŽH

Interaktivní dotyková obrazovka

- Železné hory z nadhledu – 3D mapy Železných hor, geologická mapa, geologické lokality, hydrologické mapy, interaktivní body, vyhlídkové body s 3D panoramaty, 3D animace vzniku náhorní plošiny, historické mapy, plán z doby vzniku komponované krajiny s fotografiemi dochovaných prvků a komentářem vysvětlujícím souvislost kompozice s přírodními podmínkami, spolupráce se zámek Slatiňany

Typ 2 (Aktivní/pasivní, 50% spolu s Typem 3)

Hrací prvky

- pro děti navlékání různobarevných kroužků na dřevěný trn - ŽH duha, jinde nuda
- dotykové prvky
- vnitřní dílny (viz. návrh vnitřních a vnějších expozic)

Typ 3 (Pasivní/aktivní, 50% spolu s Typem 2)

Filmy, animace

- prezentace fotek, animace projevů, vzniku geologických jevů na povrchu se stručným vysvětlením (schématem), animace louky, animace historické výroby železa, vápna apod.
- časová linka – zařazení jednotlivých geologických období Železných hor
- moře v Železných horách

Typ 4 (Pasivní/pasivní, 30% spolu s Typem 2)

Schémata / Infografiky

- průřez ukazující jak souvisí to, co je pod zemí s tím, co vidím nahoře - příklady vztahu podoby vodních toků a ploch s geologií a geomorfologií ŽH, např. změna směru toku v souvislosti se zlomem - lokalizovaná do mapy ŽH
- názorné schéma Co se děje s vodou, která do ŽH přitéká nebo zde naprší s komentářem (případně animace), součástí je i využití lidmi (vodní hospodářství)
- schéma/infografika – jak souvisí zdravá krajina (funkce krajiny) s kvalitou života místních obyvatel, hospodářů a návštěvníků a s přežitím zdravých populací rostlin a živočichů
- les – schémata, infografiky (*viz. návrh vnitřních a vnějších expozic*)

Artefakty, přírodniny

- regionální výrobky a umělecké předměty s jejich krátkými příběhy dokumentujícími vazbu na ŽH (využití surovin, vody, půdy, scenérie...)
- ukázky minerálů, hornin, fosilií
- půdní vzorky z ŽH s horninami, na nichž se půdy vyvinuly a graficky znázorněnými výnosy vybraných plodin, provázat s mapou nejstaršího osídlení v ŽH

3D modely

- 3d model / letecký pohled (z pohledu výra) s vysvětlením toho, co vidí / nebo virtuální kruhový pohled dalekohledem z rozhledny + "popis" - ŽH hřbet, obhospodařovaná náhorní plošina, mokřady, kaňon, les, sídla, voda (VN, toky)
- výtvarné ztvárnění (ve stylu scény na loutkovém divadle) - proměny krajiny za posledních 150 let na vybraném příkladu části ŽH - možnost využít i historické mapy a ortofotomapy, jasný popis změn využití, jejich příčin a důsledků
- venkovní model - jak ovlivňuje stav pramenných oblastí Chrudimky a Doubravy ve ŽV stav těchto řek v ŽH
- model výjimečné/typická stavby (např. Berlova vápenka v Třemošnici, zbytek lanovky...)
- lesnictví - (*viz. návrh vnitřních a vnějších expozic*)

Výtvarný prvek

- vstupní funkční výtvarný prvek dle JAK
- funkční výtvarné prvky v interiéru

Mapy

- nástěnná geologická mapa s vyznačením geologicky významných lokalit, mapa národních a evropských geoparků + příklady výrazných od nás i ze světa
- mapa ŽH s lokalizovanými produkty a jejich vzorky + tipy, kde je možné se dozvědět víc

Panely

- podzemní vody – jejich čistota, znečištění, vrty, výzkum
- rozvodí Chrudimky a Doubravy – různý život v tekoucí a stojaté vodě

- fotografie ilustrující např. ohrožené typy půd ŽH s vysvětlením, jak jejich ohrožení souvisí s geologickým podkladem a geomorfologií terénu i se způsobem jejich obdělávání či využití nebo fotografie zachycující rozdíl úživnosti půd obohacených Ca a chudších žulových půd – rozdíl ve vegetaci (acidofilní x květnaté bučiny apod.)
- významné druhy rostlin vázané na půdy
- vysvětlení poslání GP ŽH a příklady jeho činnosti
- galerie různých typů lesa v ŽH s jejich procentním zastoupením, vazbou na geologické podloží a geomorfologii a řešenými problémy, bezzásahové lesy ŽH, příběhy na ně vázaných chráněných druhů rostlin a živočichů, polomy – Kiril u Březinky
- příběh výra velkého – hnízdění, lov, teritoria, lov, výrovky, vyhubení, ochrana
- hrady – Lichnice, Oheb atd. příběhy na ně vázaných chráněných druhů rostlin a živočichů
- vodní nádrže – historie jejich stavby (unikátní památky), příběhy na ně vázaných chráněných druhů rostlin a živočichů
- obora – chovy zvěře (jeleni, mufloni) a koňů
- rybníky ve Slavické oboře – výsadba okrasného leknínu a dalších vodních rostlin i pro účely farmaceutické
- čeští krajináři v ŽH – A. Chittussi, A. Slavíček, J. Průcha, F. Kaván, Z. Sejček, F. Milinovský atd. – viz galerie v Ronově nad Doubravou, porovnání jejich obrazů se stávající krajinou
- galerie osobních vyznání ke krajině ŽH
- les a hospodaření v průběhu času – obnova přirozená, umělá, kategorie lesů, zásady přírodě blízkého hospodaření, změny v hospodaření z důvodu klimatických změn atd. (*viz. návrh vnitřních a vnějších expozic*)
- město Chrudim jako místo vstupu do CHKO, historie, zajímavosti, loutky atd. – objekt bude částečně fungovat jako IC i pro město Chrudim (*viz. návrh vnitřních a vnějších expozic*)
- Významné objevy a osobnosti
 - první česky psaná geologie- prof. Krejčí
 - časopis Podoubraví – prof. Culek
 - geologie Železných hor – RNDr. Vodička
 - ochrana přírody – prof. Dušánek, p. Bálek

Doporučení k využití technických prvků

Vzhledem k omezeným zdrojům a jejich efektivnímu využití je **důležité pečlivě zvážit množství, účel a přístupnost technických prvků v expozici**. Všechny technické prvky mají velkou schopnost poutat pozornost. Proto je zásadní, aby byly využity pro podporu sdělení. Tyto prvky by měly být kořením expozice, a proto by jejich využití mělo být uvážlivé. To platí pro všechny technické prvky od animovaných modelů, interaktivních digitálních her až po zvukové a světelné efekty. Kvalitní vícejazyčný úvodní spot o hodnotě CHKO je např. stejně důležitý jako film ve formátu 3D, který podle zveřejněných studií cca 12% lidí nemůže sledovat, protože jim způsobuje problémy od bolesti hlavy až po nevolnost podobnou kinetóze. Proto je potřeba zajistit, aby vždy existovala varianta 2D dostupná všem.

Zkušenost z pandemie Covid19 v sezóně 2020 však jasně ukázala, že **moderní technologie** (zejména online simulační hry, kvízy, fotogalerie, videogalerie či „virtuální knihovny“ s odkazy na již publikované články z ochrannářských a přírodovědných časopisů pro vážnější zájemce), **mohou zpřístupnit objekty a nabídnout náhradní řešení v době, kdy není možná fyzická návštěva expozice či konkrétního místa**. Doporučujeme tedy myslet na prvky tohoto typu, přístupné z dálky přes internet (ať už jsou využitelné online či po stažení offline), jako na důležitou součást komunikačních prostředků s návštěvníky. Vždy však musí splňovat jasný cíl a mít jasné komunikační sdělení.

Výběr technických prvků expozice DP probíhá v rámci tvorby scénáře expozice v přímé návaznosti na libreto. Respektuje možnosti expozičních prostor. V případě DP v lokalitě Podhůra již existuje architektonická studie objektu. Prostor na vnitřní expozici je limitován a bude potřeba zvažovat využití umístění objektů větších rozměrů, které by mohly bránit plynulému toku návštěvníků v expozici (příkladem je např. dotykový stůl, kde by řešením mohla být např. jiná forma dotykové obrazovky).

Doporučujeme věnovat velkou pozornost návrhu zvukových prvků a osvětlení expozice. Z hlediska zážitku návštěvníka bývá kvalitní návrh těchto prvků v podmínkách ČR značně podceňován a kvalitní designéři světla a zvuku nebývají běžně členy tvůrčích týmů, které navrhují podobu expozic. Zkušenosti pak ukazují, že zvukové nahrávky na jednotlivých místech expozice se mohou navzájem rušit, hudební smyčky mohou vyvolávat sice dramatický, ale při opakovaném poslechu depresivní pocit apod., málo promyšlené osvětlení může svítit návštěvníkům do očí. Tomuto problému se dá částečně předejít i dostatečným testováním, včetně testování zážitku přímo na místě, při přípravě expozice.

Interpretace, edukativní a environmentální aktivity v DP

viz také karty k prvkům v Aplikační části

Vnitřní a vnější expozice

Expozice budou podrobně řešeny v projektové dokumentaci. Expozice musí splňovat povinné jednotící prvky dle JAK. Expozice je podrobněji pojednána také v části Klíčová sdělení (zejména *Tematické linky a důležité souvislosti a Maskot a jeho příběh*)

Doporučení:

- Zajistit, aby expozice byly z hlediska obsahu i formy v souladu s KPNV a Interpretčním plánem DP a dobrou praxí v interpretaci místního dědictví
- Navázat na expozice DP prohlídky s průvodcem a doprovodné programy a využívat je v rámci vzdělávacích aktivit pro školy a širší veřejnost
- Sdělení zhuštěně prezentovaná v expozici DP reflektovat v dalších částech infrastruktury v území
- Vytvořit k DP síť doprovodných edukačních ploch (EPL).

Edukační plochy (EPL)

Vhodné plochy v areálu rekreačních lesů na Podhůře (které mohou být případně později po dohodě s partnery rozšířeny i do části ke Slatiňanům a do Slavické obory a účastníci programů se mohou pohybovat např. na kole). Jejich cílem je návštěvníkům představit na konkrétních příkladech v terénu témata, o kterých mluví expozice DP. Více viz Klíčová sdělení – Doporučené tematické linky a důležité souvislosti.

Doporučení:

- Vytvořit ve spolupráci s Městskými lesy Chrudim a národním geoparkem ŽH síť doprovodných edukačních ploch (EPL) v rekreačních lesích na Podhůře, kde bude možné realizovat doprovodné venkovní programy a exkurze
- Zařadit mezi EPL i plánovanou lokalitu revitalizace v EVL Kochánovické rybníky a tůně
- Důsledně se vyhýbat oblasti Strádovského pekla (z důvodu ochrany přírody)

Doplňkové venkovní prvky

U DP a v areálu rekreačních lesů na Podhůře lze využít venkovní hrací prvky pro děti. U dětských prvků lze využít např. motivy související s maskotem DP a dalšími druhy, se kterými se dětský návštěvník setká v expozici či typickými rysy krajiny, místy, která lze doporučit k návštěvě. U všech navrhovaných prvků doporučujeme zvážit, pro koho jsou určeny a kde budou umístěny.

Povinným prvkem je funkční výtvarný venkovní prvek dle JAK.

Funkční prvky musí být zároveň vhodné pro cílové skupiny návštěvníků – např. senior využije jen takovou lavičku či posezení, ze kterého bez problémů zase vstane a na němž se bude cítit bezpečně.

Doporučení:

- Zajistit, aby všechny hrací a výtvarné prvky byly v souladu s klíčovými sděleními a s potřebami hlavních cílových skupin návštěvníků.
- Zajistit, aby minimálně k části prvků byl přístup i v době, kdy není otevřen DP

Programy DP pro školní skupiny a rodiny s dětmi

Zejména v období mimo hlavní prázdninovou turistickou sezónu lze očekávat, že školní skupiny budou tvořit významnou část návštěvníků DP.

Doporučení:

- Připravit atraktivní nabídku programů odpovídající individuálním potřebám klientů. Při tvorbě programové nabídky pracovníky DP spolupracovat s Městem Chrudim, Městskými lesy Chrudim, národním Geoparkem ŽH, vhodnými partnery z řad NNO (např. ČSOP) a pedagogů z místních škol, kteří dobře znají nejen region, ale i potřeby svých kolegů pedagogů. Inspiraci mohou získat také v rámci spolupráce s pracovníky již funkčních Domů přírody v ČR.
- Využít tematickou vazbu na tradiční atraktivity v okolí (viz Tematické linky a souvislosti)
- Spolupracovat s poskytovateli podobných služeb, provozovateli turistických cílů a pořadateli tradičních akcí v okolí Podhůry (Zámek Slatiňany, Muzeum kladrubskeho koně, Slavická obora, Muzeum loutkářských kultur, Regionální muzeum v Chrudimi, Loutkářská Chrudim) i v širším okolí (Střední odborné učiliště včelařské - Včelařské vzdělávací centrum v Nasavrkách, Země Keltů apod.). Cílem není konkurovat si, ale navzájem nabídku doplňovat, využít zkušeností, znalostí a silných stránek ostatních partnerů v regionu.

Prohlídky expozice s průvodcem (komentované prohlídky)

Součástí nabídky DP bude možnost absolvovat prohlídku expozice s průvodcem (na objednávku). Průvodce prohlídku uzpůsobí potřebám a zájmům příslušné skupiny návštěvníků, která přijde. Musí být schopen zohlednit a pracovat se specifickými potřebami rodin s dětmi, školních skupin a seniorů.)

Doporučení:

- Zajistit proškolení personálu v zásadách průvodcovské činnosti a interpretace místního dědictví
- Nabídnout možnost komentované prohlídky expozice s výkladem průvodce

Procházka/vyjíždka s průvodcem (pěším i cyklo)

Součástí nabízených služeb DP by měly být i vycházky či vyjíždky s proškoleným průvodcem. Tito průvodci by mohli být pracovníci DP, ale mohli by to být i další průvodci proškolení v zásadách interpretace místního dědictví a průvodcovské služby, včetně školení první pomoci. Propagace této nabídky by měla být řešena v těsné spolupráci s destinačním managementem a ubytovateli v oblasti.

Doporučení:

- Zajistit proškolení personálu DP v zásadách průvodcovské činnosti a interpretace místního dědictví
- Nabídnout návštěvníkům možnost terénní exkurze či vyjížďky s průvodcem
- Navázat a rozvinout již existující programy a exkurze, které organizuje SCHKO, místní NNO, národní geopark ŽH atd.

Menší okruhy pro běžného návštěvníka

Je potřeba počítat s tím, že i rodiny s menšími dětmi se budou chtít kromě návštěvy DP i projít. Trasa nemusí být značena turistickými značkami, stačí např. dřevěné šipky či jiný orientační systém. Vhodnou nabídkou může být hledačka v blízkém okolí DP tematicky vycházející z KPNV.

V lokalitě Podhůra je v rekreačních lesích velkou výhodou stávající hustá síť vyznačených cest a množství zajímavých fenoménů k interpretaci, včetně rozhledny Báry a atraktivního areálu již vybaveného hracími prvky.

Doporučení:

- Vzhledem k charakteru předpokládaných cílových skupin DP vytvořit:
 - a) okruh pro malé děti (do 0,5 km)** přímo u DP, který by využil dětské prvky v okolí DP
 - b) kratší okruh (do 3,5 km)** v blízkém okolí DP vhodný nejen pro rodiny s dětmi, ale i další návštěvníky DP (*je již vytvořena a vyznačena Lesní naučná stezka – vhodné využít*).

Motivační aktivity pro děti (hledačky, badatelské aplikace, hry jako Skryté příběhy)

Cílem těchto aktivit je vhodně doplnit nabídku aktivit v CHKO pro skupiny v dětském věku a pro rodiny s dětmi.

Doporučení:

- **Využít a propagovat hledačky, které již existují v území CHKO a okolí**
- **Podporovat vznik dalších hledaček, jejichž posláním bude v souladu s KPNV**
- Vytvořit a využít aplikace jako např. Skryté příběhy apod.
- Podpořit jednoduché badatelské aktivity v okolí DP zejména pro rodiny s dětmi – využít stávající či připravit jednoduché klíče k určování různých druhů rostlin, hub, bezobratlých, běžně se vyskytujících druhů hmyzu apod. Mohou být dostupné k vypůjčení či zakoupení v DP, ať už fyzicky či ke stažení.

Doprovodná infrastruktura a služby

plánovaná výstavba a tvorba doprovodné infrastruktury (např. venkovní areál DP, odpočívadla) a potenciál rozvoje služeb spojených s interpretací (např. poskytování vzdělávacích programů)

Tato kapitola vychází z Doporučených směrů rozvoje území CHKO (viz plánovací část KPNV) a obsahuje dvě části:

- 1) k jednotlivým obecným doporučením KPNV uvádí **konkrétní doporučení ve vztahu k DP**
- 2) doporučuje **další opatření spojená přímo se zajištěním obsahové náplně a chodu DP.**

Navrhovaná opatření mají přispět k tomu, aby se podařilo **zachovat hodnoty území, ochránit (dále nesnižovat) kvalitu života místních obyvatel v turistických lokalitách, nezvyšovat počet návštěvníků bez zavedení adekvátních opatření týkajících se infrastruktury (zejména řešení dopravy a parkování) a ochránit kvalitu návštěvnického zážitku.**

Obecné zásady a doporučení – vazba k DP

ad) Lepší koordinace rozvoje cestovního ruchu a z ní plynoucí jednotná komunikace hodnot a limitů území s cílem vytváření jeho reálného obrazu

Doporučení pro DP:

- DP by měl upozorňovat na možné turistické cíle, které jsou v souladu s limity KPNV, případně, které se nacházejí za hranicemi CHKO a dobře reprezentují konkrétní fenomény Železných hor
- DP přispívá způsobem prezentace území Železných hor v souvislostech k vytvoření reálného obrazu území a k omezení možných střetů se zájmy OP – do svých expozic i nabízených programů promítá limity a sdělení z KPNV.
- DP efektivně, tedy srozumitelně a zajímavě, komunikuje aktuální problémy OP a přispívá k jejich vnímání návštěvníky a k pochopení možných souvisejících omezení
- DP srozumitelně objasňuje jaký je vztah mezi CHKO a Geoparkem, spolupracuje s národním geoparkem ŽH a cíleně prezentuje CHKO Železné hory v kontextu ochrany krajinných a přírodních hodnot území a jeho ekologických funkcí.

ad) Podporovat udržitelný rozvoj cestovního ruchu v území v souladu se stanovenými limity (včetně ochrany klidových oblastí, kde není zvyšování návštěvnosti žádoucí – viz Limity, plochy A a B)

Doporučení pro DP:

- Pracovníci DP chápou podstatu a důvody stanovených limitů využití území a dokážou je komunikovat směrem k veřejnosti
- DP vytváří programy a vede je vždy po dohodě s AOPK ČR a v souladu s limity, ideálně po značených trasách a ne do nejexponovanějších lokalit CHKO
- DP působí na návštěvníky tak, aby byli ohleduplnější k sobě navzájem, k místním obyvatelům, hospodářům i k prostředí, využívali šetrnější formy dopravy a respektovali existující omezení (např. při parkování)
- DP nabízí možnost odložení odpadků a jejich vytřídění
- DP návštěvníkům komunikuje rizika a důsledky nelegálního zakládání ohně a táboření na území CHKO

ad) Podpora šetrného obhospodařování krajiny a péče o jednotlivé přírodní a kulturní fenomény ve spolupráci s partnery

Doporučení pro DP:

- Prezentovat praktická managementová opatření na podporu pestrosti přírody a krajiny ŽH
- Osvětlit v programech souvislosti klimatické změny, odumírání lesů a udržitelnějších způsobů lesního hospodaření
- Prezentovat krajinářsky hodnotné prvky, jako součást dědictví, které CHKO chrání
- Prezentovat příklady vhodného hospodaření, které přispívá k zachování krajinného rázu a biologické pestrosti
- Prezentovat příklady důsledků ztráty krajinné a biologické pestrosti pro místní obyvatele, návštěvníky i cestovní ruch

ad) Omezení individuální dopravy, podpora cestování veřejnou dopravou

Doporučení pro DP:

- informovat o výhodách veřejné dopravy, nabízet využití cyklobusů, jízdní řády
- propagovat tipy na výlety s odlišným výchozím a cílovým bodem a s využitím veřejné dopravy
- upozorňovat na problémy s živelným parkováním

Další opatření spojená přímo se zajištěním obsahové náplně a chodu DP

Využit poskytování turistických informačních služeb k ochraně hodnot území

Doporučení pro DP:

- DP mají jasně stanovené poslání, které musí provozovatelé respektovat. DP by měly poskytovat pouze informace o takových akcích, službách a produktech, které jsou v souladu s KPNV, případně podporují služby a chování přátelské k životnímu prostředí.
- Pravidelně školit pracovníky DP ve spolupráci s DM, AOPK ČR a dalšími partnery (školení zahrnující práci v turistickém informačním centru, chování ke klientům, koordinaci poskytovaných informací s ostatními, poskytování informací a dalších služeb v souladu s KPNV)
- Ve spolupráci s AOPK ČR proškolit personál v tom, kam lidi v území posílat a kam ne, proč ne, a co návštěvníkům říkat o přírodě CHKO a podmínkách návštěvy v území CHKO
- Ve spolupráci s AOPK ČR, národním geoparkem ŽH a dalšími externími školiteli proškolit místní průvodce a aktivně nabízet jejich služby návštěvníkům
- Propagovat prostřednictvím turistických informačních služeb nabídku DP

Zajistit částečnou přístupnost mimo otevírací dobu DP

Doporučení:

- Zajistit, aby hrací prvky pro děti, odpočívadla a posezení v okolí DP, které jsou volně přístupné i v době mimo otevírací dobu, zprostředkovaly návštěvníkům klíčové myšlenky expozice DP a splňovaly podmínky JAK

Zajistit snadnou orientaci

Návštěvníci pro kvalitní zážitek potřebují 1) snadno se dostat do areálu a po návštěvě najít jednoduše zpáteční cestu na hlavní komunikace, 2) zorientovat se v prostoru a nabídce, aby si mohli návštěvu rozplánovat a 3) najít důležité body v areálu. Základní orientační prvky jsou stanoveny v JAK.

Doporučení:

- Využít standardní hnědé dopravní značení významných turistických cílů.
- Výrazně vyznačit DP na mapě CHKO na záchytných parkovištích na území CHKO a v nejbližším okolí
- Využít standardní značení KČT k nasměrování pěších návštěvníků, cykloturistů a návštěvníků, kteří použijí veřejnou dopravu.
- Zajistit zanesení DP do turistických map – tištěných i on-line
- K orientaci poblíž DP využít standardizované třístranné kiosky, které jsou součástí povinného vybavení všech Domů přírody (blíže stanoveno v JAK). Na kiosku bude:
 - mapa širšího okolí s vyznačením
 - DP, případně místa, kde se návštěvník nachází (pokud kiosky nebude umístěn přímo u DP) a
 - nejdůležitějších objektů,
 - možných okruhů pro pěší, jejich zaměřením, časovou a fyzickou náročností, směru a vzdálenosti od nástupních míst okruhů naučných stezek, se stručnou informací o jejich zaměření a náročnosti (pouze pokud to bude žádoucí a jedná se o vhodnou lokalitu a zaměření stezky)
 - umístění dalších význačných bodů vhodných k návštěvě
 - stručná charakteristika nabídky DP a odhadované časové náročnosti aktivit
 - provozní doba a kontakty na provozovatele DP
- Viditelně označit vstup do DP v souladu s JAK
- Vytvořit přehledný a srozumitelný navigační systém uvnitř DP v souladu s JAK, popř. s grafikou expozice
- Využít již existující studie rozvoje rekreačních lesů Chrudim- Podhůra, schváleného návštěvního řádu, navigačního systému – orientační sloupky, infotabule, mobiliář atd.

Zajistit místa k odpočinku a funkčně je využít

Doporučení:

- Zajistit přímo v areálu DP a v nejbližším okolí možnost posadit se a odpočinout si. Využít odpočinková místa ke komunikování hlavních sdělení a pravidel chování v území CHKO. V jejich okolí průběžně udržovat pořádek a třídění odpadů.

Zajistit pořádek v DP a jejich blízkém okolí i v CHKO

Doporučení:

- Informovat návštěvníky na parkovišti u DP stejně jako na dalších vstupních bodech do CHKO o skutečnosti, že ve zvláště chráněných územích nejsou odpadkové koše a že by si vše, co přinesou, měli také odnést.
- Průběžně udržovat pořádek v okolí odpočívadel po dohodě se správcem území a hospodáři. Pořádek motivuje k pořádku, nepořádek usnadňuje znečišťování.
- Umožnit odložení a třídění odpadu v interiéru i exteriéru DP.

Nabídnout základní možnost občerstvení

Doporučení:

- Nabízet regionální produkty, místně vyprodukované potraviny a podporovat co nejekologičtější chování (množství a typy obalů apod.).
- Zajistit přístup ke zdroji vody v areálu, aby si návštěvníci mohli nabrat pitnou vodu - venkovní pítka
- Upozorňovat při prodeji, že v území mimo obce nejsou odpadkové koše (a proč), nabídat návštěvníky k tomu, aby se na výlet dostatečně vybavili a odpadky odnášeli zpět mimo chráněné území. Ke zvážení je prodej vhodných sáčků, do kterých je možné odpadky uložit a pak je vzít zpět do DP a roztřídit.

Zajistit pro návštěvníky bezplatné WC a mimo otevírací dobu DP

Doporučení:

- Zajistit v DP WC, které by mělo být všem návštěvníkům k dispozici zdarma. Využít WC ke komunikaci klíčových sdělení.
- Zvážit veřejně přístupné WC i mimo otevírací dobu a předejít znečišťování okolí DP

Zajistit možnost bezpečně odložit kola a batohy

Doporučení:

- Zajistit přímo v objektech DP či jejich areálech možnost odložit kolo do stojanů nebo uzamykatelných kójí. Návštěvníci s dražšími koly do DP nepůjdou, pokud nebudou mít možnost kolo na dobu prohlídky bezpečně odložit.
- Zajistit návštěvníkům možnost bezpečně a bezplatně odložit batohy např. formou uzamykatelných boxů. Pokud tuto možnost mít nebudou, buď do expozice nepůjdou, nebo se ve stísněných prostorách stanou překážkou pro ostatní a mohou poškodit expozici.

Evaluace

Efektivitu interpretace ve vztahu k DP lze posuzovat na dvou základních úrovních:

- 1) do jaké míry je naplňován účel DP jako důležitého prostředku interpretace,**
- 2) do jaké míry je dosaženo stanovených komunikačních cílů DP.**

1) Hodnocení účelnosti interpretace

DP by měl pomocí komunikačních prostředků, jako jsou informační služby, průvodcovské služby, programy, expozice apod. dosáhnout toho, aby plnil konkrétní úlohu na území CHKO.

Účel DP Železných hor byl stanoven následovně (viz Účel interpretace):

- směřovat do něj část toku příjezdějících návštěvníků,
- nabídnout návštěvníkům vhodné zázemí,
- nabídnout atraktivní interpretační a informační služby, které pomohou:
 - působit na zodpovědné chování návštěvníků v celém území,
 - podpořit ochranu konfliktních a citlivých míst,
 - prezentovat a vhodným způsobem komunikovat hodnoty území.

Aby bylo možné zhodnotit, do jaké míry DP stanovený účel a svou roli v rámci CHKO naplňuje, je potřeba k jednotlivým bodům formulovat konkrétní, měřitelné, akceptovatelné, reálné a pokud možno termínované cíle:

Díky informacím a nabídce DP

- 1. DP je uváděn 50% návštěvníků území CHKO mezi 3 cíli v CHKO, které navštívili v posledních dvou letech nebo se chystají navštívit v průběhu příštích 12 měsíců**
- 2. 70% návštěvníků DP pochopí, proč je důležité respektovat omezení parkování, vjezdu na kole i motorovými vozidly, vstupu do zakázaných zón a pohybu mimo značené cesty pro zachování přírodního a kulturně-historického dědictví CHKO**
- 3. 50% návštěvníků DP bude mít po absolvování prohlídky jasno v tom, které další lokality na území CHKO a v nejbližším okolí v budoucnu navštíví.**
- 4. 50% návštěvníků DP bude mít po absolvování prohlídky jasno v tom, jak významné jsou Železné hory jako zdrojová oblast vody**

Způsob hodnocení

Dosažení výše uvedených konkrétních cílů, lze vyhodnotit kombinací metod. Cíl 1 lze zkoumat formou dotazníkového průzkumu prováděného na území CHKO. Pomocným ukazatelem je také sledování vývoje návštěvnosti DP. Cíle 2, 3 a 4 lze zhodnotit na základě dotazníkového průzkumu prováděného mezi návštěvníky, kteří opouštějí DP.

Forma, rozsah, načasování, frekvence a způsob vyhodnocení jednotlivých šetření musí být upřesněny odborníkem na oblast statistických šetření a průzkumů.

U cílů 2, 3 a 4 je důležité, aby první vyhodnocení proběhlo co nejdříve po otevření DP, aby bylo možno ověřit jeho funkčnost a v případě potřeby provést potřebné změny.

2) Hodnocení dosažení komunikačních cílů

DP je v první řadě prostředek komunikace s návštěvníky. O jeho efektivitě rozhoduje, do jaké míry dokáže návštěvníkům srozumitelně sdělit klíčové informace, vzbudit žádané emoce a motivovat je k určitému jednání. Tyto cíle jsou definovány v části Cíle interpretace, vztahují se přímo k návštěvníkům DP. Formulují, co by návštěvníci měli po zhlédnutí expozice pochopit (cíle vzdělávací), pocítit (cíle emoční) a udělat (cíle v oblasti chování).

Vyhodnocování toho, do jaké míry se záměry tvůrců interpretace potkávají s realitou, je pro efektivitu fungování DP stěžejní. Týká se to jak fáze vzniku DP a jeho expozic, tak období po jeho otevření.

Ve fázi vzniku

- Zásada 1: U klíčových komunikačních prostředků vybraných AOPK ČR, bude příslušným dodavatelem před zadáním do výroby otestována a doložena jejich efektivita úspěšně komunikovat stanovené sdělení alespoň dvěma třetinám návštěvníků z příslušné cílové skupiny. Doporučuje se použití maket v dostatečném měřítku (ideálně 1:1), prezentovaných vzorku budoucích uživatelů.

Po otevření expozice

- Zásada 2: Formou strukturovaných rozhovorů s návštěvníky z různých cílových skupin bude po zprovoznění DP po dohodě s AOPK ČR periodicky ověřovaná efektivita expozic jako celku a jeho částí. Alespoň dvě třetiny respondentů by měly pochopit sdělení testované expozice či její částí.
- Zásada 3: V případě, že sdělení expozic nebo testovaných částí pochopí méně než dvě třetiny dotázaných návštěvníků, provede provozovatel expozice příslušné úpravy. Při jejich navrhování postupuje podle Zásady 1 a výsledek ověřuje dle Zásady 2.

Forma, rozsah, načasování, frekvence a způsob vyhodnocení jednotlivých šetření musí být podle konkrétní situace upřesněny odborníkem na interpretaci.

Poznámka:

Pro správce území, subjekty činné v cestovním ruchu, organizace, které pečují o místní přírodní a kulturně-historické dědictví i provozovatele DP bude důležité sledovat nejen počet návštěvníků, ale i jejich názory. Získané informace mohou být velmi užitečné při plánování a usměrňování rozvojových aktivit. Je tedy vhodné zajistit dlouhodobý sběr dat. Pokud nebude možné získávat nadále data ze sčítačů, je potřeba minimálně jednou za rok udělat sčítání a jednou za dva roky průzkum, který odráží trendy v názorech návštěvníků a umožňuje získat jejich zpětnou vazbu.

Na tomto úkolu by měly DP aktivně spolupracovat. Jako návštěvnické středisko CHKO by měl DP shromažďovat potřebná data o počtu návštěvníků a měl by se se zjištěnými údaji a trendy pracovat.

Jako vzor může posloužit průzkum realizovaný při přípravě KPNV. Otázky dotazníku je možné změnit, doporučujeme však jeho znění konzultovat s odborníkem, aby některé otázky zůstaly zachovány a umožňovaly dlouhodobé srovnání.

IP DP Železných hor – APLIKAČNÍ ČÁST

Obsah

Navrhovaná opatření.....	43
Institucionální opatření	44
Zajištění personální kapacity	44
Kvalitní obsazení pracovních pozic v připravovaném návštěvnickém středisku CHKO (DP Železných hor) a nastavení vzájemné komunikace s AOPK ČR	46
Setkávání stálé pracovní skupiny k naplňování KPNV v území.....	47
Vytvoření koordinačního orgánu – Rady DP Železných hor	47
Činnosti.....	48
Koncepční činnosti.....	48
Komunikace	50
Infrastruktura	51
Dopravní dostupnost a parkoviště	52
Regionální produkty a suvenýry	52
Programy	53
Projekty	54
Přehled karet s navrhovanými „projekty“, tj. prvky interpretace	54
Dům přírody Železných hor	55
Edukační plochy.....	59
Informační středisko CHKO Železné hory – Veselý kopec	62
Informační středisko CHKO Železné hory – Seč.....	65
Informační středisko CHKO Železné hory – Horní Mlýn	68
Web DP Železných hor	71
Web Informačního střediska CHKO Železné hory	75
APLIKACE (včetně her a digitálních průvodců)	78
Suvenýry, včetně pohledů	80
Návštěvnické programy DP a IS	83
Průvodcovské služby DP a IS, toulavá interpretace.....	86
Interpretační tiskoviny související s DP, IS a jejich aktivitami	89
Rámcový harmonogram.....	92
Příloha 1 - Zásady dobré interpretace	101

Navrhovaná opatření

V Aplikační části vycházíme ze zjištění Analytické části KPNV (celé území) a z návrhů definovaných v Plánovací části IP DP. Řešíme v ní, jaká opatření je třeba zrealizovat, jejich logickou návaznost a kdo by měl být nositelem navržených opatření.

Účel a cíle interpretace jsou podrobněji popsány v Plánovací části KPNV. Připomínáme zde pouze roli **DP a IS, které patří k nejdůležitějším nástrojům práce s návštěvníkem na území CHKO. Mají pomoci:**

Dům přírody Železných hor

- směřovat do něj část toku přijíždějících návštěvníků,
- nabídnout návštěvníkům vhodné zázemí,
- nabídnout atraktivní interpretační a informační služby, které pomohou:
- působit na zodpovědné chování návštěvníků v celém území,
- podpořit ochranu konfliktních a citlivých míst,
- prezentovat a vhodným způsobem komunikovat hodnoty území.

IS CHKO Železné hory

- oslovit návštěvníky konkrétních částí CHKO Železné hory s vysokou koncentrací návštěvníků
- JV část – Trhovokamenicko a Hlinecko (IS CHKO ŽH / ŽV Vysoký kopec)
- Z část – Seč (IS CHKO ŽH Seč)
- J část – Chotěbořsko (IS CHKO ŽH Horní Mlýn),
- nabídnout návštěvníkům vhodné zázemí a orientaci v území
- nabídnout atraktivní interpretační a informační služby, které pomohou:
- působit na zodpovědné chování návštěvníků v celém území,
- prezentovat a vhodným způsobem komunikovat hodnoty území v daném místě (pouze na Veselém kopci se počítá s případným zázemím pro malou expozici)
- podpořit ochranu konfliktních a citlivých míst.

Účel a cíle interpretace a roli DP a IS doporučujeme vždy zdůrazňovat při prezentaci KPNV i jednotlivých navrhovaných opatření dalším partnerům a subjektům v území jako jsou např. obce, informační centra či jiné subjekty poskytující služby cestovního ruchu.

Opatření, která navrhujeme, jsou trojí povahy – institucionální opatření, činnosti a tzv. projekty.

- Pro naplnění Interpretačního plánu DP je potřeba, aby jeho budoucí provozovatel, zadavatel AOPK ČR a další partneři v regionu zajišťovali některé **průběžné i jednorázové ČINNOSTI** související s provozem, ale především s koordinační a komunikační rolí DP a IS jako návštěvnického střediska CHKO.
- **„PROJEKTY“** zde rozumíme konkrétní záměry, jejichž realizace je pro naplňování cílů interpretačního plánu DP a IS (a celé KPNV) důležitá. Mohou zahrnovat návazné části infrastruktury, jako je naváděcí a orientační systém, dále produkty pro návštěvníky – například tiskoviny nebo suvenýry, ale i služby – prohlídky s průvodcem apod.
- **INSTITUCIONÁLNÍ OPATŘENÍ** jsou nezbytná k tomu, aby byla vytvořena dostatečná kapacita k realizaci výše zmíněných „projektů“ a činností.

Opatření pro DP a IS v kontextu území CHKO

Důležitou rolí DP a IS je pomáhat koordinovat komunikaci s návštěvníky na území CHKO a spoluvytvářet prezentaci území CHKO. Proto má většina opatření pro DP a IS přesah do celého území CHKO a je provázána s opatřeními v Aplikační části KPNV (některá jsou shodná!)

Institucionální opatření

Tato opatření by měla mít v krátkodobém i střednědobém výhledu prioritu. Jsou zásadní pro realizaci DP a IS a zajištění jejich provozu, i pro naplňování cílů interpretace na území CHKO – tím pomáhají aktivně ovlivňovat směřování rozvoje cestovního ruchu v území.

Hlavní opatření v této oblasti jsou:

1. trvalé zajištění dostatečné kapacity pracovníka AOPK ČR pro oblast práce s veřejností, který bude mít na starosti CHKO Železné hory (nejlépe 1 celý pracovní úvazek přímo na pracovišti Správy CHKO)
2. kvalitní obsazení pracovních pozic v DP (a IS)
3. zajištění průběžné komunikace a koordinace mezi zástupci AOPK ČR, provozovatelem DP a IS, zástupci TIC, destinačního managementu a klíčových obcí v regionu – vytvoření stálé pracovní skupiny (body 1-3 jsou společné s institucionálními opatřeními pro celé CHKO Železné hory)
4. vytvoření koordinačního orgánu – Rady DP Železných hor

V případě, že by se nepodařilo kvalitně personálně obsadit pozice pracovníků DP, byla by vážně ohrožena realizace a naplnění smyslu KPNV a interpretačních plánů CHKO i DP.

Zajištění personální kapacity

Kdo: AOPK ČR

Co: zajistit úvazek pracovníka pro práci s veřejností ideálně přímo na pracovišti RP VČ, odd. Správa CHKO Železné hory

Proč – co je účelem:

Souvislost přímo s DP (a IS CHKO)

- Za AOPK ČR: RP a SCHKO ŽH řešit přípravu DP / IS
- Zajišťovat přenos informací mezi AOPK ČR a provozovatelem DP / IS, tj. Městem Chrudim a národním geoparkem Železné hory, popř. dalšími
- Průběžně spolupracovat s DP / IS – dodávat informace, podněty
- Zajišťovat školení o ochraně přírody a krajiny (základní přehled + co je aktuálně nového, jaké problémy se řeší apod.) – pravidelný přehled na začátku každého roku pro DP / IS, partnery z cestovního ruchu, na základě toho pak vzniká i plán činností pro práci s veřejností v DP (spolupráce AOPK ČR a DP)
- Sledovat, jestli se DP / IS svou činností neodklání od dohodnutého směru

Souvislost obecně s prezentací území CHKO a řízením návštěvnosti (s DP/IS také souvisí)

- Zajistit spolupráci s partnery v území v oblasti rozvoje cestovního ruchu a jeho usměrňování jako jsou obce, vlastníci a hospodáři (např. Lesy ČR), kraj, národní geopark Železné hory, destinační management, muzea, památky a jiné prohlídkové objekty, informační centra a další důležití

partneři poskytující služby v cestovním ruchu (např. vydavatelé map), nebo výzkum v oblasti cestovního ruchu (vysoké školy, vědecké instituce), zájmové organizace apod. – podrobněji viz body týkající se setkávání dále

- Zajistit každoroční schůzky pracovní skupiny (viz dále opatření Setkávání pracovní skupiny)
- Zajistit pravidelná mimosezónní setkání se zástupci destinačního managementu a pracovníky informačních center uvnitř i v okolí CHKO, na nichž Správa CHKO získá zpětnou vazbu o průběhu uplynulé sezóny a případných problémech, které bude potřeba řešit, a bude mít možnost informovat o tom, co AOPK ČR v území dělá – na rozdíl od zveřejňování zpráv umožňuje tento způsob osobní kontakt a dává příležitost věci vysvětlovat nebo naopak klást dotazy apod.
- Zajistit kontakt a průběžnou komunikaci s médii, monitoring médií o území CHKO
- Realizovat konkrétní projekty a spolupracovat nebo konzultovat přípravu dalších produktů cestovního ruchu a částí infrastruktury v CHKO a bezprostředním okolí tak, aby výsledek nebyl v rozporu s KPNV (interpretačními plány CHKO a DP) a ochranou přírodních a kulturně-historických hodnot území
- Sledovat dopady návštěvnosti na předměty ochrany na území CHKO = shromažďovat výsledky takto zaměřených projektů či výzkumů v území (o kterých správa ví) a změny Zaznamenané kolegy v terénu, a následně využívat tyto argumenty při komunikaci
- Sledovat stav návštěvnické infrastruktury + pohyb návštěvníků v území ve vazbě na návštěvnickou infrastrukturu a reagovat na aktuální situaci, konzultovat případná opatření – ta se pak promítnou i do přípravy konkrétních projektů či produktů
- Připravovat a spolupracovat na sledování návštěvnosti na území CHKO a hodnocení naplňování KPNV, případně konkrétních částí návštěvnické infrastruktury

Kdy: co nejdříve, nejlépe 2021

Zdroje: rozpočtové prostředky

Kvalitní obsazení pracovních pozic v připravovaném návštěvnickém středisku CHKO (DP Železných hor) a nastavení vzájemné komunikace s AOPK ČR

Kdo: Provozovatel DP ve spolupráci s AOPK ČR

Co: kvalitně obsadit místa pracovníků návštěvnického střediska CHKO (DP Železných hor) a zajistit jejich další školení a vzdělávání + nastavit vzájemnou komunikaci mezi DP a AOPK ČR (zejména DP a správa CHKO ŽH, ale i DP – ústředí, RP VČ)

Pozice: - pracovník informačního centra
- programový pracovník / lektor

Proč – co je účelem:

- zajistit spolupráci s realizátory DP při přípravě DP v souladu s cíli definovanými KPNV a interpretačním plánem DP
- zajistit provoz DP v souladu s cíli definovanými interpretačním plánem DP
- nastavit a dlouhodobě zajistit pravidelnou a průběžnou komunikaci se zástupci AOPK ČR
- **spolupracovat s partnery v území v oblasti rozvoje cestovního ruchu a jeho usměrňování** jako jsou obce, vlastníci a hospodáři, kraje, destinační management, muzea, informační centra a jiní strategičtí partneři poskytující služby v cestovním ruchu (viz Setkávání pracovní skupiny) – být aktivním účastníkem setkání stálé pracovní skupiny
- realizovat konkrétní projekty a spolupracovat nebo konzultovat přípravu dalších produktů cestovního ruchu a částí infrastruktury v CHKO a bezprostředním okolí tak, aby výsledek nebyl v rozporu s KPNV, interpretačním plánem DP a ochranou přírodních a kulturně-historických hodnot území
- sledovat stav návštěvnické infrastruktury + pohyb návštěvníků v okolí DP ve vazbě na návštěvnickou infrastrukturu a reagovat na aktuální situaci, konzultovat případná opatření – ta se pak promítnou i do přípravy konkrétních projektů či produktů
- provádět evaluaci vlastní činnosti a návazná opatření
- sledovat dopady návštěvnosti na předměty ochrany na území CHKO zejména v okolí DP, a ve spolupráci s AOPK ČR navrhnout a realizovat návazná opatření

Kdy: aby se mohli zapojit do příprav a realizace DP / IS (programová náplň) před jejich otevřením

Zdroje: Provozovatel DP, provozovatel IS

Pozn.: doporučujeme využít zkušeností z již fungujících DP (např. Poodří, Třeboňska, Českého ráje)

Setkávání stálé pracovní skupiny k naplňování KPNV v území

Kdo: iniciuje AOPK ČR, **zapojení investor a provozovatel DP**, provozovatel IS, klíčové TIC v regionu, destinační managementy či MAS a další partneři jako památky a prohlídkové objekty (Chrudimsko-Hlinecko, město Chrudim, Seč a další obce, národní geopark Železné hory atd.)

Co: zajistit pravidelné setkávání pracovní skupiny klíčových hráčů v území, **zapojit do ní investora a provozovatele DP, zástupci DP jsou důležitými aktivními účastníky v této skupině**

Proč – co je účelem:

- podchytit skupinu zástupců klíčových hráčů v území, kteří mohou zásadním způsobem ovlivnit naplňování cílů KPNV v území

Z hlediska DP je důležitým cílem skupiny zejména:

- zajistit pravidelnou komunikaci a koordinaci kroků s cílem usměrňovat návštěvnost v CHKO a vytvářet jednotnou prezentaci CHKO, která bude podporovat zachování přírodního a kulturně-historického dědictví na území CHKO a v jeho nejbližším okolí
- zajistit průběžnou a dlouhodobou koordinaci kroků mezi AOPK ČR, provozovatelem návštěvnického střediska CHKO (DP Železných hor), IS CHKO Železné hory, a zástupci klíčových aktérů v oblasti cestovního ruchu v území
- na základě zpětné vazby zhodnotit naplňování KPNV v rámci celého území, včetně kroků realizovaných DP resp. IS za předchozí rok a přínosu aktivit dalších důležitých partnerů (destinační management, organizace poskytující služby EVVO atd.)

Kdy: co nejdříve, je možné navázat na činnost pracovní skupiny pro přípravu KPNV z roku 2020. Skupina by měla pracovat dostatečně dopředu před zahájením činnosti DP/ IS, aby se podle něj už mohl provoz v prvním roce činnosti řídit.

Zdroje: AOPK ČR ve spolupráci s ostatními členy pracovní skupiny

Vytvoření koordinačního orgánu – Rady DP Železných hor

Kdo: provozovatel DP ve spolupráci s AOPK / RP VČ - SCHKO Železné hory

Co: vytvořit koordinační orgán – Radu DP Železných hor

Proč – co je účelem:

- zajistit průběžnou a dlouhodobou koordinaci postupu mezi provozovatelem DP a AOPK ČR (včetně obsahu prezentace na webových stránkách Domu přírody)
 - v souladu s Interpretačním plánem DP upřesňovat plán činnosti Domu přírody na daný rok
- Kdy:** musí být ustaven a začít pracovat dostatečně dopředu před zahájením činnosti DP, aby se podle toho už mohl provoz DP v prvním roce činnosti řídit

Zdroje: provozovatel DP a AOPK ČR: RP VČ - SCHKO Železné hory

Pozn: Jednání svolává řídicí pracovník DP v konzultaci s provozovatelem DP a AOPK ČR: RP VČ – SCHKO Železné hory, určuje obsah jednání podle aktuálních potřeb. Zastoupení členských organizací Rady na konkrétních jednáních je možné přizpůsobit obsahu jednání, měla by však být zajištěna kontinuita a přenos informací v rámci jednotlivých členských organizací Rady.

Činnosti

Uvedené činnosti jsou nezbytné k naplnění KPNV a zahrnují **jednorázové, opakované i průběžné aktivity**, které zajišťuje především Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Regionální pracoviště Východní Čechy – Správa CHKO Železné hory (dále AOPK ČR) ve spolupráci s partnery, zejména obcemi, destinačními managementy (DM), turistickými informačními centry, vzdělávacími a paměťovými institucemi, hospodáři jako LČR či MLCH, podnikateli a nestátními neziskovými organizacemi. Důležitým partnerem v oblasti je národní geopark Železné hory.

Z hlediska provozu DP a IS jsou klíčoví provozovatelé DP a IS.

Níže uvedená tabulka stručně popisuje doporučené činnosti a stanovuje, kterých subjektů se daná činnost dotýká. Činnosti jsou pro seskupeny podle tematických oblastí (infrastruktura, komunikace aj.) a mohou se částečně překrývat. Je to pro snazší orientaci – pokud člověk hledá např. co je potřeba dělat v oblasti komunikace, programů pro návštěvníky apod.

Koncepční činnosti

Co	Kdo
1. Zajistit přípravu Domu přírody Železných hor na Podhůře , a dále IS CHKO Železné hory prioritně v lokalitě Veselý kopec, jako důležitých prostředků komunikace o území CHKO . Zajistit provozovatele DP a v budoucnu také IS CHKO. Zpracovat na základě IP DP libreto, scénář expozice a doplnit projektovou dokumentaci.	AOPK ČR, provozovatel DP, (provozovatelé IS)
2. Zajistit realizaci Domu přírody Železných hor na Podhůře , případně IS CHKO Železné hory prioritně v lokalitě Veselý kopec, jako důležitých prostředků komunikace o území CHKO . Vybrat a dozorovat realizátora DP (a IS).	AOPK ČR, provozovatel DP, (provozovatelé IS)
3. Zajistit provoz Domu přírody Železných hor , případně IS CHKO Železné hory, jako důležitých prostředků komunikace o území CHKO . K propagaci DP a IS a jejich programové nabídky využívat TIC, DM, subjekty CR v území, muzea a další partnerské organizace.	AOPK ČR, provozovatel DP, provozovatelé IS
4. Sledovat vnější prezentaci území formující očekávání návštěvníka a obraz území navenek a systematicky ji ovlivňovat ve smyslu vytváření reálných představ o CHKO Železné hory a možnostech / aktivitách, které s respektem k ochraně přírody a krajiny nabízí.	AOPK ČR, DM, TIC, obce, partneři, provozovatelé DP a IS
5. Vytvořit komunikační kanály a zajistit jejich dlouhodobé fungování v rámci Stálé pracovní skupiny. Zajistit dlouhodobě funkční přenos informací mezi DP a IS a AOPK ČR a DM . Komunikace musí odrážet plán činností na daný rok a být v souladu s KPNV.	DP a IS, AOPK ČR, DM

<p>6. Zajistit koordinaci kroků a komunikaci v rámci zapojených institucí či organizací. Komunikace o CHKO a její návštěvnické infrastruktuře by navenek měla být jednotná a v souladu s cíli a obsahem KPNV (tj. regionální i centrální pracoviště dané instituce by například mělo znát závěry KPNV a jeho částí, všichni zaměstnanci DP a IS by měli vědět, k čemu DP a IS slouží a jak o něm komunikovat atd.).</p>	<p>AOPK ČR, obce, DM, provozovatelé DP a IS</p>
<p>7. Vytvořit marketingovou strategii pro DP a IS, pracovat s vizuální identitou DP a IS stanovenou manuálem (JAK) + maskotem DP. Marketing DP a IS musí být v souladu s KPNV CHKO, klíčovými sděleními a zásadami (nejde v první řadě o vytvoření turistického cíle s co největší návštěvností – DP a IS má zejména pomoci prezentovat CHKO a hodnoty území a má jasně daný účel a cíle)</p>	<p>AOPK ČR, provozovatel DP, provozovatelé IS, DM</p>
<p>8. <u>Dlouhodobě podporovat návaznost a obsahovou synergii částí návštěvnické infrastruktury a služeb v území</u> (expozice, naučné stezky, prohlídky s průvodcem, programy pro školy atd.) v souladu s KPNV a interpretačním plánem DP. Spolupracovat s vlastníky a provozovateli kulturních a prohlídkových objektů, muzeí apod. Klíčovým partnerem je národní geopark Železné hory.</p>	<p>AOPK ČR, DP a IS, TIC, DM, obce, Geopark</p>
<p>9. U infrastruktury v okolí DP a IS stanovit, kdo za ni bude zodpovědný, bude monitorovat její stav a bude ji udržovat (včetně značení) – vyvarovat se ad hoc částí infrastruktury vznikajících v rámci projektů (a mimo rámec KPNV a IP DP), ke kterým se po uplynutí projektu často už nikdo nehlásí</p>	<p>DP a IS + všichni zřizovatelé a realizátoři</p>
<p>10. Podílet se na monitoringu návštěvnosti CHKO a jeho dopadů na území (ve spolupráci s odborníky)</p>	<p>AOPK ČR, DM, DP a IS, vysoké školy, hospodáři</p>
<p>11. Spolupracovat na sledování rozvoje nových sportů a aktivit, které mohou negativně ovlivnit návštěvnický zážitek ostatních návštěvníků a kvalitu přírodního prostředí (drony, elektroskútry a elektrokola, adrenalinové sporty, team-buildingové aktivity apod.)</p>	<p>AOPK ČR, vysoké školy, DP, IS, DM,</p>
<p>12. Spolupracovat na aktualizaci pravidel chování (vhodná forma a zpracování pro cílové skupiny návštěvníků CHKO), která budou využívána při prezentaci a interpretaci v území. Kde je to vhodné, využít Kodex terénního cyklisty. Vysvětlovat, proč je dané chování ne/vhodné. Vyjít z 6 zásad AOPK ČR – Pojdte s námi do přírody.</p>	<p>AOPK ČR, TIC, DM, DP a IS, Rekreační lesy Podhůra</p>
<p>13. Připravit upozornění na možná základní zdravotní rizika např. v důsledku extrémních teplot, náročného terénu, výskytu klíšťat, nebezpečí úrazu při určitých povětrnostních podmínkách + nutné vybavení pro výlety (voda, vhodná obuv atd.). Využívat tyto informace při prezentaci a interpretaci v území.</p>	<p>AOPK ČR, TIC, DM, DP a IS</p>

14. Spolupracovat na přípravě nízkonákladových a k přírodě šetrných možností trávení volného času (vycházkové okruhy, tištěný a digitální průvodce, hledačky...), podporovat jejich rozvoj	AOPK ČR, DP a IS, DM, TIC, subjekty ČR
15. Navazovat stávající a nově vznikající pěší trasy, cyklotrasy, vycházkové okruhy a tipy na výlety na nabídku místních služeb v obcích (občerstvení, ubytování, průvodcovské a informační služby, WC, expozice apod.), vše v souladu s limity KPNV.	DM, TIC ve spolupráci se subjekty cestovního ruchu a obcemi
16. Pravidelně a podle potřeby hodnotit vlastní činnost a pracovat s výsledky hodnocení získanými např. na základě zpětné vazby od návštěvníků DP a IS, Stálé pracovní skupiny, odborníků na různé oblasti činnosti DP a IS apod.	DP a IS, AOPK ČR, ve spolupráci s odborníky
17. Udržovat dobrou kvalitu poskytovaných služeb v DP a IS, včetně vzdělávání zaměstnanců a zajištění jejich účasti na společných akcích DP v ČR, setkání informačních center v regionu apod.	DP a IS, AOPK ČR, DM, ve spolupráci s odborníky

Komunikace

Co	Kdo
1. Zajistit pravidelnou činnost stálé pracovní skupiny (podrobně viz Institucionální opatření) – komunikace a koordinace směřující k jednotnému přístupu k prezentaci území CHKO a udržování stálého povědomí o aktuální situaci v CHKO	AOPK ČR, provozovatel DP a IS, TIC v regionu, Geopark, další partneři
2. Udržovat komunikaci a spolupráci s různými typy organizací působících v území i mimo strukturu stálé pracovní skupiny	AOPK ČR, DM, DP a IS, Geopark
3. Komunikovat limity a specifika území i vhodné způsoby jeho využití směrem k návštěvníkům, ale především k subjektům, které jsou či budou aktivně zapojeny do cestovního ruchu (obce, destinační management, ubytovatelé, informační centra, další poskytovatelé služeb, kraje, organizátoři hromadných akcí). Koordinovat postup s kolegy z DM, AOPK, dalších informačních center.	DP a IS ve spolupráci s DM, AOPK ČR
4. Komunikovat s médii na základě znalosti místních poměrů, aktuálních a přesných informací a předcházet tak nedorozuměním, nereálným očekáváním návštěvníků CHKO a zbytečným následným potížím	AOPK ČR, DM, DP, Geopark
5. Komunikovat návštěvníkům pravidla chování v CHKO. Upozorňovat na interpretační infrastrukturu (DP, IS, naučné stezky, hledačky) a další programy (průvodcované vycházky...).	AOPK ČR, DM, provozovatelé atraktivit, TIC, DP a IS

<p>6. Komunikovat návštěvníkům území citlivost některých částí CHKO. Nabádat návštěvníky k tomu, aby se na výlety dostatečně vybavili (extrémně horké počasí, náročný terén, nedostatek zdrojů pitné vody atd.) a odpadky odnášeli zpět mimo území CHKO.</p>	<p>DP a IS, AOPK ČR, DM, TIC, provozovatelé atraktivit v území</p>
<p>7. Komunikovat návštěvníkům lokalizaci a kapacitu parkovišť (případně také max. dobu parkování) a dostupné služby a infrastrukturu u parkovišť (občerstvení, toalety, kontejnery na tříděný odpad, hřiště, posezení, vstupní panely s mapou)</p>	<p>DM, TIC ve spolupráci s obcemi, DP a IS, vlastníky pozemků</p>
<p>8. Na parkovištích a terminálech hromadné dopravy, v informačních materiálech a mediálních výstupech zdůrazňovat potřebu respektu mezi skupinami návštěvníků (např. pěší a cyklisté) i návštěvníků k místním obyvatelům, informovat o možných rizicích pohybu po Železných horách. Vídat pěší, kteří se řídí pravidly chování návštěvníka CHKO, cyklisty, kteří dodržují kodex terénního cyklisty a respektují omezení vyplývající z ochranného režimu na území CHKO.</p>	<p>DM, AOPK ČR, DP a IS, obce, Geopark, provozovatelé areálů a atrakcí</p>
<p>9. Komunikovat využívání hromadné dopravy při pohybu na území CHKO jako pozitivní přínos pro ochranu území CHKO a přírody a krajiny.</p>	<p>AOPK ČR, DP a IS, DM, obce, kraje, Geopark</p>

Infrastruktura

<p>1. Vytvořit expozici a doprovodnou infrastrukturu DP tak, aby byly obsahově i po formální stránce v souladu s KPNV (interpretačním plánem CHKO i IP DP) a dobrou praxí v interpretaci místního dědictví. Totéž se týká budoucích aktualizací či úprav.</p>	<p>Realizátor DP s AOPK ČR a odborníky</p>
<p>2. Ve spolupráci s DM sledovat a upozorňovat vydavatele turistických map či provozovatele on-line map na případné změny tras či označení lokalit, aby neposkytovali zavádějící informace. Spolupracovat s KČT na značení.</p>	<p>AOPK ČR, TIC, DM, DP a IS</p>
<p>3. Udržovat infrastrukturu v dobrém stavu uvnitř i v okolí DP a obou IS – týká se všech vlastníků a provozovatelů infrastruktury.</p>	<p>DP a IS, vlastníci</p>
<p>4. Odstraňovat neaktuální či nefunkční infrastrukturu v areálu DP a obou IS a nejbližším okolí, která negativně ovlivňuje návštěvnícký zážitek (nefunkční turistické značení, neaktuální mapy v terénu, panely apod.), včetně infrastruktury, o kterou není možné se dále starat – týká se všech vlastníků a provozovatelů infrastruktury.</p>	<p>DP a IS s AOPK ČR, DM, subjekty v cestovním ruchu</p>
<p>5. Každou přípravu nové či aktualizaci stávající části infrastruktury, produktu cestovního ruchu či interpretační služby plánovat s přihlédnutím k cílům interpretace v CHKO, limitům využití území + zásadám dobré interpretace stanoveným v KPNV.</p>	<p>AOPK ČR, DM, TIC, obce, subjekty v cestovním ruchu, DP a IS</p>

Dopravní dostupnost a parkoviště

1. Vyřešit dostatečnou parkovací kapacitu pro návštěvníky DP a IS	AOPK ČR, realizátoři DP, IS
2. Zajistit na příjezdových komunikacích v dostatečném okruhu naváděcí systém pro DP/ IS, podle potřeby ho upravovat a udržovat ho stále funkční	AOPK ČR, realizátoři DP a IS
3. Zajistit vyznačení přístupu k DP/ IS, označit DP a IS v souladu s vizuální identitou (danou grafickým manuálem a JAK) pro všechny DP v ČR.	AOPK ČR, realizátoři DP a IS
4. Zajistit a poskytovat návštěvníkům v DP/ IS možnost odložit a uschovat kola a zavazadla	Realizátor DP a IS, DP a IS
5. Zajistit snadnou orientaci v areálu a budově DP a obou IS a udržovat orientační systém funkční	Realizátor DP a IS, DP a IS

Regionální produkty a suvenýry

1. Identifikovat vhodné regionální produkty a nabízet je v DP a obou IS, například i jako součást nabídky občerstvení. Nabídka by měla podporovat nejen regionální produkty, ale i zásady šetrného využívání zdrojů, nakládání s odpady apod. Získávat průběžnou zpětnou vazbu a reagovat na poptávku.	Realizátor, pak provozovatel DP a IS – spolu s DM a AOPK ČR
2. Využívat certifikované regionální produkty, ve spolupráci s DM zvážit certifikaci kvalitních služeb a zážitků nabízených DP a obou IS (například procházky s místním průvodcem, průvodcované prohlídky, programy apod.	DP a IS ve spolupráci s DM a AOPK ČR

Programy

<p>1. Vyškolit personál DP a IS a místní průvodce, aby dokázali vhodným způsobem využívat nástroje interpretace místního dědictví a pracovat s interpretačním plánem (spolupráce se školiteli interpretačních průvodců)</p> <p>Jako součást materiálů školení pro průvodce připravit základní koncept pro vzorové programy/prohlídky, které budou v souladu s KPNV z hlediska zaměření na témata (sdělení) a cílové skupiny a budou respektovat limity využití území a zdroje interpretace. <i>POZN: Příprava vlastních programů průvodců vyžaduje čas. V rámci školení je možné zvládnout pouze základy. Přípravu je ale možné dále podporovat např. formou konzultací.</i></p>	<p>DP a IS, AOPK ČR, Geopark, DM, TIC</p>
<p>2. Vytvářet programy pro návštěvníky DP a IS tak, aby naplňovaly účel a cíle KPNV (interpretace klíčových sdělení o Železných horách, usměrnění návštěvnosti), přizvat k přípravě místní odborníky a využívat místní zdroje. Do cílových skupin programové nabídky zahrnout školní skupiny, případně další organizované skupiny (senioři apod.)</p>	<p>AOPK ČR, DM, Geopark, provozovatelé atraktivit, spolupracující NNO zabývající se EVVO, DP a IS</p>
<p>3. Programy s tzv. toulavým průvodcem – postupně připravit k exponovaným návštěvnickým lokalitám (Oheb, Podhůra, Údolí Doubravy). Programy mohou být využívány stále, jen sezónně nebo i nárazově na akcích. <u>Cílem není zvýšit atraktivitu místa, ale dohlížet na lokalitu a zkvalitnit v místě návštěvnický zážitek.</u></p> <p>Programy zaměřit na cílové skupiny, které dané lokality navštěvují. Vyškolení rangery/strážce – toulavé průvodce, kteří by byli schopni nabízet v těchto místech toulavou interpretaci.</p>	<p>AOPK ČR, DM, NNO, muzea, TIC, DP a IS</p>
<p>4. Připravovat cíleně aktivity, které umožní nízkonákladové trávení volného času mimo nejcenější části přírody (návštěvní cíle v širším regionu Geoparku Železné hory apod.). Umísťovat je tam, kde je / bude dostatečné zázemí (odpočinkové plochy, občerstvení, WC). Koordinovat vznik a zaměření aktivit s nabídkou dalších prohlídkových objektů. Nabídku propagovat na webu, DP, prostřednictvím digitálního průvodce, návštěvnické mapy.</p>	<p>AOPK ČR, DM, TIC, partneři v území, DP a IS</p>
<p>5. Zpracovat celoroční nabídku programů pro místní obyvatele, chataře a chalupáře s cílem motivovat je k ohleduplnému chování (přednášky, terénní exkurze)</p>	<p>AOPK ČR, obce, DP a IS</p>
<p>6. Před otevřením návštěvnického střediska CHKO Železné hory (DP) na Podhůře připravit /sestavit nabídku programů pro návštěvníky. Využít přitom zásady a programy zmiňované výše v bodech 1-5.</p>	<p>AOPK ČR, provozovatel DP</p>

Projekty

Do této oblasti patří široká škála konkrétních záměrů souvisejících buď s DP nebo IS. Stručně jsou popsány v jednotlivých kartách. Klíčová sdělení v kartách jednotlivých prvků interpretační infrastruktury nejsou uvedena v plném znění, jsou zkrácena kódem – např. 2a (v plném znění je najdete v Plánovací části, kapitole *Klíčová sdělení*).

Karty jednotlivých prvků jasně říkají, k čemu byl daný prvek zřízen, jaká klíčová sdělení má v daném místě CHKO komunikovat, pro jakou cílovou skupinu návštěvníků je určen, jak je zajištěna jeho údržba apod.

Pozn: U návrhů spojených s Domem přírody a oběma informačními středisky je vždy nutno respektovat Jednotný architektonický koncept (JAK) a příslušný grafický manuál.

Přehled karet s navrhovanými „projekty“, tj. prvky interpretace

Kód	Název prvku	
DP1	Dům přírody Železných hor na Podhůře	55
EPL	Edukační plochy (EPL)	59
IS1	Informační středisko CHKO Železné hory – Veselý kopec	62
IS2	Informační středisko CHKO Železné hory – Seč	65
IS3	Informační středisko CHKO Železné hory – Horní Mlýn	68
K1	Web Domu přírody Železných hor	71
K2	Web konkrétního IS CHKO Železné hory	75
K3	APLIKACE (VČ. her a digitálních průvodců)	78
P1	Návštěvnické programy DP	80
P2	Průvodcovské služby DP a IS	83
S1	Suvenýry, včetně pohledů	86
T1	Interpretační tiskoviny související s DP, IS a jejich aktivitami	89

Karta interpretačního prvku

kód prvku	DP1
název prvku	<i>Dům přírody Železných hor</i>
lokalizace prvku	Podhůra – u parkoviště na vstupu do areálu rekreačních lesů, plánovaná novostavba (již zbudované parkoviště je součástí celého projektu DP)
popis prvku (stručně)	<p>Návštěvnické středisko CHKO Železné hory</p> <p>Dům přírody Železných hor bude součástí sítě návštěvnických středisek AOPK ČR v rámci programu Dům přírody a jeho vizuální identita i koncepce bude vycházet z Jednotného architektonického konceptu (JAK) vytvořeného pro program Dům přírody.</p> <p>Dům přírody je moderní návštěvnické středisko ve ZCHÚ určené pro veřejnost, které plní 4 základní služby:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. vítá návštěvníky v území a poskytuje jim vše pro jejich fyzický komfort a potřeby (toalety, odpočinek, drobné občerstvení) 2. orientuje a informuje návštěvníky 3. vzbuzuje zájem a vytváří pozitivní vztah návštěvníků k navštívenému místu 4. poskytuje vhodné místo pro setkávání. <p>V interiéru bude umístěna dlouhodobá interaktivní, úzeji tematicky zaměřená expozice vycházející z přírody a krajiny CHKO, venkovní expozice bude věnována geologii a národnímu geoparku Železné hory. V DP se budou pořádat krátkodobé výstavy na aktuální regionální témata. Návštěvník zde bude moci získat tiskoviny a materiály o ochraně přírody a krajiny, zúčastnit se přednášek, workshopů, seminářů, terénních exkurzí s certifikovanými průvodci a odbornými pracovníky AOPK ČR, a dále interpretačních i výukových programů s lektory.</p>
význam prvku (1 odstavec, proč je důležitý)	<p>DP umožňuje seznámit návštěvníky s územím CHKO Železné hory a jeho jedinečností, účelem jejího vyhlášení a dlouhodobými cíli ochrany přírody a péče o kulturně-historické hodnoty území.</p> <p>Pomáhá usměrňovat pohyb návštěvníků v území – směřovat pozornost do vybraných lokalit a k dalším částem infrastruktury v souladu s KPNV (Limity).</p> <p>Jeho důležitým úkolem je vysvětlovat a prezentovat omezení, s nimiž se návštěvník v CHKO setká, i pravidla, kterými by se měl</p>

	<p>při pobytu v CHKO řídit, a jejichž dodržováním aktivně přispívá k zachování přírodních i kulturně-historických hodnot území.</p> <p>DP má vycházet ze sdělení KPNV a Interpretčního plánu DP ŽH a prezentovat CHKO ŽH jako celek, v souvislostech (nejen prezentovat zajímavé jednotlivosti).</p> <p>DP bude nabízet vzdělávací a osvětové programy pro návštěvníky v interiéru i exteriéru.</p> <p>K návštěvnickým programům budou využity:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozemky v okolí návštěvnického centra i v širším okolí rekreačních lesů Podhůra, • stávající i nově zbudovaná infrastruktura (např. naučné panely či stezky), • geologicky významné lokality a další zajímavosti prezentované v rámci národního geoparku ŽH, • budou vytvořeny a využívány dočasné i stálé edukační plochy (EPL), které umožní ukázat různé druhy hospodaření či ochrannářského managementu apod.) – viz samostatná karta • tematicky zajímavá spolupráce s partnery v regionu, která podporuje sdělení KPNV (ochrana půdy, vody, lesnictví, loutkářská tradice, včelařství, komponovaná krajina, chov koní...) <p>Programy budou realizovány i na dalších vhodných lokalitách v CHKO, včetně MZCHÚ (vždy v souladu s Limity KPNV).</p>
<p>Cílová skupina (1 věta – pro koho je prvek určen)</p> <p><i>Pozn: metodika pro určení cílových skupin viz Plánovací část – Cílové skupiny.</i></p> <p><i>Tučně jsou vyznačeny nejvýznamnější cílové skupiny z pohledu Domu přírody.</i></p>	<p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory, Organizátoři sportovních akcí (omezeně, spíše spolupráce DP s pořadatelem a využití zázemí a infrastruktury)</p> <p>(Skupina C) Místní návštěvníci, chalupáři a chataři (omezeně, spíše na přednášky)</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté, Účastníci kulturních akcí (ti spíše v návaznosti na tradiční akce jako Loutkářská Chrudim, či výstavy, festivaly apod.)</p> <p>(Skupina E) Cyklisté – sport a další návštěvníci využívající okolí DP ke sportování (využijí zázemí DP – WC a infrastrukturu jako parkoviště), Kešeři, Houbaři (omezeně)</p> <p>(Skupina G) Školní výlety, Senioři</p>

Karta realizace

kód prvku	DP1
název prvku	<i>Dům přírody Železných hor</i>
sdělení nebo témata interpretace (bodově, zahrnuje i informační věci, např. mapa, pravidla chování, přehled historie lokality...)	<p>Důležité součásti areálu DP:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vnitřní expozice • Venkovní expozice • Venkovní prvky v bezprostředním okolí DP • Související lokality (místa pro realizaci exkurzí či jiných programů) a „edukační plochy“ (EPL – viz samostatná karta), které pomohou přiblížit např. různé způsoby pěstování lesa, lesnického hospodaření či ochránářského managementu (např. revitalizovaná lokalita střelnice u Kochánovických rybníků) • Jasný orientační systém v rámci DP (toalety, informace, směr prohlídky v expozici, přístupnost apod.) – viz JAK • Mapa, podle níž se návštěvník zorientuje, a která ho nasměruje do vhodných lokalit – povinný prvek JAK <p>Všechna sdělení (klíčová i dílčí) by v DP ŽH měla být zmíněna, i když některá nebudou rozpracována do větší hloubky.</p> <p>Expozice: výsledný výběr sdělení závisí na finálním tematickém zaměření expozice DP a je pak potřeba je promítnout i do související infrastruktury, aktivit a volby edukačních ploch.</p>
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nastavit a rozběhnout spolehlivý způsob spolupráce a komunikace mezi zadavatelem DP (AOPK ČR) a provozovatelem DP, zásadní pro fungování DP • zajistit návaznost DP na subjekty koordinující a usměrňující práci s návštěvníky a cestovní ruch v regionu (DP musí být zastoupen ve Stálé pracovní skupině pro práci s návštěvníky v CHKO - viz Institucionální opatření) • připravit projekt DP dle připraveného Interpretačního plánu DP a navrhnout na základě něj libreto a scénář expozice a související programy • dořešit parkování návštěvníků DP i celkový management návštěvníků v této lokalitě • zajistit finanční prostředky na realizaci (a provoz DP) • zajistit realizaci stavby a expozic, přípravy interpretace a úpravy venkovního areálu DP a souvisejících lokalit • zajistit kvalitní personální obsazení DP • vytvořit plnohodnotný obsah DP kromě expozice (návazné programy, informační služby, edukační plochy)

	<ul style="list-style-type: none"> • připravit zapojení DP do již fungující sítě DP v ČR (a spolupracovat s IS CHKO ŽH – vznikne dříve než DP) • připravit propojení DP se stávající informační a interpretační infrastrukturou v území (sítí informačních center, NS, expozic, prohlídkových objektů...) • zajistit běžný provoz DP
<p>cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat, např. celkový přehled o historii místa, motivaci k návštěvě dalších míst, kontaktní informace na správce, kontakt na web o lokalitě, posílení vědomí o místní historii, motivaci k tomu, dozvědět se více)</p>	<p>Většina uživatelů by díky DP měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • chtít dodržovat pravidla chování, která jsou nezbytná pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území • mít pocit, že pomáhají území i tím, že respektují správce území, místní obyvatele, ty, kdo o území pečují, i jiné skupiny návštěvníků, které v území potkají • dozvědět se, v čem spočívá jedinečnost CHKO (viz hlavní sdělení) a pocítit obdiv k jedinečnosti území • dozvědět se, kde jsou lokality doporučené k návštěvě • pochopit, jaké možnosti poznávání území nabízí vybrané naučné stezky a expozice (vnitřní i vnější)
<p>prostředek interpretace (podrobný popis řešení prvku – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat)</p>	<p>Návštěvnické středisko s vnitřní a vnější expozicí, hracími prvky pro děti, posezením / lavičkami u DP, které poskytuje interpretační a informační služby.</p> <p>Expozice a programy budou dostupné též pro děti včetně nečtenářů (věk do 6 let).</p> <p>Komunikační prostředky zahrnují i letáky k DP:</p> <ul style="list-style-type: none"> - malý 1/3 A4, který slouží k propagaci na distribučních místech jako infocentra - leták A4 skládaný, který slouží k orientaci v expozici, obsahuje hlavní sdělení, propojuje fenomény v expozici s místy v terénu a dále vhodně zvolené suvenýry.
<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek)</p>	<p>Rozpočet na realizaci DP není předmětem tohoto dokumentu, bude součástí projektové žádosti. Max. 75 mil Kč na přímé realizační náklady bez DPH, pokud bude investor čerpat z dotace EU v rámci OPŽP.</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Před schválením k výrobě by měl zhotovitel návrhy klíčových prvků expozice DP vybrané AOPK ČR otestovat na vzorku potenciálních návštěvníků, aby bylo zjištěno, zda naplní stanovené cíle. • Provozovatel DP bude průběžně sledovat zpětnou vazbu od návštěvníků a dalších uživatelů a podněty využije v rámci činnosti Domu přírody.

Karta interpretačního prvku

kód prvku	EPL
------------------	-----

název prvku	<i>Edukační plochy</i>
lokalizace prvku	<p>Plochy v areálu rekreačních lesů na Podhůře (okolí DP), vč. připravované revitalizované plochy v EVL Kochánovické rybníky a tůně.</p> <p>Později v případě potřeby a po dohodě s partnery (vlastníky dotčených pozemků a hospodáři) možno rozšířit i do části ke Slatiňanům a do Slavické obory.</p> <p>Možno využít i plochy mimo Podhůru na vzdálenějších místech CHKO, které buď tematicky souvisejí s expozicí DP – např. lesní porosty na Polomu, nebo jde o dočasné plochy, které představují ochrannářský management, případně výzkum.</p>
popis prvku (stručně)	<p>Doprovodná interpretační infrastruktura DP ŽH</p> <p>Různě velké stálé nebo dočasné plochy s dobrým přístupem pro návštěvníky bez rizika poškození. Ideálně v bezprostřední blízkosti značených tras. Označeny cedulkami s krátkými texty a jednotící grafikou (není nutné u všech a trvale).</p> <p>Přístup k plochám po značených trasách pěšky, případně na kole, v závislosti na vzdálenosti od DP. Přístup dovnitř plochy zvolen a komunikován dle typu plochy – např. u lesních pozemků s oplocenkou pouze k plotu, jinde umožněn přístup i dovnitř plochy s průvodcem / bez průvodce.</p>
význam prvku (1 odstavec, proč je důležitý)	<p>Cílem edukačních ploch je ilustrovat na konkrétních lokalitách:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● souvislosti a fenomény, o kterých mluví expozice DP a doplnit tak zajímavým způsobem expozici, ● klíčová sdělení a fenomény typické pro celé CHKO ŽH, ● prováděnou péči o území, ● probíhající monitoring a výzkum, ● různé způsoby hospodaření (v souvislosti s lesem, vodou, půdou, těžbou nerostných surovin).
Cílová skupina (1 věta – pro koho je prvek určen) <i>Pozn: metodika pro určení cílových skupin viz Plánovací část – Cílové skupiny.</i>	<p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory</p> <p>(Skupina C) Místní návštěvníci</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté</p> <p>(Skupina G) Školní výlety, Senioři</p>

Karta realizace

kód prvku	EPL
název prvku	<i>Edukační plochy</i>
sdělení nebo témata interpretace (bodově, zahrnuje i informační věci, např. mapa, pravidla chování, přehled historie lokality...)	Výběr ploch a na ně navázaných konkrétních sdělení závisí na finálním tematickém zaměření expozice DP . Primárně se bude týkat lesů, vody, geologického podloží a půdy. Viz také Plánovací část tohoto IPDP – tabulka <i>Přehled sdělení a Tematické linky a důležité souvislosti pro DP</i> .
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat)	Je třeba dořešit: <ul style="list-style-type: none"> ● navrhnout koncept celé sítě edukačních ploch, tematické zaměření, aby dávaly smysl na konkrétním místě, na základě toho zpracovat (stručné, výstižné a srozumitelné) interpretační texty ● navrhnout technické řešení cedulí (jednoduché, snadno nahraditelné v případě poškození, snadno aktualizovatelné) ● navrhnout jednotící grafiku (využít manuálu JAK, protože síť bude souviset s DP) ● vytvořit grafický návrh (včetně případných ilustrací) ● zajistit tisk/výrobu cedulí (trvalých / dočasných) ● zajistit pravidelnou kontrolu stavu a údržbu (fyzický stav cedule, uchycení, stav plochy, zda je obsah relevantní) ● zajistit nezbytnou aktualizaci obsahu ● zajistit finanční prostředky na přípravu/aktualizaci a údržbu
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat, např. celkový přehled o historii místa, motivaci k návštěvě dalších míst, kontaktní informace na správce, kontakt na web o lokalitě, posílení vědomí o místní historii, motivaci k tomu, dozvědět se více)	Většina uživatelů by díky edukačním plochám měla: <ul style="list-style-type: none"> ● pochopit, že věci, o kterých se mluví v expozici či na které upozorňuje např. AOPK ČR či lesníci (stav lesů, sucho, snaha o nápravu a hledání cest vpřed), jsou jasně vidět kolem nás ● pocítit, že udržení dobrého stavu přírodních stanovišť není samozřejmé a ocenit snahu o udržení a zlepšení stavu přírody a krajiny CHKO
prostředek interpretace (podrobný popis řešení prvku – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat)	Různě velká plocha v terénu (trvalá/dočasná) – síť těchto ploch. Označující cedulka, kterou je možno připevnit na oplocení či umístit na sloupek, pultík či stojan (formát dle potřeby A4, A3, A2), krátký interpretační text či dobře strukturovaná vysvětlující informace srozumitelná pro běžného návštěvníka, jednotící grafika. Plocha bude využívána v rámci programů pro návštěvníky při exkurzích či programech DP s výkladem průvodce či lektora, nebo samostatnou aktivitou (viz karty P1, P2). Může být rovněž využita jakou zastavení při návrhu aplikace (viz K3).

<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek)</p>	<p>Příprava konceptu sítě ploch (osnova, zaměření cedulí a forma zpracování, návrh technického řešení panelu): 25-30 tis. Kč Návrh jednotící grafiky: 5 tis. Kč Příprava interpretačního textu na cedule: 1 tis. Kč / ceduli Případný kurz interpretačního psaní pro tvůrce textů: 5 tis. Kč / účastníka Kontrola stavu sítě ploch po sezóně: 3 - 5 dní (u ploch v okolí DP či areálu Podhůry – včetně dokumentace a evidence zjištěných skutečností, návrhů na úpravy, oprav technických závad apod.)</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Před schválením k výrobě otestování na vzorku potenciálních návštěvníků, aby bylo zjištěno, zda naplňují stanovené cíle • Průběžně sledovat zpětnou vazbu od návštěvníků (např. v rámci programů na konkrétních lokalitách či při návštěvě v DP. Podněty využít k případné aktualizaci, úpravám.

Karta interpretačního prvku

kód prvku	IS1
název prvku	<i>Informační středisko CHKO Železné hory – Veselý kopec</i>
lokalizace prvku	Objekt vedle parkoviště u areálu Národního muzea v přírodě na Veselém kopci (katastr obce Vysočina), případně objekt v areálu muzea.
popis prvku (stručně 1 věta)	Informační středisko CHKO Železné hory – Veselý kopec bude součástí sítě návštěvnických a informačních středisek AOPK ČR Dům přírody a jeho vizuální identita i koncepce respektuje jednotný architektonický koncept (JAK) vytvořený pro DP v ČR.
význam prvku (1 odstavec, proč je důležitý)	<p>Informační středisko CHKO musí vycházet ze sdělení KPNV.</p> <p>Podává kvalitní, aktuální informace. Pomáhá usměrňovat pohyb návštěvníků v území – směřovat pozornost do vybraných lokalit a k dalším částem infrastruktury.</p> <p>Jeho důležitým úkolem je vysvětlovat a prezentovat omezení, s nimiž se návštěvník v CHKO setká i pravidla, kterými by se měl při pobytu v CHKO řídit, a jejichž dodržováním aktivně přispívá k zachování přírodních i kulturně-historických hodnot území.</p> <p>DŮLEŽITÉ:</p> <p>IS na Veselém kopci by mohlo fungovat jako <u>společné informační středisko pro CHKO Železné hory a Žďárské vrchy (ale také národní geopark Železné hory)</u>. Výhodou je poloha na hranici obou CHKO a možnost oslovit návštěvníky v tradičně zavedeném turistickém cíli, který přitahuje část cílových skupin, které potřebuje oslovit i AOPK ČR. Výhodou je vstřícný postoj obce Vysočina, na jejímž katastru daná lokalita leží. Obec je aktivně zapojena do stálé pracovní skupiny ke KPNV a komunikaci s návštěvníky v území CHKO ŽH.</p>
Cílová skupina (1 věta – pro koho je prvek určen) <i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV. Tučně jsou označeny nejvýznamnější cílové skupiny.</i>	<p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory</p> <p>(Skupina C) Místní návštěvníci + chalupáři a chataři (omezeně)</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté, Účastníci kulturních akcí (ti spíše v návaznosti na akce v areálu NMVP na Veselém kopci či Hlinsku)</p> <p>(Skupina G) Školní výlety, Senioři</p>

Karta realizace

kód prvku	IS1
název prvku	Informační středisko CHKO Železné hory – Veselý kopec
sdělení nebo témata interpretace (bodově, zahrnuje i informační věci, např. mapa, pravidla chování, přehled historie lokality...)	<p>Důležité součásti prostor Informačního střediska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mapa, podle níž se návštěvník zorientuje a která ho nasměruje do vhodných lokalit – zde se nacházíte (před vstupem do IS i uvnitř objektu) • V případě společného IS pro ŽH a ŽV mapa zahrnující obě území + území Geoparku • Jednotlivé prvky dle manuálu pro navrhování návštěvnických středisek AOPK ČR JAK (vstupní cedule, interiérová mapa) <p>Sdělení: především sdělení, která jsou podstatná pro CHKO Železné hory (případně i ŽV, dále na Geopark – KPNV ŽH)</p>
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat, např. určit přesné umístění panelu, určit přesnou velikost, vyřešit napojení na elektřinu/zdroj energie, vybudovat stojan a nainstalovat panely)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nastavit dlouhodobý, spolehlivý způsob spolupráce a komunikace mezi zadavatelem IS a provozovatelem, který bude zásadní pro fungování IS v dalších letech • zajistit návaznost IS na subjekty koordinující a usměrňující práci s návštěvníky a cestovní ruch v regionu (viz Institucionální opatření) • zajistit finanční prostředky na provoz • zajistit kvalitní personální obsazení IS • vytvořit plnohodnotný obsah IS (aktuální informace, materiály, případná nabídka navazujících programů apod.) • připravit zapojení IS do již fungující sítě DP v ČR • připravit propojení IS se stávající informační a interpretační infrastrukturou (sítí informačních center, muzeí apod.) • běžný provoz IS
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat, např. celkový přehled o historii místa, motivaci k návštěvě dalších míst, kontaktní informace na správce, kontakt na web o lokalitě, posílení vědomí o místní historii, motivaci k tomu, dozvědět se více)	<p>Většina uživatelů by díky IS měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • chtít dodržovat pravidla chování, která jsou nezbytná pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území a ochraně přírody • mít pocit, že pomáhají území i tím, že respektují správce území, místní obyvatele, ty, kdo o území pečují, i jiné skupiny návštěvníků, které v území potkají • dozvědět se, v čem spočívá hodnota + jedinečnost CHKO (viz hlavní sdělení) a pocítit obdiv k jedinečnosti území • dozvědět, kde se nacházejí lokality doporučené k návštěvě

	<ul style="list-style-type: none"> • pochopit, jaké možnosti poznávání území nabízí vybrané naučné stezky, expozice (vnitřní i vnější) a doporučené turistické cíle v území
prostředek interpretace (podrobný popis řešení prvku – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat)	Informační středisko s kvalitním informačním servisem schopné zodpovědět základní otázky o CHKO. Komunikační prostředky zahrnují i leták o CHKO: - malý 1/3 A4, který slouží k propagaci na distribučních místech jako infocentra a případně vhodně zvolené suvenýry.
odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek)	Rozpočet na realizaci IS není předmětem tohoto dokumentu, bude součástí projektové žádosti. Max. 15 mil Kč na přímé realizační náklady bez DPH, pokud bude investor čerpat z dotace EU v rámci OPŽP a projekt bude zahrnovat také expozici.
Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none"> • Zaměření a rozsah základních informací otestovat na vzorku potenciálních návštěvníků, aby bylo zjištěno, zda naplňují stanovené cíle. • Provozovatel IS bude průběžně sledovat zpětnou vazbu od návštěvníků a dalších uživatelů a podněty využije v rámci své činnosti.

Karta interpretačního prvku

kód prvku	IS2
název prvku	<i>Informační středisko CHKO Železné hory – Seč</i>
lokalizace prvku	o přesném umístění zatím nebylo rozhodnuto, jako vhodný se jeví pozemek v blízkosti parkoviště u hráze VD Seč
popis prvku (stručně 1 věta)	Informační středisko CHKO Železné hory – Seč bude součástí sítě návštěvnických a informačních středisek AOPK ČR Dům přírody a jeho vizuální identita i koncepce respektuje jednotný architektonický koncept (JAK) vytvořený pro DP v ČR.
význam prvku (1 odstavec, proč je důležitý)	<p>Seč je strategicky důležitým místem v CHKO, vhodným pro umístění návštěvnické infrastruktury a práci s návštěvníky. Z tohoto důvodu je považována za potenciální lokalitu pro umístění jednoho z IS CHKO.</p> <p>(Původně zde bylo plánováno umístění DP, ale kvůli komplikacím se zajištěním pozemku a objektu pro případnou realizaci DP dostala přednost lokalita Podhůra u Chrudimi).</p> <p>Informační středisko CHKO musí vycházet ze sdělení KPNV.</p> <p>Podává kvalitní, aktuální informace. Pomáhá usměrňovat pohyb návštěvníků v území – směřovat pozornost do vybraných lokalit a k dalším částem infrastruktury.</p> <p>Jeho důležitým úkolem je vysvětlovat a prezentovat omezení, s nimiž se návštěvník v CHKO setká i pravidla, kterými by se měl při pobytu v CHKO řídit, a jejichž dodržováním aktivně přispívá k zachování přírodních i kulturně-historických hodnot území.</p>
<p>Cílová skupina (1 věta – pro koho je prvek určen)</p> <p><i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV. Tučně jsou označeny nejvýznamnější cílové skupiny pro IS na Seči</i></p>	<p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory, Organizátoři / účastníci sportovních akcí (omezeně)</p> <p>(Skupina C) Účastníci a organizátoři kurzů, teambuildingových akcí, Místní návštěvníci + chalupáři a chataři (omezeně)</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté</p> <p>(Skupina G) Školní výlety, Senioři</p>

Karta realizace

kód prvku	IS2
název prvku	Informační středisko CHKO Železné hory – Seč
sdělení nebo témata interpretace (bodově, zahrnuje i informační věci, např. mapa, pravidla chování, přehled historie lokality...)	<p>Důležité součásti prostor Informačního střediska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mapa, podle níž se návštěvník zorientuje a která ho nasměruje do vhodných lokalit – zde se nacházíte (před vstupem do IS i uvnitř objektu) • Jednotlicí prvky dle manuálu pro navrhování návštěvnických středisek AOPK ČR JAK (vstupní cedule, interiérová mapa) <p>Sdělení: především sdělení, která jsou podstatná pro CHKO Železné hory a konkrétně Seč / Oheb</p>
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat, např. určit přesné umístění panelu, určit přesnou velikost, vyřešit napojení na elektřinu/zdroj energie, vybudovat stojan a nainstalovat panely)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nastavit dlouhodobý, spolehlivý způsob spolupráce a komunikace mezi zadavatelem IS a provozovatelem, který bude zásadní pro fungování IS v dalších letech • zajistit návaznost IS na subjekty koordinující a usměrňující práci s návštěvníky a cestovní ruch v regionu (viz Institucionální opatření) • zajistit finanční prostředky na provoz • zajistit kvalitní personální obsazení IS • vytvořit plnohodnotný obsah IS (aktuální informace, materiály, případná nabídka navazujících programů apod.) • zajistit proškolení personálu (informační služby, ideálně také průvodcovská činnost – toulavý průvodce pro Oheb) • připravit zapojení IS do již fungující sítě DP v ČR • připravit propojení IS se stávající informační a interpretační infrastrukturou (sítí informačních center, muzeí apod.) • běžný provoz IS
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat, např. celkový přehled o historii místa, motivaci k návštěvě dalších míst, kontaktní informace na správce, kontakt na web o lokalitě, posílení vědomí o místní historii, motivaci k tomu, dozvědět se více)	<p>Většina uživatelů by díky IS měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • chtít dodržovat pravidla chování, která jsou nezbytná pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území a ochraně přírody • mít pocit, že pomáhají území i tím, že respektují správce území, místní obyvatele, ty, kdo o území pečují, i jiné skupiny návštěvníků, které v území potkají • dozvědět se, v čem spočívá hodnota + jedinečnost CHKO (viz hlavní sdělení) a pocítit obdiv k jedinečnosti území

	<ul style="list-style-type: none"> • dozvědět, kde se nacházejí lokality doporučené k návštěvě • pochopit, jaké možnosti poznávání území nabízí vybrané naučné stezky, expozice (vnitřní i vnější) a doporučené turistické cíle v území
prostředek interpretace (podrobný popis řešení prvku – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat)	Informační středisko s kvalitním informačním servisem schopné zodpovědět základní otázky o CHKO a ideálně také poskytnout zázemí pro toulavé průvodce, kteří by v exponovaných obdobích sezóny působili zejména v PR Oheb. Komunikační prostředky zahrnují i leták o CHKO: - malý 1/3 A4, který slouží k propagaci na distribučních místech jako infocentra a případně vhodně zvolené suvenýry Proškolení interpretační průvodci, schopní poskytovat toulavou interpretaci zejména v lokalitě na Ohebu, případně nabízet průvodcovské služby na dalších vhodných lokalitách v Seči a nejbližším okolí
odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek)	Rozpočet na realizaci IS není předmětem tohoto dokumentu.
Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none"> • Zaměření a rozsah základních informací otestovat na vzorku potenciálních návštěvníků, aby bylo zjištěno, zda naplňují stanovené cíle. • Provozovatel IS bude průběžně sledovat zpětnou vazbu od návštěvníků a dalších uživatelů a podněty využije v rámci své činnosti.

Karta interpretačního prvku

kód prvku	IS3
název prvku	<i>Informační středisko CHKO Železné hory – Horní Mlýn</i>
lokalizace prvku	Horní Mlýn u Chotěboře, p.č. 2201/1, čp. 539
popis prvku (stručně 1 věta)	Informační středisko CHKO Železné hory – Horní Mlýn bude součástí sítě návštěvnických a informačních středisek AOPK ČR Dům přírody a jeho vizuální identita i koncepce respektuje jednotný architektonický koncept (JAK) vytvořený pro DP v ČR.
význam prvku (1 odstavec, proč je důležitý)	<p>Údolí Doubravy poblíž Chotěboře je strategicky důležitým místem v CHKO, jednou z nejcitlivějších lokalit, kde by bylo vhodné sledovat a mít možnost usměrňovat tok a chování návštěvníků. Z tohoto důvodu Horní Mlýn považován za potenciální lokalitu pro umístění jednoho z IS CHKO.</p> <p>Původně zde bylo plánováno umístění DP, nicméně pro umístění tak výrazného turistického cíle, který by sem přitahoval ještě větší pozornost, se lokalita nakonec nejevila jako vhodná – z tohoto důvodu se v tomto IS také nepočítá s expozicí.</p> <p>Informační středisko CHKO musí vycházet ze sdělení KPNV.</p> <p>Podává kvalitní, aktuální informace. Pomáhá usměrňovat pohyb návštěvníků v území – směřovat pozornost do vybraných lokalit a k dalším částem infrastruktury.</p> <p>Jeho důležitým úkolem je vysvětlovat a prezentovat omezení, s nimiž se návštěvník v CHKO setká i pravidla, kterými by se měl při pobytu v CHKO řídit, a jejichž dodržováním aktivně přispívá k zachování přírodních i kulturně-historických hodnot území.</p>
Cílová skupina (1 věta – pro koho je prvek určen) <i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV. Tučně jsou označeny nejvýznamnější cílové skupiny pro IS na Seči</i>	<p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory</p> <p>(Skupina C) Místní návštěvníci</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté (POUZE PRO INFORMACE, Údolí Doubravy by nemělo být pro cyklisty)</p> <p>(Skupina G) Školní výlety, Senioři</p>

Karta realizace

kód prvku	IS3
název prvku	Informační středisko CHKO Železné hory – Horní Mlýn
sdělení nebo témata interpretace (bodově, zahrnuje i informační věci, např. mapa, pravidla chování, přehled historie lokality...)	<p>Důležité součásti prostor Informačního střediska:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mapa, podle níž se návštěvník zorientuje a která ho nasměruje do vhodných lokalit – zde se nacházíte (před vstupem do IS i uvnitř objektu) • Jednotlivé prvky dle manuálu pro navrhování návštěvnických středisek AOPK ČR JAK (vstupní cedule, interiérová mapa) <p>Sdělení: především sdělení, která jsou podstatná pro CHKO Železné hory a konkrétně Údolí Doubravy</p>
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat, např. určit přesné umístění panelu, určit přesnou velikost, vyřešit napojení na elektřinu/zdroj energie, vybudovat stojan a nainstalovat panely)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vyřešit parkování v místě, případně jasně komunikovat jeho omezenou kapacitu. • nastavit dlouhodobý, spolehlivý způsob spolupráce a komunikace mezi zadavatelem IS a provozovatelem, který bude zásadní pro fungování IS v dalších letech • zajistit návaznost IS na subjekty koordinující a usměrňující práci s návštěvníky a cestovní ruch v regionu (viz Institucionální opatření) • zajistit finanční prostředky na provoz • zajistit kvalitní personální obsazení IS • vytvořit plnohodnotný obsah IS (aktuální informace, materiály, případná nabídka navazujících programů apod.) • zajistit proškolení personálu (informační služby, ideálně také průvodcovská činnost – toulavý průvodce pro Údolí Doubravy) • připravit zapojení IS do již fungující sítě DP v ČR • připravit propojení IS se stávající informační a interpretační infrastrukturou (sítí informačních center, muzeí apod.) • běžný provoz IS
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat, např. celkový přehled o historii místa, motivaci k návštěvě dalších míst, kontaktní informace na správce, kontakt na web o lokalitě, posílení vědomí o místní historii, motivaci k tomu, dozvědět se více)	<p>Většina uživatelů by díky IS měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • chtít dodržovat pravidla chování, která jsou nezbytná pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území a ochraně přírody

	<ul style="list-style-type: none"> • mít pocit, že pomáhají území i tím, že respektují správce území, místní obyvatele, ty, kdo o území pečují, i jiné skupiny návštěvníků, které v území potkají • dozvědět se, v čem spočívá hodnota + jedinečnost CHKO (viz hlavní sdělení) a pocítit obdiv k jedinečnosti území • dozvědět, kde se nacházejí lokality doporučené k návštěvě • pochopit, jaké možnosti poznávání území nabízí vybrané naučné stezky, expozice (vnitřní i vnější) a doporučené turistické cíle v území
<p>prostředek interpretace (podrobný popis řešení prvku – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat)</p>	<p>Informační středisko s kvalitním informačním servisem schopné zodpovědět základní otázky o CHKO a ideálně také poskytnout zázemí pro toulavé průvodce, kteří by v exponovaných obdobích sezóny působili zejména v PR Údolí Doubravy.</p> <p>Komunikační prostředky zahrnují i leták o CHKO: - malý 1/3 A4, který slouží k propagaci na distribučních místech jako infocentra a případně vhodně zvolené suvenýry</p> <p>Proškolení interpretační průvodci, schopní poskytovat toulavou interpretaci zejména v lokalitě Údolí Doubravy, případně nabízet průvodcovské služby na dalších vhodných lokalitách Chotěboři a nejbližším okolí.</p>
<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek)</p>	<p>Rozpočet na realizaci IS není předmětem tohoto dokumentu</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zaměření a rozsah základních informací otestovat na vzorku potenciálních návštěvníků, aby bylo zjištěno, zda naplňují stanovené cíle. • Provozovatel IS bude průběžně sledovat zpětnou vazbu od návštěvníků a dalších uživatelů a podněty využije v rámci své činnosti.

Karta interpretačního prvku

kód prvku	K1
název prvku	<i>Web DP Železných hor</i>
lokalizace prvku	Součást webu sítě návštěvnických středisek CHKO v České republice: http://www.dumprirody.cz/
popis prvku (stručně 1 věta)	Webové stránky určené návštěvníkům CHKO Železné hory, návštěvnického střediska CHKO (Domu přírody)
význam prvku (1 odstavec, proč je důležitý)	<p>Základní prostředek pro prezentaci hodnot území CHKO, který nabízí návštěvníkům možnost naplánovat si návštěvu území, zvláště pokud je zajímavá přírodní bohatství Železných hor.</p> <p>Umožňuje</p> <ul style="list-style-type: none"> • usměrnit očekávání návštěvníků již před příjezdem do území a směřovat jejich pozornost do vybraných lokalit a časových období roku • informovat návštěvníky i místní veřejnost o aktuálním dění v CHKO, včetně osvětových akcí • prezentovat přímo či odkazovat na podrobnější / odbornější informace, které není možné či účelné zájemcům poskytnout např. formou panelů přímo v terénu <p>Prostřednictvím odkazů by web měl být propojen především s webovými prezentacemi TIC, destinačního managementu a webem AOPK ČR (zeleznehory.nature.cz) a webem národního geoparku ŽH (https://www.geoparkzh.cz/cs/)</p> <p><u>Srovnání web AOPK ČR x web DP:</u> Web AOPK: prezentace území, 2-3 tipy na výlety, pravidla chování, zapojte se do OP, z hlavní stránky odkaz na web DP Web DP: prezentace DP, tipy na akce a programy</p>
<p>Cílová skupina (1 věta – pro koho je prvek určen)</p> <p><i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v Plánovací části KPNV a interpretačního plánu DP. Metodika pro určení cílových skupin je popsána tam.</i></p> <p>Tučně jsou vyznačeny nejvýznamnější cílové skupiny z pohledu Domu přírody.</p>	<p>Všechny cílové skupiny návštěvníků, ale především ty skupiny, které budou nejpravděpodobnějšími návštěvníky DP, tj.:</p> <p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory</p> <p>(Skupina C) Místní návštěvníci</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté</p> <p>(Skupina G) Školní výlety, Senioři</p>

Karta realizace

kód prvku	K1
název prvku	Web DP Železných hor
sdělení nebo témata interpretace (bodově, zahrnuje i informační věci, např. mapa, pravidla chování, přehled historie lokality...)	<p>Web bude zahrnovat tyto oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • přivítání návštěvníků v území; prezentace území CHKO jako jedinečné lokality, založená na klíčových sděleních KPNV CHKO Železné hory • představení hlavních hodnot území a lokalit, kde je návštěvníci mohou vidět (pouze vhodné lokality viz Zdroje interpretace) • podrobnější informace o vybraných tématech, o která je zájem (dle aktuální potřeby) • standardní mapa území CHKO z mapového portálu AOPK ČR • případně tematické mapy (oblasti s omezenou přístupností, geologická mapa, zajímavé kulturně-historické lokality ap.) • usměrnění očekávání – občerstvení, odpadkové koše, dopravní dostupnost apod. + vysvětlení omezení pohybu v území – proč je nutné a k čemu je dobré • odkazy na turistické cíle a poskytované informační a průvodcovské služby (pokud jsou v souladu s cíli KPNV) • pravidla chování v území (a rady pro pohyb v území), včetně Pravidel pro návštěvníky CHKO (založit na 6 zásadách Pojďte s námi do přírody) a Kodexu terénního cyklisty • upozornění na zdravotní rizika a doporučení pro pohyb po CHKO (viz tabulka Činnosti) • kontakty pro případ ohrožení (policie, záchranáři, hasiči) • informace o aktuálním dění v CHKO a pozvánky na akce pro veřejnost • programová nabídka s možností rezervovat • fotogalerie • odkazy na TIC, muzea, prohlídkové objekty a další zajímavé zdroje informací o ŽH (pokud jsou v souladu s cíli KPNV) <p>Využívat všechna klíčová sdělení a souvislosti, důraz na dílčí sdělení související s návštěvníky, zejména 3c, 2e</p>
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat, např. určit přesné umístění panelu, určit přesnou velikost, vyřešit napojení na elektřinu/zdroj energie, vybudovat stojan a nainstalovat panely)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jakmile bude požádáno o dotaci na realizaci DP, umístit provizorní oznámení o přípravě DP na webových stránkách síť DP, dále zajistit přípravu kvalitního obsahu webu před otevřením DP, nastavit pravidla pro publikování a recenzování příspěvků a fungování webu (Rada DP), redaktor webu = SCHKO Železné hory či spolehlivý partner, ale supervizi si musí nechat SCHKO ŽH (nebo RP VČ)

	<ul style="list-style-type: none"> • zajistit fotografie a vhodné mapy • zajistit propagaci webu a informovat o něm další zainteresované subjekty (destinační management, informační centra, ubytovatelé, obce) • propojit web odkazy s ostatními již existujícími weby v regionu (DM, TIC, muzea, prohlídkové objekty apod.) a vyměnit si odkazy – partneři musí být obeznámeni s KPNV a zásadami prezentace území CHKO • zajistit dlouhodobou spolupráci s krajskými weby, které budou oprávněně očekávat, že web DP bude důvěryhodným zdrojem informací o CHKO • zajistit pravidelnou aktualizaci obsahu webových stránek • zajistit chod webu (personální a finanční zajištění) • v předstihu připravovat veřejnost na otevření DP
<p>cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat, např. celkový přehled o historii místa, motivaci k návštěvě dalších míst, kontaktní informace na správce, kontakt na web o lokalitě, posílení vědomí o místní historii, motivaci k tomu, dozvědět se více)</p>	<p>Většina uživatelů by díky webu měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dozvědět se, v čem spočívá jedinečnost CHKO (viz hlavní a dílčí sdělení) a pocítit obdiv k jedinečnosti území • chtít navštívit DP + dozvědět se, kde se nacházejí další lokality doporučené k návštěvě • pochopit, jaké je zaměření dalších expozic v regionu a kde jsou poskytovány průvodcovské služby • uvědomit si, že dodržovat pravidla chování v CHKO (včetně respektování určitých omezení) je nezbytné pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud pravidla dodržují, aktivně přispívají k ochraně Železných hor
<p>prostředek interpretace (podrobný popis řešení prvku – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat)</p>	<p>Základní webová prezentace území, měla by pro potenciálního i aktuálního návštěvníka vytvářet celistvý obraz území CHKO. Web by měl návštěvníkovi poskytnout:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) potřebné základní turistické informace o území (dostupnost, orientace, služby, omezení, s nimiž se v CHKO setká) b) rozdíl CHKO /Geopark ŽH + v čem se ŽH liší od sousedních ŽV c) prezentovat pravidla chování při návštěvě a pobytu v CHKO d) obsahovat podrobnější informace, které není v terénu nutné prezentovat všem a návštěvník si je v případě hlubšího zájmu může na webu snadno dohledat e) odkazy na další užitečné zdroje informací o ŽH.
<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek)</p>	<p>Příprava obsahu: 50 – 150 tis. Kč Uveřejnění obsahu: zdarma – financováno AOPK ČR Testování / ladění: 20 – 50 tis. Kč Provoz webu (za 1 rok): práce redaktora 50 – 150 tis. Kč</p>

Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none">• Řízení obsahu webu bude součástí systému průběžné komunikace mezi provozovatelem DP a AOPK ČR• Bude průběžně sledována zpětná vazba od návštěvníků a dalších uživatelů (informační centra, místní subjekty v cestovním ruchu – např. ubytovatelé), která bude zohledněna při úpravách a aktualizaci obsahu webu (v konzultaci s ústředím AOPK ČR)
------------------------------------	--

Karta interpretačního prvku

kód prvku	K2
název prvku	<i>Web Informačního střediska CHKO Železné hory</i>
lokalizace prvku	Součást webu sítě návštěvnických středisek CHKO v České republice: http://www.dumprrody.cz/
popis prvku (stručně 1 věta)	Webové stránky určené návštěvníkům CHKO Železné hory, informačního střediska CHKO Železné hory
význam prvku (1 odstavec, proč je důležitý)	<p>Základní prostředek pro prezentaci hodnot území CHKO, který nabízí návštěvníkům možnost naplánovat si návštěvu Železných hor.</p> <p>Umožňuje usměrnit očekávání návštěvníků již před příjezdem do území a směřovat jejich pozornost do vybraných lokalit a časových období roku.</p> <p>Umožňuje prezentovat přímo či odkazovat na podrobnější / odbornější informace, které není možné či účelné zájemcům poskytnout např. formou panelů přímo v terénu.</p> <p>Umožňuje informovat návštěvníky i místní veřejnost o aktuálním dění v CHKO, včetně osvětových akcí.</p>
<p>Cílová skupina (1 věta – pro koho je prvek určen)</p> <p><i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV a interpretačních plánů</i></p>	<p>Všechny cílové skupiny návštěvníků, ale především ty skupiny, které budou nejpravděpodobnějšími návštěvníky IS, tj.:</p> <p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory</p> <p>(Skupina C) Účastníci a organizátoři kurzů, teambuildingových akcí, Místní návštěvníci, Chataři a chalupáři</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté</p> <p>(Skupina G) Školní výlety, Senioři</p>

Karta realizace

kód prvku	K2
název prvku	Web Informačního střediska CHKO Železné hory
<p>sdělení nebo témata interpretace (bodově, zahrnuje i informační věci, např. mapa, pravidla chování, přehled historie lokality...)</p>	<p>Web bude zahrnovat tyto oblasti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • přivítání návštěvníků v území • představení hlavních hodnot území a lokalit, kde je návštěvníci mohou vidět (pouze vhodné lokality) • podrobnější informace o vybraných tématech, o která je zájem (dle aktuální potřeby) • usměrnění očekávání – občerstvení, odpadkové koše, dopravní dostupnost apod. + vysvětlení omezení pohybu v území – proč je nutné a k čemu je dobré • odkazy na turistické cíle a poskytované informační a průvodcovské služby (pokud jsou v souladu s cíli KPNV) • pravidla chování v území (a rady pro pohyb v území), včetně Pravidel pro návštěvníky CHKO a Kodexu terénního cyklisty • upozornění na zdravotní rizika a doporučení pro pohyb po CHKO • kontakty pro případ ohrožení (policie, záchranáři, hasiči) • informace o aktuálním dění v CHKO a pozvánky na akce pro veřejnost • odkazy na TIC, muzea, prohlídkové objekty a další zajímavé zdroje informací o Železných horách (pokud jsou v souladu s cíli KPNV) <p>Využívat všechna klíčová sdělení a souvislosti, důraz na dílčí sdělení související s návštěvníky, zejména 3c, 2e.</p>
<p>věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat, např. určit přesné umístění panelu, určit přesnou velikost, vyřešit napojení na elektřinu/zdroj energie, vybudovat stojan a nainstalovat panely)</p>	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajistit přípravu kvalitního obsahu již před spuštěním webu a otevřením IS CHKO • nastavit pravidla pro publikování a recenzování příspěvků a nad fungováním webu (Rada DP a IS) • zajistit fotografie a vhodné mapy • zajistit propagaci webu a informovat o něm další zainteresované subjekty (destinační management, informační centra, ubytovatelé, obce) • propojit web odkazy s ostatními již existujícími weby v regionu (DP, CHKO, DM, TIC, muzea, prohlídkové objekty apod.) a vyměnit si odkazy • zajistit pravidelnou aktualizaci obsahu webových stránek • zajistit chod webu (personální a finanční zajištění)
<p>cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat, např.</p>	<p>Většina uživatelů by díky webu měla:</p>

<p>celkový přehled o historii místa, motivaci k návštěvě dalších míst, kontaktní informace na správce, kontakt na web o lokalitě, posílení vědomí o místní historii, motivaci k tomu, dozvědět se více)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dozvědět se, v čem spočívá jedinečnost CHKO (viz hlavní a dílčí sdělení) a pocítit obdiv k jedinečnosti území • dozvědět se, kde se nacházejí další lokality doporučené k návštěvě, například DP • pochopit, kde jsou poskytovány průvodcovské služby • uvědomit si, že dodržovat pravidla chování v CHKO (včetně respektování určitých omezení) je nezbytné pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud pravidla dodržují, aktivně přispívají k ochraně Železných hor
<p>prostředek interpretace (podrobný popis řešení prvku – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat)</p>	<p>Základní webová prezentace území, která by měla pro potenciálního i aktuálního návštěvníka vytvářet celistvý obraz území CHKO Železné hory. Web by měl návštěvníkovi poskytnout:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) potřebné základní turistické informace o území (dostupnost, orientace, služby, omezení, s nimiž se v CHKO setká) b) prezentovat vhodná pravidla chování při návštěvě a pobytu v CHKO, c) obsahovat podrobnější informace, které není v terénu nutné prezentovat všem a návštěvník si je v případě hlubšího zájmu může na webu snadno dohledat, d) odkazy na další užitečné existující zdroje informací o Železných horách.
<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek)</p>	<p>Příprava obsahu: 50 – 150 tis. Kč Uveřejnění obsahu: zdarma – financováno AOPK ČR Testování / ladění: 20 – 50 tis. Kč Provoz webu (za 1 rok): práce redaktora 50 – 150 tis. Kč</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<p>Řízení obsahu webu bude součástí systému průběžné komunikace mezi provozovatelem DP a AOPK ČR (Rada DP (a IS)) Před spuštěním bude obsah otestován na vzorku potenciálních návštěvníků a bude zjišťováno, jestli naplňuje stanovené cíle Bude průběžně sledována zpětná vazba od návštěvníků a dalších uživatelů (informační centra, místní subjekty v cestovním ruchu – např. ubytovatelé), která bude zohledněna při úpravách a aktualizaci obsahu webu</p>

Karta interpretačního prvku

kód prvku	K3
název prvku	<i>APLIKACE (včetně her a digitálních průvodců)</i>
lokalizace prvku	Dostupné online na stránkách DP ŽH, případně ke stažení při návštěvě DP pro návštěvníky CHKO Železné hory
popis prvku (stručně 1 věta)	On-line/off-line aplikace včetně her a průvodců naučnou stezkou, která souvisí s DP či IS CHKO Hry nejlépe se vzdělávacím potenciálem jako Skryté příběhy apod.
význam prvku (1 odstavec, proč je důležitý)	<p>a) Usměrnit pohyb návštěvníků v oblasti kolem DP na Podhůře</p> <ul style="list-style-type: none"> - v souladu se snahou o minimalizaci návštěvnické infrastruktury by se mělo jednat o základní prostředek pro hlubší interpretaci konkrétních míst - průvodce nahrazuje nebo doplňuje tištěné materiály i informační panely v terénu - hry by měly mít vzdělávací aspekt - může jít o badatelskou aplikaci, určovací klíč apod. <p>a/nebo</p> <p>b) Doplnit aktivity v DP, podpořit expozici DP, např.</p> <ul style="list-style-type: none"> - průvodce expozicí pro specifickou cílovou skupinu - tematicky zaměřená prohlídková linka <p>Mají-li aplikace přispět k naplňování cílů KPNV a ochraně a šetrnému rozvoji přírodního a kulturně-historického dědictví ŽV, <u>nesmí být samoučelné (minimálně musí návštěvníky směřovat k využívání území v souladu s limity KPNV).</u></p>
Cílová skupina (1 věta – pro koho je prvek určen)	Všechny cílové skupiny návštěvníků DP a okolí, ale především ty skupiny, které více využívají moderní technologie a sociální média.

Karta realizace

kód prvku	K3
název prvku	APLIKACE (vč. her a digitálních průvodců)
sdělení nebo témata interpretace (bodově, zahrnuje i informační věci, např. mapa, pravidla chování, historie lokality...)	Klíčová sdělení (myšlenky), se kterými by se mělo pracovat: vhodná jsou klíčová sdělení, se kterými se pracuje v expozici DP, dále sdělení, u nichž se dá využít edukačních ploch a zajímavých, na expozici tematicky navázaných objektů na trase.
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat, např. určit přesné umístění panelu, určit přesnou velikost, vyřešit napojení na elektřinu/zdroj energie, vybudovat stojan a nainstalovat panely)	Je třeba dořešit: <ul style="list-style-type: none"> • vybrat vhodnou aplikaci (formu hry, průvodce) • vytipovat body případně trasy a připravit k nim texty (popisy), obrázky, popřípadě audio • převést návrhy do aplikace • zajistit fotografie, vhodné mapy, audio nahrávky • informovat o aplikacích uživatele • zajistit pravidelnou kontrolu obsahu (zda odpovídá situaci v terénu)
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat, např. celkový přehled o historii místa, motivaci k návštěvě dalších míst, kontaktní informace na správce, kontakt na web o lokalitě, posílení vědomí o místní historii, motivaci k tomu, dozvědět se více)	Většina uživatelů by díky aplikaci měla: <ul style="list-style-type: none"> • pohybovat se v oblasti Podhůry tak, aby se vyhýbala nejcitlivějším plochám • lépe na konkrétních příkladech v terénu pochopit sdělení KPNV • lépe pochopit sdělení prezentovaná v expozici DP • více si uvědomit význam Podhůry jako zajímavého přírodního místa a místa k odpočinku • mít dobrý pocit z příjemně stráveného času na Podhůře Hry: cíle vybrat z KPNV dle zpracovávaného tématu
prostředek interpretace (podrobný popis řešení prvku – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat)	Volně stažitelná aplikace, která funguje v on-line i off-line (zejména průvodci) režimu. Představí vybrané fenomény území formou tras nebo bodových informací, popřípadě her. Informace jsou vázány na souřadnice v mapě, mohou obsahovat text, fotografie, audio nebo video obsah. Aplikace mohou mít i formu badatelskou – např. určovacího klíče, průvodce expozicí apod. U průvodců musí být možné informace v případě potřeby jednoduše upravit, trasy lze vytvořit v jazykových mutacích. Aplikace respektují zásady dobré interpretace.
odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek)	Příprava a zpracování bodu: podle náročnosti 2-10 tis. Kč (vyšší cena např. v případě využití audio záznamů) Aplikace: volně k použití / Digitální hra: různá výše dle využitých technologií (např. příprava Skrytého příběhu 38 tis. Kč + náklady na vytvoření zadání dle KPNV, které tomu musí předcházet)
Monitoring / řízení kvality	Před spuštěním aplikace otestovat na vzorku potenciálních návštěvníků. Naplňují stanovené cíle? Pak průběžně sledovat zpětnou vazbu od návštěvníků a dalších uživatelů (např.

	informační centra), která bude zohledněna při případných úpravách a aktualizaci obsahu ve spolupráci s tvůrci aplikací.
--	---

Karta interpretačního prvku

kód prvku	S1
název prvku	<i>Suvenýry, včetně pohledů</i>
lokalizace prvku	K dispozici v DP a IS
popis prvku (stručně 1 věta)	Suvenýry z návštěvy CHKO Železné hory, DP / IS
význam prvku (1 odstavec, proč je důležitý)	<p>Umožňuje připomenout návštěvníkům území CHKO a sdělení, která viděl, zažil v expozici DP a IS i po návratu domů.</p> <p>Suvenýry jsou důležitým pojítkem mezi územím a návštěvníkem. Mohou skrz vzpomínky na zajímavé zážitky připomenout informace o území.</p> <p>Alespoň u části suvenýrů by měla být vazba nejen na CHKO, ale přímo i DP a IS (např. maskot DP, druhy zmiňované jako součást expozice, slogan připomínající klíčová sdělení).</p> <p>Při volbě suvenýrů a typu propagace, je stále potřeba dbát na účel DP/ IS – např. je-li celkovou myšlenkou usměrnění toku a množství návštěvníků + usměrňování jejich očekávání, je důležité zvážit, jaké motivy a jaká místa vybrat na pohlednice. Pokud budou samostatně prezentovány DP a IS, měly by na pohlednici být kontakty, kde si návštěvník může najít další informace, včetně toho, kdy jsou DP a IS otevřeny.</p> <p>Výběr suvenýrů je vhodné konzultovat s DM (zkušenosti s reakcemi návštěvníků a trendy v marketingu) a Správou CHKO.</p> <p><u>Suvenýry (stejně jako ostatní interpretační prvky v CHKO) by nikdy v návštěvníkovi neměly budit dojem a očekávání, které území nemůže splnit.</u></p> <p>Základní pravidla a některé typy suvenýrů pro DP uvádí JAK.</p>
Cílová skupina (1 věta – pro koho je prvek určen)	všechny skupiny návštěvníků DP / IS

Karta realizace

kód prvku	S1
název prvku	<i>Suvenýry, včetně pohledů</i>
<p>sdělení nebo témata interpretace (bodově, zahrnuje i informační věci, např. mapa, pravidla chování, přehled historie lokality...)</p>	<p>Suvenýry s logem území (CHKO) Železné hory, vhodnými slogany, pohledy z území CHKO.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suvenýry mohou tematicky využívat všech sdělení KPNV. • Důležité je zvolit suvenýry, které i svou formou (nejen natištěným sloganem) podporují sdělení o CHKO (např. tematické propojení s vodou – láhev na vodu, dřevem – motiv loutky, dřevěné vyřezávané suvenýry, včelařská tradice – med a související výrobky zejména ze SOUV-VVC v Nasavrkách, kameny – vazba na národní geopark, maňásek výra jako maskota DP a Kacafírek – loutkářská tradice regionu) • Doporučujeme využít také výtvarná a literární díla a vhodné citáty a detaily z nich (nutno ošetřit autorská práva), suvenýry, které mají vazbu na KPNV a zároveň reprezentují exponáty v muzeích v regionu apod. (posilujeme ukotvení CHKO v kontextu regionu). • Posilovat identitu, méně je více – méně vhodně zvolených suvenýrů poslouží z hlediska naplňování poslání CHKO lépe než mnoho suvenýrů, které se dají koupit všude, nejsou místně specifické, ani nemají významovou vazbu na sdělení. <p>Sdělení vždy zaměřit na cílové skupiny návštěvníků CHKO</p>
<p>věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat, např. určit přesné umístění panelu, určit přesnou velikost, vyřešit napojení na elektřinu/zdroj energie, vybudovat stojan a nainstalovat panely)</p>	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zvolit vhodné suvenýry po konzultaci s pracovníky DM, informačních center a provozovatelů atraktivit, kteří mají největší přehled o tom, jaký typ suvenýrů je návštěvníky žádaný – mít přitom ale na paměti cíle interpretace a sdělení! Nejde jen o podporu cestovního ruchu bez jiného cíle. • vytvořit maskota DP (výr, Kacafírek), aby se s ním dalo pracovat • navrhnout vhodné texty (slogany) v souladu se sděleními • zajistit návrhy a výrobu • zajistit distribuci • zajistit finanční prostředky

<p>cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat, např. celkový přehled o historii místa, motivaci k návštěvě dalších míst, kontaktní informace na správce, kontakt na web o lokalitě, posílení vědomí o místní historii, motivaci k tomu, dozvědět se více)</p>	<p>Většina uživatelů by si díky suvenýrům měla připomenout:</p> <ul style="list-style-type: none"> • příběhy, které charakterizují CHKO a které se objevily v expozici DP • v čem spočívá jedinečnost CHKO (hlavní sdělení) • že svým chováním (podle pravidel) aktivně přispěli k ochraně území • zážitek z území (a má možnost dát o jedinečnosti území vědět dalším lidem) • pocit, že zakoupením suvenýru podpořili CHKO a region (proto by mělo jít o regionální výrobky)
<p>prostředek interpretace (podrobný popis řešení prvku – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat)</p>	<p>Různé předměty jako láhev na vodu, sklenička medu, trička, cyklistické dresy, kvalitní plátěné tašky, tužky (dřevěné, recyklované), reflexní bezpečnostní pásy na rukáv (používané cyklisty nebo chodci, kteří musí jít po špatně osvětlených cestách nebo silnici), kamenné těžítka, podložka pod myš, přívěsek na klíče či mobil, žeton do košíku v supermarketu, nEKOnečný sáček, čokoláda či snack tyčinka, pohlednice, vyřezávané zvířátko, maňásek, podtácek pod sklenici či hrnek apod.</p> <p>vhodné je využít již existujících osvědčených regionálních produktů (např. mýdla ze Slatiňan)</p>
<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek)</p>	<p>Pohled: 1000 ks: 2-5000 Kč Med s potiskem 1ks: 200-300 Kč Tričko s potiskem 1ks: 200-500 Kč Cyklistický dres s potiskem 1ks: 400-800 Kč Plátěná taška s potiskem 1ks: 200-400 Kč Dřevěné tužky s potiskem 1ks: 30-50 Kč Reflexní páska s potiskem 1ks: 30-50 Kč Bidony s potiskem 1ks: 150-300 Kč</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<p>Bude průběžně sledována prodejnost suvenýrů a zpětná vazba od návštěvníků a dalších uživatelů (DM, místní subjekty v cestovním ruchu – např. ubytovatelé, informační centra), která bude zohledněna při případných úpravách a aktualizaci obsahu (např. vhodné slogany na suvenýrech)</p>

Karta interpretačního prvku

kód prvku	P1
název prvku	<i>Návštěvnícké programy DP a IS</i>
lokalizace prvku	areál DP Železných hor na Podhůře, včetně edukačních ploch v Rekreačních lesích na Podhůře, IS CHKO Železné hory, jejich okolí, území CHKO i blízké okolí CHKO
popis prvku (stručně 1 věta)	Vytvoření základní nabídky návštěvníckých programů pro hlavní cílové skupiny návštěvníků DP a IS
význam prvku (1 odstavec, proč je důležitý)	<p>Návštěvnost DP/ IS je očekávána v hlavních turistických sezónách (DP otevřen celoročně) i mimo ně. Zejména v období mimo hlavní prázdninovou turistickou sezónu lze očekávat, že významnou část návštěvníků DP a IS budou tvořit školní skupiny, už před začátkem prázdnin a pak po jejich skončení také rodiny s malými dětmi. Proto je potřeba připravit atraktivní nabídku programu odpovídající potřebám nejdůležitějších cílových skupin návštěvníků v daných obdobích.</p> <p>Doporučujeme tvůrcům programů, aby přípravu konzultovali s odborníky na interpretaci, pedagogickými pracovníky, pracovníky – lektory středisek ekologické výchovy, muzejními pedagogy či pracovníky již zavedených Domů přírody v ČR</p> <p>POZOR: Interpretační programy nabízené v DP a IS (včetně programů pro školní skupiny) musí být podle požadavků Ministerstva životního prostředí odlišné od klasických výukových programů nabízených středisky ekologické výchovy (!)</p> <p>= ne obecně environmentální, které lze absolvovat kdekoliv jinde v republice, ale „místně zakotvené“, vázané na místo a region.</p>
<p>Cílová skupina (1 věta – pro koho je prvek určen)</p> <p><i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV a interpretačních plánů</i></p>	<p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory</p> <p>(Skupina C) Místní návštěvníci, chalupáři a chataři (spíše speciální programy jako přednášky či exkurze)</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté</p> <p>(Skupina G) Školní výlety, Senioři</p>

Karta realizace

kód prvku	P1
název prvku	<i>Návštěvnícké programy DP a IS</i>
sdělení nebo témata interpretace (bodově, zahrnuje i informační věci, např. mapa, pravidla chování, přehled historie lokality...)	<p>Klíčová sdělení (myšlenky), se kterými by se mělo v aktivitě především pracovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konkrétní sdělení podle účelu a cíle programu • zvolené sdělení musí vycházet z KPNV a IP DP • sdělení by mělo být zmíněno v expozici DP nebo IS a realizováno ve vhodné lokalitě v areálu DP či IS nebo v blízkém okolí, případně širším území CHKO (případně vhodném území za hranicí CHKO)
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat, např. určit přesné umístění panelu, určit přesnou velikost, vyřešit napojení na elektřinu/zdroj energie, vybudovat stojan a nainstalovat panely)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vybrat vhodná základní témata programů i lokality • vybrat vhodného zpracovatele, případně partnera, který má v této oblasti práce s veřejností zkušenosti a bude při přípravě programů spolupracovat • u programů pro školy je nezbytná úzká spolupráce s pedagogy z místních škol, kteří region dobře znají, ale znají také potřeby svých kolegů • zajistit kvalitního realizátora programů, který je povede (personálně vázán k DP a IS)
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat, např. celkový přehled o historii místa, motivaci k návštěvě dalších míst, kontaktní informace na správce, kontakt na web o lokalitě, posílení vědomí o místní historii, motivaci k tomu, dozvědět se více)	<p>Většina návštěvníků, kteří absolvují program, by měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dozvědět se, v čem spočívá jedinečnost CHKO (viz hlavní sdělení) či konkrétní zvolené lokality v CHKO a okolí • chtít dodržovat pravidla chování, která jsou nezbytná pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území • získat pocit, že čas strávený v DP či IS a na navštívené lokalitě je dobře strávený čas (především pedagogové, rodiče, vedoucí) a uvědomit si, že mu tento zážitek poskytla AOPK ČR ve spolupráci s konkrétními partnery
prostředek interpretace (podrobný popis řešení prvku – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat)	<ul style="list-style-type: none"> • zpracovaný návštěvnícký program včetně metodiky a pomůcek
odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek)	<p>Konzultace volby základních témat a sdělení ke zpracování, průběžné konzultace: 3-5 tis. Kč</p> <p>Zpracování programu: 20-50 tis. Kč</p>

	Pomůcky: 2-10 tis. Kč
Monitoring / řízení kvality	<ul style="list-style-type: none"> • V průběhu procesu přípravy programu proběhnou konzultace se zástupci cílové skupiny a před spuštěním bude program otestován na vzorku potenciálních návštěvníků. Bude zjišťováno, jestli naplňuje stanovené cíle. • V dalším období bude sledována zpětná vazba, která bude zohledněna při případné aktualizaci / změně aktivity programu

Karta interpretačního prvku

kód prvku	P2
název prvku	<i>Průvodcovské služby DP a IS, toulavá interpretace</i>
lokalizace prvku	areál DP Železných hor a blízké okolí, IS CHKO Železné hory, území celé CHKO a okolí
popis prvku (stručně 1 věta)	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvoření nabídky tras s vyškoleným průvodcem pro návštěvníky DP (a IS) • Vyškolení – toulavého interpretátora pro problematické lokality v CHKO (Oheb, Lichnice, Údolí Doubravy, Podhůra)
význam prvku (1 odstavec, proč je důležitý)	<p>Nabídka průvodcovských služeb v rámci vnitřní expozice DP a v okolí DP/ IS a na souvisejících lokalitách může významně zkvalitnit návštěvnický zážitek a přispět k vyšší efektivitě interpretace.</p> <p>Úspěšná nabídka předpokládá proškolené interpretační průvodce schopné zaujmout různé skupiny návštěvníků a přiblížit jim jedinečnost území prostředky a příklady, kterým porozumí.</p> <p>Toulavá interpretace osloví návštěvníky v nejcennějších a návštěvnický zatížených lokalitách, kde není k dispozici jiné interpretační zázemí (DP, IS).</p>
<p>Cílová skupina (1 věta – pro koho je prvek určen)</p> <p><i>Pozn: v závorce je uvedeno příslušné označení cílové skupiny v plánovací části KPNV a interpretačních plánů</i></p>	<p>(Skupina B) Pěší návštěvníci, Rodiny s dětmi, Dětské skupiny a tábory</p> <p>(Skupina C) Místní návštěvníci, chalupáři a chataři (spíše speciální exkurze)</p> <p>(Skupina D) Cykloturisté</p> <p>(Skupina G) Školní výlety, Senioři</p>

Karta realizace

kód prvku	P2
název prvku	<i>Průvodcovské služby DP a IS, toulavá interpretace</i>
sdělení nebo témata interpretace (bodově, zahrnuje i informační věci, např. mapa, pravidla chování, přehled historie lokality...)	<p>Klíčová sdělení (myšlenky), se kterými by se mělo v aktivitě především pracovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konkrétní sdělení podle účelu a cíle programu • zvolené sdělení musí vycházet z KPNV / IP DP • sdělení by mělo být zmíněno v expozici DP/ IS a realizováno ve vhodné lokalitě v areálu DP/ IS nebo v blízkém okolí, případně širším území CHKO (případně vhodném území za hranicí CHKO)
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat, např. určit přesné umístění panelu, určit přesnou velikost, vyřešit napojení na elektřinu/zdroj energie, vybudovat stojan a nainstalovat panely)	<p>Je třeba dořešit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zajistit proškolení pracovníků DP a případných dalších zájemců/poskytovatelů průvodcovských služeb na území CHKO a v jeho okolí v technikách práce interpretačního průvodce • zajistit proškolení zájemců o poskytování toulavé interpretace • vybrat vhodná základní témata exkurzí a vhodné lokality
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat, např. celkový přehled o historii místa, motivaci k návštěvě dalších míst, kontaktní informace na správce, kontakt na web o lokalitě, posílení vědomí o místní historii, motivaci k tomu, dozvědět se více)	<p>Většina návštěvníků, kteří absolvují program, by měla:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dozvědět se, v čem spočívá jedinečnost CHKO (viz hlavní sdělení), či konkrétní zvolené lokality v CHKO a okolí • chtít dodržovat pravidla chování, která jsou nezbytná pro zachování místních hodnot a mít pocit, že pokud dodržují pravidla, aktivně přispívají k ochraně území • získat pocit, že čas strávený v DP či IS, na navštívené lokalitě či s toulavým interpretátorem je dobře strávený čas a uvědomit si, že mu tento zážitek poskytla AOPK ČR ve spolupráci s konkrétními partnery
prostředek interpretace (podrobný popis řešení prvku – co je to, jak velké, z jakých částí se skládá, jak by mělo fungovat)	<ul style="list-style-type: none"> • nabídka exkurzí DP a IS vedených proškolenými interpretačními průvodci zaměřená na různá témata, různé cílové skupiny a různé lokality (měly by odpovídat potřebám a problémům, které se v CHKO aktuálně řeší, např. managementová opatření, kůrovcová kalamita, sucho apod.) • průvodci proškolení k toulavé interpretaci

<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek)</p>	<p>Proškolení průvodců (5denní intenzivní kurz interpretačního průvodce): 45-60 tis. Kč (pro až 15 zájemců)</p> <p>Vytvoření průvodcovaného okruhu, včetně nezbytných konzultací a případných pomůcek: 20-40 tis. Kč</p> <p>Proškolení toulavých interpretátorů (5 denní intenzivní kurs toulavé interpretace): asi 50 000 Kč</p> <p>Zpracování plánu toulavé interpretace (lokality, témata a sdělení, časy): 20 – 40 000 Kč</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<ul style="list-style-type: none"> • školení povedou certifikovaní školitelé interpretačních průvodců • v dalším období budou dle potřeby probíhat konzultace průvodců se školiteli • namátkově bude probíhat hodnocení práce průvodců formou mystery shoppingu / inkognito hodnotitele

Karta interpretačního prvku

kód prvku	T1
název prvku	<i>Interpretační tiskoviny související s DP, IS a jejich aktivitami</i>
lokalizace prvku	K dispozici v DP a IS a na místech, kde je DP a IS potřebují v oblasti CHKO ŽH a na území Geoparku ŽH distribuovat
popis prvku (stručně 1 věta)	Jednoduchý leták k DP ŽH, průvodce expozicí DP, traily v expozici DP, pracovní listy, přenosný roll up pro přednášky a akce v DP i mimo DP aj.
význam prvku (1 odstavec, proč je důležitý)	Tiskoviny podporující práci s návštěvníky a místní veřejností v DP a IS reflektující Jednotný architektonický koncept pro navrhování návštěvnických středisek AOPK ČR (JAK) a připravené v souladu s KPNV. Místa distribuce tiskovin: DP a IS CHKO dále Správa CHKO Železné hory + TIC a partneři v regionu. V elektronické podobě bude k dispozici na webu DP, IS. Případně také AOPK ČR a Geoparku ŽH.
Cílová skupina (1 věta – pro koho je prvek určen)	Všechny skupiny návštěvníků, kteří využijí služeb zejména DP a IS CHKO, či jejich weby

Karta realizace

kód prvku	T1
název prvku	<i>Interpretační tiskoviny související s DP, IS a jejich aktivitami</i>
sdělení nebo témata interpretace (bodově, zahrnuje i informační věci, např. mapa, pravidla chování, přehled historie lokality...)	Klíčová sdělení (myšlenky), se kterými by se mělo v aktivitě především pracovat: <ul style="list-style-type: none"> • konkrétní sdělení podle účelu a cíle tiskoviny, musí vycházet z KPNV / IP DP
věci k dořešení (co je potřeba vymyslet a udělat, např. určit přesné umístění panelu, určit přesnou velikost, vyřešit napojení na elektřinu/zdroj energie, vybudovat stojan a nainstalovat panely)	Je třeba dořešit: <ul style="list-style-type: none"> • zajistit finanční prostředky na přípravu a vytištění • navrhnout texty • zajistit fotografie / ilustrace (vč. licencí) • zajistit mapy (vč. licencí) • grafický layout dle grafického manuálu JAK a v souladu s grafikou expozice • vytvořit pdf verzi ke stažení • zajistit tisk • zajistit distribuci materiálu, včetně umístění pdf na weby • zajistit dotisk a další aktualizaci v případě potřeby
cíle interpretace (co by měla většina uživatelů získat, např. celkový přehled o historii místa, motivaci k návštěvě dalších míst, kontaktní informace na správce, kontakt na web o lokalitě, posílení vědomí o místní historii, motivaci k tomu, dozvědět se více)	Závisí na typu materiálu. Podpůrné materiály, které fungují jako pomůcky pro vzdělávací aktivity či expozici DP: <ul style="list-style-type: none"> • napomoci porozumění sdělení expozice, tématu • zpestřit zážitek v DP či CHKO • orientovat a usměrňovat návštěvníka v DP, CHKO Marketingové materiály: <ul style="list-style-type: none"> • pochopit poslání DP, IS, CHKO ŽH / Geoparku ŽH • zvýšit viditelnost, upozorňovat na aktivity DP, IS
prostředek interpretace (podrobný popis řešení – z čeho se skládá, jak by mělo fungovat)	Leták k DP ŽH, průvodce expozicí DP, traily v expozici DP, pracovní listy, přenosný roll up pro přednášky a akce v DP i mimo DP, další podpůrné materiály pro aktivity s návštěvníky. Provedení celobarevné / černobílé, dle potřeby a povahy materiálu. Leták DP ŽH – celobarevný, formát A3, skládaný Pracovní listy, traily, hledačky – čb, formát A4 Průvodce expozicí – celobarevný, formát A4 skládaný Roll up – přenosný standardní reklamní roll-up z odolného materiálu využívaného na autoplachty, který může mít 1 a více částí (v závislosti na návrhu a obsahu), celobarevný, celoplošný, jednostranný potisk, hliníková konstrukce.

<p>odhadované náklady na realizaci (co stojí která část a celek)</p>	<p>Leták příprava obsahu: 70 tis. Kč (1. vydání), 20 tis. Kč (aktualizace), grafické zpracování, celobarevný tisk: 5 000 ks: 24-50 tis. Kč, 10 000 ks: 40-80 tis. Kč Roll up příprava obsahu: 7-10 tis. Kč, grafika, tisk: 1 roll-up 8 tis. Kč Traily v DP workshop pro pracovníky DP - příprava konceptu pro trailly v expoziční/ hledačky a 1 vzorového trailu/ hledačky: 20-30 tis. Kč konzultace vzniku dalších hledaček: 10-20 tis. Kč graficky zpracovaný list A4 oboustr.: 2-4 tis. Kč</p>
<p>Monitoring / řízení kvality</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Obsah (text i fotky a mapa) v souladu s KPNV a JAK • Před schválením do tisku bude plnobarevná maketa v měřítku 1:1 otestována na vzorku potenciálních návštěvníků a formou ohniskové skupiny bude zjišťováno, jestli naplňuje stanovené cíle • Vydavatel bude průběžně sledovat reakce návštěvníků a dalších uživatelů (DP, IS, návštěvnické weby), a zohlední je při aktualizaci materiálů

Rámcový harmonogram

Číslo	Název opatření / prostředek interpretace	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
	INSTITUCIONÁLNÍ OPATŘENÍ						
1	Zajistit dostatečnou kapacitu pracovníka pro práci s veřejností na Správě CHKO Železné hory pro agendu území CHKO, vč. komunikace s DP a IS	X	X	X	X	X	Průběžně
2	Kvalitně obsadit pracovní pozice návštěvnického střediska CHKO (DP Železných hor)/ IS CHKO ŽH a nastavit vzájemnou komunikaci s AOPK ČR		X	X	X	X	Tak, aby se mohli zapojit do příprav a realizace DP (programová náplň) před otevřením DP / podobně IS CHKO
3	Vytvořit koordinační orgán (Radu DP), který bude dohlížet na naplňování poslání DP v CHKO Železné hory				X	X	Dle potřeby, musí zde být zastoupeni AOPK ČR, realizátor DP a provozovatel DP. Musí fungovat už před otevřením DP, v době přípravy prvního plánu činností DP.
4	Zajistit průběžnou koordinaci a komunikaci – setkávání Stálé pracovní skupiny pro podporu naplňování KPNV v CHKO	X	X	X	X	X	Průběžně
	ČINNOSTI						
	Koncepční						
1	Zajistit přípravu DP na Podhůře (a minimálně jednoho IS). <u>Zpracovat na základě IP DP libreto, scénář expozice a doplnit projektovou dokumentaci.</u>	X	X	X			Přípravit do dotačních titulů podle jejich vyhlášení

Číslo	Název opatření / prostředek interpretace	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
2	Zajistit realizaci DP (a minimálně jednoho IS)			X	X	X	dle možné podpory, co nejdříve
3	Zajistit provoz DP (a minimálně jednoho IS)					X	v návaznosti na realizaci, průběžně
4	Sledovat vnější prezentaci území formující obraz území a očekávání návštěvníka a systematicky ji ovlivňovat	X	X	X	X	X	Průběžně, při přípravě a realizaci DP dobře nastavovat očekávání spojená s funkcí DP (nemá sloužit primárně jako turistický cíl)
5	Vytvořit komunikační kanály a zajistit jejich dlouhodobé fungování v rámci Stále pracovní skupiny, především funkční přenos informací mezi DP a IS a AOPK ČR a DM, před otevřením DP i Rady DP		X	X	X	X	Průběžně
6	Koordinace kroků a komunikace v rámci jednotlivých institucí, jednotná komunikace o CHKO navenek		X	X	X	X	Průběžně
7	Vytvořit marketingovou strategii pro DP (případně IS), pracovat s vizuální identitou DP stanovenou manuálem (JAK) + maskotem DP			X	X	X	Souběžně s realizací DP a IS
8	Dlouhodobě podporovat návaznost a synergii dalších částí návštěvnické infrastruktury a služeb v území, spolupracovat s partnery		X	X	X	X	Průběžně

Číslo	Název opatření / prostředek interpretace	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
9	U všech částí infrastruktury v okolí DP a IS jasně stanovit, kdo za ni bude zodpovědný, bude monitorovat její stav a bude ji udržovat (včetně značení)		X	X	X	X	U stávající infrastruktury co nejdříve, jinak vždy v době vzniku nové infrastruktury
10	Podílet se na monitoringu návštěvnosti CHKO a jeho dopadů na území		X	X	X	X	Průběžně
11	Spolupracovat na sledování rozvoje nových sportů a aktivit, které mohou negativně ovlivnit návštěvnický zážitek		X	X	X	X	Průběžně
12	Spolupracovat na aktualizaci pravidel chování pro návštěvníky CHKO		X	X	X	X	Průběžně
13	Připravit základní upozornění na možná základní zdravotní rizika a nutné vybavení		X	X	X	X	Co nejdříve, průběžně aktualizovat
14	Spolupracovat na přípravě nízkonákladových možností trávení volného času				X	X	Průběžně, zohlednit při přípravě DP a IS
15	Navazovat existující a vznikající trasy na nabídku místních služeb v obcích				X	X	Průběžně, zohlednit při přípravě DP a IS
16	Pravidelně a podle potřeby hodnotit vlastní činnost, pracovat s výsledky hodn.					X	Po zahájení provozu, dále průběžně
17	Udržovat dobrou kvalitu poskytovaných služeb v DP a IS, včetně vzdělávání zaměstnanců				X	X	Je nutno začít ještě před otevřením DP, aby bylo dosaženo požadovaného standardu, pak průběžně

Číslo	Název opatření / prostředek interpretace	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
	Komunikace						
1	Zajistit setkávání Stálé pracovní skupiny (viz také Institucionální opatření), později aktivní účast provozovatele DP	X	X	X	X	X	Průběžně
2	Udržovat komunikaci a spolupráci s různými typy organizací působících v území i <u>mimo strukturu stálé pracovní skupiny.</u>	X	X	X	X	X	V případě potřeby už při přípravě a realizaci DP a IS, po otevření DP a IS průběžně
3	Komunikovat limity, specifika území i vhodné způsoby jeho využití s příklady v okolí DP návštěvníkům, i subjektům v cestovním ruchu	X	X	X	X	X	Může probíhat už před DP, jako součást přípravy. Po otevření DP a IS průběžně.
4	Komunikovat s médii na základě pokynů Rady DP, znalosti místních poměrů, aktuálních a přesných informací, předcházet nedorozuměním					X	V případě potřeby už při přípravě a realizaci DP a IS, po otevření DP a IS průběžně
5	Komunikovat pravidla chování v CHKO a propagovat nabídku vhodných tras a programů DP	X	X	X	X	X	Může probíhat už před DP, jako součást přípravy. Po otevření DP a IS průběžně.
6	Komunikovat návštěvníkům území citlivost některých částí CHKO, doporučené vybavení, nakládání s odpady	X	X	X	X	X	Může probíhat už před DP, jako součást přípravy. Po otevření DP a IS průběžně.

Číslo	Název opatření / prostředek interpretace	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
7	Komunikovat návštěvníkům lokalizaci a kapacitu parkovišť v obcích i mimo obce a dostupné služby a infrastrukturu	X	X	X	X	X	Může probíhat už před DP, jako součást přípravy. Po otevření DP a IS průběžně.
8	Informovat o možných rizicích pohybu po území. Zdůrazňovat potřebu respektu mezi skupinami návštěvníků i návštěvníků k místním obyvatelům.	X	X	X	X	X	Může probíhat už před DP, jako součást přípravy. Po otevření DP a IS průběžně.
9	Komunikovat využívání hromadné dopravy při pohybu na území CHKO jako pozitivní přínos pro ochranu území CHKO a přírody a krajiny.				X	X	Může probíhat už před DP, jako součást přípravy. Po otevření DP a IS průběžně.
	Infrastruktura						
1	Vytvořit expozici a doprovodnou infrastrukturu DP a IS tak, aby byly obsahově i po formální stránce v souladu s KPNV a dobrou praxí v interpretaci místního dědictví.	X	X	X	X	X	Vytvořit pro DP a IS, pak průběžně podle potřeby aktualizovat a upravovat
2	Sledovat a upozorňovat vydavatele turistických map či provozovatele on-line map na případné změny tras či označení lokalit, aby neposkytovali zavádějící informace.	X	X	X	X	X	Zohlednit při přípravě DP a IS, po otevření DP a IS průběžně

Číslo	Název opatření / prostředek interpretace	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
3	Udržovat vlastní návštěvnickou infrastrukturu v dobrém stavu , pravidelně provádět kontrolu značení a orientačních prvků v okolí DP a IS				X	X	Průběžně
4	Odstraňovat neaktuální či nefunkční infrastrukturu v areálu DP/ IS a nejbližším okolí	X	X	X	X	X	Zohlednit při přípravě DP a IS, po otevření DP a IS průběžně
5	Každou přípravu či aktualizaci infrastruktury, produktu cestovního ruchu či interpretační služby DP a IS plánovat s přihlédnutím k IP území, zásadám dobré interpretace a limitům využití území stanoveným v KPNV	X	X	X	X	X	Zohlednit při přípravě DP a IS, po otevření DP a IS průběžně
	Dopravní dostupnost a parkoviště						
1	Vyřešit dostatečnou parkovací kapacitu pro návštěvníky DP , přímo u objektu DP/IS či v jeho blízkosti	X	X	X	X	X	Při přípravě DP a IS, pak průběžně sledovat
2	Zajistit na příjezdových komunikacích v dostatečném okruhu naváděcí systém pro DP a IS, podle potřeby ho upravovat a udržovat ho stále funkční			X	X	X	Při přípravě DP - tak, aby byl v době otevření hotov a funkční, pak průběžně sledovat
3	Zajistit vyznačení přístupu k DP a IS, označit DP a IS v souladu s vizuální identitou (danou grafickým manuálem a JAK) pro všechny DP v ČR .			X	X	X	Při přípravě DP - tak, aby byl v době otevření hotov a funkční, pak průběžně sledovat

Číslo	Název opatření / prostředek interpretace	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
4	Zajistit a poskytovat návštěvníkům v DP a IS možnost odložit a uschovat kola a zavazadla			X	X	X	Zohlednit při přípravě DP a IS, po otevření DP a IS průběžně
5	Zajistit snadnou orientaci v areálu a budově DP a IS a udržovat orientační systém funkční			X	X	X	Při přípravě DP - tak, aby byl v době otevření hotov a funkční, pak průběžně sledovat
Regionální produkty a suvenýry							
1	Identifikovat vhodné regionální produkty a nabízet je v DP a IS. Získávat průběžnou zpětnou vazbu a reagovat na poptávku.		X	X	X	X	Identifikovat už při přípravě, připravit na otevření DP a IS, pak průběžně jako součást provozu
2	V případě zájmu destinačního managementu regionální produkty certifikovat, zvážit certifikaci kvalitních služeb a zážitků nabízených DP a IS			X	X	X	Zohlednit při přípravě DP a IS, pak průběžně dle zájmu
Programy							
1	Vyškolit personál DP a IS, místní průvodce a „toulavé průvodce“, aby dokázali vhodným způsobem využívat nástroje interpretace místního dědictví			X	X	X	Tak, aby byli připraveni na otevření DP, následně školit průběžně dle potřeby (personál) a zájmu (průvodci)
2	Vytvářet programy pro návštěvníky DP a IS tak, aby naplňovaly účel a cíle KPNV				X	X	Zohlednit při přípravě DP a IS, pak průběžně

Číslo	Název opatření / prostředek interpretace	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
3	Programy s tzv. toulavým průvodcem – postupně připravit k exponovaným návštěvnickým lokalitám (vč. Podhůry).			X	X	X	Zohlednit při přípravě DP a IS, pak průběžně, doplňovat a aktualizovat dle potřeby a výsledků průzkumů návštěvníků (zájem, témata)
4	Připravovat cíleně programy, které umožní nízkonákladové trávení volného času (např. hledačky apod.) mimo nejcenější části přírody a klidové oblasti.				X	X	Zohlednit při přípravě DP a IS, pak průběžně, doplňovat a aktualizovat dle potřeby a výsledků průzkumů návštěvníků (zájem, témata)
5	Zpracovat celoroční nabídku programů pro místní obyvatele, chataře a chalupáře s cílem motivovat je k ohleduplnému chování (přednášky, exkurze)			X	X	X	Zohlednit při přípravě DP a IS, pak průběžně, doplňovat a aktualizovat dle potřeby a výsledků průzkumů návštěvníků (zájem, témata)
6	Před otevřením návštěvnického střediska CHKO Železné hory (DP) na Podhůře připravit /sestavit nabídku programů pro návštěvníky.				X	X	Tak, aby byli připraveni na otevření DP, následně školit průběžně dle potřeby (personál) a zájmu (průvodci)
Kód	PROJEKTY						
DP1	Dům přírody Železných hor	X	X	X	X	X	Příprava 2021, realizace dle dostupnosti prostředků, následně provoz
EPL	Edukační plochy	X	X	X	X	X	Vytipování 2021, příprava a realizace infrastruktury (označení apod.) dle dostupnosti prostředků, je možné využívat i bez vazby na realizaci DP

Číslo	Název opatření / prostředek interpretace	2021	2022	2023	2024	2025	Komentář
IS1	Informační středisko CHKO Železné hory – Veselý kopec	X	X	X	X	X	Příprava od 2021, realizace dle dostupnosti prostředků, následně provoz
IS2	Informační středisko CHKO Železné hory – Seč		X	X	X	X	Dle dostupnosti prostředků
IS3	Informační středisko CHKO Železné hory – Horní Mlýn		X	X	X	X	Dle dostupnosti prostředků
K1	Web Domu přírody Železných hor	X	X	X	X	X	Příprava a realizace v návaznosti na realizaci DP, údržba průběžně
K2	Web konkrétního IS CHKO		X	X	X	X	Příprava a realizace v návaznosti na realizaci IS, údržba průběžně
K3	APLIKACE (VČ. her a digitálních průvodců)	X	X	X	X	X	příprava od 2021, není nutně závislé na realizaci DP, ale na areálu Podhůry, může fungovat i nezávisle
P1	Návštěvnické programy DP				X	X	základní připraveny k otevření DP, pak průběžně dle potřeby
P2	Průvodcovské služby DP a IS, toulavá interpretace			X	X	X	Příprava od 2023, základní připraveny na otevření DP a IS, pak průběžně dle potřeby
S1	Suvenýry, včetně pohledů		X	X	X	X	Vytipování od 2022, základní pak připraveny na otevření DP a IS, pak průběžně dle potřeby DP / IS
T1	Interpretační tiskoviny související s DP, IS a jejich aktivitami			X	X	X	Příprava od 2023, základní připraveny na otevření DP a IS, pak průběžně dle potřeby

Příloha 1 - Zásady dobré interpretace

Jak se učíme

- **Člověk udrží pozornost jen omezenou dobu: 3 – 30 – 3.** Vezměte si uživatele naučných stezek: téměř všichni u panelu „přibrzdí“ a věnují mu cca 3 vteřiny (!) – přečtou si hlavní titulek, podívají se na fotky. Menší část, kterou panel něčím zaujal, zůstává asi 30 vteřin (!) – přečte si úvodní odstavec, popisky k fotkám. Jen zlomek zůstává cca 3 minuty a přečte si vše.
- **Člověk si různé podněty pamatuje různě: 90 – 50 – 30 – 20.** Nejvíce si zapamatuje věci, na které si může sáhnout nebo je prožít (uvádí se, že až 90 %), méně ty, které vidí a slyší (cca 50 %), přečte (asi 30 %) nebo jen slyší (přibližně 20 %).
- **Člověk si nejdříve všimne toho, co se týká přímo jeho osoby** (uslyší své jméno, zaujme ho něco, co souvisí s jeho profesí či zájmy – tedy tím, co zná). Proto je důležité používat slovník, kterým mluví, oslovovat jej a udržovat s ním kontakt.
- **Člověk přijímá informace postupně a má omezenou kapacitu.** Proto je vhodné je podávat po částech, v jasně oddělených blocích, které spolu souvisí. Počet témat by neměl být vyšší než 3-4. Pokud je jich méně, třeba jen 1 téma, vůbec to nevádí, spíš naopak.

8 základních pravidel dobré komunikace

- **Vybírejte a buďte struční.** Zjednodušte, nezahlcujte posluchače zbytečnými detaily nebo nesouvisejícími informacemi. Dejte si ale pozor, aby se nevytratily hlavní souvislosti, bez nichž běžný návštěvník, člověk odjinud nebo s jiným zaměřením, věc nepochopí (!).
- **Ujasněte si, ke komu mluvíte.** Mluvte jeho jazykem a mluvte o tom, co ho zajímá.
- **Mluvte normálně.** Budete-li mluvit a psát jazykem, kterému rozumí žák 7. třídy, máte jistotu, že vám porozumí většina návštěvníků. To není myšleno hanlivě, je to skutečnost. V interpretaci nepřednášíte vědu, ale překládáte ji do srozumitelné řeči.
- **Používejte příběhy a citace.** Lidé si nejčastěji zapamatují příběh. Menší šanci na zapamatování má jedna osamocená myšlenka, nejmenší pak jednotlivé údaje jako jsou názvy, čísla, letopočty.
- **Používejte metafory a přirovnání,** fungují. Vybírejte ale takové, kterým lidé, s nimiž mluvíte, porozumí.
- **Uvažujte o interpretaci jako celku** – propojte všechny detaily, aby se obsah a forma navzájem podporovaly. Vyřezávané dřevěné panely se hodí do expozice o přírodě Šumavy, ne do skláren.
- **Směrovky, upozornění a instrukce musí být jasné.** Není potřeba být originální za každou cenu.
- **Odkoušejte si své nápady** – testujte, testujte, testujte, ale na správných lidech, kteří odpovídají vaší cílové skupině a nejsou to vaši známí – potřebujete objektivní názor.

Základní zásady interpretace

- **Plánujte.** Přípravu každé interpretace, ať už je to naučná stezka, exkurze nebo webová aplikace, se vyplatí dopředu naplánovat. Ušetří vám to spoustu peněz, práce, času, ale i zklamání. Má území, ve kterém vaše interpretace vzniká, interpretační plán? Držte se ho.
- **Nebojte se provokovat** – zájem, akci nebo reakci, diskusi. Interpretace, která nedokáže vzbudit zájem, je od začátku odsouzena k nezdaru.
- **Vytvářejte vztah** – ke zkušenostem či obavám publika. Pokud interpretujete tak, aniž by se to nějak dotklo zkušenosti návštěvníka, není to pro něj důležité a nebude vám věnovat pozornost. Interpretace musí být pro návštěvníka smysluplná. Přemýšlejte o tom, proč by návštěvníka mělo zajímat, co mu chcete sdělit. Jak může to, co se dozví, využít?
- **Odhalujte skryté souvislosti.** Nesdělujte jednoduše fakta, ale využijte je k odkrývání významů obecnější platnosti. Zážitek poznání (Aha!) je cenný pomocník. Pokud se odhalení podaří, je téměř jisté, že si návštěvník tuto informaci zapamatuje.
- **Předpokládejte omezenou znalost, ale nepoučujte.** Musíte najít správný tón, správnou míru podrobnosti nebo obecnosti, která odpovídá vašim návštěvníkům.
- **Tvořte interpretaci, která je příjemná.** Interpretace není povinná. Je součástí trávení volného času, který chce každý z nás prožít co nejlépe. A pokud vytvoříte panel, který přečtou například jen lidé s výborným zrakem, ostatní interpretaci nepřijmou, protože pro ně příjemná nebude.
- **Interpretace musí být dobře organizovaná** a mít jasnou strukturu. Vše musí fungovat hladce. Od návštěvníka nemůžete vyžadovat velké vypětí, odpočívá. Usnadněte mu to – a máte šanci mu sdělit to, co chcete.
- **Dejte interpretaci jasné téma.** Musí být jasné „o čem to je“, a co chcete návštěvníkovi sdělit. Neodbočujte, nezahlcujte, mluvíte k věci.
- **Nebudte jednotvární.** Nuda je velký nepřítel interpretace, protože otupuje pozornost a snižuje zájem něco nového se dozvědět. Pokud ale použijete příliš mnoho zajímavých prvků, jako jsou příběhy, citáty, otázky (např. Víte že...?), také to nebude fungovat. Všeho s mírou.
- **Zapojte.** Je pohodlné být nezúčastněným divákem, ale zpravidla to znamená, že pozorně neposloucháme a jsme přítomni jenom částečně. Tomu pak odpovídá také hloubka zážitku i to, jak dlouho si jej budeme pamatovat. Měli byste předat sdělení způsobem, který si návštěvník zapamatuje – a to se neobejde bez spoluúčasti návštěvníka a jeho zapojení.
- **Vypustili jste ji do světa, musíte se o ni starat.** Vytvořením interpretace vaše práce nekončí. Pravidelně ji kontrolujte a udržujte funkční. Pokud se o ni nemůžete nadále starat, je lepší ji odstranit. Například zchátralá naučná stezka jistě nepřispívá k ochraně místního přírodního a kulturně-historického dědictví, kvůli níž původně vznikla. I v interpretaci platí: méně je více.

Tipy pro tvorbu panelů naučných stezek

tato pravidla platí vždy, ať už připravujete stezku, panel, expozici, prohlídku s průvodcem, nebo aplikaci do chytrého telefonu

- **Nejde to jinak?** Proč potřebujete naučnou stezku? Koho chcete oslovit? Co mu chcete sdělit? Nejdříve si všechno naplánujte. Pokud v území existuje interpretační plán, využijte ho.
- **Budte struční.** Lepší jedna věta, kterou si někdo přečte, než odstavec, který ho odradí. Nedávejte na panel více než 150 slov. Zkracujte, škrtejte a vypíchněte to nejdůležitější. Jak z množství témat, tak informací o daném tématu. Při zkracování vám však nesmí vypadnout souvislosti (!). Bez nich zůstane jen shluk faktů bez hlubšího významu.
- **Budte čitelní.** Používejte velikost písma nejméně 8 mm (30 bodů) a takové typy písma, které se dobře čtou.
- **Budte přehlední.** Panely nejsou kniha, lidé je nečtou, ale „skenují“ – potřebují záchytné body. Text proto rozčleňte poutavými nadpisy a podnadpisy do bloků maximálně o 50 slovech.
- **Máte málo času (3 – 30 – 3).** Máte cca 3 vteřiny na to, abyste zaujali, 30 vteřin, abyste předali hlavní sdělení a 3 minuty, abyste přesvědčili. Tomu musí odpovídat forma a obsah hlavního titulku (3“), úvodního odstavce textu (30“) a celkové množství prezentovaných informací (3’).
- **Věřte Komenskému, ale neučte.** Základní pravidla platí i v interpretaci: postupujte od konkrétního k abstraktnímu, od místního ke světovému, od jedinečného k obecnému. Nezapomeňte ale, že panel určený pro běžného návštěvníka není školní pomůcka.
- **Používejte lidské příběhy.** Lidé se nejvíc zajímají o sebe a o příběhy druhých lidí. Využijte toho, neuděláte chybu. Pokud možno se ale vyhněte slovu „příběh“, je ho dnes všude plno.
- **Ukazujte, zapojte smysly.** Než abyste věci popisovali slovy, raději je ukazujte. Mluvte o nich na místě, kde je možné je vnímat. Čím více smyslů se vám podaří zapojit, tím větší máte šanci, že si návštěvník věc zapamatuje. Kdo přemýšlí nad otázkou nebo řeší úkol, vnímá. Otázky, případně úkoly pro děti, však využívejte uvážlivě, nepřehánějte to.
- **NezACLÁNĚJTE, BUĎTE SVÍ A TESTUJTE.** Buďte velmi opatrní, kam svůj panel postavíte, abyste nepoškodili atmosféru místa. Je mnoho možností, jak může panel vypadat, nebojte se inspirovat jinde. A nezapomeňte nápad otestovat na své cílové skupině (která není složena z vašich známých!). PS: Musí to skutečně být panel? Nejde to i bez něj?
- **Vypustili jste je do světa, musíte se o ně starat.** Vytvořením a instalací panelů vaše práce nekončí. Na návštěvníka působí nejen obsah, ale především to, jak panel vypadá v okamžiku, kdy k němu přijde. Pokud mu nabízíte stezku, bude pro něj důležitý dojem ze stezky jako celku. Panely i celou stezku proto kontrolujte a udržujte. Pokud se o ně nemůžete postarat, raději je odstraňte. Chátrající stezkou na nikoho dobrý dojem neuděláte.
- **I zážitků se člověk přejí.** Dokonce i ty nejzajímavější prvky interpretace jako příběhy, otázky či citáty začnou nudit, pokud se budou opakovat. Pokud je v okolí více podobně zaměřených nebo zpracovaných stezek, začnou nudit. Stal se kdysi jedinečný zážitek dnes už všední záležitostí? Může nudit. Proto se vyplatí plánovat a vědět, proč to vlastně všechno děláte. Dokážete se pak lépe rozhodnout, jestli se vám vaše nemalé úsilí vkládané do tvorby a údržby interpretace vyplatí. Ať se vám vaše práce daří.

Vážená paní, vážený pane,

připravujeme pro návštěvníky Chráněné krajinné oblasti Železné hory další aktivity, které nám pomohou představit zdejší přírodní a kulturní bohatství. Vaše odpovědi nám poskytnou cenné vodítko nejen pro přípravu nabídky pro návštěvníky, ale i pro vhodné směřování rozvoje cestovního ruchu v území.

Mnohokrát děkujeme.

Za řešitelský tým: Ing. Ladislav Ptáček, Mgr. Michal Medek, Jana Urbančíková

U otázek, kde není vysloveně uveden jiný návod, označte prosím jednu z předložených variant odpovědi, která nejvíce odpovídá Vašemu názoru, nebo která se podle Vás nejvíce přibližuje skutečnosti.

1. Jaké jsou 2 převažující důvody Vaší návštěvy Železných hor?

- ¹ poznávání přírody a jejích krás ² klid a odpočinek ³ poznávání kulturního bohatství / kulturní akce
⁴ sportování ⁵ služební cesta ⁶ jiný (vypište):

2. Jak často Železné hory (kterékoliv místo) navštěvujete?

- ¹ jsem zde poprvé ² jezdím sem 1x za rok či 1x za několik let ³ jezdím sem vícekrát za rok
⁴ jezdím sem často (alespoň 10x ročně) ⁵ bydlím zde

3. S kým jste na výletě dnes?

- ¹ sám ² s partnerem(kou) ³ s rodinou, včetnědětí do 15 let (doplňte počet) ⁴ ve skupince přátel či příbuzných bez dětí
⁵ organizovaná akce, ve větší skupině (více než 10 osob) ⁶ jinak

4. Jaká je délka vašeho pobytu v regionu?

- ¹ několik hodin ² 1 den ³ 2 dny ⁴ 3-7 dní ⁵ déle než 7 dní ⁶ bydlím zde

5. Pokud Vás zaujme nějaký program či místo, jste schopni změnit své plány:

- ¹ jednoduše ² s obtížemi ³ vůbec

6. Dnešní pobyt v Železných horách: Jaké aktivity během něj hodláte dělat nebo jste dělal(a)?

(možno vybrat více variant)

- ¹ krátká procházka (do 2 hodin) ² delší výlet pěšky (více než 2 hodiny) ³ cyklovýlet
⁴ návštěva: zřícenina Oheb / Lovětínská rokle / hrad Lichnice / Údolí Doubravy
⁵ jiné (upřesněte): ⁶ nevím

7. V budoucnu: Kdyby se v CHKO Železné hory nabízelo více aktivit, o které byste měl(a) zájem?

(možno vybrat více variant)

- ¹ návštěva expozice k Železným horám ² virtuální průvodce po území (aplikace) ³ program pro děti
⁴ program o místních tradicích / dopadech sucha / jedlých kaštanech ⁵ procházka s průvodcem (např. do obory)
⁶ nic, žádné aktivity

7a. Témata: O čem byste se chtěl(a) v Železných horách více dozvědět? (možno vybrat více variant)

- ¹ základní informace o oblasti ² geologie – geopark ³ rostliny ⁴ zvířata ⁵ památné stromy
⁶ místní tradice ⁷ chov koní ⁸ Keltové ⁹ změna klimatu ¹⁰ něco jiného (konkrétně co?):

8. Další pobyt: Která další místa se chystáte během Vašeho pobytu v regionu navštívit?

- ¹ Sečská přehrada ² Zámek Slatiňany ³ rekreační lesy Podhůra ⁴ Chotěboř/Údolí Doubravy ⁵ hrad Lichnice
⁶ Údolí Chrudimky-Krkanka-Strádovské peklo ⁷ Nasavrky/Země Keltů ⁸ jiné: ¹¹ nevím

9. Kde budete dnes nocovat?

- ¹ Chrudim ² Seč ³ Kraskov ⁴ Třemošnice ⁵ jinde (kde?):

10. V jakém zařízení jste při svém pobytu ubytován(a)?

- ¹ vlastní chata/chalupa/u známých ² malý penzion/v soukromí ³ hotel (nad 40 lůžek)
⁴ ve stanu/v kempu/obytném voze ⁵ nikde (jednodenní návštěva z domova)

11. Doprava k nám: Jakým způsobem jste se dopravil(a) do regionu (do Železných hor)?

- ¹ hromadnou dopravou ² zájezdovým autobusem ³ vlastním autem/motocyklem ⁴ na kole
^{4.1} na elektrokole ⁵ pěšky ⁶ jinak (upřesněte):

11a. Doprava při pobytu u nás: Jakým způsobem se dnes pohybujete po Železných horách?

- ¹ hromadnou dopravou ² zájezdovým autobusem ³ vlastním autem/motocyklem ⁴ na kole
^{4.1} na elektrokole ⁵ pěšky ⁶ jinak (upřesněte):

12. Jak velká je obec, ve které bydlíte (jste doma) a kde leží?

¹ méně než 2 000 obyvatel

² 2001 až 10 000 obyvatel

³ 10 001 až 100 000 obyvatel

⁴ 100 001 až 1 000 000 obyvatel

⁵ nad 1 000 000 obyvatel

Nachází se y kraji:

13. Domníváte se, že do nejcennějších částí CHKO Železné hory by měl být přístup:

¹ zcela vyloučen

² umožněn pouze s průvodcem

³ možný bez omezení

⁴ nevím

⁵ umožněn jinak:

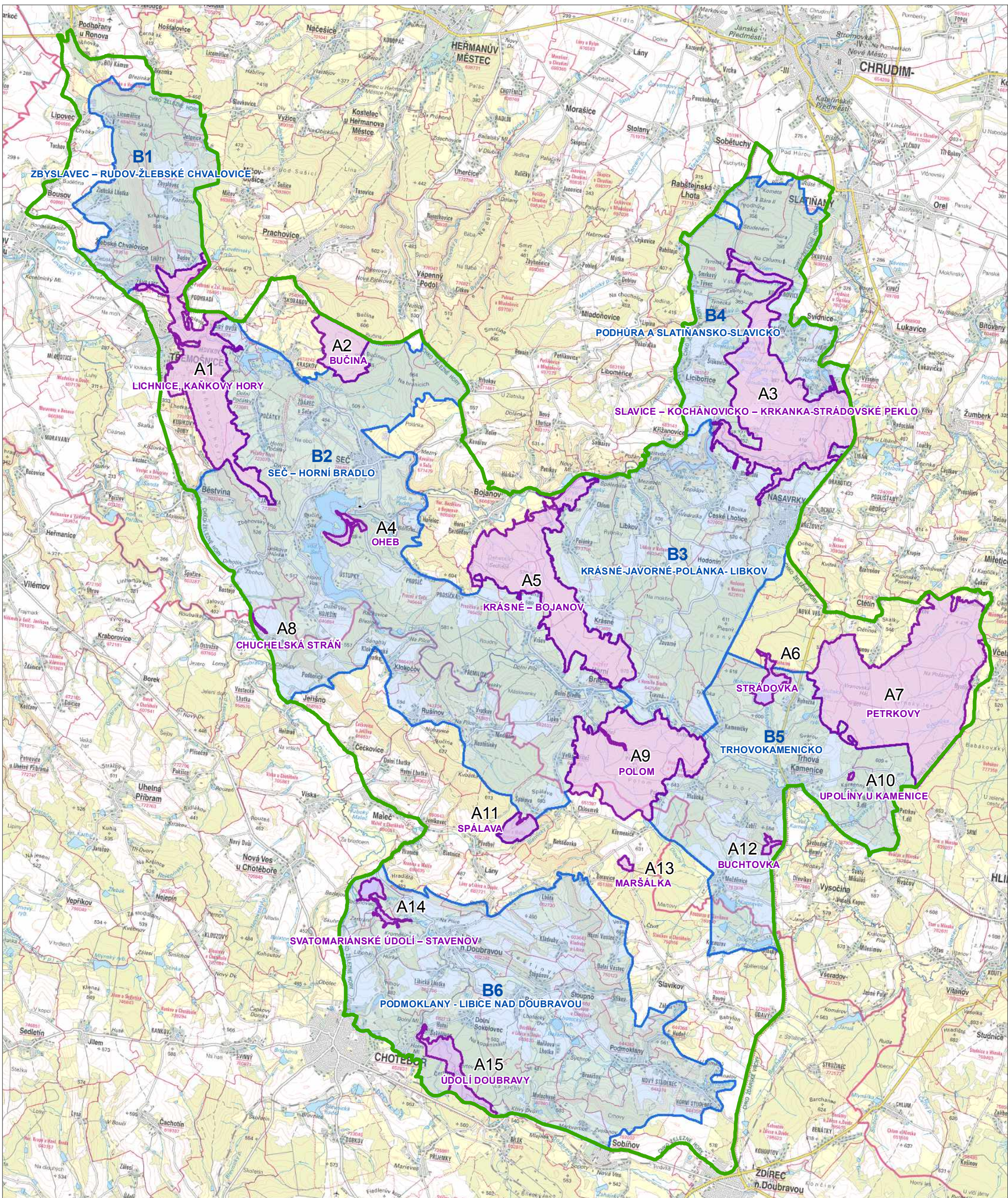
14. Co si vybavíte, když se řekne Železné hory (jako region)? (možno napsat více věcí)

15. Co Vás tady v Železných horách PŘÍJEMNĚ PŘEKVAPILO, co Vás naopak ZKLAMALO?:

tj. v čem se lišilo Vaše očekávání od toho, co jste pak tady v Železných horách našli?

Mnohokrát děkujeme za Váš čas a přejeme příjemný pobyt v Železných horách.

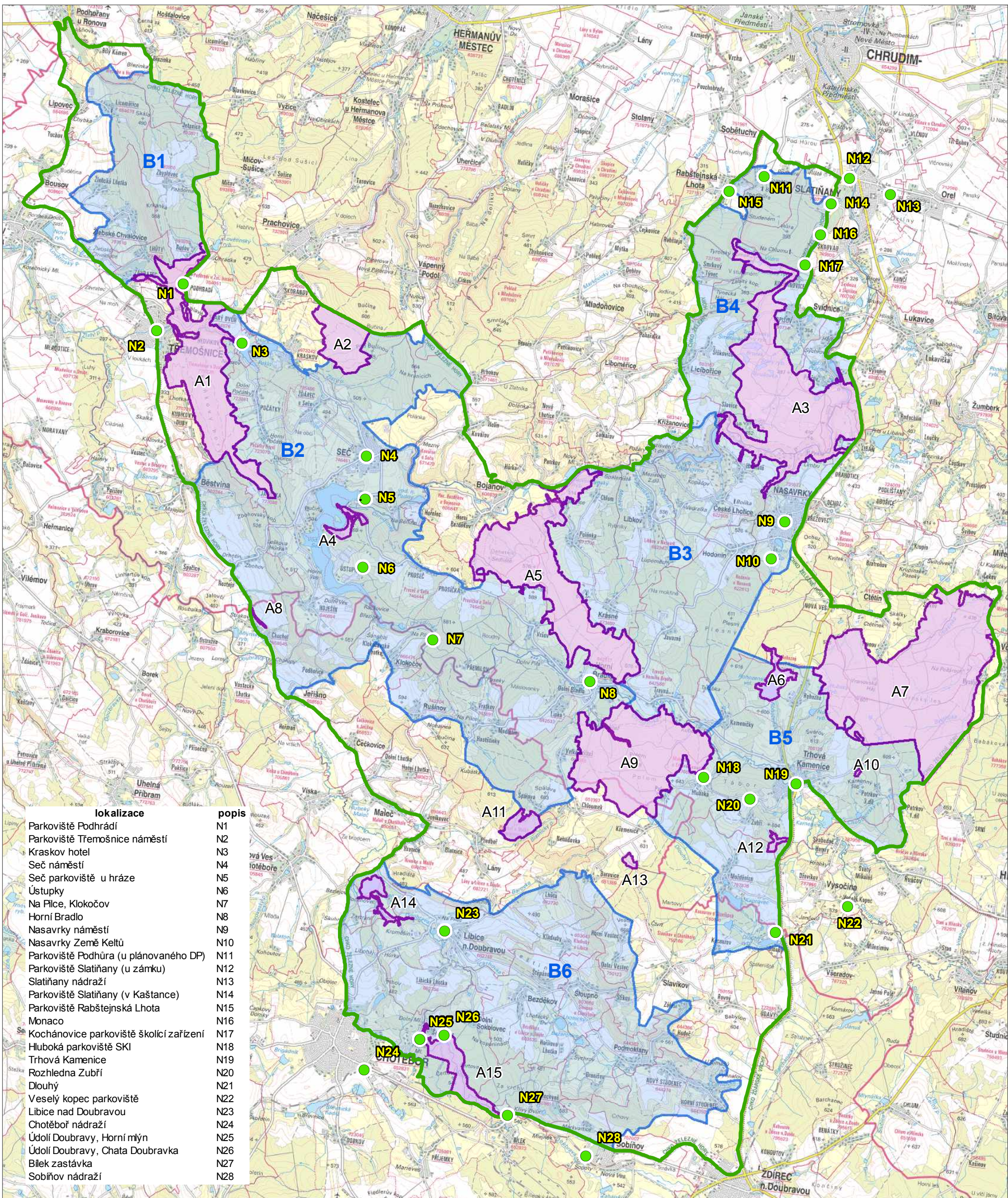
číslo	lokalita	počet	složení	pohlaví	věk



LIMITY VYUŽITÍ ÚZEMÍ – PLOCHY

- A
- B





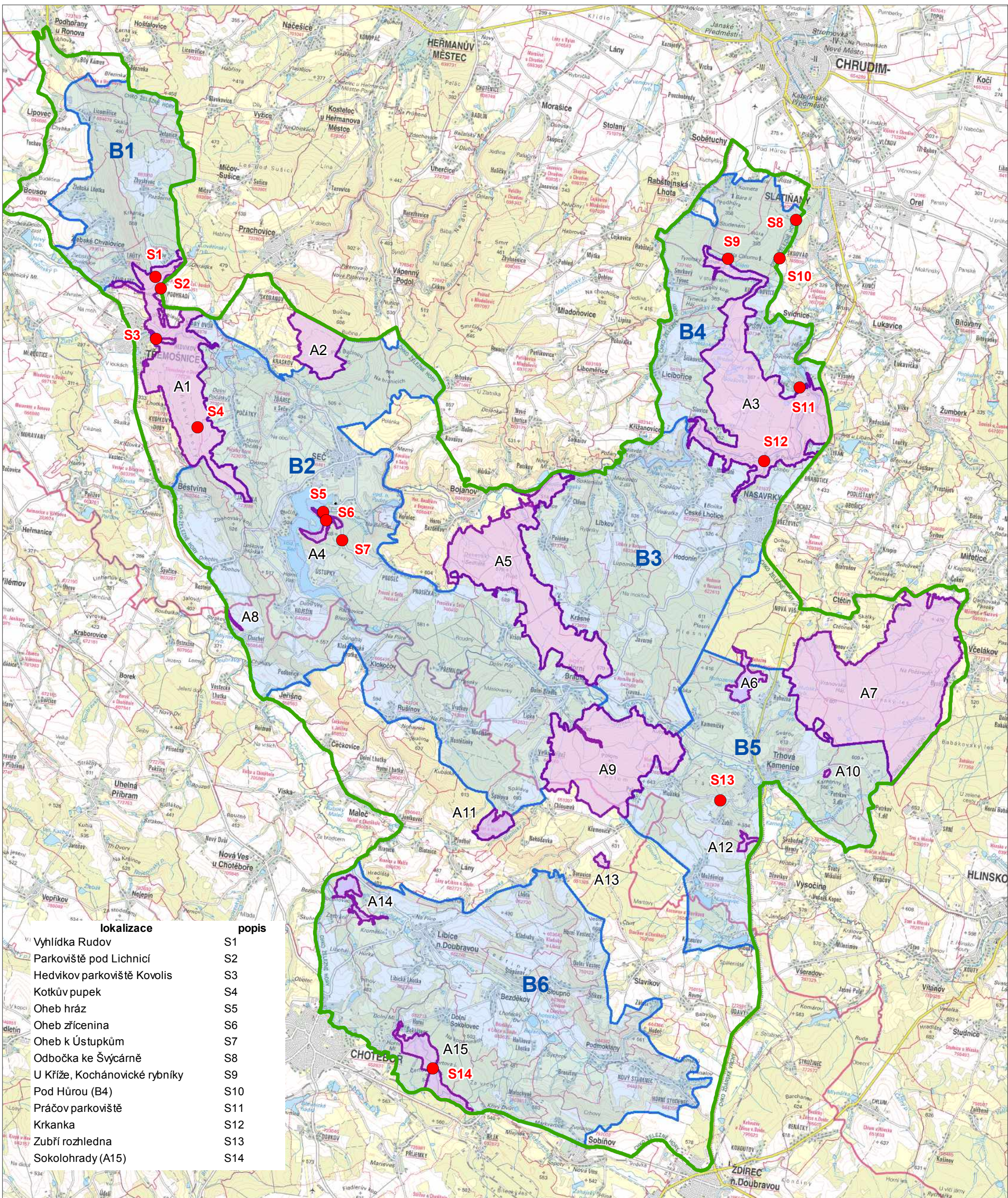
NÁSTUPNÍ MÍSTA NÁVŠTĚVNOSTI

- A
- B
- NÁSTUPNÍ MÍSTA

0 1 2 4 6 8 10 km



Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
 ©AOPK ČR, RP Východní Čechy, 2020
 Podkladové zdroje: Datový sklad AOPK ČR,
 WMS Katastrální mapy



STŘETOVÁ MÍSTA NÁVŠTĚVNOSTI



- A
- B
- MÍSTA STŘETŮ



Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
 ©AOPK ČR, RP Východní Čechy, 2020
 Podkladové zdroje: Datový sklad AOPK ČR,
 WMS Katastrální mapy